R
3527

RXIV 1573

1190 J. K. #.

~~426~~

4/4123

4-XII-A
412B.
i20397239

Baptiſte Mantuani Bucolica

seu adoleſcentia in decem æglogas diuiſa.
A Iodoco Badio Aſcenſio familiariter
expoſita, cum indice
dictionum

Carmen eiuſdem de ſancto Ioanne Baptiſta.
Dialogus eiuſdem de uita beata.
Hermanni Buſchii oda de contemnendo mundo
& amanda ſola uirtute & ſcientia.

IN ÆGLOGAS MANTVANI DECATOSTICHON

omnium earum argumenta complectens Ioannis
Gallinarii Budorini.

Perlege Mantoi ruralia carmina uatis
Perlege paſtorum lectos amice iocos
Non hic laſciuum Corydonis laudat Alexim
Pagina nocturnos nec docet iſta dolos
Fœmineas artes, faſtus, conuicia, fraudes
Exprobrat, & Paphiæ furta faceſq; deæ
Q; tenuis ſanctæ ſit honos & cura poeſis
Et ſcurras gratos regibus eſſe dolet
Increpat urbanos uario diſcrimine mores
Cætera de ſacra relligione canunt.

BIBLIOTH:
ACADEM:
DORPAT:

DICTIONVM

¶A

Abdua 64.62
Apex 51
Acer 10
Acta 34
Acteon 10
Adorare 37
Adria 63
Ægeriæ 42
Ænobarbus 32
Æolus 52
Æsopus 32
Æstimo 14
Ahenum 11
Alea iacta 48
Alga 64
Alius 26
Alkimia 40
Alcides 25
Alma 9
Alter 26
Ambages 3.11
Amens 6
Amita 69
Amyntas 8
Amicus 19
Amor 15
Amphrysius 45
Ab amaro quæ 3
Anas 51
Angina 54
Annosus 56
Ante 15
Antemna 50
Antiquus 1
Aones 32
Apella 14
Apollo 45.64
Appendix 9
Arx eodem
Adulator 24
Athenas 42
Alauda 44
Aditus 48
Artos 50
Araris 23
Argo 64
Arma 33
Arnicolæ 57
Artocopi 41.39
Artocreas 50
Asphaltus 66
Astrea 56
Astronomi 42
Astu 40
Athesis 62
Athos 27
Atrides 26
Attica lingua 23
Auarus 41
Aucupium 42
Auerto & auertor 18
Auersor eodem
Auis Iunonis 29
Aureolum 11
Auster 3

¶B

Bacca 32
Baccatus 59
Bacchus 58
Bacchi nomina 7
Bacillus 32
Balare 62
Baldus 13
Baleares 42
Ballo eodem
Barathrum 48
Bardocucullus 44
Bardus eodem
Batrachos 64
Belides 25
Benacus 9
Biblis 25
Bifida 28
Bilis 45.69
Bimestris 23
Bruma 30.54
Boare 62
Bombyces 32
Bombycina eodem
Boreas 36.65
Bustum 17
Buxus 10
Briseis 25
Brucus 54

¶C

Cacabus 62
Cadus 51
Caduceus 31
Calces 10
Calypso 19
Campe 54
Candidus 61
Cantharus 49
Capreolus 50
Carbo 13
Carex 58
Cardiacus dolor eodē
Casa 14
Cassiepea 52
Cassis 22
Castor 26
Catones duo 13
Catus 4
Caula 20.45
Causari 7
Cecias 27
Cœnaculum 28
Centauri 56
Cercopithecus 40
Ceraunia 23
Ceres 52
Cicendula 7
Cicones 25
Cicuta 36
Ciet 21
Cymbia 29.62
Capella 53
Cardo 15
Cymex 50
Circus 35
Cythara 31
Cedrus 33
Cogo 23
Compilo 43
Compita 7
Concieo 3
Congessit 21
Cordum 37
Corylus 55
Cosmas medices 15
Cosmos 32
Cucullus 44
Cura 2.17
Carybdis 18
Chlamis tyria 32
Citrumnus 67
Cloacæ 50
Crysеis 26
Crocodilus 27
Crumena 32

¶D

Deducere 50
Deglabrat 28
Deianira 25
Demens quis 37
Dentale 7
Depromere 21
Deucalion 43
Dianæ nomina 3
Dissimulare 22
Discrimen 14
Dibapha 32
Domitius eodem
Dies genialis 7
Dorcas 63
Dryas 52
Dryades 17
Diuus 14

¶E

Ebosus 42
œnophilus 7
œnophorum eodem
Ædibus 6
Esopi patina 32
Elysius campus 17
Epicædion eodem
Epicurus 13
Epithalamium 3
Epitaphium 17
Ærarium 32
Erebus 48
Eremus 70
Ænobarbus 32
Eridanus 23.8
Erinnys 20
Eriphyle 25
Æolus 52
Æs 32
Euentus 16
Euridice 26
Eurotas 65
Examen 54
Excubiæ 17
Exossare 2
Enucleare eodem
Extare 67
Extemplo 49
Extimo 14
œstrum 9

¶F

Facio 45
Fabula 42
Farrago 32
Fartores 39
Fasces eodem
Fascinat 3
Fastidia 28
Fatum 11
Faustus 1
Faxo 31
Fera 22
Feralis eodem
Fert 5
Fides 36
Fiscella 2
Fistulicen 44
Fœniseca 39
Fœtus 14
Frigidus 21
Fines 42
Formica 69.30
Fortuna 37
Fortunatus 1
Fucus 54
Fuscus 67
Fulica 26.52
Frons 6

¶G

Genialis dies 7
Galbula 52
Galerus 61
Galla 3
Galathea 22
Ganea 24.34
Garganus 51
Gener 7
Genethliacus 30
Genius 41
Gesta 39
Gynecæum 56
Gurges 69
Grando 14

¶H

Hamadryades 48
Hercules 14

Harpyiæ 28
Hebrus 20
Hecuba 45
Hedera 20
Helena 25
Hercules 31
Herculis nodus eodē
Herculi uiæ in ſolitudine oſtenſæ 47
Hernica 24
Hiaccho 7
Hic 47
Hyæna 27
Hyems 36
Hydra 18
Hilaro 9
Hymen 3
Hymenæus eodem
Hippolytus 25
Hyppodame eodem
Hyppodamia eodem
Hippos eodem
Hiſpidus 50
Humidus 65

I

Iampridem 33
Iberus 31
Ida 45
Ignis z
Illætabilis 9
Immaturum 20
Incalluit 14
Inceſtare 28
Inconſultus 15
Iure conſultus eodem
Ipmrobus 58
Indigenę 52
Infeſtus 9
Inſomnis 19
Inſtar 5
Iuſtita 11
Indiga 30
Iordanis 66
Ira eodem
Irretire 40
Iſte 3
Iudæus 14
Iurgia eodem
Inuidia 13

L

Lamia 54
Lampyrides 7
Lanii 39
Lappa 54
Latus clauus 5
Lauerna 51
Lauinia 25
Lena 24
Leuitas 22
Lyo 29
Lanicium 30
Laruæ 54
Lemures eodem
Liuentia 13
Leo cœleſtis 56
Lepus eodem
Liber 48
Libetrides 23.52
Lybs 34
Lycaon 43
Lyæus 7
Ligo 39
Limbus 11
Limphaticus 6
Limpidus 67
Linter 9
Liquitur 8
Liuor 13
Lixa 39
Lolium 43
Lucius Domitius 33
Ludere 9
Lucillus 31
Luna 63
Lupa 34
Lupanar eodem
Luſcinia 3
Luſcus eodem
Luſtra 50

M

Macra 64
Magalia 22
Maga 24
Manica 3
Mantes 50
Mantous 39
Manubria 34
Mapalia 15.30
Mariſcæ 54
Marius 13
Matertera 69
Matronæ Herculi uiſæ 47
Medea 25
Meduſa 27
Maturus 20
Melampodion 50
Meditor 23
Melampus 50
Melote 37
Memini cum quo 33
Mercor 52
Mercurii inſignia 32
Micare z
Mydas 35
Miles 9.14
Milium 54
Miluus 52
Mimus 35
Mintius 9.62
Myrrha 25
Myrmix 64
Modus 24

Molorchus 56
Morbus regius 16
Mortis genera 15
Moſes 45
Mugire 62
Mulcta 7
Mulctra 62.29
Mulierum incommoda 23
Mundum 32
Murex 39.5

N

Naiades 29
Napeæ 48.17
Narciſſus 10
Nauci 50
Neæra 36
Nepa 69
Nereides 17
Nero 33
Noctua 42
Nugæ 34
Nugari 22
Nurſa 51
Nitedula 7
Noſter 8
Nil 24
Neue 30
Nomius 45
Nimphæ 51

O

Oiterum 15
Obba 9.58
Ocioſus 65
Obductum 22
Odit 24
œnophilus 7
œnophorum eodem
œſtrum 9.54
Ogdoas 56
Olympus 29
Omaſo 39
Omen 8
Omiſit 67
Omiſſa 8
Onocrotalus 52
Operor 45
Opera 54
Orare 37
Orcus 18
Oreades 17.48.52
Orexis z
Orgia 10
Orpheus 63
Os oris z
Oſſa 23
Oros 52

P

Padus 8.23.64
Pampinus 23
Pan 53
Pannoſus 13
Papyrus 50
Parce 34
Paris 45
Parnaſſus 20.65
Parthenope 10
Paſiphae 25
Paſtillum 50
Perniciter 9
Peculium 55
Piacula eodem
Paranymphus 57
Paſtinum 39
Paſtu 3
Patina Eſopi 32
Patulum 7
Paupertas 4
Pauperies eodem
Pecunia 34
Pedepreſſim 43
Pedica 3
Pedum 58.61
Penates 39
Penula 30
Perna 4
Pero 61
Perſeus 27
Peſſum 42
Peta 3
Petaſo 4.54
Petulcus 35
Pignora 39
Pila eodem
Pileolus 31
Pilo 43
Pyramis 37
Pyrrhus 32
Pyrrha 43
Phœncia 65
Polenta 36
Polymnia 23
Pollux 26
Popina 51
Populus 48
Populor 23
Poſt 15
Potidea 51
Poſthabitus 15
Potuum diuerſitas 58
Puls 43
Phagi 51
Phedra 25
Philomela 3
Philtra 19
Phineus 28
Phorcynides eodem
Phlegeton 3.17
Præcordia 28
Præcox 20
Prima lux 8
Primus dies eodem
Propago 66

DICTIONVM INDEX

Proserpina 26
Prospicere 10
Prostituere 39
Propter 9

¶Q

Qe 11

¶R

Rabula 42
Rebecca 25
Resipiscere 15
Rimula 28
Rima 4
Rhodope 23
Rostrum 3
Romphea 27
Rulla 7
Ruminare 1
Reor 13

¶S

Salax 24
Sarmenta 68
Satanas 11
Sarcinula 49
Securis 39
Secundo 30
Segnis 34
Semiramis 25
Sentes 5.54
Septenarius numer⁹ 44
Sepulchrum leue 17
Seco 22
Sopitus 29
Solymi 64
Seres 32
Serica eodem
Serræ inuentio 34
Serus 8
Setosus 52
Simulare 22
Sina 51
Sion 27
Syrenes 10
Syrtes 3
Soliuagus 18
Solstitia duo 50
Sonipes 42
Soracte 51
Sortiri digitis 2
Super 3
Supra eodem
Supinum primum 22
Supinum ultimum 2
Succidum 54
Susurrus 59
Surculus 17
Scylla 18
Scindo 9
Scomma 39
Specimen 20
Spelæa 48.51
Spinetum 61
Squarrosus 32
Stiria 63.36
Stiua 7
Styx 48.20
Striat 28
Strix 54
Stimulus 39
Studium inane 9

¶T

Thalassio 3
Tantalus 6
Tyranni 13
Tabuit 21
Tenus 6
Tarpeia 25
Teges 58
Tempe 23
Tentar e 28
Tethys 52
Tetricus 13
Tyberis 23
Tibia 7
Tibicen 44
Tindaris 25
Tonius 7
Tmesis 8
Turgidus 3
Triuialia 36
Triuia 3

¶V

Vter 7
Vates 30
Vecors 40 21
Ventriculus multicolor 7
Vertex 14
Veru 60
Vesperus 57
Vesperugo eodem
Vindemia 42
Vimen 2
Vineta 7
Vipera 69
Vt 10
Virbonus 42
Virus 28
Vitis 39
Vitta 48
Villa 54
Viris quæ potior 67
Victus 30
Vt 35
Vligo 65
Vlua 50
Vtris 7
Vuidum 60
Vrna 17
Viden 7

¶X

Xerxes 27

BAPTISTA MANTVANVS CARMELITA

Paridi Ceresario, S. P. D.

¶ Audi o Pari ænigma perplexũ, qđ œdipodes ipse nõ solueret. Ego quin quagenarius & iã canescẽs adolescentiã meã repperi, & habeo adolescentiã simul & senectã. Sed ne lõga ambage te teneã, nodũ hũc dissoluo, Anno pterito cũ Florentia rediẽs Bononiã peruenissem, intellexi apud quendã literatiũ uirũ esse quendã libellũ meũ quẽ olim ante religionẽ dũ in gymnasio Paduano philosophari inciperẽ, ludẽs excuderã, et ab illa ætate adolescentiam uocauerã, Carmẽ est bucolicũ in octo æglogas diuisũ, qđ iam diu tanq̃ abortiuũ putabã abolitũ. Vbi id resciui saturnina fame repente sũ percitus, & cogitaui q̃ nã pacto possem proli meę inferre pernicię. Iuuantibus ergo amicis libellũ mihi uendicaui ut perderẽ quẽ suspicabar erratis nõ posse nõ scatere. At ubi intellexi & alia quędã exẽplaria superesse, iussi est pstare hoc qđ uendicarã emẽdare, emendatũq̃ edere, ut eius editiõe cætera q̃ cõtinent multa nimis iuuenilia deleant. Hoc igitur sic castigatũ duabꝰ aliis æglogis, quas in religione lusi in calce subiũctis tibi o Pari iuuenis antiquę nobilitatis & studiorum ac oĩm bonarũ artiũ amantissime nostrę urbis decus egregiũ libentissime dono, ut qñ tetricis illis philosophię ac theologiæ lucubratiõibus gbꝰ assiduetuã cas fatigatus fueris, habeas iucundulã hanc lectiũculam, qua tanq̃ ludo quodam blandulo (sed liberali) lassum legendo reparetur ingenium. Omnes aũt penes quos immatura illa sunt exemplaria quę dixi rogatos uolo, ut si quid unquam fuit eis dulce meum, confestim exurant, nec ullo pacto superesse permittant. Accipe ergo Pari suauissime libellum & auctorem & ambobus tanquam rebus tuis tuo deinceps utaris arbitrio. Vale, kalendis septembris, M. CCCCXCVIII.

IN THOMAM VVOLPHIVM IVNIOREM DECRETORVM doctorem, & Albertum de Ratsamhusen germanicos amicitia coniunctissimos Tetrastichon Baptistæ Mantuani.

Fallor, an hi duo sunt? duo sunt, pluresq̃ duobus
Hi duo, & hi plures, sunt tamen unus homo
Corporibus duo, corde unus, quum uiribus addat
Vnio, tres, sic sunt tres, duo & unus homo.

IN THOMAM VVOLPHIVM IVNIOREM D. DOCTOrem, qui habebat Basiliscum mortuum iocus Baptistę Mantuani

Hydra uenenoso lætalia uulnera morsu
Intulit, & solo noxia dente fuit
Natus in ardenti libyę basiliscus arena
Vulnerat aspectu, luminibusq̃ necat
Ergo tuum tanto maius decus Hercule Thoma
Quanto oculos morsu longius ire potest
Vt minus est oculis missum uitabile uirus
Gloria sic maior Regulus hydra minor.

IODOCVS BADIVS ASCENSIVS IOANNIS ALEXANDRI OPTIMI ANDEGAVENSIVM BIBLIOPOLÆ INGE nuis liberis Laodisiao & Clementi suis ob paternam probitatem dilectissimis. S. P. D.

¶ Fratris Baptistæ Mantuani carmelitæ extra inuidiæ aleam laudatissimi adolescentiam facili commentatiõe qua pastoralis stilus contentus est his diebus a nobis licet minus efflagitarat donatam, uobis adolescentes optimi ꝓpterea destinamus, ꝙ illius similimos fieri uos maximopere uelim. Est em̃ uir ille disertissimus & ditissima uena prẽditus, ita optimis institutis instituti onibusq; præter cæteros ornatus. Norit enim ut est prudentissimus q̃ periculosum immo perniciosum sit lasciua canere, proinde anxie canit ne quid diuo Paulo indignum emittat, quippe qui rectissime a Catullo catullicq; similibus dissentit. Legetis ergo sine periculo castitatis hanc adolescentiam quã in decem æglogas ad imitationem (ni fallor) compatriotæ sui Virgilii Maronis diuisit. Quarum ultimas duas in religione composuit, cæteras nondũ eam professus, ita ut illic maiorem grauitatem, hic plures sales inueniatis. Vtrobiq; autem urbani leporis citra supereffluẽtiam plurimum, nam pastorale decorum sermonisq; bucolici tenuitatem audeam hic quam in Marone anxius obseruata dicere, Dramaticum est in omnibus genus, nam nusquam loquitur auctor nisi pastoralem assumpserit personam, quam interdum sub nomine Candidi assumit, nec ab re, candida enim diuæ uirginis chlamyde insignitus, candidissimum conspicitur habere animum, quia liuoris expertẽ, quod ex ea re coniectura consequor, ꝙ neminem ledere, neminiq; inuidere in tota poesi deprehenditur, Verum hæc alias. Qualitas igitur carminis est hexametra bucolica, stilus gracilis bucolicæ congruens. Personæ fere ex argumento nomen sortiuntur, ut in singulis aperiam. Intentio maiorem imitãdo ingenui sui periculum facere, & nunc ad honestum amorem si cui coniugium placet cohortari. Nunc ab inhonestis, nunc a perniciosis, nunc a mulierum illecebris, nunc ab auaritia, nunc a cæteris urbanorum uitiis dehortari. Nunc rursus ad religionem, & ad diuæ uirginis præconia, illiusq; nomini dicatæ religionis priscam obseruationem cohortari, quæ decem æglogarum præcipua farrago est. Vita auctoris celeberrima est, quia tamen uiuit adhuc deum precamini hunc ut fata uirum nobis studiisq; piorum incolumem seruent. Tantum uos admonitos uolui. Valete & ad ista præclara ut occepistis studia incumbite, parentes colite, & me si merui redamate. Ex celeberrimo Parrhisiorum gymnasio sexto kalendas Apriles. Anno M. D. II.

VERSICVLVS BAPTISTÆ MANTVANI apud sacramentum eucharistiæ Mantuæ incisus.

Flecte genu, lapis hic uenerabilis hospite christo

FAVSTVS AEGLOGA PRIMA BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE theologi adolescentia in æglogas decem diui sa, ad Paridem Cæresarium.

AEGLOGA PRIMA DE HONESTO amore, & fœlici eius exitu.

Collocutores Faustus & Fortunatus

Nomen æglogæ Faustus

Auste precor gelida qñ pecus omne sub umbra
Ruminat, antiquos paulum recitemus amores
Ne si forte sopor nos occupet, ulla ferarum
Que modo per segetes tacite insidiantur adultas
Seuiat in pecudes, melior uigilantia somno

IODOCI BADII ASCENSII BVCOLICORVM BAPTIstæ Mantuani Carmelitæ theologi poetæq; clarissimi familiares elucidatiunculæ.

Fauste precor &c. Hæc prima ægloga de honesto amore fœliciq; eius exitu inscribitur, non sine ratione, nã licet nondũ religionẽ professus hęc ueluti ingenii sui p̃ludia cõposuerat, ad poesim haud dubie natꝰ auctor, tñ quia ne tunc quidem quicq̃ inhonestum aut cõcipere aut edere uoluisset, & nũc cũ recognosceret si offẽdisset nimirum reiecisset. Proinde ne si de amoribus titulũ quispiã seuerius religiosus lectitãs aufugeret, inscripsit de amore honesto, q̃ reuera nihil est homine dignius, Hic aũt amor honestus describit, quia affectione matrimoniali initus. Additur aũt de fœlici eius exitu, ut eos qui amare uolẽt ad honestũ amorẽ inuitet, qppe cuius fœlix est exitus. Nã de lubricis & inhonestis fere dr̃ a cõpatriota eius in cõsimili opere. Et gsqs amores. Aut metuet dulces, aut experiet amaros. Personæ (ut in pambulis diximꝰ) etiã hic ab officio & rebꝰ denominanr̃ Faustus & Fortunatus. Nam utrũq; in bonũ sonat, ut Fortunate senex &c. Et O fortunatos nimiũ bona si sua norint Agricolas. Et rursus. O fortunati q̃rũ iã mœnia surgũt. Præterea. Fortunatꝰ & ille deos q̃ nouit agrestes. Faustus aũt si ad uocẽ alludere lubet uideꝝ q̃si fatim aut fauore auctꝰ aut fauore stãs. Ordo (quẽ nõ ubiq; q̃a opꝰ nõ erit reperitemꝰ) hic est. O Fauste quãdo. i. quãdoquidẽ oñe pecꝰ ruminat, i, remãdit prius in uentrẽ immissa, sub umbra gelida. i. tẽperate frigida, Persi

Fortunatꝰ Faustus

aũt dicit,& patula pecus oñe ſub ulmo eſt, Ego p̃cor recitem⁹ amores antiquos.i.honeſtos qualeſ erãt antiquis. Vñ Phauorin⁹ apud Gell.li.i. ca.x.ad iuuenẽ nimis antique loquẽtẽ. Sed ãtiquitatẽ tibi placere ais q̃ honeſta bona & ſobria & modeſta ſit, uiue ergo moribus p̃teritis, loq̃re uerbis p̃ſẽtib⁹. Antiquũ etiã ſolet accipi pro charo, q̃ amici & uina & cętera id gen⁹ ut quęq; ueterrima ita chariſſima nobis eſſe ſoleãt. Vñ Macro.in princi.ſaturnaliũ, Hinc eſt q̃ mihi quoq; inſtitutiõe tua nihil antiquiꝰ ęſtimaꝝ &c. Verũtñ hic potiꝰ accepero pro honeſtis antiqs cõgruẽtib⁹. Id aũt epitheto decẽter addit, q̃ ſine eo Seruiꝰ uelit amores lubricos dici, nã qui honeſtatis & religionis eſt nũero unitatis efferri ſolet, uerumtñ amores etiã honeſtos dici docet Cice.offi.i.ſic dicẽs. Faciẽ honeſti uides, quę ſi oculis cerneret mirabiles amores (ut ait Plato) citaret ſapiẽtię. Recitemus ergo amores antiquos, ne ſi forte ſopor.i.profundꝰ ſomnꝰ nos occupet uidelicet oſcitãtes, ulla.i.quęuis ferarũ quę inſidiãꝝ mõ tacite p ſegetes adultas.i, maturas, Seuiat in pecudes, q̃d docet Maro in culice, uigilãtia.ſ.eſt melior ſõno, Generale adagiũ q̃ ſñiam firmat

Antiquus

Amor

Vlla

Hic locus, hęc eadem ſub qua requieſcim⁹ arbor Fau,
Scit quibus ingemui curis, quibus ignibus arſi
Ante duos uel (ni nemini male) quattuor annos
Sed tibi quando uacat quando eſt iucunda relatu
Hiſtoriam prima repetens ab origine pandam
Hic ego dum ſequerer primis armenta ſub annis
Veſte ſolo ſtrata ſedi, iacuiq; ſupinus
Cum gemitu et lachrymis mea triſtia fata reuoluens
Nulla quies mihi dulcis erat, nullus labor, ægro
Pectore ſenſus iners, et mens torpore ſepulta
Vt ſtomachus languentis erat, quem nulla ciborum
Blandimenta mouent, quem nulla inuitat orexis
Carminis occiderat ſtudium, iam nulla ſonabat
Fiſtula diſparibus calamis, odioſus et arcus
Funda odioſa, canes odioſi, odioſa uolucrum
Præda, nucum calices cultro enucleare moleſtum
Texere fiſcellam iunco, uel uimine piſcem

Fallere, ſcrutari nidos, certare palæſtra
Sortiri digitis res iniucunda, uoluptas
Magna prius, tanti dum mens erat inſcia morbi
Colligere agreſtes uuas & fraga peroſus

Hic locus, Sermo eſt (ut dixi) mere paſtoralis, & ita aptus ac proprius Scit quib⁹ ingemui curis, teſtimonio rẽ firmat, & ad tela cupidinis alludit, qui altera manu tela, altera geſtat flãmas, vñ Maro Mãtuanus, At regina grauí iamdudũ ſaucia cura. Vulnꝰ alit uenis, & ceco carpit igni. Nam uulnus telo fit, unde ſaucia curis dicta, nã cura ſecũdũ Seruiũ dr̃ q̃ cor urat, q̃ circa bene hic dicit ingemui, i.intus & in p̃cordiis uel multũ ingemui curis, qa res eſt ſolliciti plena timoris amor. Quib⁹ ignibus q.d. efflagrãtiſſimis aut cecis, ut ille. Et ceco carpit igni. Ignis aũt aliq̃n amor dr̃, ut Si q̃s aut Phyllidis ignes, aut Alconis habes laudes. Aliq̃n amatus, ut ad ſeſe offert ultro meꝰ ignis amyntas. Vel ni memini male q̃d factũ nõ cenſet, quia meminerũt oĩa amãtes, Q̃n.i.q̃nquidẽ, iucũda relatu.i.dũ referr & recẽſet, uel ut referaꝝ. Eſt aũt poſterius ſupinũ q̃d eo modo cũ noĩb⁹ adiectiuis cõſtrui docet Valla. Prima repetẽs ab origine, maronianũ eſt. Sub primis annis, qa primꝰ furor amorũ grauiſſimꝰ eſt cũ inexpta exerceat pectora. Veſte ſolo.i.per terrã ſtrata.i.extẽſa, Dicitur etiã ſolũ ſterni floribꝰ, Sedi.i.reſedi defeſſus, dũ ſequerer, i.ſequi deberẽ, Iacuiq; ſupinus, q̃d amentis eſt. Senſus iners.i.ſine arte & induſtria Mens erat ſepulta, i.hebetata torpore ex lãguore orto, Vt ſtomachꝰ lãguẽtis, quẽ.ſ.ſtomachũ, nulla inuitat orexis.i.nullus appetitus, aut nullꝰ uomitꝰ ſiue ructatio, Orexis em̃ græcũ eſt ab ὀρέγομαι.i.appeto, & ὄρεξις i, appetitus. Ex uomitu aũt appetitus naſcit, vñ etiã apud Pli.in epi. p uomitu accipit, Errant aũt qui latine oris exitũ interp̃tãtur, nam os oris primã producit, hoc aũt corripit, ut hic, & a Iuuenale ſatyra ſexta, Rabidã facturus orexim, Et ſaty.xi. Hinc ſurgit orexis hinc ſtomacho bilis Carminis occiderat ſtudiũ. Cõmemorat fere q̃ paſtorẽ oblectare ſolent & primũ fiſtulã. De qua æne.iii.de Polyphemo loquens ait Maro. Sola mencq; mali de collo fiſtula pẽdet. Diſparibus calamis, emphaticos q.d. ne etiã artificioſiſſima ut eſt diſparibus calamis cõpacta, ut in bucolicis Maronis. Eſt mihi diſparibꝰ ſeptem cõpacta cicutis fiſtula. Et alibi. Aut unquã tibi fiſtula cæra Iuncta fuit? Nã ut alibi dicit Pan primus calamos cæra coniũgere plures Inſtituit. Odioſus & arcus, plus eſt q̃ ſi eius ſtudium occiderit. Id aũt paſtorale ſtudiũ eſt, vñ illud, Et figere ceruos, etiã de uenatu intelligi poteſt, Funda odioſa, qua ſe pubes ruſtica ad futuram militiã exercere ſolebat, Nucum calices id eſt teſtas. Enucleare.i. nucleis euacuare & nucleos extrahere, ſicut exoſſare.i.oſſa extrahere,

Cura

Ignis

Orexis

Enucleare
Exoſſare

Fiscella — Texere fiscellā.i.uas uimineū,Maro in alexi.Quin tu aligd potius q̄rū nūc indiget usus,Viminibus mollicq; paras detexere iūco.Et in fine bu: Dum sedet & gracili fiscellā texit hibisco.Est aūt diminutm̄ a fiscina,de q̄ geor.i.Nūc facili rubea texatur fiscina uirga,Vel uimine.i.tenui ptica seu uirga.Scrutari nidos.Maro.Parta meæ ueneri sunt munera,nanq; notaui.Ipse locum aerię q̄ congessere palumbes.Certare palęstra,cursu

Micare — & lucta,Sortiri digitis.i.micare,qui italorū est ludus.Erigit aūt micanti tium uterq; q̄t uult digitos,& diuinat quot sint ambobus erecti,et q̄ pri or enūciat depositum sortitur.Agrestes uuas,labruscas & fraga humi nascentia,Vir.Qui legitis flores & humi nascentia fraga.

Mœrebam ut pastu rediens philomela,cibumq;
Ore ferens natis,uacuo sua pignora nido
Cum sublata uidet,rostro cadit esca remisso
Cor stupet,& contra nidos super arboris altæ
Fronde sedet plorans infœlices hymenæos
Seu ueluti amisso partu formosa iuuenca — Cōparatio
Quæ postquam latos altis mugitibus agros
Compleuit,residens pallenti sola sub umbra
Gramina non carpit,nec fluminis attrahit undam
Sed quid circuitu pario tibi tedia longo?
Dum sequor ambages,& uerba & tempora perdo
Summa hæc,uitales auras inuitus agebam
Quod si forte uolens cognoscere singula dicas
Fauste quis infyrtes auster te impegerat istas
Me mea(uerum etenim tibi Fortunate fatebor)
Me mea galla suo sic circumuenerat ore
Vt captam pedicis circundat aranea muscam
Nanq; erat ore rubens & pleno turgida uultu
Et quamuis oculo pene esset inutilis uno
Cum tamen illius faciem mirabar & annos
Dicebam triuiæ formam nihil esse dianæ

Mœrebam &c.Similitudinem affert qua res sit clarior,sed rustico nō impertinētem.Pastu nomen est ut sit e pastu seu pastura,Nā posteriora supina non ponunt periti cū uerbis de loco,quod tamen imperitorum p̄cepit manus,Ore ferens.Vir.de apibus.Ore ferūt dulcē natis immiti

Pastu — bus escam,Philomela dicit̄ luscinia.ea aūt querula fingit̄ propter amis

Philomena — sam linguā,ut in buco.Virgi.dici solet.Quas illi philomela dapes.Le

Luscinia — gunt aūt alii philomela simplici l,quia melos primū corripit,ut sit amatrix dulcis cātus.Nihil em̄ ea artificiosius canit,ut auctor est Plini.dicens Est luscinijs diebus ac noctibus cōtinuis quindecim cātus dēsante se frō diū germine,Mira profecto res est q̄ tāta uox in tātulo corpusculo sit, tā ptinax spiritus & musicę p̄fectæ modulatus sonus.Cātant inter se & uicta morte q̄escit,prius uira q̄ cātu deficiēs.Audit discipulam attēte et corrigit,propter hęc paria illis ac seruis p̄cia erāt.In ore Stesichori poetę adhuc infantis cecinit &c.Alii uero philomena per n legūt,ut hic.Ore re

Rostrum — missō.i.nō amplius escam tenēte.Negant aūt rostrū dici nisi sit incuruū, Sub arboris altæ frōde,antique,ut Maro.Frōde super uiridi & gemina

Super — super arbore sidūt.Nam nūc super frondē dicimus.Volunt p̄terea su

Supra — per dici ubi res contingit̄,supra ubi distātia est.Plorās.i.conquerens. Hy

Hymenæ — menæos.i.nuptias in quibus hymenęus a grę̄cis inuocari solet,ut thalas

Epithala — sio a latinis,q̄d in epithalamiis.i.carminibus nuptialibus uidere est,ut aūt docent Donatus & Seruius.Hymenęū quidā liberi & Veneris filiū

mium — dicunt esse qui primus certas nuptias instituerit,ideoq; per laudē cātari in uirginalibus nuptiis ob huiusmodi meritū.Alii uirū fortem atticū q raptas prædonibus uirgines oppressis latronib⁹ patrię restituerit.Hinc

Thalassio — etiam inquit Serui.apud romanos Thalassio inuocat̄,cū em̄ in raptu Sabinarū plebeius quidā raptā pulcherrimā duceret,ne ei auferet̄ ac aliis, thalassionis cuiusdā nobilis esse simulauit,cuius nomine fuit puellę tuta uirginitas.De qua re Liuius li.i.decados primę cert⁹ est auctor,plura tñ & quædā his diuersa apud Plutarchū legas.Alii inquit Dona.q̄ hymē

Hymen — dicat̄ membrana quædā qua est munita uirginitas, q̄ primo dirūpitur coitu hymenęū dictū putāt.Alii hymnū uocari uirginaliū nuptiarū.Ergo sic accipe,hymenęū in nuptiis quēadmodū in funere u̾ in sacris hymnū,Terē.in adel.Verū hoc mihi mora est tibicina et hymenęū q̄ canant hæc ille.Hic aūt accipit̄ pro cōiunctione quasi nuptiali,Seu ueluti. Alia similitudo etiā rusticis cōgrua.Gramina nō carpit,Sic Maro.Vlla neq; amnem libauit quadrupes nec graminis attigit herbā.Dum sequor ambages.i.dubios & lōgos uerborū circuitus & inuolucra,ab ambigo q̄d est circūago,Maro.Non hic te carmine ficto.Siue per ambages aut lon

Ambages — ga exorsa tenebo.Vitales auras,sic ęne.i.Si nescit̄ aura ætherea nec adhuc crudelibus occubat umbris. Quis auster,quiuis uētus importunus Maro,Date classibus austros.Est aūt meridionalis,tepore corrūpēs,vñ

Auster

amoribus quadrat, Maro. Heu quid uolui misero mihi pditus austrum
Floribus & liquidis immissi fontibus apros, Corrūpentē obsonia docet
Syrtes Iuue. Et properat uelut urgeat auster, Syrtes sunt loca arenosa hūtia
uada breuia, in quæ si inciderint nāues euelli nequeūt, de quibus Maro
ęne. i. In breuia & syrtes urget. Sūt aūt in Getulia, Idem ęne. v, Hūc ego
getulis agerē si syrtibus exul. Hinc metaphoricos aut allegoricos, p in-
extricabilibus amorū nexibus, nā qui amāt q̄d obtinere nequeunt, lupū
Iste auribus tenent, cū neq; tenere neq; dimittere cōpotes sint. Impegerat ab
impingo, nam pāgo etiā pegi facit. Istas tuas & uiles. Pertinet em iste ad
secundam personā & ad contemptū. Maro. Aut q̄d petis istis? Me mea
Galla galla. In Iuuena. etiā tenuis cliētis uxor. Galla mea est inq̄t. Proser galla
Pedica caput &c. Suo ore, formositate oris. Pedicis laqueis & uinculis pedū, si-
cut manicæ sūt manuū uincula. Geor. i. Tū gruib⁹ pedicas & retia pone
re ceruis. Auritosq; seq lepores tum figere damas. Et æne. ii. Manicas
Manica atq; arcta leuari uincla iubet Priamus. Est etiā manica manuū & brachi
Turgida orum tegimentū. Idem. Et tunicæ manicas & habent redimicula mitrę
Et pleno turgida uultu. Teren. Succi plena sed id urbanius, nam turgida
id est inflata non suo pinguí, nō nisi rustico placeat ut lusca id est altero
oculo capta, sed dicit pene, ut nō mere luscā sed petam. i. tremulis oculis
Peta putes, nam & Venus peta dicit. Dianæ triuiæ id est tris uias habentis in
Triuia cœlo ubi luna dicitur, in syluis ubi Diana uenatrix, & apud inferos ubi
Proserpina, quod fingitur, quia lunæ lumen nunc superis, nunc inferis,
nunc nobis conspicitur. Legi posset ducebam id est iudicabā in animo
meo, Nihil esse uideliçet ad hanc nostram.

Ludit amor sensus oculos præstringit & aufert For.
Libertatem animi, & mira nos fascinat arte
Credo aliquis dæmon subiens præcordia flammam
Concitet, & raptam tollat de cardine mentem
Nec deus (ut perhibent) amor est, sed amaror & error

Ludit amor. Interloquit Fortunatus ne durior sit perpetuus tenor vni
us. Ludit, eludit, oculos pstringit. Vnde præstigię & præstigiatores qui
Fascina Mercuriū principem habent. Fascinat, illigat, quasi fasce quodā incanta
mento. Maro. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Aliquis
Pręcordia dæmon. i. uafer spiritus. Præcordia. i. membranulas cor cingētes, in qui
bus sunt affectiones seu passiones animorum. Concitet a concieo fre-
quētatiuum id est prouocet aut commoueat. De cardine, de stabilitate
& firmitudine sua, Nec deus, Maro. Nūc scio quid sit amor, duris in co
tibus illum, Hismarus, aut rhodope, aut extremi garamantes. Nec no-
Amaror stri generis puerum, nec sanguinis edunt. Amaror, amaricies, amaritas
& amaritudo ab amaro dicuntur.

Adde q̄ optatis nec spes erat ulla potiri Faustus
Quamuis illa meo misserata faueret amori
Monstraretq; suis oculis ac nutibus ignes
Nam quocunq; isset, semper comes aspera semper
Nupta sequebatur soror & durissima mater
Sicq; repugnabant uotis contraria uota
Non secus ac muri catus ille inuadere pernam
Nititur, hic rimas oculis obseruat acutis

Adde &c. Docet quomodo in syrtes incidisse probetur. Nō secus id est
non aliter ac id est q̄. s. repugnat catus. i. feles animal reuera catū. i. uafrū
& callidū, & corripit catus primā, unde per t simplex scribit, Hora. i. car
minū. Voce formasti catus & decorę. Ve rūtamē multi pro animali p t Catus
duplex scribendū putant. Perna a pede dicit secundū Varronem, quasi Perna
sit pes porcinus cum carne præcipue priores pernas uocant, posteriores Rima
uero petasones. Rimas id est fissuras e quibus mus exiliat.

Qui satur est pleno laudat ieiunia uentre Fortu.
Et quem nulla premit sitis, est sitientibus asper

Iterum interloquitur Fortunatus cuius dictū si ad durissimā matrē re
spicit, sensus est, matrē iam saturatā amoribus nō ignoscere filiæ amare
incipienti, Si ad catum, illū inuidere muri aut sorici famelico cum satur
sit, quia tunc præcipue uenatui intendit cum contra faciat canis.

Tempus erat curua segetes incidere falce Faustus.
Et late albebant flauentibus hordea culmis
Affuit (ut mos est) natis comitata duabus
Collectura parens, quæ præterit hordea messor
Ignorabat enim uel dissimulabat amorem
Dissimulasse puto, quoniam data munera natæ
Nouerat, exiguum leporem geminasq; palumbes
Pauperies inimica bonis est moribus, omne Fortu.
Labitur in uitium, culpæ scelerumq; ministra est
Farra legens ibat mea per uestigia uirgo Fau.

Nuda pedem, dissincta sinum, spoliata lacertos
Vt decet æstatem, quæ solibus ardet iniquis
Tecta caput fronde intorta, quia sole perusta
Fusca fit, & uoto facies non seruit amantum
Iam tergo uicina meo, latericq; propinqua
Sponte mea delapsa manu frumenta legebat
Nec cælare suas nec uincere fœmina curas
Nec differre potest, tantum leuitatis in illa est
Quisquis amat leuis est, nec fœmina sola, sed ipsi For.
Quos sapere & præstare aliis mortalibus aiunt
Quos operit latus fulgenti murice clauus
Quos uidi elatos regali incedere passu
Tu quoq; sic affectus eras dementior illa
Forsitan & leuior uirgo data farra legebat
At tu farra dabas dic quæ dementia maior?
Perge, opus est uerbis aliquando arcere soporem

Tempus erat curua segetes incidere, græce & duriter ut rustico cõpetit. Nam latine dicas tẽpus incidẽdi, auctoribus Seruio et Valla, Virgi. tñ ænei. ii. dixit. Sed si tãtus amor casus cognoscere nros. Collectura parens. Hic locus uidetur sumptus ex Ruth. Pauperies inimica bonis est moribus, Id rusticis uisum, quibus nondũ intellecta deor̃ munera. Pauperies Paupertas aut quia indigentem difficile est bene operari. Aut reuera, ꝙa per paupertatẽ coguntur mulierculæ munera accipere, quæ diuitibus essẽt respuenda, Omne labitur in uitiũ, Sic Comicus. Inopia & cognatorũ negligẽtia coacta. Et post, ita ut ingeniũ est omniũ hoĩm procliue ab labore ad libidinẽ. Est quidem hæc sentẽtia rustico digna. Nam neq; paupertas uitiũ est, neq; in uitiũ impellit, si eam ferre nouerimus, quin mun̄ deorũ a Lucano recte dicitur, sed nondũ intellectũ, Verum quia ꝓclives sumus ad libidinẽ, nostro non paupertatis uitio sæpe peccamus. Vnde prouerbi. xxx. Aut egestate furer & periurẽ nomen domini. Et tamen idem dixit, Paupertas & honestas a deo sũt. Dicemus ergo paupertatẽ in spiritu sanctam, sed difficilẽ eius usum. Pauperies aũt proprie accipit pro damno, ut si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. Nuda pedem,

græcę & poeticæ sunt locutiones, Maro ænei. i. Nuda genu nodoq; sinus collecta fluentis, Sunt autem oratoribus uitandæ, Sponte mea, Sic & Booz ipsi Ruth fieri præcepit, Latusclauus uestis est senatorum romanorum, Murex cõchilii genus, cuius sanguine fit purpureus color, Dic quæ dementia, In prosa potius dixero utra uel utrius. Latus clauus Murex

Continuo aspiciens ægre tulit aspera mater — Faustus
Et clamans, quo (dixit) abis? cur deseris agmen?
Galla ueni, namq; hic alnos prope mitior umbra
Hic tremulas inter frondes immurmurat aura
O inuisa meis uox auribus, ite (precabar)
Ite malam uenti celeres dispergite uocem
Si quis pastor oues ad pinguia pascua ducat
Et uetet adductas præsens decerpere gramen
Vel si iam pastas potum compescat ad amnem
Et sitibundo ori salientem deneget undam
Nonne importunus? naturæ inimicus & excors?
Illa mihi uox uisa iouis uiolentior ira
Cum tonat, & pluuius terris irascitur aer
Non potui & uolui frontem non flectere uirgo
Demissi in cilium de sub uelaminis ora
Me aspiciens, motis blande subrisit ocellis
Id cernens iterum natam uocat improba mater
Galla operi magis intendens audire recusat
Vt pede sic animo sequitur, tum prouidus ipse
(Nanq; dolos inspirat amor, fraudesq; ministrat)
Nunc cantu, nunc sollicitans clamore metentes
Velamenta dabam sceleri, quo credere possent
Et soror & mater non audiuisse puellam
Falce repellebam sentes, ne crura sequentis
Leuia, ne teneras aulint offendere plantas

Quisquis amat seruit, sequitur captiuus amatē For.
Fert domita ceruice jugum, fert uerbera tergo
Dulcia, fert stimulos, trahit & bouis instar aratrum

Continuo aspiciens. Continuo, recitat argumentum amorum suorum Si quis pastor. Indicat similitudinem quā incommoda fuerat matris reclamatio. Nam sicut pastor ouibus esset importun⁹ si eas a p̄sentib⁹ herbis aut fluminibus cū famerent ac sitirent arceat, quę Tātali pœna dicitur, ita importuna uisa est mater quæ p̄sentia puellæ uetabat frui, Iouis uiolētior ira, amatorie dictū. Audire recusat. i. hic ut uidetur dissimulat Velamenta dabam sceleri. i. fraudi q̄ nō semper scelerata est. Nam si honeste amauit ut titulus indicat, cui sceleri? Sed scelus est in puella nō audienti monitis maternis, Sētes. i. spinas & uepres. Crura sequentis. s. uirginis, Leuia nō aspera nec pilosa, Teneras plantas. Maro. Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas. Quisquis amat seruit, Ideo Ouidius. Dum licet iniusto subtrahe colla iugo, Fert id est patitur uerbera, Satyricus, Solea puer obiurgabere rubra, Bouis instar id est in statum & in morem, quod Valla non approbat. Vult enim instar ad æquiparationem non ad similitudinem pertinere.

Sentes

Fert
Instar

Tu quoq; ut hinc uideo non es ignarus amorū Fau.
Id commune malum, semel insaniuimus omnes For.
Hoc animi tam triste bonum, tam dulce uenenū Fau.
Quottidie crudele magis crescebat in horas
Vt calor in nonam dum lux attollitur horam
Pallebam attonito similis, lymphaticus, amens
Immemor, insomnis, nec erat res ardua morbi
Nosse genus, frons est animi mutabilis index
Vt pater aduertit, mitem se præbuit ultra
Consuetum, q̄p & ipse suos expertus, amorum
Sciret, ōnūs, blandoq; loquens humaniter ore
Dic (inquit) dic Fauste, quid hoc q̄d pectore uoluis?
Infœlix puer, hæc facies testatur amorem
Dic mihi, ne pudeat curas aperire parenti
Sit licet in natos facies austera parentum Fortu.
Æqua tamen semper mens est & amica uoluntas

Vt facilem pater affectum præ se tulit, ultro Fau.
Rem confessus, opem petii, promisit, & ante
Q̄z brumale gelu borealibus arua pruinis
Spargeret, agnati unanimes cum patre puellam
Despondere mihi, nec adhuc sine testibus illi
Congrediebar, eram medio sitibundus in amne
Tantalus, o quoties misso cum bobus aratro
Vt uacuis aliquando esset sola ædibus ibam

Tu quoq;, Æneas Siluius (qui papa pius) asserit neminē ad trigesimum peruenire ętatis annum qui non senserit aliquando amoris ignē. Vnde prouerbialiter dī hic. Semel insaniuimus oēs. Quod Maro in geor. li. iiii sic dicit. Omne adeo genus in terris hoīmq; fērarūq;, Et genus æquoreū pecudes pictæq; uolucres. In furias ignemq; ruunt, amor omnibus idē &c. Hinc. i. ex his a te dictis, Lymphaticus. i. furore pcitus, ut hi qui lymphas. i. nymphas se uidisse in aquis credunt. Errant aūt qui uinum lym Lymphaphaticū dicunt pro diluto. Amens id est sine mente. Terentius. Nā hæc cus
inceptio non amantiū sed amentiū est, Frons est animi mutabilis index, Amens
Prouerbiale, sed quia ceperunt hoīes dissimulare, dicit Iuuenalis, Fron Frons
ti nulla fides, ea dicata ferē uerecūdię atq; pudori. Frons index. Sūt ergo
index iudex & similia cōia. Cicero. Hanc uocē stulticię indicē. Vt pater.
aduertit id est resciuit, agnouit, annotauit animaduertendo. Mitem se
p̄buit, talē præstandum docet Mitio Terentianus in Adel. Vltra cōsue
tum id est præter consuetudinē, quia solent patres esse seueri in mores filiorum, Vnde Menedemus Teren. in Heau. Cœpi non humaniter neq;
ut decuit animū ægrotū adolescentuli tractare, sed ui & uia peruulgata
patrū quotidie accusabam &c. Causam aūt quare pater mitior fuit, addit q̄p & ipse &c. Vnde & diuū Petrum labi congruit ut sciret ignoscere
Dic mihi ne pudeat &c. ex loco Terētiano ut dixi. Sit licet in natos &c.
Cōfirmat ut uero simile sit q̄d ille dixerat. Agnati, i, affines, despondere
id est desponderunt mihi puellam. Ne adhuc sine testibus. i. arbitris &
præsentibus. Illi, i. cū illa cōgrediebar id est licet esset mihi despōsata, tñ
non licebat conuenire eā, nec cum ea loqui cum sola esset, quo custoditā
eius attestatur pudicitiā. Est aūt locutio uirgiliana, nam Virgilij uerba
ad certamen pertinentia cū datiuo construit, quæ alii cum ablatiuo me
diāte cum, ut Placido ne etiā pugnabis amori. i, cū amore, Certat tibi id
est tecum. Infœlix puer atq; impar cōgressus Achilli, id est cum Achille
Eram medio sitibundus in amne. Tantalus, id est Tātali similis. De quo Tantalus
Horatius primo sermo. Tātalus a labris sitiens fugiēt ia captat, flumina

Mēto tenꝰ Quia em̄ deorū secreta reuelauit aut quia Pelopem filiū diis epulandū
apposuit, hac pœna apud inferos damnatus dicit̄, ut mēto tenus immo
Naso tenꝰ labiorū tenus habeat dulcissima flumina, quibus dum sitim restringe-
re conetur delabunt̄. Et naso tenus fragrātia poma itidē dum apprehē
dere conatur subterfugientia. Signantur aūt auari, ut auctor est Hora.
subdens ibidē. Quid rides murato nomine de te, Fabula narratur cō-
gestis undiq; saccis. Indormis inhians, & tāq̄ parcere sacris. Cogeris aut
Ædibus pictis tanq̄ gaudere tabellis. Vt ędibus id est domibus priuatis. s. pater-
nis, uacuis sci. patre, matre sorore, & reliquis familiaribus esset sola scili-
cet domi, ibam scilicet ad eam.

Omnia causabar, stiuam dentale, iugumq;
Lora iugi, rullam, deerant quæcunq; petebam
E soceri lare, sola tamen deerat mihi uirgo
Non deeram mihi, piscator, uenator & auceps
Factus eram, & solers studia intermissa resumpsi
Quicquid erat predæ, quicquid fortuna tulisset
Ad soceros ibat, gener officiosus habebar.
Nocte semel media subeuntem limina furtim
(Sic etenim pactus fueram cum uirgine) furem
Esse rati inuasere canes, ego protinus altam
Transiliens sepem, uix ora latrantia fugi.
His tandem studiis hyemem transegimus illam
Ver rediit, iam sylua uiret, iam uinea frondet
Iam spicata ceres, iam cogitat hordea messor
Splendidulis iam nocte uolant lampyrides alis
Ecce dies genialis adest, mihi ducitur uxor.
Sed quid opus multis? nox expectata duobus
Venit, & in portum uento ratis acta secundo est
Tum boue mactato gemina conuiuia luce
Sub patula instructis celebrauimus arbore mensis
Affuit œnophilus, multoq; solutus hiaccho
Tempestiua dedit toti spectacula uico

Et cum multifori tonius, cui tibia buxo
Tandem post epulas & pocula multicolorem
Ventriculum sumpsit, buccasq; inflare rubentes
Incipiens, oculos aperit, ciliisq; leuatis
Multotiensq; altis flatu a pulmonibus hausto
Vtrem implet, cubito uocem dat tibia presso.
Nunc huc nunc illuc digito saliente uocauit
Pinguibus a mensis iuuenes ad compita cantu
Saltidico, dulciq; diem certamine clausit.
Et iam tres hyemes abiere, & proximat æstas
Quarta, dies rapidis (si qua est bona) præterit horis
Si qua placent abeunt, inimica tenacius herent
Fauste uiden? uicina pecus, uineta subintrat Fortu.
Iam (ne forte graui mulcta taxemur) eundum est.

Omnia causabar. Pergit quo occeperat docens Faustum amorum su
orum exitum optatis uidelicet nuptiis. Omnia causabar. i. excusabā seu Causabar
accusabā, & in excusationem intermissę operę adducebam, ut in Mœri
Causādo nostros in lōgū ducis amores. Stiuā. i. manicā aratri qua regit̄
Dentale. i. lignū ad q̄d inducitur uomer, ut dicit Seruius ad illud. i. geor. Stiua
Duplici aptant̄ dentalia dorso, Rullā partē a ruendo dictam. E lare. i. do Dentale
mo soceri. s. futuri, qa desponsatione facta, Nō deerā mihi. i. officio meo Rulla
aut utilitati meę. Studia intermissa. s. tēpore languoris, ut prius dixit, Ge
ner est cōiunx filiæ, & dicit̄ ad socerū & socrum correlatiue, Iam ceres, i, Gener
seges aut frumentū spicata, i, spicas habens. Lāpyrides sunt papiliones
quidā qui nitedulæ & cicendulæ dicūt̄, de quibus Sipontinus sic, Cicen Lāpyrides
dula a gręcis lampyris dicta, quidam noctilucā ꝙ noctu luceat, alii nite Cicendula
dulam uocant, Nō ante matura pabula aut post desecta conspicit̄. nūc
pēnarū hiatu refulgens, nunc cōpressu obūbrata, Huius animalis stellan
tes uolatus maturitatis hordei signū rusticis prębent mira benignitate
naturæ, Ab hac lichnus pensilis quē uulgo lampadē uocant cicendula
appellat̄, quę nocte tota seruat̄ accensa, & lampyridos instar lucet, Mar
ti. de cicendula, Ancillā tibi sors dedit lucernæ, Totas quę simul exigat
tenebras, Scribit̄ aūt gręce λαμπουρίς, ιδος. i. lāpuris lāpuridos, sed pro
u etiā y scribi a nobis solet, Quia ergo hordei maturitatem denotāt, bñ dies genial̄
dicit, Iā cogitat hordea messor Splendidulis &c. Dies genialis. i. q̄ gignē

Patula cœnophil⁹

dis liberis in geniali thoro opera detur, Ratis acta, i, res de qua parū spe rabat optatū sortita est exitū. Gemina luce solis & tedarū, Sub patula .i. semper patēte, cœnophilus, i, uini amator, cœnophorū aūt uas magnū in quo uinū afferēt, Iuue. Totū cœnophorū sitiens, οἰνος cenos græce dici tur uinum, Hiaccho. i. bacchо, hoc est uino solut⁹, soluit em̄ curas. Vnde

Hiaccho Lyæus Tonius

lyæus a lyo. i. soluo dicit liber pater. Tonius a tonādo dictus cantor. Cui

Tibia

tibia buxo, ex buxo em̄ fere fiunt nūc phistulæ, olim ex tibiis gruū, vū & tibiæ dictæ. Multicolorē uentriculū. i. folliculū quē inflare solent ua

Vētricul⁹

riis pāniculis tectum, uulgo musam cornutā uocāt, eo ꝙ obcurua fistu lam annexā habet. Buccas rubētes ex uino. Multotiens satis humile ad

Vtrem Compita

uerbiū quo idonei abstinere dicūtur, Vtrem. i. saccū illum ex corio. Pin guibus a mēsis iuuenes ad cōpita. i. loca quæ plures petere solēt, in gb⁹ rustici choreas & cęteros ludos exercent. Cātu saltidico. i. saltādi formā dictante. Et proximat. i. proxime appropinquat aut instat æstas quarta

Viden Vineta Mulcta

ęstate post messem duxerat. Dies rapidis &c. Si qua. i. aliqua dies. i. tē pestas est bona, i. lęta & prospera, ꝑterit horis rapidis id est uelociter trā seūtibus. Id em̄ uidet lætis. Inimica tenacius herent, generalis sententia qua finem facit, plura tū ut uidetur dicturus, sed a Fortunato ad coerti onem pecoris auocatur. Viden id est uides ne, pecus subintrat uineta. i. loca uitibus consita uicina, eundum est, i. ire nos oportet ad custodiā pe coris, ne taxemur. i, damnemur graui mulcta id est pœna ꝑ delicto dā da.

AEGLOGA SECVNDA QVAE DICITVR Fortunatus, de amoris insania. Collocutores Faustus & Fortunatus

Cur tam serus ades? quid tę (iam septima lux est) Fa.
Detinuit gregibus ne nocent hæc pascua uestris?
Fauste padus nostros qui præterlabitur agros For.
Creuerat, & tumidis ripas æquauerat undis
Nos cura gregis omissa, priuata coegit
Publicaq; utilitas ripam munire diurnis
Nocturnisq; operis, fluuiumq; arcere furentem
Fert padus exundans mala sæpius omina, noster Fa.
Tityrus est auctor, qui pascua dixit & arua

FORTV. AEGLOGA SECVNDA VIII

Forsitan id uerū, quādo extra tempora & ultra For.
Mensuram atq; modum subito concreuerit æstu
Nunc autem id poscit tempus, nam liquitur altis
Nix hyberna iugis, implent caua flumina montes
Se exonerant, fluuioscq; onerant sic flumina rursū
Se exonerant, pelagusq; onerant, hominū qq; mos est
Quæ nos cunq; premunt, alieno imponere tergo

Cur tam serus ades? In hac ægloga damnabit amoris insania qua Amyntam pastorē deperisse memorabit Fortunat⁹. Nō em̄ nomini cō gruēret ut Fortunatus amores experiret amaros. Amyntas a Marone inducit pastor æmulus, unde dicit. Inuidit stultus Amyntas, ἀμυητικός amynticos aūt dicit uindicatiuus. Talis autē proximus est ad furorem & insaniā, cum cœptis desistere cogitur, Vtrūq; deduci uidetur ab ἀμύνομαι amynomæ, ꝙd est ulciscor punio repugno, Principiū collocutionis est de inundatione padi quā Faustus accusat, quo minus affuerit illis diebus cū pecore, Cur tam serus. i, tardus, sed utrunq; sic accipio, ut ad tempus referatur, Vir Tardi uenere subuli. Nam lentus piger, oscitās etiam mane uenire possis. Serus aūt uespere dumtaxat etiam siceler & præceps, Iam septima lux. septimus dies. Prima tamen lux & primus di ei differūt auctore Valla. Nam prima luce facio, quod in prima parte di ei. Primo die, ꝙd toto ipso die qui primus est, Gregibus ne nocēt. q. d. mi nime, cū ager Mantuanus sit optimus. Vnde Maro. Et qualem infœlix amisit Mātua campū. Padus fluuius est maximus italiæ, in quem iuxta Mātuā incidit Myntius, unde de utroq; dicit Maro in Tityro, Hic inter flumina nota, Et fōres sacros frig⁹ captabis opacū. Nostros ergo agros .i. mantuanos. Nos cura gregis omissa aut obmissa, uulgatius Horatiū secuti deposito. b. dicim⁹ omissa, & omisi prima breui. Nocturnisq; operis. i. operationibus aut operariis, nā utrunq; significat hæc opera. Fert padus exūdans mala sæpius omina. i. portēta aut indicia futurę calamitatis, Noster. i. nostras aut cōpatriota noster. Tityr⁹. i. Maro q in primo buco. per Tityrū intelligit est auctor, in fine primi geor. post cędē cæsaris q̄ tot mala secuta sunt, quia, fluuiorū rex Eridanus cāposcq; per oēs. Cū stabulis armenta tulit. Idē em̄ est padus & Eridanus ab Eridano seu Phaetonte filio solis, qui in eo submersus dicit denoīatus. Idē dicit Horatius primo carminū de tyberi. Vidimus flauū tyberim retortis Littore hetrusco uiolēter undis, Ire deiectū monumēta regis. Tēplaq; Vestę Qui pascua dixit & arua id est bucolica & georgica. Prudēter ęneida tacet, ut cuius lectio ad rusticū non spectat. Horatius autē in sermonibus reticet, quia tunc nondū erat emissa. Forsitan, bene forsitan ne portentis

Amyntas

Serus

Prima lux
Prim⁹ dies
Padus

Omina
Noster

Eridan⁹

fidem priſcorum adhibere cenſeat, quæ uero tempeſtiue fiũt nihil portendere uidẽtur præter ſe, Nam liquitur. i. liqueſcit & defluit. Vir. geor. i. Vere nouo gelidus canis quũ mõtibus humor, Liquitur, Mõtes ntũs eſt, qa montes implent caua flumina, i. alueos fluminũ, Se exonerãt, videlicet montes, et onerant flumina, flumina rurſus onus ſuũ in mare demittũt. nam omia flumina intrãt mare & mare nõ redũdat, Vñ Ruſtice dixit Pelaguſq; onerãt, Quę nos cunq; tmeſis, i. inciſio eſt, p quæcunq; nos. Dicitur aũt tmeſis nõ temeſis, Alieno imponere tergo, Vñ depha riſeis ſaluator Matthei xxiii., Alligãt aũt onera grauia et importabilia & imponũt in humeros hoĩm, digito aũt ſuo nolunt ea mouere.

Liquitur

Tmeſis

Sed iam contractum reuocat ſuus alueus amne For.
De creſcente pado (dictu mirabile) noſter Fauſtus
Fortunate lacus maioribus æſtuat undis
Vrbs natat, obſcurę fiunt cellaria foſſæ
Lyntre cados, adeunt, labens ad uina miniſter
Ridet, & ex imis fertur grauis obba lacunis
Multa (licet nati fuerint melioribus horis)
Multa & magna ferunt aliquando incommoda ciues.
Commoditas omnis ſua fert incommoda ſecũ Fortu.
Et ſorti appendix eſt illętabilis omni
Hactenus eridanus, noſtros repetamus amores. Fau.
Quando quidẽ nunc alma uenus mouet omia. cœlum
Luce tepet nitida, tellus uiret, arua uolucres
Cantibus exhilarant uernis, nunc omnia fœtant
Tu tua luſiſti, ſed nos aliena ſequamur For.
Namq; tibi noti referam paſtoris amores,
Vt doceam ueneris nihil eſſe potentius igne.
Pauper & infeſto ſub ſydere natus Amyntas
Sex uitulos totidemq; pares ætate iuuencas
Armentiq; patrem ducens in paſcua taurum
Venerat ad coitum, nitidis ubi myntius undis
Alluit, herboſos fugiens perniciter agros

Arx noua propter aquas pinnatis ardua muris
Eſt coitus, campo moles fundata paluſtri
Hic igitur recubans uitrei prope fluminis undam
Vitis ubi amplectens longis dumeta lacertis
In uada curuata ripæ ſupereminet umbra
Piſcibus inſidias tendebat harundine & hamo
Meſſis erat, ſolis rapidi uiolentia aduſtos
Proſciderat campos, finem philomela canendi
Fecerat, & neq; lux paſſim morientibus herbis
Paſcere oues poterat, neq; nox humore cicadas
Dumq; incumbit aquis, ſtudioq; intendit inani
Taurus (ut auditum eſt) primum uexatus ab œſtro
Mox canibus, demum furaci a milite ſyluis
Abditus, ex toto confeſtim euanuit agro

Sed iam contractum, Non interrogatiue ſed indicatiue legatur, Suus alueus, i, proprius aut debit⁹ aut hypallage. i, ſuum amnẽ, Decreſcente pado, dictu, i, ut dicaẽ, uel dum dicaẽ mirabile, noſter lacus uicinus urbi noſtræ Mantuæ, ſ. Benacus. Myntius eñ ex benaco fluit, Lyntre, i, ſcapha aut alia nauicula, Grauis obba, i. lagena, Perſi⁹ ſeſſilem uocat, eo q; lato fũdo quaſi ſedeat dicẽs ſaty. v. Exhalet uapida leſum pice ſeſſilis obba, Meliorib⁹ horis, Vñ Iuue. Diſtat eñ quę Sydera te excipiãt mõ primos incipientẽ, Edere uagitus, & adhuc a matre rubentem, Sed id ethnicis q̃ chriſtianis conſonantius, Verũ ſi non trahimur aut compellimur inuiti ducimur tñ zelo & incitamur, Appendix illætabilis, quia in hoc mũdo nõ ſunt ſolida nec plena gaudia q̃ nihil habeant amaroris, Nã extremũ gaudii luctus occupat, Appẽdix dr̃ ǫd appẽdiẽ, Illætabilis de qua non eſt lætãdũ, Sic ęne. iiii. Hinc Drepani me port⁹ & illætabilis ora, Multa ſunt prouerbialiter dicta notatuq; digna, Boetius dicit ſe didiciſſe in foribus Iouis eſſe duo dolia, alterũ boni, alterũ mali, neminẽq; naſci q̃ nõ aliquãdo ex utroq; bibat, Hactenus eridanus, ſ. dictus eſt. i. inundatio Padi. Noſtros repetamus amores, Q̃nquidẽ nunc. ſ, in uere, p̃cipue dũ nix liquitur, tunc eñ ueneri potiſſima datur opera, Vnde uernę dicti q; fere uerno tpe gignũtur, Alma, quia diua creatrix, ab alendo dicta, nam p propagationẽ conſeruat genus noſtrũ, Arua uolucres, Maro. Hinc uolucrũ concentus in aruis. Exhilarant, ἱλαρός græce, vñ hilarũ. Terenti.

Myntius
Lynter
Obba
Appẽdix
Illætabilis Boetius
Alma
Hilaros

dixit. Facit hilaro uerbū, q̄d est hilarē & lętū facio. Nunc oīa fætāt, i. fœtę producūt, Tu tua lusisti, i. tuos amores faciliter cecinisti. Est em̄ ludere res nō graues canere. vñ Vir. in buco. Et ipsū Ludere q̄uellē calamo p̄misit agresti, Et Oui. Ille ego qui fuerā tenerorū lusor amorū. Ingenio perii Naso poeta meo. Itē Maro in culice, Lusimus octaui gracili modulante Thalia. Atq; ut araneoli tenuē formauimus orsū. Sed nos aliena sęq̄mur. Nō em̄ fortunato (ut dixi) infortunia amorū cōgruunt, ea em̄ dicturus est Veneris nihil esse potētius igne. Maro. Oia uincit amor, & nos cedamus amori, Et ideo de tpe quo amant beluę dicit geor. iii. Tempore nō alio catulorū oblita leęna, Seuior errauit cāpis nec funera uulgo Tam multa informes ursi stragemq; dedere. Per syluas, tū seuus apertū pessima tigris, Heu male tū libyæ solis errat in oris. Et infesto sub sydere. i. molesto & inferenti quasi uim, q̄d plus est quā si infausto legendum sit. Ad cōsūū. i, ad arcē sic dictā q̄ esset ad cōfluentē, Myntius ex benaco (ut dixi) nascēs, Perniciter uelociter. Arx noua, castellū uocat, Propter aquas. i. iuxta. Vir. geor. iii. Et ūiridi cāpo tēplū de marmore ponā. Propt aquā tardis ingens ubi flexibus errat Myntius, & tenera p̄texit arūdine ripas. Sed q̄ras cū ille in laudē Myntii (est em̄ sic utilior nauigātibus aduerso p̄sertim flumine) dixit tardus flexibus, cur hic dicat fugiēs pniciter. Sed dicemus id ad inundationē p̄tinere, q̄ flumina tarda alias pnicia fiūt, Lōgis lacertis. i. brachiis, qa labruscę nō putāt nec resecāt. Harūdine & hamo. i. hamata harūdine. i. uirga tenui. Sciderat mutauit fecitq; Prosciderat cāpos finē philomela &c. nā scindo scidi priorē corri. æneiii. Hesperiū siculo latus abscidit aruaq; & urbes, ubi Serui. tñ uideť sentire debere p̄duci. Nā metri (inqt) causa sci syllabā corripuit, uerū nō legiť correpta, cū cōtra sępe repiať. Hora. i. car. Ne quicq̄ deus abscidit &c. Posset forte legi Soluerat, aut q̄d sile, Neq; lux. i. diurnū tēpus, neq; nox humore. i. rore, Vir. Dūq; tymo pascēť apes, dū rore cicadę. Studioq; intendit inani. i. piscādi hamo, vñ parū utilitatis cōsequit, p̄sertim p̄termissa custodia armentorū, Ab œstro uespę genus est id, sic gręce a sono dictū. Mox. i. paulo post uexatus a canibus. Demū. i. tādē aut ultimo abdit⁹. i. abscōdit⁹ a milite. i. viro belligero humilis cōditiōis, vñ furaci addit Nō em̄ militē dicem⁹ eq̄tē auratū, sed millesimū quę q;. i. quēliber e nūo millenario etiā uilissimū. Vñ milites romani potissimū pedites uocabāt.

Perniciter
Arx
Propter
Scindo
œstrum
Miles

Quod puer ut nouit, tumulum conscendit, & alta
Voce bouem clamans, longo rura omnia uisu
Prospicit, ut frustra niti se comperit, arcum
Corripit & pharetram, sequiturq; per inuia taurum
Illum per caulas & per stabula omnia quærens
Per colles benace tuos, per consita oliuis

Iugera, per uirides ficis & uitibus agros
Venerat ad sublime iugum, quod sulphuris arcem
Sustinet, & longis aperit prospectibus illinc
Benacum, hinc campos longe lateq; patentes.
Lux ea sacra fuit Petro, frondente sub ulmo
Mixta erat ex omni pubes post prandia uico
Ducebatq; leues buxo resonante choreas
Rustica gens nulla genus arte domabile semper Fau.
Irrequietum animal, gaudet sudore, peracto
Mane sacro festa (quando omnibus otia) luce
Ipsa oci ac famis impatiens epulatur, & implet
Ingluuiem, audito properat tibicine ad ulmum
Hic furit, hic saltu fertur bouis instar ad auras
Quam rastris uersare nephas, & uomere terram
Calcibus obduris, & inerti mole fatigat
Aq; ferit, & tota Baccho facit orgia luce
Vociferans, ridens, saliens, & pocula siccans
Stulte quid hæc faris? solatia rustica damnas For.
Rusticus ipse, tuis malus es, tibi pessimus ipsi
Dicta ioco fuerint, nostrum repetamus Amyntam

Quod puer, Prosequit historiā aut argumētū ceptū, Prospicit porro aspicit, q; nei. i. Nauē in cōspectu nullā tris littore seruos Prospicit errātes. Vt .i. postq̄, Per caulas & p stabula p colles benace tuos, Nō lōge ergo distat, ita ut de eo intelligi posset q̄d dixit nr̄ lacus &c. Sulphuris areē a sulphure denoīatā Benacū q; ut lari⁹ ex alpibus augeť, Sacra fuit Petro ad uincula (ut uideť) caleñ. augusti. Buxo. i. fistula ex buxo, Maro, Timpana uos buxusq; uocat berecynthia, Ipa oci ac. Sic Maro in fi. geor. Ignobilis oci p ocii dixit, nā ut hic ocii scribas v̄s⁹ nō patit. Bouis instar. i. in morē, q̄d Valla (ut dixi) imꝓbat, Q; rastris. s. in cœmeterio aut alio loco sacro, aut area publica, Facit orgia Baccho. i. celebrat bacchanalia. Orgia aūt gñaliter dicūť oīa festa. Calcib⁹ a ntō calces, sic em̄ scribendū p̄cipiūt, estq; incerti gñis, Vir. Ferrata calce fatigat, Alibi mas. leges, Inerti mole. i. pōdere corpis inertis, Tibi pessim⁹ ipi. Cōfess⁹ em̄ ē suos amores, vñ posset in eū dici illud Ho. Q; temere in nos met legē sācim⁹ iniq̄

Prospicere
Vt
Buxus
Orgia bacho. i. bacchanalia
Calces

Continuit gressum,baculoq; innixus acerno
Intermisit iter donec miteſceret æstus.
Ah puer infœlix,æstus te maior in umbra
Corripiet,nudam uideas ne in fonte dianam
Claude oculos,blandis neu des syrenibus aurem
Sors tua Narcisso similis,narcissus in undis
Dum sedare sitim properat,sitit amplius,at tu
Exteriorem æstum fugiens intrinsecus ardes
(Qz melius fuerat nisi te sic fata tulissent)
Ad reliquum rediisse pecus,seruasse iuuencas
Admissi bouis æquo animo dispendia ferre
Qz dum conaris nil perdere,perdere te ipsum
Sed post iacturam quis non sapit? utile non est
Consilium post facta dari,quod oportuit ante
Consilium post facta,imber post tempora frugum

Continuit gressum,Reliqua prosequit̃,Baculo acerno ex acere arbore Acer em̃ prima breui illius aceris secundū Prisci.facit,unde acernus,a, um,Intermisit iter q̃d habuit ad inquirendū taurū,Ah puer infœlix,ac clamatio Fortunati,sic illic,ah uirgo infœlix q̃ te dementia cepit? Nudā uideas ne in fōte dianā claude oculos.i.auerte oculos tuos ne uideas uanitatē,sed ad fabulā alludit,Acteon em̃ quia dianā imprudens nudā uidit a canibus discerptus est,Blādis ne des syrenibus aurē.Nā syrenes (ut aiūt) surda aure trāsire oportet ut inqt diuus Hiero.Fuerūt aūt (auctore Seruio in fine v.æneidos) tres in parte uirgines & in pte uolucres, acheloi fluminis & calliopes muſę filię,Harū una uoce,altera tibiis,tertia lyra canebat.Et primo iuxta Pelorū in capreis insulis habitauerūt q̃ illectos suo cātu in naufragia deducebāt,Sed m̃ ueritatē meretrices fuerūt q̃ trāseūtes q̃m deducebāt ad egestatē his ficte sūt inferre naufragia Has Vlysses contēnendo deduxit ad mortē,hęc ille,Harū noīa dicunt parthenope a qua quæ nunc Neapolis,i,noua urbs dicit.olim fuit denominata leucosia & lygia,Dicūt aūt ab eo q̃d est λειειν hirin quod signi. connectere & retinere,& aspiratio cōuertit in s.Harum cantū ad Vlyssen transtulit Cice.principiū est, O decus argolicū quin puppim flectis Vlysse &c.Sors tua Narcisso similis,Is em̃ secundū Ouidiū meta.iiii.cū ſupbia formæ elatus cæteros contēneret amore ſui in fonte uisi exarsit

Acteon
Syrenes
Narcissus

& cū ſui compos esse nō posset in margine languens tandē in ſui nom̃is florē cōuerti meruit,Dū sedare sitim,pperat in fonte uidelicet,sitit amplius amore ſui illic uisi,intrinsecus ardet æstu amoris,Qz melius.i.q̃to, sic Vir.Quam magis illa tremens,tanto magis effera flammis. Niſi te sic fata tuliſſent,Imputat fatis,ſed tñ immerito,ut legit apud Aul.Gelli. li.vi.ca.ii.Heu mihi q̃ damnant mortales numina cœli.Esse aiūt etem̃ p nos mala,cū tñ ipſis Vecordi p̃ter fatū ſint mēte dolores,Multi ergo fatis imputāt.Iuuena.Hūc ego fatis imputo.Et alibi,Fata regūt hoies,& Mālio li.iii.Fata q̃q; & uitas hoīm ſuspēdit ab astris,Sic fœlix aut triſte uenit p ſingula fatū,Verū fatū uarie accipi ſolet,utcūq; tñ accipiat,dicemus nō imponere arbitrio nro neceſſitatē,etiā ſi fata uiā inueniūt.Consiliū post factū est inquit imber post tpa frugū,bene ad ſuū inſtitutū conuertit ne non ruſticus putetur,ut aūt Maro inquit.Dulce ſatis humor.

Vna puellares inter pulcherrima turmas
Virgo erat:alba comas,aliis procerior annos
Nata quater quinos uel circiter ore nitenti
Vrbanis certare potens & uincere nymphis
Aureolis radians guttis ad tempora limbus
Ibat & ad pectus clauſum uelamen aheno
Clauiculo mediam fulgenti fibula ferro
Stringit in anguſtum,noua candicat inſtita,lapſu
Linea rugoſo,pedibuſq; allabitur imis
Hanc puer ut uidit,periit,flammaſq; tuendo
Hauſit,& in pectus cecos abſorbuit ignes
Ignes qui nec aquis perimi potuere,nec umbris
Diminui,neq; graminibus,magicis ue furiis
Obliituſq; greges & damna domeſtica,totus
Vritur,& noctes in luctum expendit amaras
Sæpe grauescentem uerbis compeſcere flammam
Nixus,& inſanum iuuenis cohibere furorem
Dicebam miſerande puer quis te deus iſtas
Miſit in ambages? ſed non deus,immo ſatanum
Peſſimus,ex illis quos noctibus atq; diebus

Fatum

Ter tribus in terras fama est ex æthere lapsos

Vna puellares, Nõ attendens ad interlocutionẽ faustinam pergit Fortuna. describẽs puellã cuius amore exarsit. Nata quater quinos. i. uiginti quæ ętas rusticis uxorẽ ad laborẽ expetentibus grata, cum urbano iunior placeat, ut in Eunu. Anni q̃t; sedecim flos ipse &c. Vrbanis nymphis. i. spõsis aut puellis pro nymphis habẽdis, Est aũt dtũs more Virgiliano. Mõtib⁹ in nostris sol⁹ tibi certat Amyntas. i. tecũ & cũ nymphis. sed durius addit & uincere, cũ sequatur nymphis, nam subaudire oportet eas. Aureolis. i. parum aureis, sicut a luteo luteolum deduxit Maro, Limbus. i. uestis oblõga, Aheno. i. æreo clauiculo. i. spintre. Fulgẽti ferro ex usu aut artificio aut ex eo q̃d album ferrum uocant. Stringit in angustum ut gracilior habeat. Nam si qua est habitior paulo pugilem esse aiunt, Noua instita linea, i, fascia annexa stolę. Sũt aũt duo epitheta quę latina lingua refugit nisi diuisim cõstruant, sed tamen hęc tolerantur, quia perinde est ac si dicat, instita noua ex lino quæ rusticę cõuenit, nam instita lanea & serica stolę matronali cõgruit, Allabit imis pedib⁹. i. ad imos pedes defluit. Hora. sermo. i. Nil mediũ est sunt qui nolint tetigisse nisi illas. Quarũ subsuta talos regat iustita ueste, Est aũt instita tenuissima fasciola q̃ prætexta dicit, ut inquit Acron ad dictum locũ, Lapsu rugoso. i. in plicas cõtracto. Hanc puer ut uidit periit, Maro. Vt uidi ut perii ut me malus abstulit error, Flãmasq; tuendo. i. inspiciendo, hic actiue accipitur, Ignes ignes bona & artificiosa repetitio, qui nec aquis &c. vñ ædit uus apud Gelliũ li. xix. ca. ix. Quid faculã præfers philiros qua nil op⁹ nobis. Ibimus, hic licet pectore flamma satis. Istam nõ potis est uis seua extinguere uenti, Aut imber cœlo candidus præcipitans. At cõtra hũc ignem ueneris, nisi si uenus ipsa, Nulla est quæ possit uis alia opprimere &c. Neq; graminibus. Id conqueritur Apollo apud Nasonem, Heu mihi q̃ nullis amor est medicabilis herbis, Magicis ue susurris. i. incãtationibus quę obscure remordente consciẽtia proferunt, Quis te deus? ex ueteri consuetudine interrogandi, nam hodie cum unũ credimus deum inepta esset, nisi abusiue (ut dixi) ex poetico more inferos dicam⁹ deos, & amorẽ aut uirtutes & uitia, In istas ambages. i. inextricabiles errores, Sed nõ deus, corrigit ergo q̃d dixerat deus, immo (inquit) satanũ pessimus antõ satan, huius satanos, sicut Tytan tytanos, pæan pæanos, Peccant ergo qui etiam satanas satanæ media breui proferunt. Ter tribus. i. nouem noctibus & totidem diebus ex nouem choris angelorum.

Aureolis
Limbus
Aheno
Instita
Susurris
Ambages
Satanum

Dic age si nosti quenquam, reminiscere, si quem
Videris hoc pacto ditescere, surgere in altum
Dilatare domum, maioribus horrea aceruis

Complere his studiis, extendere latius agros
Multiplicare greges, acquirere pascua bobus
Inter tot populos quot habet latissima tellus:
Sunt qui nostra ferant mensis epulanda cruentis
Corpora, & humanos absumunt dentibus artus.
Sunt inquam quos tanta malis tot uexet erinnys
Sed nullum est tam immane genus, tam barbara nusq̃
Gens, quæ fœmineos non execretur amores.
Hinc ueniunt rixæ, ueniunt & iurgia, & arma
Sæpe etiam diræ multo cum sanguine mortes
Hinc quoq; deletis euersæ mœnibus urbes
Ipsę etiam leges, rubrisq; uolumina loris
Clausa uetant scelus hoc, & detestantur amores
Vt leges audiuit, ad hæc respondit Amyntas
Ciuis enim fuerat puer, & uersatus in urbe.
His monitis prudens & circumspectus haberi
Niteris, & sensu tetricos anteire Catones
Error hic, hæc passim sapiens dementia regnat
Ipse sibi blanditur homo, solersq; putari
Vult animal, tamen incautus sibi multa tetendit
Retia, & in foueam cecidit quam fecerat, ante
Liber erat, seruile iugum sibi condidit ipse.
Pondus id est legum (uidi ipse uolumina) quas nec
Antiqui potuere patres, nec possumus ipsi
Nec seruare ætas poterit uentura nepotum.
Aspice quam stulta est hominum prudentia, cœlum
Sperat, & esse sibi sedem inter sydera credit
Forsitan in uolucrem moriens transibit, & altum

Spiritus assumptis tranabit ad æthera pennis
Tunc ego quid latras? legum deus auctor, & ipsis
Non parere, sapit magnam nimis impietatem
Grandia de magnis hæc sunt certamina rebus Fau.
Quid fuerim reris? quamuis pannosus & asper For.
Sim modo, tunc animo, tunc ui, tunc ore ualebam
Nec mihi sese alius poterat componere pastor
Nunc quoq; si rectus uultu gradiare supino Fau.
Alter eris Marius, raso ore uidebere Carbo
Talia respondit sic obiurgatus Amyntas For.
Facto homini deus inuidit, concessa uoluptas
Visa bonum nimis excellens, & uota repressit
Legibus inuentis, ut equi ligat ora capistro
Ne quocunq; libet flectat uestigia sessor
Quæ mea sit me cogit amor sententia fari
Liberaq; ora facit, qui non communicat usum
Coniugis, inuidus est, liuorem excusat honestas
Introducta usu longi liuoris iniquo
Nam dum quisq; sibi retinet sua gaudia, nec uult
Publica, communis mos ac longæuus honestas
Factus & hunc morem fecit dementia legem
Inuida res amor est, res inuidiosa uoluptas
Tunc ego non audens hominem contendere contra
Amplius, infano rediens ab amante recessi
Cernis ut hic malus affectus sic lumina mentis Fau.
Claudat, in errores ut sponte feramur apertos?
Cernis ut a summo liuentia nubila baldo For.
Se agglomerent? oritur grando, ne forte uagantes
Tempestas deprendat oues, discedere tempus

Dic age, Progredit in detestationē amorū q̄ illū auertat, facitq; id quasi satyrice, docens nullū ex amoribus emolimentū nullūq; per eos dicescere, Sunt qui nostra ferant, Tyrāni q̄ sanguinē & sudorē pauperū absumunt, aut ad cyclopas & lestrigonas aspexit, aut ad ęgyptios a Iuuena le dānatos, sed uerius ad auaros qui quicqd pauperes sudore parīūt deuorant, Euersæ urbes, ut Troia & aliæ (ut Hora. i. ser. sentit) multæ, Nā fuit ante Helenā cūnus teterrima belli Causa, sed ignotis perierūt mortibus illi, Quos uenerē incertā rapiētes more ferarū, Vírib⁹ editior cedebat, ut in grege taur⁹. Tetricos seueros & rigidos, a tetricis mōtib⁹ aspe ris, Anteire collisio est, sicut in deinde proinde deesse fieri solet, Catones duo noīati sunt seueriſſimi, maior ille censorius & minor uticensis, Ipsę etiā leges ut lex diuina, Non mœchaberis, Lex humana, ut lex iulia in adulteros. De qua Iuue. Lex iulia dormis &c. Quas nec antiq potuerē patres, Sic beatus Petrus actu. xv. Nūc ergo qd tentatis deū imponere iugū sup ceruices discipulorū, q̄d neq; nos neq; pres nr̄i portare potuim⁹. Sapiēs demētia, bona implicatio sicut apud Iuuena. Inter socraticos notissima fossā cinedos, cū nihil sit magis repugnās q̄ socraticū et cinedū esse, sed ut in prologo Andriæ dr̄, multi faciūt ne intelligēdo ut nihil intelligāt. Videt ergo sibi sapiētes cū sint demētes, iniq̄ in se ferētes legē, Hora. Qs remere in nos met legē fācim⁹ iniq̄, Quā fecerat ante, Sic David, Incidit in foueā quā fecit, Forsitan in uolucrē, Tāta est amātib⁹ insania, ut etiā q̄ fidei sūt irrideāt, Graphice ergo docet q̄ nō sit sui cōpos q̄s amat. Grādia de magnis, Ne decori p̄sonarū īmemor uideat poeta (uidet enī altior hic disputatio q̄ ut rusticis cōueniat) inducit alterū interloquētem, q̄si min⁹ habeat fidei. Vñ Fortu. More senū q̄ se laudāt & sua tpa, ut Nestor apud Homerum, Vñ Flaccus in arte, Laudator tpis acti. Se puero, dicit se in adolescētia fuisse p̄stāti ingenio & prudētia magna p̄ditum. Quid fuerim reris. i. arbitraris, q̄uis pānosus. i. ueste multis pāniculis cōsuta & crasso pāno, & asper sim modo. i. pannis anniscq; obsitus, ut ingt Comicus, Nūc q̄cq; si rect⁹ uultu gradiare supino. Alter eris Mari⁹, q̄ procerus erat, & (ut Apianus docet) uultu seuero, q̄ ex uultus diritate cū nihil loquerēt satis proferre uisus q̄ ingētē machinarēt cędē Papyri⁹ aūt carbo illa tēpestate q̄ cū iuniori grapho cōspirabat adhuc inuestis seu imberbis erat. Vñ ait Raso ore uidebere Carbo. Alludens (ni fallor) ad carbonē q̄ nihil nigrius. Vt equi ligat ora capistro sessor. i. q̄ insidet eq̄, Me cogit amor. Nō ergo sui iuris aut liberum se fatet, sed amore coactū. Qui nō cōicat usū cōiugis inuid⁹ est. Vult errore & hęre si nicolaitarū etiā cōiuges debere cōes esse, & per inuidiā suā cuiq; datā, & legē iuliā in adulteros latā, quæ res quia honesta uisa liuorē excusat honestas, Honestatē aūt introduxit lōgus sed iniquus (ingt) usus, quæ oīa sūt ab insano & demēte amatore dicta, Vñ quā uidit nō maritali affectiōe amauit. Inuidia res amor est. i. inuidere faciēs. q̄a nec regna parē

Inuidia
Liuentia
Baldo

nec ferre uen⁹ pōt. Liuētia ſubnigra & denſa a liuore qui eſt macula plū bei coloris ex cōpreſſu facta. Tibul. Tū ſuccos herbaſq; dedi quis liuor abiret, Quē facit impreſſo mutua dēte uenus. Et quia talē inuidi cōtra hunt colorem, ideo liuidi dicuntur, & liuor inuidia, Baldo, i. a monte uicino. Eſt autem futuræ ægloges paraſceue id eſt præparatio.

Aegloga Tercia

Aegloga tertia quę dicitur Amyntas, de inſani amoris exitu infœlici. Collocutores Fauſtus & Fortunatus

Illa heſterna ruens baldi de uertice grando Fau.
Fortunate fuit nobis innoxia, diuis
Gratia, noſtrarum quibus eſt cuſtodia frugum
Sed ueluti ex illis ueniens ait harculus oris
Veronenſem agrum, pecudes & ouilia ſic eſt
Demolita casas & paſtoralia recta
Sic euertit, ut agricolis ſpes nulla ſuperſit
Agricolis etenim pecus eſt ſubſtantia, & arua
His ſubiecta malis, grandi theſaurus in arca
Ciuibus eſt, quem nulla queat contundere grando
Nulla prīuina, gelu nullum, nullę aeris iræ
Neſcio qui uentos tempeſtateſq; gubernat Fortu.
Id ſcio, ſed neq; ſi ſcio, ſat ſcio, ſed tamen auſim
Dicere, quid⁹ uita ne ideo mulctabor in ipſa;
Numina ſi ut perhibent orbem moderantur ab alto
Extimo nil duros hominum curare labores
Aſpice quo tenuem uictum ſudore paramus
Quot mala pro grege, pro natis, pro coniuge paſtor
Fert miſer, infeſtis æſtate caloribus ardet
Frigoribus riget hybernis, dormimus ad imbrem
Cotibus in duris uel humi, contagia mille
Millę premunt morbi pecudes, diſcrimina mille
Sollicitant, latro inſidias intentat ouili

Atq; lupus, mileſq; lupo furacior omni
Vtmanus aſſiduo detrita incalluit uſu
Squaluit os, barba obriguit, cutis aruit æſtu
Vna repentino rapit omnia turbine grando
Hoc ſuperi faciunt, quibus inclinamur ad aras
Et quibus offerimus faculas & cærea uota
Neſcio quæ pietas, & quę clementia tantis
Cladibus inuoluat paſtores omnium egenos

Illa heſterna ruens. Facto ex euentu paſtoribus colloquio, proſequitur Fortu. infœlices amores Amyntę, Stilus quia paſtoralis facilimus eſt, q̄ circa breuiſſimus ero, Illa grando heſterna cuius meminit in fine p̄cedē tis ægloge, de uertice. i. ſummitate, Vertex em̄ dr̄ ſummitas a qua uertē dū eſt cū altius ire nequeas ut in capite & mōte. Baldus mons eſt, Diuis .i. ſanctis, Harculus ruſtici nomen quaſi bonus cultor aut aruicola, aut retiarius, ἀρκυς em̄ dr̄ rete. Demolita. i. deiecit proſtrauit calamitatē inferēdo, Caſas tuguria paſtoralia, & pro id eſt, paſtoralia recta. Agricolis etem̄ ordo eſt, etem̄ ſubſtātia. i. poſſeſſio & peculiū eſt agricolis pecus & arua. Nullę aeris iræ. i. tē peſtates, quaſi ab irato Ioue qui & aer dr̄ illatę. Neſcio quis &c. ruſtice id dicit ſed graphice. Sunt em̄ ruſtici impatientes calamitatis ita ut in deuerbio ſit. Qui ſua amittit & ſenſus amittit vñ & æneas amiſſa coniuge (quanq̄ ſummus alioqui deorum cultor) ait ænei. ii. Quē non incuſaui amēs hoīmq; deorūq;? Aut qd in euerſa uidi crudeli⁹ urbe? Et in buco. Amiſſo nato. A tq; deos atq; aſtra uocat crudelia mater. Vita ne ideo mulctabor in ipſa. i. an ne ob id uiuēs puni ar? Id q̄q; de more ruſticano. Nam illis durū non uidet quod differtur malū, utpote poſt fata. Numina ſi ut perhibēt, epicurei em̄ negabāt, vñ Maro in buco. Ne curare deū credis mortalia quenq̄, Lucre. Nec bene pro meritis capit nec tangit ira, Hora. i. ſer. Credat iudæus apella. Non ego nanq; deus didici ſecurū agere æuū, Iudæū uocat apellā. i. ſine pelle p̄pucii, hoc eſt circūciſum. Securū q̄uū, i. ſeorſū a cura mortalium. Vnde epicurus iactabat ſe leuaſſe genus humanū duobus ſumme malis, metu & ſuperſtitione deorum, Metu quidem, quia dixit unum eſſe ſpiritū⁹ humani & beluini interitū, & ita non eſſe metuēda quę poſt mortē eueniūt & ſuperſtitione. i. anxia religione, cū dii nō curent mortalia, ſed utrunq; impiū & ſceleſtū eſt omnē pietatē & religionē deſtruēs, Extimo pro extimo. i. cēſeo & iudico per x plurimi ſcribūt. Æſtimo aūt. i. q̄ris preciū cō ſtituo & liceor p q & ſt. Diſcrimina. i. pericula. Mileſq; lupo furacior, Miles dicit quicunq; ſtipendium belli gratia ſuſcipit, Vna grādo, una cala

Vertex
Baldus
Diuis
Harculus
Apella
Extimo
Æſtimo
diſcrimina
Miles
Grando

mitas,q̃ dicta est q̃ calamos id est culmos segetũ terit. Est aũt in sermone multiplex pathos. Quibus inclinamur adorando & sacrificando nutu. Sic hiarbas æneid. iiii. Dicit ante aras media inter numina diuũ. Multa Iouem manibus supplex orasse supinis. Et infra, Nos munera templis Quippe tuis ferimus famamq̃ fouemus inanem. Incalluit id est callum hoc est tumorem & duriciem induit. Pastores omnium egenos, æneid. i. Omnibns exhaustos iam casibus omnium egenos.

Incalluit

Fortunate, scelus nobis hæc omnia nostrum Fau
Ingerit, ætherei sententia iudicis æqua est.
Quod scelus? an fulmus christi uitæ insidiati? For.
Iurgia. furta. iræ, uenus & mendacia, rixa Fau.
Quid meruere boni, nec em̃ scelus obruit oẽs For.
Et tamen una omnes pariter pessundat erinnys
Heu nescis, male de superis sentire nefandum Fau.
His igitur quæ scire nephas, nescire necesse est
Posthabitis curas iterum repetamus Amyntæ
Quas fumus experti, quas ignorare negatum est
Res uulgaris amor, studium commune iuuentæ
Mœror & affectus alii de cardine mentem For.
Sæpe leuant, animo sermo uenit æger ab ægro
Intellecta licet pro re pro tempore fari Fau.
Sic habitus Cosmas sapiens, incognita nunquam
Fauste sapis, notos igitur repetamus amores For.
Restat amyntæos postrema in fata furores
Ducere, & in misero lachrymas impendere casu

Iurgia

Fortunate &c. Ne approbanda uideatur sententia Fortunati, castigat eũ Faustus dicẽs illud notũ uerbũ. Oĩa mala q̃ patimur peccata nostra meruere, Ite ætherei sñia iudicis æqua. Augu. em̃ docet occulta quidẽ esse interdũ diuina consilia, sed tñ nũq̃ iniusta, Hoc Maro. ænei. vi. Aut æquus amauit Iuppiter. Et x. ænei. Rex Iuppiter oĩbus idẽ. Quod scelus graphice exprimit rusticorũ opinionẽ, q sese insontes putãt dũ capitali bus criminib⁹ uacãt, Rñdet aũt Faustus. Queris q̃d scel⁹? Iurgia. i cõtentiones q̃ frequentes inter rusticos sunt, vñ p magno bono duxit Maro sepẽ, dicẽs. Hinc tibi q̃ sẽp uicino ab limite sepes &c. Ven⁹. i. luxuria carnis, gd meruere boni? Nõ rñdet ad hoc Fau. aut ga festinat ad narratio

nẽ exit⁹ amor? Amyntę, aut ga nõ decuit rusticũ q̃ theologor? sũt eno dare. Vñ dicit nephas esse de factis dei inquirere. Satis em̃ esse debet, ga de⁹ ita uult q nihil iniustũ uelle potest, Itaq̃ ubi diuina est prẽceptio nulla debet esse cũctatio, ut Abraham nobis prẽclare ostẽdit dicẽte diuo Augustino. nam filiũ non dubitauit mactare, in quo tamẽ propaginis promissionẽ acceperat. At si quæras, cur boni cũ malis puniãtur? Dicetur tm̃ tẽporaliter puniri bonos ut plus mereant, malos aũt ad uindictã, Et ita p̃ciosa in conspectu domini mors sanctorũ eius, Mors aũt peccatorũ pessima. Nescire necesse est Altiora te ne quęsieris. Mitte arcana dei &c.

Posthabitis, i. p̃termissis aut minoris habitis, ut posthabui tñ illorũ mea seria ludo &c. posthabita coluisse samo, Quas. i. cuiusmodi sumus experti quia hoc cõmune malũ, Semel insaniuimus omnes, Mœror & affectus alii. i, affectiones & passiones & pturbatiões. De cardine, i. stabilitate, Sępe leuant. i. amouent, Animo sermo uenit æger ab ægro, quia ex abundãtia cordis os loquit, Vñ Flaccus in arte. Format em̃ natura prius nos int⁹ ad oẽm. Fortunarũ habitũ, iuuat aut impellit ad irã. Aut ad humũ mœrore graui deducit & angit, Post effert animi motus interprete lingua, Sic habitus Cosmas sapiens, Cosmas (ut opinor) medices florentinus ille ditissimus & memoratissimus pater Laurentii & auus Petri medicis hic intelligitur, In postrema. i. in ultima fata, i. mortem usq̃, Impendere. i. imperiri, In misero casu. i. infœlici exitu.

Posthabitis
Quas
Cardine
Cosmas
Medices

Præteriens illac paruo post tempore, rursum
Insanire hominem uideo & miseratus amantem
Oiterum (dixi) mens inconsulta, ueneno
Ebria fatali, populo iam fabula factus
Non resipiscis adhuc, & adhuc in amore sepultus
Te ruis atq̃ tuos, pecus atq̃ mapalia tecum
Vt quondam moriens rapuit secum omnia Samson
Cum senio curuatus eris (si forte senectam
Fata tibi dederint) quis sustentabit inertem?
Somnolentum, inopem, cum iam defecerit omne
Robur & ingenium, sensusq̃ recesserit omnis?
Hæc tibi cuncta feret (nisi mors præuenerit) ætas
Esto domi, uigila, obserua, super omnia semper
Prospice quo tendas, & quo uenisse dolendum est
Ire caue, discerne uias, hominemq̃ memento

Non ad delitias,non ad muliebria natum
Blandimenta,leui tam pernicioſa iuuentæ
Ipſe ego cui pecudes,cui lac,cui caſeus,ægre
Vitam ago,tanta agros omnes inualit egeſtas
Tot duri rerum euentus,incommoda paſſim
Tanta,tot aduerſis totus conuoluitur orbis

Illac

Præteriens illac,Principiũ narrationis,Illac.i.per illũ locum,ubi dixi A myntã amore lãguentẽ iacere,Paruo poſt tpe,Sic Maro,Reſpexit tñ & multo poſt tpe uenit. Vnde poſt & ante gratia exceſſ⁹ ablatiuũ re/

Poſt & añ

gunt cũ ſuo ſi uolum⁹ caſu,ut poſt dictã diem paruo tempore Sine aũt

Oiterum

caſuali ſuo uidenť aduerbia,Vt,i.poſtea.Oiterũ,bonus eſt uerſus,quia in principio carminis monoſyllaba uocalia nõ abiiciunť,ut o utinam o ego,neq; corripiũť,ſicut interdũ in medio,ut in buco.Te coridõ o alexi

Inconſulta

trahit ſua quenq; uoluptas,Mẽs incõſulta,i.imprudens cui nihil eſt con ſilii aut penſi,Capiť em incõſult⁹ paſſiue pro eo cui nõ eſt datũ conſiliũ ut ænei.iii,Inconſulti abeunt ſedemq; odere ſibyllæ,Et tamen conſulti uidẽtur qui conſiliũ dant.ſed reuera qui cõſuluntť ſepe,i.a quibus ut pru

Iurecõſult⁹

dentibus conſiliũ petitur,Vnde non ſolũ iuriſconſultus ſed etiã iurecõ/

Amor

ſultus dicit quaſi in iure aut de iure, Veneno ebria fatali,i.amore ad fa ta.i.mortẽ ducẽte,Eſt em amor uenenũ ,quia per uenas it,unde Vuln⁹ alit uenis.Nec tñ fato imputãdũ,ſed nobis,vñ diu⁹ Augu.ſuper illud Ego dixi miſerere mei,ſana animã meam quia peccaui tibi,ait.Ego pec caui,nõ fatũ,non fortuna,de hoc tñ plura iam dixim⁹.Populo iam fa/

Reſipiſcis

bula.i.argumentũ fabulandi,non tamen dicit iam fabula facta quia or do eſt factus iã populo fabula,Reſipiſcis.i.iterũ ſapis,& ad ſapientiã re

Mapalia

dis,Pecus atq; mapalia,i.caſas & caulas,Dicũť etiã ſic a Virgi.ut raris habitata magalia uillis,& magalia ſed prima lõga,ut æne.i.Mirať mo lem Æneas magalia quondã,Rapuit ſecũ omia Samſon,ut iudicũ xvi. late deſcribitur,nota eſt hiſtoria,Senectã fata tibi dederint.Qui emvt Seneca dicit ad extremũ fati peruenerit ſenex morieť, Poſuerunt anti qui multiplicẽ mortẽ,ut fatalẽ quæ quattuor curſos ſaturninos exple/ bat id eſt centũ uiginti annos,Vltraquos fata id eſt deorum conſtituta negabãt poſſe uiuere,Et naturalẽ quę tris explebat,i.xc. annos, tũc em natura deficit,Diciturq; mors merita.i.pro merito in remediũ tot ma lorum quæ ſequantur cõceſſa.Et fortuitam ac uiolentam quę etiam in primo curſu cõtingere poſſũt,quas oẽs tangit Maro ænei.iiii.ad finem Nam quia nec fato merito,nec morte peribat.Sed miſera ante diẽ ſubi/ toq; accenſa furore,Hęc tibi cũcta ferẽt.Vnde Flaccus in arte,Multa fe runt anni uenientes cõmoda ſecum,Multa recedentes adimũt.De incõ/

modis ſenectę uide Iuuenalis ſatyram x.in quã dicit.Sed quã cõtinuis et quantis longa ſenectus Plena malis? Proſpice quo tẽdas.i.ad quẽ ſtatũ Perſius.Eſt aliquid q̃ tẽdis? Et quo.i.ad quẽ ſtatum,Ordo eſt & caue ire ſci.eo quo ueniſſe dolendum eſt,Eſt domi,aut ſimpliciter dicit,aut quod Perſius. Tecũ habita et noris q̃ ſit tibi curta ſupellex,Leui.i.facili & in/ conſtanti,Tot duri rerum euentus.Licet (ut Valla docet) in plurali fre quentius dicatur euenta genere neutro,tamen etiam euẽtus legimus ut ænei.vi.Cecoſq; uoluta euentus

Euentus

Accipe rem non auditam,non tempore factam
Præterito,ſed quam lux hæc mihi protulit,ipſi
Vt mos autumno pecudes creſcente tondi
Mane foro expoſui lanæ uenalia pondo
Sexaginta hodie, grande æs confiare putabam
Vix uitam gregis eduxi,uix pabula poſſum
Mercari hybernis niuibus,quo cætera pacto
Sit uictura domus nondum mihi conſtat Amynta
Quiſquis amat,dominæ munuſcula mittat oportet
Tu uero,cui uix tectum fortuna reliquit
Sub quo luce habitat,ſub quo pernoctat egeſtas
Quid poteris cupidæ gratum donare puellæ
Mittere mala decem ſatis eſſe ſolebat amanti
Purpurei flores & raptus ab arbore nidus
Gramen odoriferum,memini quo tempore magnæ
Credebantur opes,uentum eſt a gramine ad aurum
Regia res amor eſt,hac tempeſtate receſſit
Mos uetus, & quædam mala lex inoleuit amandi.

Accipe rẽ nõ au.Cõtinuat ſermonẽ quẽ ad Amyntã habuit,in q̃ quod Amyntæ dicit oĩbus dicit q̃ ſimili capti ſunt morbo,Recitat ergo argu mẽtũ pro re excogitatũ.Nõ auditã,qa falſa ſũt ſepe audita,Vñ Plaut⁹, Plus ualet oculatus teſtis un⁹ q̃ auriti decẽ,i.un⁹ q̃ ſe uidiſſe dicat q̃ decẽ q̃ audiuiſſe dicit, Autũno totõdi,alibi in maio tõdẽť.Sexaginta põdo.i. libras,Mittere mala decẽ,Vir.in bu.Aurea mala decẽ miſi cras altera mittã,Purpurei flores.Idẽ tibi lilia plenis.Ecce ferunt nymphę calathis

Sed id amasii poetę huberius dicũt,& raptus ab arbore nid os.Idẽ,Par
ta meę ueneri sunt munera nanq; notaui Ipse locũ aerię quo congessere
palumbes Gramen odoriferũ,Idẽ,Tum casia atq; aliis intexẽs suauib⁹
herbis.Mollia luteola spargit uacinia calta. Credebant opes, vñ. Qui
potuit uiolas addere diues erat,A gramine ad aurum,Oui.Melius nũc
omen in auro est.Regia res.i,regalis,quod potius dicerem,sed tamen &
morbum regium uocant,qui regalem expetit sumptum,Hac tempesta
te hoc tempore turbulento,

Talia suadenti toruo mihi rettulit ore
Si cupis optatam mihi Fortunate salutem
Da quod amo,nostro hæc una est medicina dolori
Cætera quæ memoras mihi sunt tormenta,reuelli
Ex animo furor iste nequit,ea pectora imago
Virginis obsedit,mecum est,mecum itq; reditq;
Excubat,& dormit mecum,caput ossa medullas
Cor complexa potest cum sola excedere uita.
Ac ueluti quotiens aliena ex arbore secto
Surculus inseritur trunco.natura deorum
Iungitur,& mixto coalescit corpore uirga
Sic dominæ dilecta mihi se immersit imago
Et fecit duo corda unum,duo traxit in unum
Pectora,sensus ineſt nobis quoq; spiritus idem
O me fœlicem,si cum mea fata uocabunt
In gremio dulciq; sinu,niueisq; lacertis
Saltem anima caput hoc languens abeunte iaceret
Illa sua nobis morientia lumina dextra
Clauderet,& tristi fleret mea funera uoce
Siue ad fœlices uadam post funera campos
Seu ferar ardentem rapidi phlegetontis ad undam
Nec sine te fœlix ero,nec tecum miser unquam
O dryades,florumq; deæ nymphæq; decentes

O nemorum Syluane pater,seruate precamur
Collibus in uestris,gelidisq; in uallibus omne
Syluarum ruriscq; decus,circundate saltus
Sepibus,& prohibete pecus,ne floribus obsit
Ista precor dominæ seruate in funera nostræ
Tunc omnis spargatur humus,redolentia serta
Texite,quæ circa tumulum supraq; iacentem
Componantur heram,tristes ad busta puellæ
Pierides aderunt,& lamentabile carmen
Ore canent madido,signataq; uerba relinquent
Ista sepulturæ relegenda nepotibus olim
Hic tegitur uirgo,cui nil quin diua uocari
Debuerit, deerat,nisi dura fuisset amanti.

Talia suadenti,Recitat responsũ misere amantis,solã puellã deposcen
tis,ut Carinus Terentianus.Nihil aliud uolo nisi philomelã.Bene dicit
suadẽti & non persuadẽti,quia nihil efficit,Furor iste.i.quẽ tu cõmemo
rasti & dixisti in me esse.Excubat.i.excubias agit,hoc est uigilat mecũ,
Æneï.iiii.Illum absens absentẽ auditq; uidetq;,Id q̃q; Phedria optat sibi
a Thaide fieri in Eunu.Me ames,me desideres,me somnies,me expectes
de me cogites.me speres,me oblectes,mecũ tota sis &c. Caput,unde fu
ror in amãte,ossa propter medullas,Æne.iiii.Est mollis flãma medullas
Interea & tacitũ uiuit sub pectore uulnus,Vnde hic addit.Cor cõplexa Cura
Hinc em̃ dicit cura q̃ cor urit,Surculus.i.insita q̃ pullulat uirgula.Duo Surculus
corda unum.Vnde Corin.vi.Et erunt duo in carne una.Hic aũt non ex
re sed ex affectione dicit,quia nõdũ adhesit qui adheret (ut ibidẽ dicit)
meretrici unũ corpus efficit.Et spiritus,i.animus,qa græce ἄνεμος ane-
mos spiritus seu uẽtus dicit,O me fœlicẽ,graphice exprimit affectionẽ
misere amantis,cui dulce uidet in complexu amatæ mori,Vir.in buco.
Hic ipso tecũ cõsumerer æuo,Illa sua nobis &c.Ex Tibullo fere sũptus
locus,aut ex epistolis Ouidii. Tristi uoce neniã canẽdo.Siue ad fœlices Elysium
campos.i.elysios,de qbus ẽne.vi.Deuenere locos lętos & amœna uire-
ta.Fortunatorũ nemorũq; sedesq; beatas &c.Hos paradisũ uocam⁹.Phle Phlegeton
geton fluuius infernalis ab ardore dictus,Nec sine te fœlix ero,nec tecũ
miser unq̃.Ex affectione (ut dixi) loquitur,non ex debito consilio,itaq;
non est putandũ eã esse poetæ mentẽ,Quod dico propter imperitos,q
non discernẽtes quãdo ex sua sentẽtia,& quãdo ex alterius introducti

loquũtur poetæ, indifferenter citant quasi ita senserint. Maro aũt sentit etiam amores perdurare post fata, unde ait in eodem vi. Curæ non ipa in morte relinquũt. Quin putauit easdem permanere affectiones dicẽs Quæ gratia currum armorũq; fuit uiuis, quæ cura nitentis Pascere eq̃s eadem sequitur tellure repostos. Iuxta quod dictum est. Qualem te inuenio talem te iudico. Et ita quia æterna est damnatis peccandi libido, non enim immutari possunt, merito est ẽternũ supplicĩũ, Sed ad rusticũ redeam⁹ Amyntã, cui insanus amor persuasit quod prophetę diuinitus dicenti. Non auertas faciem tuam a me & similis ero descendentibus in lacum. O dryades. i. nymphæ arborum & prẽcipue quercuũ, quia δρυς δρυος id est drys huius dryos quercus dicitur, Florumq; deæ, quæ Napeæ dicuntur. Nymphæq; scilicet aliarum rerum ut mõtium quæ oreades, & fluminum quæ Naiades dicuntur, & marium quæ Nereides. et arborum quoq; quæ Hamadryades. O nemorum Syluane pater, unde a syluis denominat⁹, Hic quoq; aduenisse dicitur ad Gallum amore pereuntẽ, a Virgilio in buco. unde dicit. Seruate precamur, quia nymphæ amare & amari solent, Seruate (inquit) decus. i. ornatũ florum et herbarum ne floribus obsit. Virgilius geor. iiii. Nec oues hedi ue petulci. Floribus insultent aut errans bucula campo. Decutiat rorem & surgentes atterat herbas, Ista id est uestra dona dominæ nostræ, Sic enim & græci & latini & barbari uxores uocant. Vnde Maro in diris. Q̃ mea non mecum domina est. Circa tumulum, Credebant enim in ueteri superstitione beatas animas quarum corpora molliter requiescerent. Vnde Persi⁹ Nunc non cinis ille poetæ fœlix⁹ non leuior cippus nunc imprimit ossa. Laudant conuiuæ, nunc non e manibus illis, fortunataq; fauilla nascentur uiolæ⁹ Et Iuuenalis. Dii maiorum umbris tenuem & sine pondere terram, Spirãtesq; crocos & in urna perpetuum uer, Qui præceptorem sancti uoluere parẽtis Esse loco, Et Martialis. Sit tibi terra leuis, molliq; tegaris arena. Ouidius. Ossa quieta precor tuta requiescite in urna, Et sit humus cineri non onerosa tuo, Contra imprecatur Tibullus. O tu qui uenerem docuisti uendere primus. Quisquis es, infœlix urgeat ossa lapis, Tristes ad busta puellas pierides. i. musæ, Iuuenalis. Pierides prosit mihi uos dixisse puellas, Bustum dicitur quasi bene ustum, locus ubi urna cõdebatur. Vrna autem dicitur ab urendo, dicta q̃ ustorum teneret cineres. Ideo autem romani qui ut nunc faciunt terra condere solebant corpora defunctorum ceperant ea concremare, quia per bella & inuidiam eruta uidebant aliquãdo ossa. Diuersitatem tñ hãc ex philosophis ortam putant, ut qui ex terra potissimum sumpta putarant terræ mandarent corpora, qui ex igne igni &c. Lamentabile carmen Neniam funebrem, aut corpore nondum sepulto epicedion & eo sepulto epitaphion. In daphnide autem dicit Maro, & tumulo superaddite carmen, Relegenda nepotibus id est minoribus aut posteris.

Dryades

Napeæ Oreades

Sepulchrũ leue

Bustum Vrna

O uirgo si te tantus consumeret ardor
Per centum scyllas ad tẽ, per mille charybdes
Tranarem laturus opem, tu seuior hydra
Me fugis, at culpę nihil est in uirgine, nam me
Nescit adhuc, si sciret enim succurreret ultro
Nec puto sub miti tam ferrea pectora uultu
Signa tamen uultus fallacia, sub cute molli
Mens fera, sub blanda sunt corda immania fronte
Alloquar, & faciam nostras intelligat ignes
Si tamen illa meos uultus auerterit ibunt
In lachrymas oculi, triste in suspiria pectus
Oderit illa licet semper, fugiatq; sequentem
Ista tamen quocunq; ferat, me cura sequetur
Ite procul medicæ non sum sanabilis artes
Ite procul magico qui (quod nec credere dignum est)
Carmine pallentes animas reuocatis ab orco
Ite procul uanis precibus qui flectere diuos
Creditis, aduersum est, & inexorabile cœlum
Me rapit impatiens furor, & iuuat ire per altos
Soliuagum montes, per lustra ignota ferarum

O uirgo &c. Sunt uerba Amyntæ per apostrophen puellam absentem alloquẽtis. Per centũ scyllas numerus finitus pro numero infinito. Scylla aũt & charybdis pericula sunt maxima in mari siculo, fingũt aũt a potetis esse mõstra marina ex puellis trãsmutata, nã Scylla Phorci fuit filia Charybdis mulier uorax, De Scylla dixi in buco. Quid loquar aut scylla Nisi aut q̃ fama secuta &c. De charybdi & etiã scylla ẽnei. iii. Dextrũ scylla lat⁹, leuũ implacata charybdis. Obsidet. Et ita quia ut dixit Hora. in arte, Dum uitant stulti uitia in contraria currũt, Ducit em̃ in uitium uitii fuga, si caret arte. Ideo de eo qui unũ periculum euitans in aliud incidit, dici solet. Incidit in scyllam cupiẽs uitare charybdin, Tu seuior hydra, quã Hercules tandẽ exussit, cum amputato uno capite, illi semper bina repullulare uideret, Erat enim lacus quem exussit & locum fertilẽ reddidit, sed serpens aquatica fingitur. At culpæ, id amatorie.

charybdis

Hydra

Nam ſemper amicas aut purgant aut nõ credũt peccaſſe, unde ille, Nec ſi mihi credere tm̃. Signa tm̃ uultꝰ fallacia. ſ. ſunt. Iuue. Fronti nulla fides quis em̃ non uicus abũdat Triſtibus obſcenisꝙ mens fera. Vñ notus ſed minus idoneus auctor. Omis quæ nitido uolucris plumeſcit amictu, Nõ eſt ſi ſimulat uera columba tm̃. Sæpe ſub agnina latet hircus pelle lycaon. Subꝙ Catone pio perfidus ille Nero. Si tm̃ ille meos uultꝰ auerterit, uideť hypallage, ut ſit ſi auerterit ſuos uultus a me, Id em̃ indignabũdi faciũt, ẏnei. i. Diua ſolo fixos oculos auerſa tenebat. Sed ſi accipiat auerto ſicut auerſor & auertor accipi ſolent pro eo q̃d eſt per indignationẽ auertendo contemno, ſicut Seruius fieri poſſe aſſerit qui dicit auerto & auertor in una ſignificatiõe declinari poſſe, diceť recta locutio & non figurata, qualis eſt illa apud Boetiũ. Heheu q̃ ſurda miſeros auertit aure &c. Vñ eſt frequẽtatiuũ auerſor q̃ frequẽtius utimur, Oui. in faſtis. Officioꝙ leuẽ nõ auerſatus honorẽ, Medicę artis, Vñ Apollo apud Ouidi. meta. i. dicit. Inuentũ medicina meũ eſt opifexꝙ per orbẽ Dicor, & herbarũ ſubiecta potentia nobis. Hei mihi q̃ nullis amor eſt medicabilis herbis. Nec proſunt domino q̃ præſunt oĩbus artes, Ite procul, quia etiã romanis erat odioſa profeſſio, Vñ æne. iiii. Magicas inuitã accingier artes. Quod nec credere dignũ eſt, Vnde de pythoniſſa q̃ Samuelẽ excierat dubitant theologi an Samuelẽ reuera an nequã ſpiritũ in illũ trãſfiguratũ, q̃d Auguſtinus potius aſſerere uideť, Animas reuocatis ab orco. i. ab inferno urgente, Vñ orcus quaſi urgus a quibuſdã dictus uideť Sic in buc. Mœrim ſępe animas imis exire ſepulchris. Atꝙ ſatas alio uidi traducere meſſes, Vanis precibus. Id impie ſed ex amẽtia amantium Epicuro tm̃ dignum. Soliuagum non in ſolo ſed ſolum uagantem. Soli autẽ ſibi uidentur amantes dum ſine amato. Per luſtra, per latibula aut latebras. Ignora ſcili. hominibus hoc eſt inuia. Æne. iiii. de Didone. Semperꝙ relinqui. Sola ſibi ſemper longam incomitata uidetur Ire uiã &c. Id autem erat illi & eſt nunc huic futuræ mortis indicium.

Talia iactantem uerbis conabar amicis
Flectere, ſed uulnus nihil in ſanabile curat
Illum per campos nox intempeſta ſilentes
Illum exorta dies inter dumeta uidebat
Inſomnem ſemper, raro ſylueſtria poma
Carpentem, & potu contentum ſimplicis undæ
Poſt longos gemitus, exhauſtaꝙ lumina fletu
Aſſiduo, poſt lamenta & conuulſa frequenti
Pectora, ſingultu moriens finiuit amores

Exanimum corpus tumuli ſine honore relictum
Nocturnæ abſumpſere feræ uolucreſꝙ diurnæ
Heu funeſta lues, fatalis machina paſſim Fau.
Corda uenenatis penetrans humana ſagittis
Æquiparans hominem pecudi, quæ pocula Circe
Quæ peiora unquam potuit dare Philtra Calypſo
Quæ ſtyx: quis phlegeton grauior: q̃ maior erinnys:
O ſtulti quicunꝙ deum dixiſtis amorem
Num natura nocens deus eſt: ubicunꝙ locorum
Sit deus eſt homini clemens, innoxius, æquus
Heu miſerande puer, tenera ſublate iuuenta For.
Quæ tibi naſcenti luxerunt ſyderа: quæ tam
Noxia pars cœli eſt: ut te nil tale merentem
Læſerit, & primis infortunarit ab annis
Nec tamen omnino cœlum tibi defuit, omne
Carmen, & argutis quicquid modulamur auenis
Doctus eras, niſi te, mors immatura tuliſſet
Dignus eras hederis, dignus parnaſide lauro.
Nec melius cecinit pugnas ac triſtia bella
Hordea & agrorum cultus & paſcua noſter
Tityrus, a magno tantum dilectus Alexi
Namꝙ tui præcox animi ſolertia nobis
Cognita iam pridem magnam producere frugem
Cœperat, & ſpecimen tulerat uirtutis & artis
Non uulgare tuæ, poteras iam gloria dici
Ruris, & ætatis decus indelebile noſtræ
Te padus & noſter lugubri Myntius ore
Cum nymphis fleuere ſuis, ut thracius hebrus
Orphea, te triſtes ouium fleuere magiſtri

Vt daphnim luxisse ferunt, te pascua & agri
Vndiq;, & audita est totis querimonia campis
Spargite pastores tumulum redolentibus herbis
Atq; sacerdotum cantus ac thura quotannis
Ducite, & æternam requiem, cantate poetæ.
Tu tamen arua tenes patriæ melioris, & altum Fau.
Incolis elysium, nos hic te flemus Amynta
Flendum hodie nobis fuerat, nam tristia nocte For.
Nescio quæ mœstis cernebam insomnia formis
Sed iam uesper adest, & sol se in nube recondens
Dum cadit, agricolis uicinos nunciat imbres
Cogere & ad caulas pecudes conuertere tempus

Talia iactantem. Fortunati est insua persona loquentis & impietatem atq; amentiã Amyntæ dãnantis. Ænei. i. Talia iactanti &c. Verbis amicis. i. quę amicos decent. Est em̃ amicus. a. um. adiectiuũ, unde amicior et amicissimus leguntur. Conabar id uere, quia sine effectu conamur, Sed nihil id est nulla res, curat id est purgat uulnus insanabile. Nullum tm̃ est in moribus tale ante suprema fata. Aut uulnus insanabile nihil. i. nihili curat uerba, Inter dumeta ubi dumi & uepres crescunt. Insomnẽ. i. nullũ somnũ admittendũ, quod misere amantium est, ænei. iiii. At non infœlix animi phœnissa nec unq̃. Soluit in sõnos oculis ue aut pectore noctẽ Accipit. Syluestria poma in syluis nascentia, Exhaustaq; lumina. i. oculos exhaustos, Moriẽs finiuit amores. Vnde & comicus. Hãc nisi mors mihi adimet nemo. Dixit tm̃ Maro. Curæ non ipsa in morte relinquunt Sine honore tumuli. i. insepultũ. Fatalis machina, alludit ad equum troianum, de quo Maro ænei. ii. Scandit fatalis machina muros. Fatalis igit machina. i. instrumentum ad exitium fatale ducens, Æquiparãs hoiem pecudi. Vñ fictę sunt transformationes quas circe in socios Vlyssis exercuit, Psalmista. Homo cũ esset in honore non intellexit &c. Philtra id est amatoria pocula ad amorẽ inducẽtia. Cyrce aũt & calypso ex odyssea Homerica notissimæ sunt, ad quas Vlysses appulsus dicit &c. De cyrce quidem solis filia ad principiũ septimi æneidos plura uidebis, Calypso aũt auctore Hesiodo Oceani & tethyos aut Homero iudice Atlantis filia insulam a se denoiatam in mari ionio tenuit, ad quã Vlysses ut a circe discesserat naufragus peruenit, & amatorio illectus septem annos permansit uixq; diuelli potuit. Philtra aũt dicunt, quia philos amator dicit

Calypso

Philtra

pocula aut carmina aut alia ad amorẽ inducentia, Quæ styx infernalis palus a tristicia dicta. Phlegeton fluuius ab ardore denoiatus. Erinnys dicitur furia, Num id est nunquid natura nocẽs, physice hoc dicit, Nam uirtutes naturales deos dicebant. Vñ Plinius libro ii. naturalis historiæ Fragilis & laboriosa mortalitas in partes ista digessit, fragilitatis suæ memor ut portionibus quisq; coleret q̃ maxime indigeret &c. Vim ergo amoris cupidinem: gñe masculino, quia deum dicebant, Quę tibi nascenti luxerunt sydera. Iterũ fatale putat, uide ubi de fato locuti sumus, Cœlũ defuit id est benigna influentia cœli. Doctus eras, quẽuis ergo sui temporis doctũ deflet, secutus Maronem in daphnide, Mors immatura id est ante maturitatẽ ueniens, Id em̃ dicitur immatur; quod nõdum est maturum, Præcox aũt quod ante tempus maturũ quasi prę coctum et p̃coquũ. Illud aũt (inquit Quintilianus) prę cox ingeniũ haud temere ad frugẽ peruenit, quia præcoci ingenio prædita aut cito moriuntur aut studia deserunt. Dignus eras hederis quibus coronant̃ poetæ, eo q; sunt in tutela liberi patris qui eis coronat⁹ ex india rediit, Hora. Me doctarũ hederæ p̃mia frontiũ diis miscent superis. Persius, Quorum imagines lambũt hederæ sequaces, Iuuena. Vt dignus uenias hederis & imagine macta, Virgi. in buco. Atq; hanc sine tempora circum Inter uictrices hederam tibi serpere lauros, Et iterum, Hedera crescentẽ ornate poetam, Dignus Parnaside lauro id est in parnaso monte Phocydis bœotiã uersus musis & Apollini sacro nascente, Est ergo parnasis patronymicũ a patria sumptũ, sed hic pro noie patrio ponitur quasi sit parnasica. Nec melius cecinit pugnas, ut in ænei. Et agrorũ cultus, ut in geor. Et pascua id est pastores ut in bucolicis, Nam etiam pascua in geor. dicit noster. i. nostras, hoc est Mantuanus Tityrus id est Virgilius qui se per tityrũ in primo bucoli. carmine significauit a magno Alexi, i. Augusto, Præcox solertia quia ante barbam. Et specimen tuleras sci. præ re, aut abstuleras specimen id est ornamentũ, Non uulgare, i, egregiũ, Cũ nymphis fleuere, sic Maro de daphnide in daphnide ut thracius hebrus. s. fluuius oraphea sci. fleuit ut iiii. geor. innuit poeta ut daphnim, De q̃ in buco. Vir. late, Spargite pastores, Sic in daphnide, Spargite humũ foliis inducite fontibus umbras Pastores, mãdat fieri sibi talia daphnis, Et tumulũ facite, Et hæc pro epicedio sunt, quod canit̃ ante inhumationẽ, Sequentia epitaphii q̃d post inhumationem canitur uicem habent. Tu tm̃ arua tenes, hoc quidem uidetur minus quadrare superioribus. Nam cum furor & amentia atq; impietas in superos, & uilipensio legum in Amynta dixerit, & ita mortuum nec pœnituisse significauerit, nõ uidetur congrue dicere & altum incolis elysiũ id est paradisum. Sed purgari potest tum q; pastoribus hæc dicuntur, tum q; asserendo elysiũ incolere tacite pœnitentiam egisse significat, Cernebam insomnia fantasmata nocturna, quasi futuræ lachrymationis prognostica, idq; ex superstitione rustica

Vicinos nunciat imbres, Geor. i. Sol quoq; & exoriens & cum se condet in undas. Signa dabit solem certissima signa sequentur &c. Sed illic de ortu dicit q̃d hic de occasu. Addit em̃. Ille ubi nascentẽ maculis uiolauerit ortum, Cõditus in nubem, medioq; refulserit orbe. Suspecti tibi sint imbres, Cogere & ad caulas. i. ouilia. Vir. in Sileno. Cogere donec oues stabulis numerũq; referre, iussit. Tempus cogere pro cogendi, græca locutio, ut. Et iam tempus equum fumantia soluere colla.

AEGLOGA QVARTA QVAE DICITVR Alphus, de natura mulierum. Collocutores Alphus & Iannus

Ianne caper (uideo) macer est tuus, esse solebat Alphus
Acer, & elatis in cœlum cornibus ire
Nunc defectus humi, flaccis piger auribus herbam
Olfacit, & summis attingit gramina labris
Languet, & ex isto languore facecia surgit. Iannus
Quæ quotiens memini, risum ciet, edita nondum est
Edita cum fuerit, totus mirabitur orbis.
Ianne soles narrare sales lepidissime, & ore Alphus
Suauiloquo, dic ergo tuus cur langueat hircus.
Res non ficta (deus testis) sed facta recenter Iannus
At dulce id facinus non est narrabile gratis
Quid precii sperare licet? quæ dona reporto? Alphus
Ianne ubi congessit nidos philomela docebo
Qui leuiter spondet promisso eludit inani Iannus
Qui non credit inops fidei, sed pignore tutum Alphus
Te faciam, duo tela mea deprome pharetra

Ianne caper. Principiũ huius æglogę ex macie capri captat occasionẽ facetæ narrationis, de pastore mercenario qui captus amore puellę in solitudine ferisposita incidit, ubi inuẽtus & a uicinis rusticis extractus furorẽ amoris nõ destituit, occasione cuius graphice mulierũ ingenia describũt, Macer est qui solebat esse acer. Et elatis &c. Vnde q̃d in Ecyra de hoĩbus dicitur, etiã quibusdã beluis cõpetit. Profecto hoc sic est (ut puto) oibus

nobis ut res dãt sese ita magni atq; humiles sumus. Flaccis auribus, i, auriculis laxis & pẽdẽtibus qa mollibus, Herbã olfacit Id morbi indiciũ est Risum ciet, i, excitat, a cieo secũdę, est em̃ pñtis tpis. Totus mirabit orbis Rustica iactantia et garrulitate hoc dicit, nam si ex persona poetę dicatur illi dici posset Parturiunt mõtes, nascetur ridiculus mus, Quid em̃ mirũ si rusticus imprudens in foueã cecidit? Iãne soles narrare sales, i. nõ insulsos apologos. Vbi cõgessit, latinius Maro, Nanq; notaui Ipse locũ aerię q̃ congessere palũbes, Nam quę ferre aut tẽdere ad locũ significãt ut conuenio confluo congero aduerbiũ ad locum desiderant & non in loco. Potest tamen dici Vbi congessit, i, cõcinnauit & cõstruxit postq̃ allata fuit materies. Qui leuiter spõdet prouerbiale est, nam fere usu uenit ut qui cito promittunt difficulter promissa exhibeant & ecõuerso. Qui non credit, Alio deuerbio ex arte rhetorica respõdet, Qui nõ credit inops est fidei, quia qualis quisq; est talem iudicat quemlibet, & ita qui fidus non est neminem fidũ existimat. Deprome, i, exime, duo tela, i. duo spicula aut duas sagittas quæ sunt pastoribus apta. Virgilius. Cum dat phnidis arcum fregisti & calamos.

Incipiam, nymphæ parnasides ora mouete Iannus
Et memorate mei dira infortunia capri
Ac philomenæos Alpho concedite nidos
Conductus mercede puer præfectus ouili
Assidue pascebat oues, caprum atq; capellas.
Seruitium nobis pueri fuit utile, donec
Virgine conspecta quæ tum huc ueniebat aquatum
Tabuit, ex illo uecors iam tempore factus.
Frigidius curare gregem, contemnere caulas
Cœpit, & exhausto subuertere cuncta cerebro
Cum sopitus erat, poterat uigil esse uideri
Nugabatur enim quando uigilabat, inerti
Corporis officio, soluebat somnia mente
Hunc ergo in saltu ludens per cornua caprum
Viminibus ualidis inter dumeta ligarat
Quarta dies hodie, tentans an uincula possit
Vincere ceruice ac præduræ robore frontis

Quæsitum interea nidos nemus omne pererrat
Corda subit uirgo, dilecta recogitat ora
Ora, sinus, & quæ fari pudor, omnia uoluit
Lux fugit interea, capri redit immemor, alta
Nocte recordatus surgit, pauiduscp per umbras
Dum graditur, ruit in foueam, quæ fronde saligna
Captandis obducta feris & stramine sicco
Instar erat putei fundo irremeabilis alto
Est caper in uinclis, puer est in carcere, pastor
Nullus oues curat, iam tertia luxerat hora
Miror, oues refero, ac numero, caprumcp requirens
Obstupeo, puerum clamo, magalia lustro
Vera loquar magicis, ne forte liquoribus unctus
Extimui ascenso migrasset in aera capro
Nancp stryges tali fama est ope, nocte uagantes
Ad quæ dam longinqua procul conuiuia ferri
Attonitus tandem pecudes ad pascua duco
Dumcp pedu meditas subeo nemus, ecce per umbras
Ecce procul caper in dumis strepit, atcp reluctans
Cornibus aduersis contra sua uincula pugnat

Incipiã, Sic ænei. ii. Incipiã Fracti bello. Nymphę parnasides. i. musę parnasiũ frequẽtare solitę, Ora mouete. Vir. Pandite nũc helicona deæ cantuscp mouete. Sed quia p̃cipitur ab Hora. in arte. Nec deꝰ interfit nisi dignus uindice nodus inciderit. Videbit quibusdã non apta inuocatio, qa nõ debet deꝰ inuocari aut induci difficultatẽ dissoluisse, nisi res tãta sit ut opibꝰ humanis sciri aut geri nequeat. Verũ poetę aliqñ ridicule aliqñ iuxta estimationẽ inuocãtis inuocationẽ faciũt, vñ Iuue. describturꝰ rõbũ dicit saty. iiii. Incipe Calliope licet hic cõsidere nõ est, Cãtandũ, res uera agit, narrate puellę Pierides, psit mihi uos dixisse puellas. Hoc aũt ridicule dicit, hic uero loqr rusticus, cui quã dicturꝰ est res summã difficultatẽ habere uisa est, vñ prius dixit totꝰ mirabit orbis. Philomenços qs philomela cõgessit, Cõductꝰ ergo mercenariꝰ, Seruitiũ igit. i. famulatꝰ. Tabuit, i, lẽta tabe exhaustꝰ est, Vecors, i. praui aut puersi cordis. Frigidius

Tabuit
Vecors
Frigidius

i, negligentius sicut in re diligenti dicit per contrariũ Maro. Feruet opꝰ. Exhausto cerebro nimia sollicitudine effœto, Cũ sopitꝰ, i. somno obrutus erat. Poterat uideri esse uigil, Nugabat em. i. secum inaniter loqbat. Hora. Nescio quid meditans nugarũ. Persius. Nugari solitos. Ludens. i. ad ludũ ut curam animi premeret, In saltu in pascuis ubi pecudes saliũt Tentans. i. periculũ faciens, quæsitũ pererrat, i. pererrando it quesitũ, nõ em cõstruitur prius supinũ sine motu saltem latente, Et quæ fari pudor sci. est. i. gremiũ & intra gremiũ pudẽda, Fronte saligna id est salicũ foliis. Obducta id est obstructa in superficie captandis feris, i, ad captandas feras. Iam tertia luxerat hora. s. posterioris diei. Refero recenseo aut separo. Magalia id est casas & tuguria. Stryges sortilegę & magicis utentes Ad quædam longinqua. Id enim sibi persuadent dæmonibus illusæ, Ecce quasi diceret præter spem.

Sopitus
Nugari
Saligna
Obducta
Magalia

Terruit incautum subito feralis imago
Et nil tale ratum firmato pectore tandem
Nosco animal, subienscp rubos seco uincula runca
Sero domum rediens, uideo per pascua longe
Turbam exultantem risu iuueniliter alto
Vt prope constitimus, mecp agnouere, salutant
Et tuus ecce aiunt puer hirco lanne luporum
Erutus e foueis, dum nocte perambulat agros
Incidit in casses, & sic inuentus utercp
Et caper & pastor, caper hæc incommoda passus
Languet adhuc puer imprudens insanior hirco est
Virgo superbiuit mox, ut se audiuit amari
Et pueri simulans curam ignorare, pudorem
Fingit, ut ad formam faciat pudor, ora sinumcp
Ornat, & in terram uersis incedit ocellis
Callida uulpina rem simplicitate gubernat
Hæc studia, hi casses, hæc sunt mulieribus arma
Ille sua sperans galathea aliquando potiri
Contempta mercede suos sectatur amores
Propterea plaustro, stiua, bobusep relictis

Ad pastoris opus redeo, subiecta furori
Ista iuuentutis leuitas rura omnia uexat.

Terruit incautũ. Rem prosequit. Feralis. i. terribilis, ut fera. i. mors. Nam si dicatur imago feralis. i. ipius ferę, nõ uidet ratio carminis stare, nã fera prima corripit feralis producit, ænei. iiii. Solacę calminibus ferali carmine bubo, Incautũ & nil tale ratũ, Firmato pectore tãdẽ nosco aĩal. s. ubi propius accesserat. Seco, i. abrũpo uincula quibus in uepribus alligatus erat. Incidit in casses, in foueã in laqueos, Oui. Incidit in casses præda petita meos Virgo subiuit. Principiũ principalis narratiõis. Et pueri simulans curã ignorare, Non simulans curam sed simulans se ignorare curã. s. amorum. Nam simulamus id q̃d non est esse, dissimulamus id quod est non esse. Pudorẽ fingit. i. simulat & fallaciter prę se fert, Ora sinũcę in quibus est muliebris species, In terrã uersis, id em pudicas decet. Vñ ęneri. Tũ breuiter Dido uultũ demissa profat. Hęc sunt mulieribus arma, mulieribus natura ante penultimã corripit sed necessitate producit. Lucanus, Si qua deũ soboles, si qua est mulieris origo. Sua galatea, puella lactea sed rustica. Vñ Maro. Nancę fatebar em dum me galatea tenebat. Nec spes libertatis erat, nec cura peculi, Cõtẽpta mercede. s. q̃ a Iãno acceperat. Ista. s. uilis. Leuitas. i. incõstãtia, ꝓpter amores & leues mores.

Fera
Seco
Simulare
Dissimulare
Galatea
Leuitas

Quod nequit ingeniũ casus facit, o stupor o sors Al.
Iugeniosa, o res risu celebranda bimestri
Ianne fides seruanda, tibi philomela laborat
Sed quod tam uafro memoras de uirginis astu
Rettulit in mentem, quæ psallere sæpe solebat
Carmina fœmineis olim de fraudibus Vmber
Dic Vmbri dic si quid habes, meditare parũper Ian.
Et uerba & numeros, Vmbri est memorabile carmen
Est ut ais, sed non gratis memorabile carmen Alphus
Quas referes grates? & quid mercedis habebo?
Accipe, promissis absoluo & spicula reddo Iannus
Dum uado ad uentrẽ post hæc carecta leuandũ Al.
Ianne meum tu cõge pecus, ne uitibus obsit.
O aries aries qui tortis cornibus atrum Iannus
Dæmona præsentas, semper uineta subintras

Non sapies donec fossa tibi lumina fronte
Eruero, non sunt porrecta in iugera centum
Pascua sat, nisi pampineos populeris & agros.

Quod nequit ingeniũ casus facit, Interloquitur Alphus ne unius sermo fastidio sit, Sẽsus aũt est, multa quæ p ingeniũ excogitare nequeas, casu in mentẽ ueniunt. Risu bimestri. i. duos menses durãte. Tibi philomela laborat. i. nidificat, Vñ Maro. Sic uos non uobis nidificatis aues, Fœmineis de fraudibus. Vmber homo ex Vmbria, Sunt qui Antoniũ Cãpanum intelligant, Dic umbri, Ordo est, dic dic inq̃ si q̃d habes umbri. i. de umbro aut de carminib⁹ eius, Vir. Quin age si q̃d habes in me mora nõ erit ulla, Et iterũ. Si q̃s aut Phillidis ignes, Aut alconis habes laudes, aut iurgia cõdri. Meditare exerce experire. Vir. Syluestrẽ tenui musã meditaris auena, Et uerba & numeros, Idẽ, Numeros meminisi ꝙba tenerẽ. Non gratis, i. non sine mercede. Promissis. s. palumbinis pullis & spicula, i, sagittas, Dũ uado ad uentrẽ, Hoc profecto nimis rustice tam etsi rustico cõgruit, facit tñ poeta ad exprimendũ morẽ rusticũ, Tu coge. i. cõpelle in unũ ne diuagetur. Vir. Tityre coge pecus, Ne uitibus obsit, depascẽdo pãpinos, aut uuas decutiẽdo, O aries aries, allocutio rustica ad pec⁹, sic Maro ad arbores. Et uos o lauri carpã & te proxima myrte, Sic positę qm̃ suaues misceris odores. Nõ abiicit aũt nec corri. o, ꝙa uox monosyllaba in principio carminis posita. Atrũ dęmona, i. spiritũ male callidum, qui cum pingi uere non potest cornutus tñ pingitur. Non sapies. i. nõ eris sapiẽs & fugitãs malorũ, donec ego eruero tibi lumina. i, oculos, & hoc fronte fossa. i. perforata & excauata euulsis oculis, Populeris. i. depẽderis spolies &. i. etiam agros, pampineos. i. uineas in quibus uites sunt, quarum frondes pampinos uocamus, Dicitur etiam populo, Vir. in ænei. Non nos aut libycos ferro populare penates Venimus &c.

Bimestris
Vmber
Meditare
Coge
Populeris
Pampinus

Ianne recordatus redeo, sed plurima forsan Alphus
Nondum nota tibi referam, cognouerat Vmber
Omnia, quæ fas est homini perdiscere, cœlos
Sydera, tellurem, uentos, mare, flumina, fontes
Viderat & rhodopen, atcę alta ceraunia & ossam
Gallica regna, ararim, rhodanum, tyberimcę, padumcę
Attica romanis referebat carmina uerbis
Ore utrocę potens, & lingua primus utracę
Hunc unum nobis inuidit græcia, & ipsi

Per Vmbrũ intelligit Grego rerũ tifernũ.

Arcades, & thracum saltus, & thessala tempe
Si quid erit quod forte uelis tibi notius esse
Candidus illius semper documenta sequutus
Non procul hinc hæc ille tenet, nos ille docebit
Sed iam septiforem flatu experiamur auenam
Ante tamen nymphæ precor ut libethrides adsint
Præsertim quæ plus meminisse polymnia fertur

Ianne &c. Purgata aluo redit ad narrationē. Viderat, hac periphrasi uidet Gregoriū tifernatē dicere q ea tēpestate uixerat, Nam γρηγορέω gregoreo signi. uigilo, uigilātis aūt est multa uidere, uiderat ergo & rhodopen, i. thraciā ubi rhodope mōs est, atq; alta ceraunia, mōtes epiri a fulminib⁹ dictos, & ossā mōtē thessalię. Ararim q a Lugdunēsib⁹ nūc sogona dicit, uterq; aūt tā arar seu araris q̄ rhodan⁹ lugdunū cōfluit, ad c⁹ cōfluentē erat olim illa ara de q̄ Iuue. Aut lugdunēsē rhetor dictur⁹ ad arā Tyberim fluuiū hetruriæ q romā ꝑfluit, Padū fluuiorū regē in italia in mare adriaticū ex alpib⁹ inferioribus incidētē, Vñ Homer⁹ Eridanū q & padus dr̄ ex inferis ad supos tēdere dicit, Attica. i. gręca & potissimū attica, qa attica lingua e qnq; græcorꝝ linguis cultissima est. Romanis, i, latinis ꝟbis, Nā aliter ea nō intellexisset rustic⁹. Ore utroq; & græco sermone & latino, & primus. i. ꝑitissim⁹ utraq; lingua. Hūc unū nobis inuidit gręcia, i, inuide nobis esse cōspexit, cū similē nō hēret, q̄d in uita Antonii cāpani etiā de turcis cōmemorant, uerū hic tifernatē intelligam, et ipi arcades, ipsi emphasim hēt, q. d. ꝑitissimi musici, & cātare pares & respōdere parati & thracum salt⁹ ubi Orpheus Amphion aliiq; cōplures ꝟsati sūt uates, & tēpe. i. amœnissima loca thessalię, in qbus etiā music⁹ chor⁹ ꝟsat⁹ est. Cādid⁹ illi⁹ &c. Per Cādidū credo poetā intelligi cuius exterior uestis ut carmelitis cęteris & mēs fere cādida est, hęc. i. documēta umbri. Sed iā septiforē. i. septē foramina habē tē. Vir. Est mihi disparib⁹ septē cōpacta cicutis, Fistula libethrides nymphę. i. musę aut libethrū locū quēdā in thracia aut libethrū fontē in Magnesia regiōe thessalię adiūcta incolētes. Maro. Nymphæ nr̄ amor libethrides &c. Præsertim q̄ plus subaudi cæteris, alioqui dixisset plurimū, Polymnia πολὺ. i. multū & μνεταmnia. i. memoria, dicit etiā polyhymnia. i, multorū hymnorū seu laudū. Hora. Nec polyhymnia Lesboum refugit tendere barbiton

Rodopen
Ceraunia
Ossa
Araris
Tyberis
Padus
Eridanus
Attica
Tempe
vmber fuit p̄ceptor baptistę Mantuani
Libethrides
Polymnia
Polyhymnia
Mulierum incōmoda

Fœmineum seruile genus crudele, superbum
Lege, modo, ratione caret, confinia recti
Negligit, extremis gaudet, facit omnia uoto
Præcipiti, uel lenta iacet, uel concita currit

Fœmina, semper hyems atq; intractabile frigus
Aut canis ardentes contristat sydere terras
Temperiem nunquam, nunquam mediocria curat
Vel te ardenter amat, uel te capitaliter odit.
Si grauis est, mœret toruo nimis hernica uultu
Si studeat comis fieri grauitate remissa
Fit leuis, erumpit blando lasciuia risu
Et lepor in molli radiat meretriceus ore
Flet, ridet sapit, insanit, formidat, & audet
Vult, non uult, secumq; sibi contraria pugnat
Mobilis, inconstans, uaga, garrula, uana, bilinguis
Imperiosa, minax, indignabunda, cruenta
Improba, auara, rapax, querula, inuida, credula, mēdax,
Impatiens, onerosa, bibax, temeraria, mordax
Ambitiosa, leuis, maga, lena, superstitiosa
Desidiosa, uorax, ganeæ studiosa, palatum
Docta, salax, petulans, & dedita molliciei
Dedita blanditiis curandæ dedita formæ
Iræ odiiq; tenax, in idonea tempora differt
Vlciscendi animos, infida, ingrata, maligna
Impetuosa, audax, fera, litigiosa, reb ellis
Exprobrat, excusat tragica sua crimina uoce
Murmurat, accendit rixas, nil fœdera pendit
Ridet amicitias, curat sua commoda tantum
Ludit, adulatur, defert, sale mordet amaro
Seminat in uulgus nugas, auditaq; lingua
Auget, & ex humili tumulo producit olympum
Dissimulat, simulat doctissima fingere causas
Ordiriq; dolos, fraudiq; accommodat ora
Ora omnes facili casus imitantia motu

Facul

Modo

Odit
Hernica

Maga

Lena

Ganeæ
Salax
Nil
Ludit
Adulatur

Fœmineũ ſeruile genus. Multa in muliebrẽ ſexũ ſuperciliose dicuntur quę oĩa in malas dici poſſunt, ſed rariſſimæ ſunt bonæ ſecundũ Luciliũ qui dicit. Heu facul eſt homini inuẽtu bona fœmina nuſq̃, ubi facul pro facile antique dixit. Et Suſarion magarẽſis antiquę comœdiæ princeps Audite populus. Suſarion hęc dicit filius Phillini megarẽſis tripodiſci⁹. Malũ ſũt mulieres ſed tñ o populares nõ adeſt inuenire domũ ſine malo Multa tñ etiã in ſanctis literis in bonarũ cõmendationẽ dicũt. Sed mulierẽ fortẽ quis inueniet? Modo. i. moderatiõe, de qua Hora. i. ſer. Eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines, Quos ultra citraq; nequit conſiſtere rectũ, Extremis gaudet q̃ ambo mala ſũt, quia uni uirtuti duo uitia opponunt, alterũ per abundantiã, alterũ per defectũ peccans, Aut canis. i. canicula aut ſyri⁹. Odit p̃teritæ eſt uocis, & ita producitur. Nec reperias apud idoneos odio, niſi ſemel apud Ciceronẽ odias, Nimis hernica. i. aſpera ut hernici montes in italia aſperrimi. Grauitate remiſſa fit leuis, qa dũ uitãt ſtulti uitia in contraria currũt. Ducit em̃ in uitiũ uitii fuga, ſi caret arte, Lepor meretriceus. i, ſuauiloquiũ & blãditię meretricib⁹ digne Sibi cõtraria. i. inconſtans. V ñ addit Mobilis incõſtans, Ænei. iiii. Varĩ & mutabile ſemp Fœmina. Imperioſa. i. affectatrix imperii. Indignabũda faſtidiens frequẽter. Cruenta cruoris & ſanguinis appetẽs, & maxime (ut Iuue. docet) uindictæ. Improba. i. improbanda, Auara qa rapax ſed tñ inutiliter expendit. Iuue. Prodiga nõ ſentit pereuntẽ femina cẽſũ, Ac uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca, Nũmus, & e pleno ſemp tollat aceruo. Non unq̃ reputant q̃ti ſua gaudia cõſtent, Rapax ergo ut expẽdat. Querula, quia ut dicit Iuue. Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat. Maga. i. ſortilega magicę arti intendẽs, ut Iuue. docet. Hic magicos affert cantus, hic theſſala uendit Philtra, quibus ualeant mentẽ uexare mariti. Lena etiã filiarũ uẽditrix, Iuue. Scilicet expectas ut tradit mater honeſtos, Aut alios mores q̃ quos habet utile porro, Filiolã turpi uetulę producere turpẽ. Supſticioſa q̃d idẽ Iuuena. in vi. docet, ut cætera fere q̃ hic habent. Ganeæ ſic & alii chriſtiani poetę, ſed ganeo primã producit Satyric⁹. Occultas ganeo pultes. Palatum docta. i. delicata. Salax. i. luxurioſa. Tragica uoce. i. quali utũtur tragici dũ infortunia regũ lamẽtatur Litigioſa quia nulla fere cauſa eſt in qua non fœmina litẽ mouerit. Nil .i. nihil pendit fœdera. Ludit. i. illudit. Adulat̃ defert. i. clã defamat & crimen occultũ pandit, Sale amaro. i. ſalſa & callida reprehenſione. Seminat .i. diſpergit in uulgus nugas, i. res friuolas, Ex humili tumulo producit olympum. i. nil ſibi nõ promittit poſſe efficere, Ora omnes (ordo) accõmodat inquã ora imitantia facili motu omnes caſus id eſt cuenta omĩa hoc eſt ſcit ſe accommodare rebus, & ridere cum ridẽtibus, & flere cum flentibus, immo interdum utrunq; ſimul.

Non potes inſidias euadere, non potes aſtum

ALPHVS AEGLOGA QVARTA XXV

Vincere, tantæ artes ſollertia tanta nocendi
Et quanquam uideas oculis præſentibus, audet
Excuſare nephas, potis eſt eludere ſenſus
Sedulitate animi, nihil eſt quod credere poſſis:
Et nihil eſt quod non ſi uult te credere cogat.
His facient exempla fidem, quæ crimina non ſunt
Fœminea tentata manu: dedit hoſtibus arcem
Decepta ornatu brachi Tarpeia ſiniſtri
Seuiit in natos manibus Medea cruentis
Tyndaris ægæas onerauit nauibus undas
Scylla hoſtem ſequitur patri furata capillum
Fratrem Biblis amat, ſubicit ſe Myrrha parenti
Concubitus nati longæua Semiramis ardet
Cauſa necis uati coniunx fuit Amphiarao
Occidere uiros nocturnis belides armis
Orphea membratim cicones ſecuere poetam
Cognita luxuriæ petulantia Paliphaeiæ
Phedra pudicitiam contra crudeliter auſa eſt
Decepit iudæa uirum Rebecca, ſuamq;
Progeniem uelans hircino guttura tergo
Porrigit Alcidæ coniunx fatale uenenum
Decipit Hippodame patrem, lauinia troes
Implicat ancipiti bello, bryſeis Achillem
Depulit e caſtris, demens Chryſeide factus
Fulminat Atrides, & ſentit Apollinis iras
Eua genus noſtrum fœlicibus expulit aruis.

Non potes. Eandẽ rem proſequitur, Aſtum. i. aſtutiã. Nihil eſt quod credere poſſis, qa & quanq̃ uideas oculis &c. Iuue. Nihil eſt audacius illis. Deprenſis irã atq; animos a crimine ſumunt. Quę crimina non ſunt fœminea tentata manu? q. d. Nulla nõ ſunt & ita oĩa ſunt, Tarpeia urgo

Aſtum

Tarpeia

ūt armillas quas in brachiis hostiū uidit haberet, tradidit illis arcē capi
tolinam, unde armis brachiorum obruta interiit. Dicitur aūt hic brachi
pro brachii, quia aliter uersus non staret, Seuiit in natos. Virgili. Seuus
amor docuit natorum sanguine matrem Cōmaculare manº. Nam Me
dea ab Iasone spreta omnes cōmunes liberos præter thessalum trucida
uit. Tyndaris. i. helena tyndari ut putabaī filia, a Paride rapta aut ipsum
secuta mille carinis a græcis repetita est. Scylla Nisi megarensiū regis fi
lia abscisso purpureo capillo quē pater sacratū habuit ad Minoa hostem
pertulit, Biblis (ut Ouidius meta. ix. docet) exarsit amore Cauni fratris
a quo spreta in fontem sui nominis conuersa est. Subicit se myrrha parē
ti. s. Cinaræ, de quo libro x. meta. quæ etiam in myrrham arborem illic
conuersa dicit. Est aūt in uerbo subicit syncopa, Nam si (ut debet) subii
cit scriberet, esset positio breuis, fecerunt tñ id alii quoq;, Semiramis regi
na Babylonię & regni Assyriorum moderatrix exarsit amore Ninii fi
lii, quem se diu simulauerat, ut Iusti. docet libro primo. Causa necis uari
coniunx fuit. s. Eriphyle, de qua in thebaide Statii multa leguntī. Belides
Beli neptes filiæ Danai fratris ægypti regis, q̄ quinquaginta nupserunt
totidem patruelibus. i patrui ægypti filiis coactæ ab eo, sed a patre q̄ ab
oraculo habuit sibi cauendū a tali genero persuasæ, prima nocte omes
maritos suos interfecerunt præter Hypermestram q̄ Lino pepercit, a q̄
Danaus obtrūcatus est. Cicones mulieres thraciæ (ut auctor est Virgi
in fine geor.) Pasiphae uxor Minois regis cretensiū amore tauri incēsa
se in ligneā uaccā a Dædalo effictā includi fecit, & sic cum tauro cōcum
bens, & postea cū Minoe Minotaurū genuit, Ordo est petulātia luxurię
pasiphaieę. i. ipsiº Pasiphaes est sup. cognita, Phedra pasiphaes & Mino
is filia Hippolytū priuignū cui despōsata sed nō tradita a theseo fuerat
interpellauit de stupro, at cum ille renueret ne patri iniurius sit, detulit
apud patrē quasi ille interpellasset, vñ credulus pater a Neptuno siue a
patre Ægeo impetratis phocis marinis beluis equi Hippolyti in furorem
uersi ipsū dissoluerūt, vñ & Hippolytus ab ἵππος q̄d est equus & equa
& λύω, i. dissoluo dictus pōsagio q̄dā uidet, nam ab Hippolyte matre id
nomen prius habere potuit. Decepit iudæa Rebecca uirū. s. Isaac, cº ocu
li caligauerūt, suā q̄ progeniē. i. filiū charioē Iacob uelās hircino tergo
. i. pellibus hircorū aut caproꝝ ut pilosus perciperet ut erat Esau. Cōiux
. s. Deianira. Fatale uenenū. i. tunicā sanguine uenenato Nessi intinctā de
dit Alcidę. i. Herculi alcei nepoti putatiuo. Nā amphitryoniades dī cū
Iouis sit filius, Hippodame œnomai Helidis & Pisę regis filia patrē dece
pit, q̄a pelopi in pniciē prīs nupsit. Erat em̄ in fatis tunc prem decessurū
qñ illa nuberet, nupsit aūt supata in curuli certamine, dolo tñ myrtili au
rigæ. Dicit etiā Hippodamia quasi equorū domitrix. Lauinia filia Lati
ni turno despōsata a matre amata, & Æneę p oracula & prīs assensum
troianis multis exitii causa fuit. Briseis q̄ Achilli sorte obuenerat, quā

Medea
Tyndaris
Scylla
Biblis
Myrrha
Semiramis
Belides
Cicones
Pasiphae
Phedra
Hippolytº.
Hippos
Lyo
Rebecca
Deianira
Alcides
Hippoda-
mia
Lauinia
Briseis

abducta chryseide quæ Agamēnoni obuenerat, hāc Agamēnon ui ab Atrides
stulisset effecit ut Achilles iratus armis abstineret, multos græcorū inte Fulminat
rimi sineret, donec Patrocli amici necem ulcisci uellet. Atrides. i. Atrei fi Chryseis
lius saltē putatiuus. Agamemnon fulminat ira & amore æstuat factus
demens chryseide. i. p amorē chryseidos filiæ Chrysei sacerdotis Apol
linis, qui cum infulatus in exercitum græcorum filiam repetitum uenis
set nec obtinuisset, seui pestilentia ab Apolline impetrata, tādem eā ab
duxit. Sentit ergo iras Apollinis id est pestem qua totus exercitus mul
ctabatur, Fœlicibus aruis, paradiso.

Credite pastores, per rustica numina iuro
Pascua si gregibus uestris innoxia uultis
Si uobis ouium cura est si denicq; uobis
Grata quies, pax uita, leues prohibete puellas
Pellanturq; procul uestris ab ouilibus omnes
Thestylis & phyllis, galathea, neæra, lycoris
Dicite quæ tristem mulier descendit ad orcum
Et rediit: potuit si non malesana fuisset
Eurydice reuehi per quas descenderat umbras
Rapta sequi refugit fessam Proserpina matrem.
At pius eneas rediit, remeauit & Orpheus
Maximus Alcides, & Theseus, & duo fratres
Vnus equis alter pugnis bonus atq; palæstra
Et noster deus (unde salus & uita) resurgit.
Hæc sunt pastores hæc sunt mysteria uobis
Aduertenda, animi fugiunt obscœna uiriles
Fœmineas loca delectant infamia mentes
Vt semel in scopulos uento contortus & unda
Nauta scit incautis monstrare pericula nautis
Sic senior longo factus prudentior usu
Præteritos meminit casus, aperitq; futuri
Temporis euentus, uitæq; pericula monstrat
Si fugiunt aquilam fulicæ, si retia cerui

Si agna lupum, si damma canem, muliebria cur non
Blandimenta fugis? tantum tibi noxia pastor?

Credite pastores, Cõuertit sermonẽ ad pastores q̃rũ docendi gratia hęc de fœminis dixit. Per rustica numina, Id antique nisi ad deũ & sanctos q̃bus arua custodiæ sunt referamus. Thestylis &c. Harum em̃ meminit
Thestylis Virgilius in buco. dicens, Thestylis & rapido fessis messoribus æstu. Alia serpillũq; herbas cõtundit olẽtes, Et iterũ, Iam pridẽ a me illos abducere thestylis orat, Itẽ Phyllida mitte mihi me⁹ est natalis iola, & Phylli da amo ante alias nã me discedere fleuit, Itẽ Malo me galathea petit lasciua puella. Et huc ades o galathea &c. Itẽ ille Neęram Dũ fouet, Item Tua cura lichoris Perq; niues aliũ perq; horrida saxa secuta est. Dicite,
Eurydice Ingeniosa excogitatio, Raptæ leguñ mulieres ab inferis & uere raptę, sed nõ rediisse. Eurydice orphei coniũx cũ eã Aristeus pastor inseqũret a serpẽte q in herbis delituit extincta, ab orpheo cytharę bñficio redẽpta ab inferis fuit, eã lege ut eam non respiceret quod tñ fecit, vñ reuerti cõacta est, quod iiii. geor. ad finẽ graphice describit, & a Boetio non segniproserpina ter. Proserpina Cereris filia a Plutone surrepta, & a Cerere matre inuẽta redẽpta fuisset si nihil apud inferos gustasset, sed granũ pomi gustauit ut nõ rediret. Vñ geor. i. Nec repetita sequi curet Proserpina matrẽ, At pius Æneas rediit, postq̃ illuc duce Sibylla patris uidẽdi gratia descẽdisset, ut vi. ænei. late dicit, Remeauit & Orpheus relicta tñ cõiuge, Maximus alcides. i. Hercules ut Pirithoũ redimeret. Vir. Quid theseа magnũ, qd memorẽ alcidenq; Et duo fratres, unus, s. Castor, tñ Virgi. ponẽs
Gemini castor & pollux nomẽ pro noĩe dixit, domitus Pollucis habenis, Alter pugnis. s. pollux Fratres gemini in cœlũ trãslati, ubi geminos constituunt signũ tam latum ut dum alterũ occidat, alterũ oriri incipiat, Vñ fabulæ locus est vt alter mortalis quippe a Tyndaro genitus, alter immortalis ab Ioue satꝰ dicat, sed mutua charitate ita deuincti ut immortalitatẽ cõmunicarent & altero moriente alter reuiuiscat, Vñ vi. ænei. Si fratrẽ pollux alterna
Alter Alius morte redemit, Itq; reditq; uiam totiens, Melius aũt legitur alter q̃ aliꝰ, quia alter de duobus, alius de pluribus dicit, Et noster deus dominus nr̃ Iesus christus qui descendit ad inferna & tertia die resurrexit a mortuis Aduertenda consyderanda. Animi uiriles fugiũt obscœna naturaliter quidem. Vsq; adeo ut qui non fugiunt effœminati dicant aut muliebres Vnde est illud Ennii apud Ciceronẽ in primo de officiis, Vos etem̃ iuuenes animos geritis muliebres. Illaq; uirgo uiri, Fœmineas loca delectãt infamia mentes, id quidem de turpibus uerum est. Vt senior, Vult sibi
Fulica in ea re experto fidẽ adhiberi, sicut nautis ueteranis de periculis marinis creditur, Fulicæ aues sunt marinæ, Docet aũt beluas prudentiores in fugiendis nociuis ac insidiosis quam nos simus.

Est in eis pietas crocodoli. astutia hyenæ

Cum flet & appellat te blandius, insidiatur
Fœmineos pastor fugito (sunt retia) uultus
Non animis, non uirtuti, non uiribus ullis
Fidito, non clypeo cuius munimine Perseus
Vidit saxificæ colubros impune Medusæ
Monstra peremerunt multi, domuere gigantes
Euertere urbes, legem imposuere marinis
Fluctibus, impetui fluuiorum, & montibus aspris
Sacra coronarunt multos certamina, sed qui
Cuncta subegerunt sunt a muliere subacti.
Rex qui pastor erat, funda spolioq; leonis
Inclytus & natus, qui templa sionia fecit
Primus, & excellens inuicto robore Sanson
Fœmineum subiere iugum, minus officit ignis
Saxa minus. rophea minus. minus hasta, minus mors
Nec formæ contenta suæ, splendore decorem
Auget mille modis mulier, frontem ligat auro
Purpurat arte genas, & collocat arte capillos
Arte regit gressus, & lumina temperat arte
Currit ut in latebras ludens perducat amantem.
Vult dare, sed cupiens simplex & honesta uideri
Denegat & pugnat. sed uult super omnia uinci
Fœmina ceciaco (res mira) si millima uento est
Qui trahit expellens mendaci nubila flatu

Crocodil⁹ Est in eis pietas crocodili, Crocodilꝰ est animal terrestre & aquatile, crescit ex minimo ad decem & septẽ & amplius cubitos, quibusdã ægypti orum crocodili sacrosancti sunt, quibusdã nõ sunt, sed ueluti hostes exagitant, Vnde Iuuena. Crocodilon adorat Pars hæc. Est aũt hæc belua q̃ oua parit instar anserinorũ, cõtra fugaces terribilis, cõtra insequẽtes aũt fugax, hebetes oculos habet in aq̃, extra aquã acerrimi uisus est. Cõspecto hoie emittit lachrymas mox appropinquantẽ deuorat, unde factũ

Hyęna

Fidito
Meduſa

Perſeus

Xerxes

Athon

Sion

Romphęa

Purpurat

Cęciaco

eſt prouerbiũ. Lachryme crocodili, de his qui ſub ſpecie pietatis homies fallũt. Graphice ergo dicit. Eſt in eis pietas crocodili. Hyęna aũt animal eſt in Africa præcipue naſcens, Vtranq; ei naturã eſſe nonnulli exiſtimãt, & alternis annis marem, alternis fœminã fieri, hoc Ariſtote. negat Collũ ei & iuba cõtinuitate ſpinę porrigitur, flectiq; niſi circumactu toti⁹ corporis non poteſt. Humanũ ſermonem inter paſtorũ ſtabula aſſimilare dicitur. nomenq; alicuius diſcere quem foras euocatũ dilaceret, uomitionẽ etiam hoĩs imitari ad ſolicitandos canes quos inuadit. Solet ꝓterea id animal ſepulchra eruere ut corpora inquirat, hæc Sipontinus. Ob quę recte dicit aſtutia hyęnæ Fidito, i. cõfidito. Nõ clypeo. ſ. cryſtallino ipſi⁹ Palladis cuius munimine protect⁹ Perſeus Meduſã interemit, e cui⁹ ſanguine natus fingit pegaſ⁹ equ⁹ alat⁹, Erat aũt meduſa una triũ gorgonũ quę unũ habuiſſe oculum quo uiciſſim uterent dicunt, hoc eſt unionẽ ſeu margaritã, erat aũt pulcherrima. Vñ ſe inſpicientes in ſtuporẽ traxit, & ita in ſaxa uertere dicta eſt. Hanc em̃ uiſã Neptun⁹ ardẽs amore in templum uſq; Palladis inſecutus illic oppreſſit, unde irata dea ipſi⁹ capillos q̃b⁹ Neptuno placuerat in angues mutauit. deditq; ut oẽs eam inſpicientes in lapides uerterẽt, Perſeus aũt dicitur Danaes Achrii regis argiuorũ filię ab Ioue oppreſſę filius, Mõſtra peremerunt multi ut Hercules Theſeus Perſeus domuere gigãtes, ut dii in bello giganteo & Hercules Anteũ in libya & Gerionẽ in hiſpania. Cacũ in italia, & alios alibi, Euertere urbes ut Scipio Carthaginẽ in Aphrica & Numantiã in hiſpania. Greci troiã & alii alias. Legem impoſuere marinis fluctibus ut Cęſar & Auguſtus lucrino lacui. Xerxes q̃ pontẽ ſup mare extruxit & cum dirutũ uideret flagellis cedi iuſſit, Et mõtibus aſpris, ut idẽ Xerxes q̃ Athon montẽ æquauit ſolo & pro parte nauigabilẽ fecit, Iuuena. Velificatus athos. Dicit aũt aſpris p̃ ſyncopã pro aſperis. Sed q̃ cuncta ſubegerunt. Iuue. in vi. Nunc patimur longæ pacis mala ſeuior armis. Luxuria incubuit & uictũ ulciſcit orbẽ. Rex qui paſtor erat, Dauid fuda qua Goliath ſtrauit ſpolioq; leonis, quẽ ſe adhuc paſtorẽ interemiſſe dicit. Inclytus & natus. i. filius eius Salomon, qui tẽpla Sionia. i. Hieroſolymitana, Nã ſion principalis pars hieroſolymitanæ eſt. De his in libris regnorũ & de Sanſone in lib. Iudicũ dicit, Rõphæa framea qua angelus a paradiſo terruit. Plebei ac triuiales ſunt uerſiculi. Adã Sanſonẽ Loth Dauidẽ Salomonẽ. Fœmina decepit, q̃s modo tutus erit? Frontẽ ligat auro q̃d crinale uocãt, aut reticulo aureo ſeu aurato. Purpurat. i. purpureas facit, hoc eſt rubicundas, arte. ſ. fucatoria. Lumina. i. oculos. Currit ut in latebras ludẽs ꝓducat amantẽ, vñ poeta, Malo me galathea petit laſciua puella. Et fugit ad ſalices & ſe cupit añ uideri. Aut adeã reſpicit de q̃ Prouer. vii. mirũ in modũ graphicẽ loq̃t Salomõ, Omitto ẏba q̃ in manibus ſunt, Vult dare. i. ſtuprũ & copiam ſui, ſed uult ſuper omnia uinci ut uim ſibi illatam dicat, Cæciaco uento. Cæcias enim trahit adẽ nubes quas alii uenti propellunt.

ALPHVS AEGLOGA QVARTA XXVIII

Quiſquis es (expertus moneo) tentare recuſa
Dum licet, hic fragilis quod habet faſtidia ſexus
Immundum natura animal, ſed quæritur arte
Mundicies, id luce opus eſt, ea ſomnia nocte
Deglabrat, lauat & pingit, ſtriat, ungit & ornat
Tota dolus, tota ars, tota hiſtrio, tota uenenum
Conſilio, ſpeculi gerit omnia, labra mouere
Diſcit, & inſpecto uultum componere uitro
Diſcit blandiri, diſcit ridere iocari
Incedens humeros diſcit uibrare, nateſq;
Quid ſibi uult nudum pectus? quid aperta ſuperne
Rimula, quæ bifidam deducit in ubera uallem?
Nempe nihil, niſi quo uirus penetrabile ſenſum
Plus premat, & ſtygiæ rapiant præcordia flammæ
Hi iuuenum ſcopuli, ſyrtes, ſcyllæ atq; charybdes
Hæ immundæ phinei uolucres, quæ uentre ſoluto
Proluuie fœda thalamos cœnacula menſas
Compita. templa. uias. agros. mare. flumina. montes
Inceſtare ſolent, hæc ſunt phorcynides ore
Monſtrifico, extremis libyæ quæ in finibus olim
Aſpectu mutare homines in ſaxa ſolebant

Quiſquis es (exptus moneo) parẽ theſis eſt, tẽtare. i. attẽtare & periculũ facere recuſa, dũ licet, vñ Dũ licet indigno ſubtrahe colla iugo, Et iterũ, Principiis obſta, ſero medicina paratur. Dũ mala p̃ lõgas cõualuere moras. Faſtidia. i. ſuꝑbos cõtẽptus. Immũdũ natura aĩal, ſi aĩo uituperandi hoc diceret ineptiret, nã ſi natura immũdæ & cura ac arte mũdę ſunt, in hoc ueniũt laudãdę q̃ arte naturã corrigũt, uerũ aĩo dehortãdi ab earũ illecebris & fucata uenuſtate id dicit. Id luce opus eſt. i. nihil aliud faciũt noctes & dies ſiue noctu & interdiu, Deglabrat leuẽ & glabrã facit cutẽ rugis et pilis amotis. Striat in tricas colligit capillos, Tota. ſ. es, aut exiſtens dolus tota hiſtrio ludia & ſcurrilis, tota uenenũ, quia uritq; uidendo fœmina, & tactu inficit, Vnde quidã. Eſt tactu uiſcus mulier uiſu basiliſcus. Humeros diſcit uibrare, id nimium petulãtes faciũt q̃ humeros

Rimula Bifida Virus Præcordia

agitant ſicut in amplexu,nã honeſtas matres ſtudẽt eſſe dimiſſis humeris & nates.i,clunes,Satyricus. Tremulo deſcendũt clune puellę, Rimula.i.fiſſura ueſtiũ in ſinu inter mammillas q̃ biſidã.i.in binas partes diuiſam, Virus,i.uenenũ q̃ uiſa inſicit. Flammę ſtygię.i.infernales,potius dixiſſem phlegetonteæ,Præcordia ſunt tenues mẽbranę circa cor.q̃ dicũt affectionũ ſiue paſſionũ ſedes. Hi iuuenũ ſyrtes.i.breuia uada arenoſa,in q̃ qui inciderit difficulter euadit. Allegorice ergo ſumma picula intelligit,ſicut ſunt ſcylla & charybdis in mari ſiculo. Immundæ phinei uolucres.i.harpyiæ,de quibus ænei.iii. Excipiunt ſtrophades graio ſtãt noĩe dictę, Inſulę Ionio in magno,quas dira celeno. Harpyiæq; colũt alię phineia poſtq̃ Clauſa domus,mẽſaſq; metu liquere priores, Triſtius haud illis monſtrum nec ſeuior ulla Peſtis,& ira deũ ſtygiis ſeſe extulit undis: Virgineos uolucrũ uultus fœdiſſima uentris. Proluuies uncæq; manus & pallida ſemp Ora fame. Phineus aũt rex arcadię liberis nouercã ſub duxit,eoſq; ut illi cõplaceat excecauit. Ob quã rẽ irati dii ei oculos ſuſtulerũt & immiſerũt harpyias q̃ illi cibũ abriperent q̃d & diu fecerũt,ſed quia argonautas hoſpicio ſuſceperat miſerũt ad eũ Zetũ & Calaim boreæ regis ac uenti thracię ac orithyię ab eo raptæ filios iuuenes elatos,q̃ eas ad ſtrophadas uſq; pepulerũt. Cænacula altiora domꝰ,aut pro locis in quibus cænatur. Inceſtare.i.polluere & non caſtum reddere,Ænei.vi. Et totam inceſtat funere claſſem. Hę ſunt phorcynides.i.gorgones. Oui. Finibus extremis libyes ubi feruida tellus. Accipit oceanum demiſſo ſole calentem. Squallebant late phorcynidos arua meduſæ.

Harpyiæ

Phineus

Cœnaculũ Inceſtare

Carmina doctiloqui curſim recitauimus Vmbri
Quæ ſi uiſa tibi nimium prolixa memento
Ipſius id rei uitium non carminis eſſe
Non longum eſt carmen,mulierum amentia longa eſt
O memorãde ſenex quo ſe uetus umbria tantũ Ian.
Iactat,& ipſe tuæ tyberis conterminus urbi
Martia non ab re tantum te Roma uocabat
Ipſa tuas artes,& non triuialia norat
Carmina,te uita functum fleuere latinæ
Naiades & graiæ,tua molliter oſſa quieſcant
Semper,& in ſummo mens aurea uiuat olympo

Carmina doctiloqui. Hunc(ut dixi)licet aut Antoniũ Campanum intelligere,aut Hetruſcũ Petrarchã,aut aliũ quemuis ea tẽpeſtate doctũ. Ipſius id rei, contra artem producit ſyllabam,nam quintę declinationis

non producunt e ante i niſi præcedat i,& ita rei ſpei fidei plebei penultimam corripiunt. Poſſumus uerſum emendare ſic. Ipſius eſſe rei uitiũ nõ carminis illud. Non longũ eſt carmen,unde Martia. Non ſunt longa quibus nihil eſt q̃d demere poſſis,Martia Roma,aut bellicoſa olim, aut martem auctorẽ habens,unde Liuius in præfatione,Si cui populo licere oportet cõſecrare origines ſuas & ad deos referre auctores,ea belli gloria eſt populo romano ut cum ſuũ cõditoriſq; ſui parentẽ Martẽ potiſſimum ferat tam hoc gentes humanę patiãtur æquo animo q̃ imperium patiuntur. Et non triuialia,non uulgaria,Vir. Non tu in triuiis indocte ſolebas Stridenti miſerũ ſtipula diſperdere carmen? Te uita functum.i, deſũctũ, Latinę Naiades.i.fluminũ ac fontiũ italicorꝫ nymphę propter ſermonẽ latinum,& graiæ.i.græcę propter græcum. Tua molliter oſſa quieſcant, Vnde prius ubi de ſepulchro leui locuti ſumus diſſeruimus, hoc ad ueterũ pertinet ſuperſtitionem,nam uerius Maro dicit, Facilis iactura ſepulchri,& Seneca, Quid refert humi an ſublimi putreſcam? Mens aurea.i.pulcherrima uiuat olympo.i.cœlo,hoc catholico uiro dignum eſt. Olympus autem Macedonię mons altiſſimus pro cœlo a græcis potiſſimum poni ſolet.

Naiades Graiæ

Olympus

AEGLOGA V. QVAE DICITVR CANdidus, de conſuetudine diuitum erga poetas. Collocutores Syluanus & Candidus.

Candide nobiſcum pecudes aliquando ſolebas Syl.
Paſcere,& his gelidis calamos inflare ſub umbris
Et miſcere ſales ſimul & certare palæſtra
Nunc autem quaſi paſtores,& rura peroſus
Paſcua ſopito fugis & trahis ocia cantu.
Vos qbus eſt, res ampla domi,qb⁹ ubera uacce Can.
Plena ferunt,quibus alba greges mulctraria complent
Cymbia lacte niuent,& pinguia prandia fumant
Carmina laudatis ſi quid concinnius exit
Plauditis,ac læti placidas extenditis aures
Pro numeris uanas laudes & inania uerba
Redditis interea paſtor ſitit,eſurit,alget
Nonne potes curare greges,& dicere uerſus Syl.

Cum uacat: & positis uitam traducere curis:
Oēm operā gregibus pastorē impēdere oportet Cā.
Ire,redire,lupos arcere,mapalia sæpe
Cingere,mercari paleas & pabula,uictum
Quærere,nil supereſt oci,laudabile carmen
Omnem operam totumq; caput Syluane requirit
Grande utrunq; opus est,& nostris uiribus impar
Cum cecini sitio,sitienti pocula nemo
Porrigit,irrident alii,tibi penula dicunt
Candide trita genu,nudum,riget hispida barba
Iam syluæ implumes & hyems in montibus albet
Iraſcor,doleo indignor,fert omnia uictus
Lanicium,fœtusq; mares,non uendimus agnas
Sed quia lac pascunt,premitur nihil,ubera siccant

Candide nobiscū &c. Argumentū huius æglogę est detestatio tenacitatis diuitū in poetas,q̄rū ingratitudine & auaritia aurea uena in poetis extinguit̄,Per Cādidū aūt mihi uero simile sit poetā posse intelligi,per Syluanū q̄cuis diuitem auarum. Inducit tñ utrunq; pastorē, vñ dicit Sub his umbris q.d.sub quibus sumus,nec qcq̄ aptius Syluano q̄ esse in syluis. Eſt aūt fere cadē farrago q̄ in Iuue. saty. vii. Et miscere sales. i. lepores sermonis,Sopito. i,oppſso & neglecto cātu,quæ res doluit Syluano Nam diuites auari licet nihil cōferāt in poetas bonos,admirāt̄ tñ eos & oblectantur eorū carminibus,unde Iuuenalis in dicta satyra. Spes nulla ulterior,didicit nā diues auarus, Tantū admirari,tātū laudare diſertos Vt pueri Iunonis auē. i. pauonē admirātur et laudāt,quia laudato nihil porrigūt,sed si possunt plumas auferūt,Plena ferūt. Maro significātius distēta dixit. Alba mulctraria. i. mulctras,hoc est uasa in q̄ mulget̄ lacte albicātia. Cymbia. i. uasa incurua in morē cymbarū facta. Carmina laudatis,sicut iā Iuuenalis dixit. Si quid concinnius. i. modulatius,& ut Persius. Si quid tñ aptius exit,Plauditis. i. applauditis uanas laudes,quia nihil cōmodi afferentes,Nā probitas laudatur & alget,alget,qa nudus et ita algore conficit̄,Iuuenalis. Tedia nūc subeunt animos,tunc seq; suāq; Terpsicoren odit facunda & nuda senect⁹. Et post, neq; enim cātare sub antro,Pierio tyrsumue potest contingere sana Paupras, atq; eris inops, quo nocte dieq; Corpsu eget.,satur est cū dicit Horatius o he &c. Omnē operam gregib⁹. Iuuena. Pectora nostra duas nō admittentia curas. Ma

Sopito
Mulctra
Cymbia
Cōcinnius

gnę mētis opus,nec de lodice parāda,Sollicitę,currus & equos faciesq; deor⁹ Aspicere &c. Mapalia. i. casas et tuguria,Sepe sepimēro est abltūs a ntō sepes. Nil super est oci,pro ocii. Enumerat aūt negocia pastoralia, uolens a consimili etiā alia intelligi,Tibi penula. i. uestis exterior attrita Syluæ implumes. i. foliis spoliatę,Fert omia uictus. i. aufert, sicut Maro, Oia fert ætas animū quoq;,Victus aūt. i. necessitas edendi ut uiuas,aut uictus. i. cib⁹ q̄uiuas fert. i. absumit,Laniciū. i. lanā & fœtus mares. i. arietes & hedos ac coleatos reliqs,Non uendimus agnas,quia ad futuram propagationem recipiunt eas,Lac pascunt,i. sugunt & absumunt dum pascuntur,Premitur nihil,i,non fit caseus mollis,Maro, Et presſi copia lactis,Vbera siccant,ex Marone est ut alia multa.

Mapalia
Penula
Victus
Lanicium

Pœnitet ingenii si quid mihi,pœnitet artis
Pœnitet & uitæ,postquam mihi nulla secundant
Ex tot syderibus quot sunt in nocte serena.
Hactenus(ut nosti)gratis cantauimus,ætas
Indiga paucorum merces fuit,altera longe
Conditio senii,quod nunc subit,omnium egenos
Reddit,& extinctis lucri spem uiribus aufert
Mox erit utendum partis,modo quærere tempus
En formica breuis,sed prouida bestia condit
In brumam noua farra cauis æstate latebris
Neue renascantur fruges secat ore sepultas.
Scire genethliacos fatalia sydera dicunt Syl.
Hi sub Mercurio uates,& sub Ioue reges
Magnatesq; locant,istis dat iuppiter aurum
Atq; magistratus,dat Maiæ filius illis
Ingenium linguam.cytharas,& carminis artem
Hæc tua sors,quid quæris opes? deus omnia in omnes
Diuidit,ut melius nobis uidet esse futurum.
Sorte tua contentus abi,sine cætera nobis.
Sunt tibi diuitiæ,mihi carmina,quid petis ergo? Cā.
Carmen? & inuadis partes Syluane alienas?

Non tibi ſurripio carmen, nec Apollinis arma Syl.
Sed dare dulciſonis aures concentibus opto.
Si gaudere meis igitur concentibus optas Can.
Nos gaudere tuis opibus Syluane decorum eſt.
Ille meis opibus gaudet qui diligit, odit Syl.
Inuidus, atq; animo bona fert aliena moleſto,
Sic quoq; tu noſtris abſens gaudere camœnis. Can.
Sat potes, hæc artis ſat ſint tibi gaudia noſtræ
Carmina ſunt auris conuiuia, caſeus oris
Si cupis auditu fac nos gaudere palato
Hoc amor, hoc pietas hoc uult deus, omnia non dat
Omnibus, ut nemo ſibi ſit ſatis, indigeatq;
Alter ope alterius, quæ res coniungit in unum
Omne genus, gallos. mauros. italos & iberos.

Pœnitet ingenii. Proſequitur Cādidus querelas ſuas, Pœnitet ingenii .i. habere ingeniū ad carmen aptū, ſi quid mihi, ſ. eſt ingenii, Multa ſecundant. i. proſpera ſunt, ut uētus & fluctus ſecūdus. i. ſequens & a tergo uenies nauigantibus. Quot ſunt, i. apparēt. Nō em̄ plura ſunt gratis. i. ſine

Indiga — mercede, ſed ætas. ſ. iuuenilis. Indiga. i. indigēs paucorū, nō em̄ ſubiecta eſt morbis, nec tanto eget munimento cōtra frigora. Quod. ſ. ſenīū nūc ſubit. i. ſubrepit nō animaduertētibus nobis. Omniū egenos reddit, uidimus Iuuenalē. Extinctis uiribus aufert ſpē lucrādi. Mox erit utēdū partis. i. acquiſitis in iuuenta, nunc quærere pro q̄rendi. i. acqrendi tempus ſubaudi eſt. En formica, Salo. prouer. vi. Vade ad formicā o piger, & cō

Formica — ſydera uias eius, et diſce ſapientiā, quæ cū nō habeat ducē nec p̄ceptorē nec principē, parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe q̄d comedat. Et xxx. Formicæ populus infirmus qui p̄parat in meſſe cibum ſuū Hor. ſer. i. Sicut paruula (nā exēplo eſt magni formica laboris) Ore trahit q̄dcūq; poteſt, atq; addit aceruo Quē ſtruit haud ignara ac nō incauta futuri, In brumā. i. ad breuiſſimū diē, ut eſt in ſolſtitio hyberno. Ordo

Bruma — eſt. Condit. i. abſcōdit æſtate in cauis latebris farra noua. Neue pro neq;

Condit — & ne, renaſcant. i, germinent, ſecat ore. i. germen auferendo dirūpit fru-

Neue — ges ſepultas. i. abſcōditas in terris. Genethliacos. i. de geneſi & natiuitate

Genethliacus — iudicantes, qui inſpecto natiuitatis horoſcopo futurā uitā prædicūt, Hi

Vates — .ſ. genethliaci & mathematici locant ſub Mercurio. i. hora naſcendi qua Mercurius dn̄atur. Vates. i. prophetas & poetas & omnes prudētes ca-

tos ac ingenioſos. Et ſub Ioue reges & magnates, Vñ ſecundū Homerū in Iliade. Honor aūt ab Ioue eſt. Maię filius. i. Mercuri⁹, dat illis. ſ. uatib⁹ ſub ſe natis ingeniū, & ita uult eos contentos eſſe debere ſua ſorte dicens Sorte tua cōtent⁹ abi, ſine. i. dereliquē cętera. i. diuitias & opes nobis, ſ. q ingeniū & carminis artē nō habem⁹. Quid petis ergo carmē, ſubtilis obiectio, Nō tibi ſurripio carmen. Callida q̄q; reſponſio nec Apollinis arma, cytharā cui⁹ eſt inuentor, ac cętera inſtrumēta muſica, qa In medio reſidēs cōplectit oīa phœbus, eſt em̄ princeps muſicorū. Hora. Lyrę ſolers & cātor Apollo. Vñ ſecundū Pli. carmē heroicū oraculis Apollinis debem⁹. Et ideo illi auguſtus ædē cōſecrauit, ad q̄ carmina phœbo digna ferant, de qua Perſi⁹. Ad ſacra uatū carmē affero noſtrū, Iuuena. Et muſarū & apollinis ędē relicta &c. Si gaudere, rurſ⁹ acris obiectio & ſubtilior purgatio ſed ſubtiliſſima rurſū reiectio. Carmina ſūt auris cōuiuia caſeus oris, Pulchrū & prouerbiale id eſt, Quę res coniungit in unū Id uere dicit, nam propter egeſtatem & mutua auxilia ſunt inter uarias nationes commercia, Iberos id eſt hiſpanos

Iberos

Sydera iungamus, facito mihi Iuppiter adſit
Et tibi Mercurius noſter dabit omnia faxo
Piſſeolum, uirgam, cytharas. nodum Herculis, alas.
Vana ſuperuacuis inculcas plurima uerbis Syl.
Vana inquis, quæ damna tuis inferre uidentur Can.
Diuitiis, ſi uis noſtras audire camœnas
Erue ſopitam de ſollicitudine mentem
Vult hilares animos tranquillaq; pectora carmen.
Torpeo, ut eſuriem patiens & frigora miluus
Iam dudum ſquarroſa cutis, ſitus occupat ora
Nec pecus in ſtabulis, nec in agro farra, nec aurum
In loculis, & uis poſitis me uiuere curis?
Non facit ad noſtros talis medicina dolores
Fac alacrem, tege, paſce, graui ſuccurre ſenectæ
Inuenies promptum uerſu & cantare paratum.
Plena domus curas abigit, cellaria plena
Plena penus, plenique cadi plenæq; lagenæ
Horrea plena, greges læti, grauis ære crumena

Tunc iuuat hybernos noctu uigilare decembres
Ante focum & cineri ludos inarare bacillo
Torrere & tepidis tostas operire fauillis
Castaneas, plenoq; sitim restringere uitro
Fabellasq; inter nentes ridere puellas
Tityrus (ut fama est) sub Mœcenate uetusto
Rura, boues & agros & martia bella canebat
Altius, & magno pulsabat sydera cantu
Eloquium fortuna dabat, nos debile uulgus
Pannosos macie affectos, farragine pastos
Aoniæ fugiunt musæ, contemnit Apollo

Faxo Pilleolum

Sydera iungamus. i, Iouē cū Mercurio. i. cōmunica mihi dona Iouis, & cōmunicabo tecū dona Mercurii, Faxo. i. faciā, ut Mercuri⁹ noster. i. poetarū pater & ingenii largitor. Det tibi pilleolū. i. galerū q Mercurio assignat, q; semp fere radiis solaribus quasi galero tectus sit, Virgā. i. caduceū. Vñ Maro æneī. iiii. Tū uirgā capit hac animas ille euocat orco Pallētes alias sub tristia tartara mittit. Dat sōnos adimitq; et lumina morte resignat, Illa fretus agit uentos & turbida tranat Nubila, Id aūt ex ultimo iliados sumptū uideť, qui locus sic uersus est, Tum uirgā capit, hac oculos deus excitat ipse. Hac dulces suadet somnos & lumina claudit, Macro. li. i. satur. scribit caduceū duobus draconibus ornatū fuisse mare & femina in nodū obligatis inuicē parte media uoluminis sui, Vñ Martia. li. vii. Cyllenes cœliq; decus facūde minister. Aurea cui torto uirga

Cythara Nod⁹ Herculis

dracone uiret, Cytharas, quia tetrachordū inuenit. i. iā quattuor chordarū cū Apollo vii. chordarū inuenisset, vñ Hora. li. i. car. Curuq; lyrę patētē Nodū Herculis. i. inextricabilē qualē Hercules inuenit, q nec principiū nec exitū habere uidebať, q tñ dissoluerit diues erat, hunc in caduceo iā ex draconibus consertū diximus, Alii Herculanū nodū dicūt nō ab Hercule inuētū, sed a Mercurio, Vere ab Hercule dissolutū, nō quidē arte sed ui, q̄d & Alexādrū magnū fecisse dicūt, Vterq; tñ & Mercuri⁹ mercīū & mercatorū deus & Hercules diuitias q̄bus fauēt cōferre dicūť vñ Hora. Diues amico Hercule, & Persius. O si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro Hercule. Antiqtas em̄ (ut scribit Diodorus) fabulata

Lucillus

est Herculē dixisse postq̄ ad deos trāslatus erat, qui sibi decimā bonorū dicarēt uitā fœlicem uicturos, quod Lucillus ditissimus & alii rōmanorum plurimi fecerunt, usq; adeo ut ex decimis illi templum egregium trans tyberim ædificarint. Per nodum ergo intelligā difficultatē acqui-

rendarū diuitiarū quas uterq; cōfert Mercurius quidē uafra mēto & ingenio Cato. Hercules ui, qua aurea mala abstulit. Alas quibus a diis ornatus mittit̄, ut æneī. iiii. Hic primū paribus nitēs cyllenius alis Cōstitit &c. Vult hilares aīos. Vñ Oui. Carmina proueniūt aīo deducta sereno

Squarrosa cutis. Squarrosi dicunt̄ q̄rū cutis exurgit ob assiduā illuuiē, Luci. Verorū ac rapicū squarrosa incōdita rostra. Promptū uersu. i. ad uersū uideri i pōt dtūs antiquus. Plena dom⁹. s. diuitiarū abigit curas, q̄d tñ multis contra euenit, Nam ut dicit Iuue. Crescit amor nūmi q̄tū ipsa pecunia crescit. Hordea plena, legā meli⁹ horrea plena, Greges lęti. i. pingues qui lætitiā afferunt dominis, aut bene curati, & ita reuera læti, gra

Crumena

uis ære crumena. i. marsupiū, ut quidam dicunt, ære pecunia, quia ærea

Ærarium

primū fuit, Vnde ęrarium quem fiscum nunc appellant, Ludos inarare

Bacillum

id securi faciunt rustici diuinare facientes quē sulcum tetigerint. Bacillo

Farrago

paruo baculo, & dicit̄ in ntō hoc bacillū. Tityrus. i. Virgilius. Farragine

Aoniæ

pulmentario ex farre facto, Aoniæ quæ in phocidis montibus quos aones olim habitauerunt frequentes sunt.

Alas

Squarrosi

Crumena

Ærarium

Bacillum

Farrago

Aoniæ

Si sperata mihi dederit fortuna quod opto — Syl.
Candide præsenti te sollicitudine soluam.
O utinam Syluane foret tibi tanta uoluntas — Can.
Quanta est hac etiam tibi tempestate facultas
Non ego diuitias Cosmi non serica posco
Pallia non tyrias chlamydes non prandia regum
Non patinam Esopi fameo, clypeum ue Mineruæ
Nil opus est regis saribus, cui ferrea nomen
Tradidit, aut si mens non fallitur ænea barba.
Hæc me iam pridem memini didicisse sub Vmbro
Postulo uestitum, peto uictum sub lare paruo
Certior istud opis toti non defore uitæ
Sint mihi Pythagoræ mensæ Codriq; supellex
Sæpe alios qui spem dederint inuenimus ore
Magnificos, sed re modicos, tibi fidimus uni
Tu mihi si fueris mendax, præcidit̄ omnis
Spes, ut solstitio fiam philomela reuerso
Mutus & elinguis, suspendere postibus arma

Tempus erit, clausoq; abigi spectacula circo

Si sperata &c. Graphice ostendit q̃d Ouidius dicit, quia pollicitis diues quilibet esse potest, Non ego diuitias Cosmi, Alii cosmæ legunt illius florentini ditissimi, sed & cosmi multi fuerũt diuites. congruumq; est diuitibus nomẽ, Na κοσμός cosmos dicitur ornamẽtũ & mũdus, κοσμέω cosmeo q̃d est orno, unde & latini mundum pro ornamento accipiunt dicentes mundũ muliebrẽ q̃cunq; ad mulieris ornatũ faciũt. Nõ serica posco pallia, Seres populi sunt circa Indiã, apud q̃s sũt arbores lanigeræ sine uermibus, quarũ frondiũ canicie depectũt aqua pfusam, ex q̃ uelle re uestimẽta cõficiunt q̃ serica appellant, ut auctor est Plini. vñ & Maro Velleraq; ut foliis depectunt tenuia seres, Errat aũt Seruius qui serica a bombycibus cõfici uult, cũ bombyces nõ apud seres, sed in arabia & in sula Co peculiariter proueniant, qui quidẽ bombyces uermiculi sũt, telasq; aranearũ modo texunt ad uestem luxũq; feminarũ, q̃ bombycina appellant, Iuuenalis, quarum. Delitias uel panniculus bombycinus urit Nõ tyrias chlamydes. i. uestes ex purpura dibapha i. bis tincta, ut apud tyrũ fiebat, & iccirco in magno erat pcio, Nõ prãdia regũ. i. pdiuitum Persius. In luxũ & prãdia regũ. Nõ patinã Esopi. i. qualẽ procurauit Esopus nõ fabulator ille Phrygius, sed romanꝰ histrio, qui filiis ex quæstu histrionico ducenties sestertiũ reliquit, quas opes filii absũpserunt, vñ Hora. ii. ser. Filius Esopi detractã ex aure metallæ scilicet ut decies sol dum exorbere taceto. Diluit insignẽ baccam. i. margaritã seu unionem pcio decies sestertiorum aceto liquefecit & absorpsit. Et ita filius hic notaret qui etiã Esopus dici potuit. Literę em̃ omes diffamãt patinam Esopi, vñ & Beroaldus, Iam patina Esopi cedat, iam luxus apici, Et Ptolemæorũ prodiga luxuries. Clypeũ ue Mineruæ. i. quanti æstimata est ægis in pectore Mineruæ, q̃ prudentiam denotat qua pectora sapientiũ muniunt Nil opus est regis laribus. i. domibus aut ędibus cui ferrea &c. Quidam Pyrrhum intelligerent, qui (ut Seruius tradit) cũ a patre uocaret Neoptolemus, postea dictus est Pyrrhus a colore pilorũ, quia subrufus erat, Ego aũt intelligo de Nerone aut maioribus eius, q æneã dicti sũt habere barbã atq; ęnobarbi uocati. De qua re sic dicit Sipõtinus. Ænobarbꝰ hoc est rutilã & q̃si ęneã barbã habẽs fuit cognomẽ Domitiorũ ex qua familia Nero fuit. Auctorẽ aũt originis pariterq; cognoĩs habuerũt Lucium Domitiũ, cui rure quondam reuertẽti iuuenes gemini augustiore forma apparuerũt, iusserũtq; nũciaret senatui ac populo romano uictoriã, de qua adhuc incertũ erat, atq; in fidẽ maiestatis adeo pmulsisse malas, ut e nigro rutilũ æricq; assimilẽ capillũ redderent, q̃d insigne mansit & in posteris eiꝰ ac magna pars rutila barba fuerũt. Vñ Cneũ Domitiũ Neronis atauũ qui in tribunatu suo põtificibus offensior fuerat, q̃ aliũ q̃ se in patris sui locũ coaptassent, ius sacerdotũ surrogãdorũ a collegiis

Cosmi
Cosmas
Cosmeo
Mundum
Seres
Serica

Bõbyces
Bõbycina
Dibapha

Patina Esopi

Pyrrhus

Enobarbꝰ

ad populũ transtulerat, ac in consulatu allobrogibus alterniscq; supatis ele phãto uectus fuerat turba militũ quasi inter solẽnia sacrificii, psequente, Lici. Crassus orator dixit non esse mirandũ q̃ æneã barbã haberet cui os ferreũ cor plumbeũ esset, hæc ille. Quia ergo Neronẽ constat palatiũ sumptuosissimũ extruxisse, estq; de ænobarborũ familia, de illo intelligendũ putem. Vñ dicit Suetonius in eius uita q̃ non in alia re damnosior q̃ in ædificãdo fuit, nam domũ a palatio exquilias usq; fecit, quã primo transitoriã mox in incẽdio absumptã restitutãq; aureã noĩauit, de cuius spacio atq; cultu suffecerit hoc retulisse. Vestibulũ eius fuit in q̃ colossus xx. pedũ staret, ipsi effigiei tãta laxitas ut porticus triplices miliarias haberet. Itẽ stagnũ maris instar circũseptũ ędificiis ad urbiũ speciem, & reliqua q̃ prosequit Trãquillꝰ ibidẽ. Dubitat aũt an ferrea barba illi nomen dederit, uel q̃ ferreus. i. durissimus esset, uel q̃ os ferreũ dictus est habuisse Domitiꝰ, uel q̃ rustico cõgruit de noĩs causa dubitare, sicut ille In medio duo signa Conon, & q̃s fuit alter? Descripsit radio totũ q̃ gentibus orbẽ. Hęc me iã pridẽ memini didicisse, Valla diceret non esse dicendũ iam pridẽ didicisse, quia persistentẽ actionẽ & prẽsens tempus efflagitant iampridẽ iamdudũ iamolim aut olimiam, uerũ licet durius posset dici iampridẽ memini. At Agretius negabit recte dictũ memini didicisse, uult em̃ memini cũ pẽsenti construendũ. Sed Valla cõtra sentit in Raudensem. Vñ & Persius. Nec in bicipiti somniasse parnaso memini. Sub Vmbro, de quo prius dictũ est. Id aũt addit ne cõtra decorũ perit ior haberet pastor, aut ut præceptori suo nõ ingratus sit, quẽ nescio an Sipontinũ dicã, a quo plurima sumpsisse uidetur. Sint mihi pythagoræ menſæ, qui carnibus abstinuit & uentri indulsit nõ omne legumen, q̃a etiã fabis abstinuit, sed herbis uescebat crescentibus in hortis, vñ epulũ possis centũ dare pythagoreis. Codricq; supellex paupis poetæ ac philosophi, De q̃ Iuue. saty. iii. Lectus erat Codro procula minor urceoli sex, Ornamentũ abaci, necnon & paruulus infra Cantharus & recubãs sub eodẽ marmore chiron. Iamq; uetus græcos seruabat cista libellos. Et diuina opici rodebant carmina mures, Nil habuit Codrus (quis enim negat?) & tñ illud Perdidit infelix totũ nihil, hęc ille. Ore. i. pollicitatiõibꝰ magnificos, sed re. i. exhibitione pollicitorũ modicos. Tibi fidimꝰ. i. cõfidimus, ego fiã philomela reuerso solstitio. i. ut philomela in solstitio, q̃a mutꝰ & elinguis. i. nihil canã sicut nec philomela q̃ in uere pcipue canit Suspendere postibꝰ arma tẽpꝰ erit. Arma, i. fistulã & plectra & cętera instrumẽta musicalia, alludit tñ ad arma pugilũ q ad postẽ Herculis figebant arma sua qñ essent emeriti aut amplius exercere nollẽt, sicut & cæterorũ officiorũ diis sua quicũq; amplius uti nollẽt suspẽdebant arma, Et tempus erit abigi spectacula. i. spectatores circo, i. theatro clauso.

Pythagoras

Codrus

Arma

Circus

Candide uidisti romam, sanctumq; senatum Syl.
Pontifices? ubi tot uates, ubi copia rerum G v

Tantarum, facile est illis diteſcere campis
Deciperis me uelle putans diteſcere, ueſci Can.
Et lupus omne animal crudis exiſtimat eſcis
Tucꝙ putas alios quo tu pede claudere paſſum
Non ego ditari cupio, ſed uiuere paruo
Fac habeam tenuem ſine ſollicitudine uictum
Hoc contentus eam, romana palatia uidi
Sed quid roma putas mihi proderit? o Syluane
Occidit Auguſtus nunquam rediturus ab orco
Sed quid Roma dabit? nugas dabit, accipit aurum
Verba dat, heu Romæ nunc ſola pecunia regnat
Exilium uirtus patitur ſperare iubemur
Vndicꝙ, & in toto uates ſpe paſcitur orbe.
Dic pugnas, dic geſta uirum dic prelia regum Syl.
Vertere ad hos qui ſceptra tenet, qui regna gubernãt
Inuenies qui te de ſordibus eruat iſtis.
Inueniam qui me derideat & ſubſannet Can.
Tempeſtate iſta reuerentia tanta poeſi
Quanta lupanari, quid me Syluane laceſſis?
Non decet obſcœnis uatem prorumpere uerbis. Syl.
Non poſſum non uera loqui ſi uera taceri Can.
Forte uelis, leuibus me parce laceſſere dictis.
Vtile conſilium præſtare, laceſſere non eſt. Syl.

Candide uidiſti Romam? Diſerte deſcribit morem auarorum qui ne iuuent alio mittunt opem implorantes, Sanctiꝙ ſenatus pontifices id eſt cardinales ſicut canitur. Clare ſenatus apoſtolorum quem cardinales repræſentant. Facile eſt illis diteſcere campis ubi ſcilicet tot diuites ſunt. Deciperis me uelle putans diteſcere, non enim diteſcere ſed uictum & ueſtitum quibus cõtentus ſit ueſci. Ordo eſt, Et lupus exiſtimat id eſt cenſet & iudicat omne animal ueſci crudis id eſt incoctis eſcis ſcili. carnibus quib⁹ ipſe ueſcitur. Tucꝙ id eſt & tu putas alios locos claudere paſſum. i. ingredi eo pede q̃ tu. i. moueri ea affectione qua tu, Per pedes em

ſæpe intelliguntur affectiones, hoc eſt, quia tu cupis diteſcere cenſes oẽs id cupere, Tenuem ſine ſollicitudine uictum, non ergo affluẽtiam petit ſed ſecuritatem quam tamen ſaluator ſine ſollicitudine a ſe ſperandam docet, uetans ne ſolliciti ſimus quid bibamus & comedamus. O Syluane ſpondaicus uerſus non ineptus, quia & languorem animi loquentis & pondus rerum habens. Auguſtus i. beneficus in poetas, Vergilium, Horatium. Tuccam Varum, cæteroſcꝙ principes. Nugas pollicitationes inanes. Sola pecunia regnat. Hora. Et genus et formam regina pecunia donat. Oui. Dat cenſus honores, cenſus amicitias pauper ubicꝙ iacet Iuuena. Quantũ quiſcꝙ ſua nũmorũ ſeruat in arca. T m̃ habet et fidei, Et rurſus Horatius. Hos ſolos aiunt ſapere & bene uiuere quorũ conſpicit nitidis fundata pecunia uillis. Et iterum Iuuenalis de romanis loquens. Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum Maieſtas, & ſi funeſta pecunia templo Nondum habitas nullas nummorũ ereximus aras Vt colitur pax atcꝙ fides &c. Exiliũ uirtus patitur, Idem Iuuenalis, Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignum. Si uis eſſe aliquid probitas laudatur & alget. Criminibus debeẽ honos &c. Vates ſpe paſcimur omnes, quia nihil recipimus, Dic pugnas, dic geſta uirum, Aliud ſubter fugium auari, Vertere imperatiue a uertor. i. ſis conuerſus & uerte te ad hos. i. ad eos qui tenent ſceptra. i. ad reges, Et ſubſannet. Iterum ſpondaicus uerſus conſimili ratione compoſitus. Quanta lupanari. i. proſtibulo aut proſtitutis, Lupas uocabant olim proſtitutas, unde & proſtibula lupanaria. Hinc fictum uolũt Romulum a lupa nutritum, Non decet, per alium ſe caſtigat leuibus dictis. i. non paruis aut modicis, ſed uanis & cõtumelioſis, ſicut mulieres leues quibus proſtituta eſt pudicitia dicuntur, & mores leues qui inconſtantes. Me parce laceſſere, parce id eſt abſtine ut æneidos primo. Parce metu cytherea.

Auguſtus
Nugæ
Pecunia
Parce

Conſilii locuples ego, ſed pauperrimus auri
Qui pugnas, qui geſta uirum, qui prælia regum
Dicet inops uates, cui nec quo fiſtula poſſit
Aptius incidi, fiericꝙ foramina, culter
Aſpice ut excuſſis luxata manubria clauis
Vt dentata acies, ueteriꝙ ſimillima ſerræ
Hoc leue, ſed menſæ graue & intolerabile damnum
Vtile conſilium firmat, ſed inutile mentem
Frangit, & extenuat uires, animumcꝙ retundit.
Magnates dare parua pudet, dare magna recuſant

Adde quod & noſtri curant ita carmina reges
Vt frondes aquilo mare lybs,uineta pruinæ
Ipſi ad delitias reges & ad ocia uerſi
Quod celebrant laudari optant hinc carmina manant
Perdita de ſtudio ueneris, de ſcurrilitate
De ganea, de ſegnicie, de infamibus actis
Quæ caſtum capitale nephas celebrare poetam.

Manubria Luxata

Cõſilii locuples ego ſed pauprimus auri. Hora. etiã gtõ cõſtruxit dicẽs, Horũ ergo optarẽ pauprimus eſſe bonorũ, Qui .i. quõ, aut q̃ .i. quare dicet inops uates pugnas & c. cui nec. ſ. eſt cultor q̃ fiſtula poſſit aptꝰ incidi, &. ſ. q̃ foramina, ſ. poſſint fieri. Aſpice ut manubria. ſ. cultrorꝫ .i. capuli q̃bus capiũt et tenẽt in manibus. ſ. ſint luxata .i, laxa & diſſoluta clauis .i,

Serræ inuẽtio

clauiculis q̃bus cõpingũt, excuſſis, hoc dicẽs oſtẽdit cultrũ ſuũ, Et aſpice ut .i. qualiter acies. ſ. cultri .i, acuta eiꝰ pars ſit dẽtata .i. in morẽ ſerrę in dẽtes effracta. Vñ addit ueteriq; ſimilima ſerræ, quã Dædalum inueniſſe quidã uolunt ad ſimilitudinẽ maxillę ſerpẽtinę, Hoc dãnũ. ſ. de iuramentis & ueſtitu eſt leue, .i. tolerabile ſed mẽſę, .i. uictus eſt graue & intolerabile, Magnates dare parua pudet, q̃a ut dicit Hora. Magnos magna decẽt Sed hoc uaframẽto ſcimus nõnullos uſos dicentes magna petẽtibus in dignos eſſe qui magna recipiãt, & exiguũ q̃ddã orãtibus ſe non decere

Lybs

tam exigua munera cõferre, Vt frondes aquilo q̃ eas nihilifacit, ut lybs uentus libycus curat mare in q̃d ſæpe ſeuit, & ut pruinę, .i, ros cõgelatus aut gelu matutinũ curãt uineta .i. uites q̃d etiã nihil eſt, q̃a etiã cõgelant Ipſi ad delitias, ordo eſt, Iſti reges .i. p̃potẽtes uerſi ad delitias .i, delectationes & illecebras carnis, & ad ocia .i. deſidiã optãt laudari q̃d celebrãt, .i, oblectamẽta ſua, de ſtudio ueneris .i, amoribꝰ impudicis, de ſcurrilitate

Ganea Segnes

.i. inhoneſta dicacitate, de ganea .i. caupona & guloſitate, de ſegnicie .i. deſidia, Dicunt em̃ ſegnes ſeorſũ ab igne q̃ actiuiſſimus eſt tepidi & ignaui, De infamibus actis. ſ. priuatis cũ geſta ſint fere publica. Meliꝰ aũt (auctore Valla) acta q̃ actus in hac ſignificatione dicimus. Quę caſtũ capi

Acta

tale nefas celebrare poetã. Idem ſancte & catholice ſentit in opuſculo cõtra impudice ſcribentes, unde explodenda eſt Catulliana ſñia, Nam caſtum eſſe decet piũ poetam ipſum, uerſiculos nihil neceſſe eſt. Qui tũ denicq; habẽt ſalem & leporẽ, Si ſunt molliculi ac parum pudici, Cui tamẽ multi gentilium ſubſcripſerunt, Vnde & Voconiã poetam Adrianus imperator. Laſciuus uerſu mente pudicus eras, Et Ouidius de ſe, Crede mihi mores diſtant a carmine noſtro, Vita uerecunda eſt, muſa iocoſa mihi, Et Martia. de ſe. Laſciua eſt nobis pagina uita proba.

At qui dura manu geſſerunt bella potenti

Fortiter utentes ferro, non molliter auro
Dilexere graues muſas heroica facta
Qui faciunt reges, heroica carmina laudant
Vt ceſſere uiri fortes, & maſcula uirtus
Dicendum altiloqui nihil inuenere poetæ.
Occidit ingenium uatum, ruit alta poeſis.
At ſi forte aliquis regum gerit aſpera bella
Et decus armorum ſtudiis belloq; parauit
Nil genus externum uenturaq; ſecula curat
Laude ſuæ gentis ſatur & præſentibus annis
Barbarus eſt, necq; carmen amat, uel auarus in auro
Mergitur, atq; Midæ curis flagrantibus ardet
Eſt & apud reges rudis, inuida, ruſtica turba
Mimus, adulator, leno, aſſentator, adulter
Hiſtrio, ſcurra quibus uirtus odioſa poetas
Mille modis abigunt, ut quando cadauera cor ui
Inuenere, fugant alias uolucreſq; feraſq;

At qui dura &c. At particula aduerſatiua locum habet ubi contraria nectimus iã dictis, ut dicto de Ænea in fine tertii. Factoq; hic fine quieuit. Subdit de Didone in principio quarti, At regina graui iam dudũ ſaucia cura, Pulchre ornat carmen epithetis q̃ ſic cõſtruũt. At q geſſerũt potẽti manũ dura bella fortiter &c. Dilexere graues muſas reges q faciunt heroica facta laudãt heroica carmina, ut .i. poſt q̃ uiri fortes ceſſere. i. e medio ſublati ſunt, q̃a fortes cedere neſciunt, & maſcula .i. uirilis uirtus, At ſi forte, bene occurrit argumẽto q̃d iã cuiuis in prõptu eſt, Nã ſi heroica gerentes heroicis gaudẽt carminibus, q̃ras cur ad illos nõ abeat, illoſq; canat Candidus. Ad q̃d reſpondet raros quidẽ eſſe qui heroice uiuant & ſi qui ſint eos nõ habere curã de ęterno nomine. Mydę curis .i. auaritia qua ductus petiit a diis ut quicquid contingeret aurũ fieret, q̃ impetrato inedia abſumptus eſt, nam & cibꝰ & potꝰ in aurũ uerſus eſt, Eſt & apud reges &c. Alia cauſa cur apud reges nõ ſit bonis poetis locus, quia illic ſunt literarũ & probitatis hoſtes, utpote rudis & ruſtica turba, cũ poetę ſint pauci urbani & eruditi, Mimus .i. geſtu corpis morũ imitator, cũ poeta grauis rẽ more philoſophorũ ſeuere narret, Adulator, cum poeta ſit

Vt

Mydas

Mimus

seuerus, Leno, cū uer⁹ poeta sit turpitudinis oīs hostis & expulsor, Assē tator cū poeta sit uirtutis laudator, Adulter cū nihil musis sit magis con trarium q̄ adulteriū, nam q̄cūq; poetis aptant casta sunt, ut pierides Mi nerua daphne fontes, Histrio cū poeta suę dignitati cōsulat. Quib⁹. s. oī bus uirtus odiosa, Poetas mille modis abigunt, quasi a præda inuenta, ut quando cadauera corui inuenere, Aptior esset similitudo si honesti a rebus honestis abigantur per inhonestos, ut apes a floribus per araneos

Sunt etiam uates quidam sine lege petulci
Qui sine lege aliti, sine præceptoribus audent
Quicquid amant reges, & amant infamia, solum
Scribere, nam uates etiam dementia uexat
Hi se nescio qua mentis leuitate poetas
Esse uolunt, postquam trriualibus ora cicutis
Applicuere, sibi applaudunt, sua carmina iactant
Insulsi, illepidi, indociles, improuidi, inepti
Qui solet his uacuas præbere ambagibus aures
Id uitium commune putat doctisq; resistit
Vatibus, a uero indoctus discernete falsum.
Candide per superos, per olympica numina iuro — Syl.
Me tibi (si uenti ueniant ad uela secundi)
Laturum auxilium, meliora in tempora uiue.
Nec paulisper adhuc mecum sperare recusa.
Si mihi sic optas, tibi sit Syluane quod optas — Can.
Opto equidē, dictuq; fides non sera sequetur — Syl.
Vade malis auibus nunquam rediturus auare — Can.
Et facias subito quicquid tractaueris aurum
More Midæ, quando uirtus tibi uilior auro.

Sunt etiā uates, Docet tertiā causam, cur poetis non sit apud reges locus q̄ est, quia multi uersiculorū ineptorū factores & turpis uitæ homuntio nes sacrū poetarū nomē indignissime sibi usurpāt, q̄d egerrime patitur Horā. dicēs in arte. Descriptas seruare uices operūq; colores, Cur ego si neq̄o ignoroq; poeta salutor? Petulci, i, petulātes audētes q̄ non possunt

Petulci — Nā uates etiam dementia uexat, non quidem graues, sed leues & futiles

Cicuta — Triuialis ora cicutis, Cicuta est herba fistulosa q̄ pastores canere solebāt Maro. Est mihi disparibus septē cōpacta cicutis. Fistula, Idem. Non tu in triuiis indocte solebas Stridenti miserū stipula disperdere carmen Vñ triuialia dicuntur exodia. i. rustica carmina quę in compitis, & triuiis ab indocta rusticorum pube in compitalib⁹ & ambarualibus cantari sole bant. Sibi applaudūt, sibi placentes sua carmina iactant existentes insul si. i. sine salib⁹ sermonis, illepidi. i. sine lepore ac uenustate sermonis. Indo ciles qa discere nolūt, & ita incorrigibiles, improuidi, qa nō uidē tes se ad interitū intendere & alios ducere. Inepti. i. amusi & ab omni aptitudine tū uerborū tū factorū abhorrētes. Ambagibus. i. uerborū inculcatiōib⁹ cū artē uerā nō habeāt. Id uitiū cōmune putat. & ita reiicit bonos, ppter malos A vo indoct⁹. i. nescīēs discernere falsū. Candide p̄ supos. Vidēs Syluan⁹ candidū uirtutis amatorē uerūq; poetā pollicet operā. cū iura- Olympica mēto, nihil tñ cōfert in eū. Per olympica. i. per cœlestia, nā prouerbiale, ,i. si res prospere mihi succedāt & eueniant mihi q̄ opto, Meliora in tem pora uiue. Vir. æneī. i. Durate & uosmet rebus seruate secundis. Paulisp Fides p̄ paululū temporis, Fides nō sera. i. non tarde faciēs q̄d dixi. Nam fides uidet (auctore Cicerone) dicta ea q̄ fiat dictū, siue q̄d dictū & cōuentū est. Candidus aūt contentus pollicitationibus imprecatur in abeuntem omnia mala dicens, Vade malis auibus id est malo auspicio q. d. in rem malam nunquā redit⁹ auare, hoc autē uidetur dicere in absentē quasi obmurmurando, postquā se nihil recepturum sperauit. Et facias subito quicqd tractaueris aurum. More Midę, de quo iam diximus, Q ñ. i. quā dogdem uirtus tibi uilior auro. s. est, Cum tñ Hora. in epistolis cōtradi cat Vilius argentum est auro, uirtutibus aurum.

AEGLOGA VI QVAE DICITVR CORnix de disceptatione rusticorum & ciuium, Collocutores Cornix & Fulica

Ningit hyems, mugit boreas, a culmine pendet — Cor.
Stiria, depositis bobus requiescit arator
Dormit humus, clauso pastor tunicatus ouili
Cessat iners, sedet ante focum fumosa neæra
Atq; polenta coquit, prius intolerabilis æstas
Nunc laudatur, hyems æstu laudata modesto
Displicet, optatum damnat præsentia frigus.

Omne bonum præsens minus est, sperata uident Fu,
Magna uelut maius reddit distantia lumen
Delitias habet omne suas & gaudia tempus Cornix
Aspice ut impexi tritaq; in ueste ligati
Cede suum pueri exultant, inflatur in utrem
Immissis uesica fabis, sonat & micat, acta
Nunc pede, nunc cubito, stricto nunc obuia pugno
Si cadit attollunt, cursu labor atq; recursu
Brumam abigit, glaciale gelu pila rustica uincit
Nos tamen hic melius tepido sub stramine foti
Transigimus tempus, dum lac coit igne recoctum
Pauperiem declarat hyems, improuida certe Fulica
Turba sumus iuuenes, securi æstate uagamur
Immemores hyemis, nostrum æs tibicinis omne est
Vt redit e scythia boreas, nidosq; uolucrum
Frondibus ostendit nudata cadentibus arbor
Frigemus nudi scapulas, dorsum, ilia, plantas
Stultitiam declarat hyems, sapientius urbes
Congeriem nummum accumulant, & ad ilia uulpes
Melotasq; trahunt, maculosaq; tergora lyncis.

Ningit hyems. Cõtentio est inter Cornicẽ pastorem qui partes rustico rum agit, & Fulicam qui urbanorum de p̃stantia fortunæ utrorũq;. Occasione cuius multa quasi satyrice dicũt in mores potius ciuiũ q̃ rustico rum. Vident aũt tam Cornix q̃ Fulica pastorũ noia, uterq; em se rusticum profitet, & masculino gñe nominat, Hyems. i. tempesta s pluuiosa & niuosa, Boreas uentus frigidus a septentrionali plaga quæ frígida est flans, Mugit, mugitũ imitat flatu alto. Stiria. i. glacies cõcreta, A culmine a tecto. Dormit humus, sopit niue & nõ exercet, Pastor tunicatus gaocios us. Vnde dictum est a poeta, Nudus ara sere nudus, hyems ignaua colonis, Neera cõiunx rustica fumosa, quia fere ligna uiridia aut male sicca inurunt, Atq; polenta cogt, Oui. Quod coxerat ante polẽta. Reperit tñ & femininũ, cum hoc solum inter latina primæ declinationis reperiatur neutrũ. Omne bonũ p̃sens minus est, i. minoris æstimatur, qa nemo

Hyems
Boreas
Stiria

Neæera
Polenta

cõtentus sua sorte, unde Hora. in principio sermo. Qui fit Mecœnas ut nemo q̃ sibi sortem Seu ratio dederit seu sors obiecerit illa Contentus uiuat, laudet diuersa sequentes. Verũtamen id contra usu uenit, ubi minime opus, quia bona terrena eo q̃ præsentia sunt plus nos delectant q̃ cœlestia quæ futura sperantur, Aspice ut impexi. Docet exemplis non rerum sed animorum esse discrimẽ, nam pueri nudi etiam in hyeme oblectantur uariis, ut cede suum. i. porcorũ ut uesicam habeant, cuius agitatione brumale frigus superant, & rustici pilam magnam uento inflatam manibus pedibusq; agitantes glaciale gelu nõ curant. Pauperiem declarat hyems. i. paupertatem. Est tamen interdum damnum, ut si quadrupes pauperiẽ fecisse dicatur. Nos iuuenes sumus turba improuida, quia securi æstate uagamur. Nostrum æs. i. pecunia nostra est tibicinis. s. canentis ad choreã instituendã. Congeriẽ nummum. i. nũmoꝝ p syncopã, & ad ilia. s. fouenda & coopiẽda, trahũt. i. cõtrahũt uulpes. i. pelles uulpinas, & melotas. i. pelles ouinas græcũ est μηλωτὴ. Cetera nota sũt.

Melotas

Desipiunt omnes, nec nos in crimine soli Cornix
Immo ipsos uexat grauior dementia ciues
Verum illis mater nobis fortuna nouerca.
Nos premit, infœlix sors est dementia, fac sim
Fortunatus ero locuples, ero primus in urbe
Audiar, assurgent omnes, me uertice nudo
Vulgus adorabit, me plebs, me consulet omnis
Turba magistratus etiam populusq; patresq;
O Cornix Cornix non est fortuna, sed ipse Fulica
Quo sapiunt homines animus, fortuna potentem
Non facit, immo deus, causam recitabat Amyntas
Est fortuna deus, sed quid recitarit Amyntas Cor.
Dic precor, in causis erat ingeniosus & acer
Ante tamen paulum pecus & præsepia uise
Vade, redi, calor est post frigora dulcior, ito
Attingit nix alta genu, uix tecta resistunt Ful.
Tanto oneri, sublimis apex in uertice furni
Pyramidem fecit meta q̃ assurgit acuta

Da pecori cordum, stipulisq; foramina claude Cor.
Si paries hiat, & rediens letamine muni
Limina, nulla gregi grauior q̃ frigora pestis.
Iam ne ades: oh quae nam haec solito properãtia maior
Sollicitum me reddit hyems in frigore & igni Ful.
Maxima strenuitas foeno recubare calenti
Absconditq; cauo accubitu post frigora dulce est
Incipe, & enarra discrimina ruris & urbis. Cor.

Desipiunt oẽs. Id graphice docet Hora. ii. ser. Nec mirum quia stultorũ infinitus est numerus, Nos, s. rustici, unde se rusticos asserunt, Verũ illis mater, id lepide q̃d Plini. de natura dicit, q̃ nobis multa contulit magna & seua merce de, ita ut nõ sit facile existimare parẽs ne melior an seuior

Demẽs qs — nouerca fuerit. Infœlix sors est paupertas & tenuis fortuna est demẽtia .i. reputaẽ demẽs quicũq; paup, vñ Hora. in epi. Hos solos aiũt sapere & bene uiuere q̃rũ Conspicitur nitidis fundata pecunia uillis, Assurgent. i.

Adorare — reuerentiã & honorẽ assurgendo impẽdent, Vulgus adorabit. i. corpis

Orare — gestu honorabit, nã adoramus etiam statuas ac crucẽ dñi, sed oramus

Fortuna — tm̃ rationẽ habentes & sensũ, Consulet. i. cõsiliũ poscet, Non est fortuna id uere Iuuena. sed nos te facim⁹ fortuna deã, Est fortuna deus, Id ex falsa opinione & rustice, nã cũ deã neget nostra fides etiã fortunam deum dicit, Aut id facit poeta q̃ numina putabãt utriusq; sexus, vñ de Venere ænei. ii. Descẽdo ac ducente deo, & de Alecto aut Iunone viii. Nec dextræ deus erranti affuit, Vñ in cypro erat barbatæ ueneris simulacrũ Vñ dictũ est, Pollentẽq; deũ uenerẽ, Videt aũt Cornix domin⁹ aut saltẽ maior q̃ Fulica quẽ mittit ad caulas, q abitur⁹ dicit, Attingit nix alta genu, In uertice furni, ubi minime cõsistere posse uidet, ppter ignẽ q̃ panis in eo coq̃ solet. Pyramidẽ, i, cumulũ niuis in pyramidis formã. Est

Pyramis — aũt pyramis structura ex lapidibus in morẽ ignis ascendẽtis, cuius uertex acutus est extructa, quales in ægypto leguntur miræ altitudinis fuisse, De q̃bus Martia. in principio, Barbara pyramidum sileat miracula

Cordum — mẽphis, Addit aũt Cornix, Da pecori cordũ, Id aũt dr̃ fenũ q̃d autũno secaẽ, sicut corda frumẽta uocaẽ q̃ sero matureſcũt, Letamine muni. i. fimo, Iam ne ades intelligendũ est aliquãtulũ moræ interfuisse, & interea tacuisse Cornicem, Omnia aũt faciliora sunt q̃ ut expositionis egeant

Hoc igitur tantum rur is discrimen & urbis Ful.
Taliter exortum noster recitabat Amyntas
Principio rerum primaq; ab origine mundi

Cum muliere marem sociali fœdere iungens
Cœli opifex (sic nanq; deum appellabat Amyntas)
Nomen adhuc teneo, natos producere iussit
Atq; modum docuit fieri quo pignora possent
Accinxere operi, mandata fideliter implent.
Sicq; utinam de pomi esu seruata fuissent
Fœmina fit mater, puerum parit atq; puellam
Atq; puerperio simili fœcunda quotannis
Auxit in immensum generis primordia nostri
Post tria lustra deus rediit, dum pignora pectit
Fœmina prospiciens, uenientem a limine uidit
Adam aberat, securus oues pascebat, adulter
Nullus adhuc suspectus erat, sed multiplicatis
Connubiis fraudata fides, sine cornibus hirci
Facti, & zelotypo coniunx suspecta marito
Nam quæ quisq; facit, fieri sibi furta ueretur
Erubuit mater, nimiæq; libidinis ingens
Indicium rata tot natos, abscondere quosdam
Accelerat, fœno sepelit, paleisq; recondit.
Iamq; lares deus ingressus, saluere penates
Iussit, & huc dixit mulier tua pignora profer
Fœmina maiores natu procedere mandat
His deus arrisit, uelut arridere solemus
Exiguis auium pullis, paruis ue catellis
Et primo lætatus ait, cape regia sceptra
Rex eris, at ferrum & belli dedit arma secundo
Et dux inquit eris, fasces populiq; secures
Protulit, & uites & pila insignia romæ
Iamq; magistratus celebres partitus in omnem

Progeniem, humanos tacitus uoluebat honores
Interea mater rebus gauisa secundis
Euolat ad caulas, & quos absconderat ultro
Protulit, hæc dicens nostri quoq; pignora uentris
Hos aliquo pater omnipotens dignabere dono
Setosum albebat paleis caput, heserat armis
Stramen, & antiquis quæ pendet aranea tectis
Non arrisit eis, sed tristi turbidus ore
Vos fœnum, terram, & stipulas deus inquit oletis
Vester erit uomer, iuga uestra, agrestia uestra
Omnia, aratores eritis, pecorumq; magistri
Fœnisecæ, solifossores, nautæ atq; bubulci
Sed tamen ex uobis quosdam donabimus urbe
Qui sint fartores, lanii, lixæ, artocopiq;
Et genus hoc alii soliti sordescere semper
Sudare, & toto seruire prioribus æuo.
Taliter omnipotens fatus repetiuit olympum
Sic factum est seruile genus, sic ruris & urbis
Inductum discrimen ait mantous Amyntas.

Hoc igitur, Apologo rusticano discrimẽ urbanorũ & rusticorũ comemorat a deo factũ, sicut & mercedũ, nõnulli sic dicũt institutã differentiã Nam cum mechanici a deo quantũ mercedis exigerent exquisissent assignatisq; sutoribus crepidariis, & pluribus aliis quotidiana mercede cõducẽdis denarios binos, latomis aũt & fabris lignariis ac carpẽtariis senos, disquisierunt priores quantũ possessionis ex tantilla mercede cõpararent, respõdit quantũ satis esset ipsis & liberis q̃tãnis iugerũ, At reliqs quantũ cõpararent petẽtibus, respondit q̃tidie tm̃ terræ posse cõparare quantũ per crura retrorsũ bipennim proiicerẽt, conati aũt præ auaritia in longũ proiicere in podicem proiecerunt, in quem fere magnæ mercedes nunc q̃q; proiiciũtur. Præterea dicunt ranas & simias sic effectas, cũ muliercula (sit Eua aut alia) nimis fœcunda uereret̃ uenienti deo omẽs liberos prodere, occuluit q̃sdam in furno, & quosdam sub uase elixorio Reliquis aũt beneficio donatis et negãte plures habere, iussit deus qui in

furno essent in simias cõuerti, qui sub uase in ranas ac bufones, Talẽ igit̃ apologũ ac fabellã anilẽ hic prosequit̃ auctor, Modũ docuit dicẽs Crescite & multiplicamini ꝑ coitũ scilicet, Accingere. s. se operi. i. operã dederunt diligenter liberis procreandis. Mandata fideliter implent iocũda narratio, quia hodie q̃q; ad illud præceptũ plus æquo inclinamur. Post tria lustra, i. quindecim ãnos. Nemo aũt sit mihi tã ineptus ut historiam putet a poeta narrari. Hirci sine cornibus, i. fœdi adulteri, Nã quę quisq; &c. prouerbialiter & diserti⁹ q̃ illud, Qui fuit in furno sociũ sibi quærit in illo, Saluere penates, i. familiares et omnes in domo habitantes, Tua pignora, i. natos, Nam pignora natorũ dicũtur pignora rerum, His de⁹ arrisit, i. annuit et blãd⁹ atq; affabilis fuit, Catellis. i. canis fœtui & primo, s. oĩm vñ ad primę geniturę iura alludit, Fasces q̃ erãt ex uirgis in qb⁹ securis erat colligata, ferebãt̃ a lictorib⁹ post eos magistrat⁹ qui in corp⁹ & sanguinẽ animaduertere poterant, Securis a secãdo dicta q̃ intersecat ut collũ nocentiũ. & uites quib⁹ centuriones & cęteri duces milites cedebant, Nam ex uite erat baculus non ex alia arbore, ne seueriores haberent̃ saltem in cõciues, nam alios uirgis cedere licebat, Iuue. sa. viii. Nodosam post hæc frangebat uertice uitẽ. Si lentus pigra muniret castra dolabra. Et pila q̃ sunt romanorũ tela. Luca. Signa pares aqlę & pila minantia pilis. Hæserat armis. i. humeris. Stimulus q̃ boues instigant̃, Ligo instrumentũ rusticorũ ut pastinũ q̃d bifurcũ est ferramentũ q̃ pastinatio & repastinatio uinearũ fit. Fœnisecæ. i. secãtes fœnũ, Persi⁹. Fœnisecæ pingui uitiarunt unguine pultes. Solifossores fodientes terrã. Est aũt una pars, nam si duæ essent soli secũdã produceret quã cõposita corripiũt in mediis syllabis, dũmodo etiã in ntõ i hñt, ut fœniseca solifossor q̃d dico, quia quanticunq; a ntõ quantuscũq; aut quantũcũq; producit̃ ut qualicũq; a qualiscũq;. Fartores qui farcimẽ faciũt, Lanii. i. carnifices Lixæ aquã ferẽtes, Artocopi panifices aut panẽ incidẽtes. Et genus hoc alii sicut dicimus id genus pro eius generis, sic ponit hoc genus pro hui⁹ gñis. Mantous. i. mãtuanus, sed Mantous dicitur a manto nympha matre Ocni, qui mantuã a matre denoĩauit, De quo Maro. Fatidicæ mantus & Thusci filius amnis. Amyntas aũt is est de q̃ in Amynta uisũ est.

Pignora
Fasces
Securis
Vitis
Pila
Stimulus
Ligo
Pastinum
Fœnisecę
Solifossores
Fartores
Lanii
Artocopi
Mantous

Mirabar si quid recti dixisset Amyntas Cornix.
Ciuis erat, semper nobis urbana iuuentus
Cui nihil est, præter stulta hæc commenta negoci
Ludit, in agrestes semper iaculantur, & urbis
Talia garrulitas, & uaniloquentia fingit.
At neq; de superis pudet has componere nugas
Iste iocus manifesta gerit conuicia secum

Sed tu tam rudis es, tam pleno inflatus omaso
Vt neq; perpendas isto te scommate carpi
Nos quoq; paulisper mentem extendamus ad urbis
Stultitiam, ne forte putes sapientius illos
Viuere, qui splendent auro qui murice fulgent
His oculis uidi tunicis plærosq; superbis
Vestiri, atq; foro regali incedere gressu
Quos secreta fames premit, atq; domestica egestas
Stultius his certe nihil est, opulentia ficta
Paupertas & segnicies, & inertia uitæ
Vera, quid est aliud quam desipientia uera?
Vidi etiam patres (o rem indignam atq; nefandam)
Dum segnes dormire uolunt, & uiuere laute
Prostituisse suas uulgo cum coniuge natas.
Quid peius? quid perfidius? quid stultius unquam?
Quid si uitam alio nequeunt traducere pacto? Ful.
Cũ totidẽ quot nos habeant animasq; manusq; Cor.
Dic cur uitam alio nequeant traducere pacto?

Mirabar si quid recti dixisset Amyntas q.d. iuuenis ille insanus amore et rusticos odio hñs. Cui nihil negoci pro negocii. i. ociosa iuuẽtus. i. multitudo iuuenum urbanorum. Conuicia contumeliã. Omaso. i. intestino pingui tarditatẽ ingenio afferẽti ut Hora. & Persius attestant. Isto scommate. i. irrisorio dicterio. Te qui rusticus es carpi. i. reprehendi. Nos q̃q; i. uicissim qui murice. i. purpura prostituisse, i. ad turpẽ quæstũ in lupanaribus & prostibulis statuisse, quasi pro foribus ubi luxuria perditos expectant. Quid. s. dicas aut qd faciant? & est inanis desidiosorũ purgatio, quã ut refellat affert, unde dicit Cornix. Habent ciues urbani manus & pedes ut nos, cur nõ quærunt sibi uictũ laboribus & parsimonia ut nos.

Omaso
Scõmate
Murice

Est etiam cuius uecors industria uanas
Quærat opes, ubi nullus opes inuenit ab æuo
Æs lauat herbarum succis, & uertere in aurum
Æstimat, ac nigra semper fuligine pallet

Est etiam, Affert alia urbanorũ uitia, & fere opposita segniciei dicens,
Est etiã. s. ciuis cuius uecors. i. peruersi cordis industria quærit opes uanas
. i. ultra q̃ satis sit & nõ iusta rõne, ut qui per artẽ (ut dicũt) alkimię. i. ad-
iuuaminis adiuuãdo naturã sperãt æs aut argentũ uertere in aurũ, qua
uia nullus (inqt) hactenꝰ inuenit opes, certũ est multos inuenisse paupe
riẽ, dicunt tñ eius rei studiosi inuentos qui ad intentũ puenerint, Fuligi
ne nigra q̃a uapore fumeo, sed quõ pallet, nisi hoc ad anxietatẽ referamus nõ cõstet, Est q̃ &c. Aliꝰ error eorũ qui magicis artibꝰ & characteribus nescio quibꝰ sperãt posse inuenire thesauros abscõditos. Oĩa ne uertant ad opus telluris & agri, oĩa inquã ptentant. i. oĩa experiunt ne fiant agricolæ, q̃ nihil honestius nec iustius. Semper agunt nunquã peragunt. i. perficiunt nihil eorum quæ inceptant, Ex fœnore id est usura. Accipitres aues ad prædam, catulos ad uenationem, & equos ad uenandum.

Vecors
Alkimia

Est qui dum tellure latens desyderat aurum
Dat magicis operam studiis, & tempora perdit
Quid leuius? quid futilius? quid inanius unquam?
Omnia ne ueniant ad opus telluris & agri
Omnia pertentant: ut agant nihil omnia uersant
Semper agunt, nunq; peragunt, ex fœnore uictum
Infamem extorquent: ui, fraude, doliq; laborant
Mille uiis opibus, mille insidiantur honori
Nos capras & oues armentaq; pascimus illi
Accipitres, catulos & equos & cercopithecos
Rusticus est ouium pastor, uolucrumq; canumq;
Ciuis utrum melius te iudice nobiliusq;
O Fulica, utilitas unde & opulentia maior?
Si uenit ex nostris operis opulentia maior Ful.
Ciuibus unde igitur tantarum copia rerum?
Ex ui, fraude, dolis, ui fraude, doliq; laborant Cor.
Nonne uides insane, ut nos crudeliter urgent?
Quo capiunt astu, nos irretire loquendo
Sacrum offerre putant & opus sublime, piumq;
Huc aures oculosq; adigunt, huc ora manusq;

Cercopitheci sunt si
ex randuro est ve al
uolut ratti marini e
pte ut pliny dicit si
nigra & pisso azimina
piscib; deformitas dero
& Et ob ingenium cer
hominibus ut dilecti

Cercopithecos

aut auibus aut canib⁹ cercopithecos, i. caudatas simias, Nam κέρκος dicit cauda, πίθηκος sim⁹ aut simia, Sunt ergo quos cattos marinos quidam uocant capite (ut dicit Plinius) subnigro & pilo asinino, quib⁹ deformitas decori est, suntq; ob cautū ingenium diuitib⁹ in deliciis, Cuius est pastor uolucrū & canū, quia eos pascit, Quo astu, i. qua calliditate ab astu, i. ab urbe ubi astutiores sunt, Irretire, i. in laqueos & retia illigare, hoc est circumuenire & decipere uerbis putant, Sacrū offerre, i. arbitrātur se ob sequiū præstare deo quando nos decipiūt, Huc, i. ad hāc operam ut nos decipiant, Adigunt, i. applicant ora id est omnia quæ dicūt & manus id est omnia quæ faciunt.

Astu
Irretire

Vnde urbanarum tibi tanta peritia rerum? Fuli.
Hæc didici quondam ductis in mœnia capris Cor.
Cum lac uociferans ibam uenale per urbem
Mansi apud artocopū sapiens & ad omnia promptus
Furta erat, & crudum ferro subradere panem
Ipse ut erat mores urbis doctissimus, ista
Tradidit, affirmans nihil esse nocentius urbe
Se quoq; furari didicisse aiebat ab urbe.
Sunt etiam qui parta ab auis patrimonia fundunt
In meretricum usus, quid fœdius improbiusq;?
Dic ubi mechandi ars, homicidia, seditiones?
Nonne inter ciues atq; intra mœnia regnant?
Qui reges, qui regna hominum per uulnera quærunt
In mortemq; suos adigunt? quid pectora miles
Obiicies telis, per mille pericula uadens?
Pro stipe dat uitam, nulla est insania maior.
Gloria præfertur uitæ, quid gloria? quid laus?
Quid fama est? quid honor? uoces & opinio uulgi
Omnia longa dies abolet, cum uiuere cessas
Omnia sic abeunt, ut lux cum sole recedit.
Qui mare sollicitant remis, cum uiuere possint
In patria, stulti, uento qui credit & undis:

Stultus, diuitiæ cui sunt & negligit uti
Stultus, qui ut natis cumulet patrimonia, partis
Abstinet, & genium fraudat stultissimus, & qui
Quæ facere ipse potest, natis faciunda relinquit.

Vnde urbanarū. Bona interrogatio ut decorū seruet & ueri similis narratio. Artocopum ut uidet accipit pro panifice seu (ut dicunt) pistore q Artocop⁹ græce dicit ἀρτοποιός. i. artopœus, quia ἄρτος dicitur panis, & ποιῶ facio. Sed artocopus dicit quasi labor panis, nam κόπος labor dicitur, sed accipit pro laborante, Iuuenalis aūt uidetur accipere pro pane, dicens satyra v. Salua sit artocopi reuerētia, ubi tñ pro pistore accipi posset, ut sic maneat discretio panis qualem artocopus fecerit, & ita obseruādo eius iussum sit ei reuerentia, Sed ad poetā nostrū. Ipse ut erat mores urbis doctissimus, Hoc exemplo cōuincere possumus participia cōparari. Nam si nomen sit doctissimus, non regeret actm̄, q̄ circa ego quidem morum potius dicerem. Hic tñ uersus potius docet mores legendū. Nec tamē omnino inauditum si superlatiua a participiis actm̄ regentibus deducta actm̄ regant, cū aduerbialia a ꝓpositionibus orta id faciant, ut proxime hispaniam mauri sunt, inquit Salustius, Sunt q̄q;. Aliam affert urbanorū stultitiā qui patrimonia ab auis parta cum meretricibus absumūt. Qui reges. Docet & reges & cæteros bella pro dominio aut inani gloria gerētes urbes fere incolere, stipēdiarios aūt q inuocati noīa sua dāt etiam urbanos esse & maxime insanire, cū pro modica stipe periculū uitę subeant, q̄d rustici nō nisi coacti faciūt pro libertate patriæ & cōiuge ac liberis. Qui mare sollicitāt. Rursus aliud genus stultitię (q̄d Persius q̄q; persequit) eorum qui cum satis habeant nauigant tñ cum periculo uitæ, Itē Auars stultus est diuitiæ cui sunt & negligit, ut auarus. Nā ut dicit Seneca, tam deest auaro q̄d habet q̄ quod nō habet, Vñ de sene auaro Hora. Quærit & inuentis miser abstinet & timet uti, Et. i. ser. Cōgestis undiq; saccis Indormis inhians & tā q̄ parcere sacris Cogeris aut pictis tā q̄ gaudere tabellis. Stultus qui ut natis cumulet &c. qa sæpe male absumūt, vñ Persius. Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis &c. Vide satyrā ultimā ubi totū est hoc argumentū. Et geniū. i. naturā. Est em̄ genius deus naturæ & loci natiui, quem qui alimentū naturę debitū subtrahūt defrauda Genius re dicuntur. Teren. in Phor. Suū defraudans geniū. Quæ facere ipse potest, quod per fabellā seu apologum de Cassita pulchre recitat Gellius.

Qui numerant stellas, & se comprendere fata
Posse putant stulti, uerum dementior istis
Naturam quicunq; dei scrutatur, & audet.

Figere in imm[illegible]nsam lumen tam debile lucem
Nostra fides melior, ciuis ratione coactus
Difficile assentit, nudis nos omnia uerbis
Credimus, & plures faculas accendimus aris
Ciuibus est infida fides, inquirere nunquam
Mente sinunt arcana dei, si numina scire
Esset opus, poterant nobis se ostendere, uerum
Quando latere uolunt, quid uestigare necesse est?
Quæ nos scire negant ipsi, qui cuncta gubernant.
Nostra etiam pietas pietate potentior urbis
Nancq; uiri qui sacra canunt templisq; ministrant
Quanta legunt ruri paucis alimenta diebus?
Vidi ego quæsitas ex rure in mœnia plenis
Puppibus inferri (pietas ea rustica) fruges
Stultorum est aliud genus immedicabile quoddam
Causidici, latratores, rabulæq; forenses
Nummorum aucupium docti, legumq; tyranni
Ære patrocinium uendunt producere causas
Et lites pendere diu, uindemia quædam est.
Sunt & equestre genus, medici qui tangere uenas
Nonnunquam illicitas audent, & ponere quædam
Non intellectis temeraria nomina morbis.
His & si tenebras palpant, est facta potestas
Excruciandi ægros, hominesq; impune necandi.
Qui uero in populis præsunt hominesq; gubernant
Quo plus iuris habent, quantoq; licentia maior
Insanire solent tanto amplius, o ubi sancti
Rectores & iudiciæ & pietatis amici?
Quos patres sero ante focum memorare solebant.

Omnia nunc abeunt pessum, spoliata queruntur
Tepla, gemunt inopes, uiduæ lamentantur, & huius
Quæ nam causa mali? quia stat pro lege libido.

Qui numerant stellas, ut astronomi, & se comprendere fata, ut astrologi, genethliaci & mathematici, Naturã quicũq; dei scrutatur, Vnde ille Mitte arcana dei. Et alius. Altiora te ne quæsiueris, & utroq; maior, Nõ nimis sapere sed ad sobrietatẽ docẽs, Nostra .i. rusticorũ, ciuis rõne coactus .i. rõnibus innitẽs, Plures faculas .i. tedas & cereos tortos. Mẽte sinũt .i. desinunt. Poterant nobis se ostẽdere, argumẽtũ quo uero simile sit deum non uelle a nobis nosci, cũ se non præbeat noscendũ, Quid uestigare .i. inquirere necesse est ea q̃ ipsi qui gubernant cuncta .s. superi negant, i. prohibent nos scire? q. d. nihil. Quando aũt .i. q̃nquidẽ. Nostra etiã pietas .i. (ut dicũt) charitatis exhibitio in eleemosynis erogãdis, Legunt .i. colligunt, Stultorũ est aliud, in pragmaticos & causidicos iuuehit quasi satyrice, Vñ apte personã cornicis assũpsit, Rabulæq; forenses .i. forum iudiciale seu causarũ sectãtes, Rabula secundũ Festum dicit multis intẽtus negociis, paratusq; ad radendũ quid aut auferẽdũ, uel quia est in negociis agẽdis acrior quasi rabiosus, Secũdum Marcellũ aũt rabula a rabie dictus est, quẽ nunc aduocatũ uel causarum patronũ dicimus. Cice. Non em̃ declamatorẽ aliquẽ de ludo aut rabulã de foro, sed doctissimũ atq; perfectissimũ quærimus. Sunt ergo rabulæ (ut iterũ Nonius attestatur) litigiosi. Aucupiũ .i. captionẽ ab auibus capiẽdis. Comicus. Hoc nouum est aucupiũ, Legumq; tyranni, quia summũ ius summa malitia est, Ære patrociniũ uendunt &c. Enumerat causidicorum uitia. Vindemia quædam .i. lucrum, ut in uindemia q̃ est uini collectio, ut messis frugum. Sunt & equestre genus medici, & hoc q̃q; satyrice. Equestres sunt quia mulis fere uehũt medici. Venas illicitas ad fœmora mulierũ. Nomina temeraria .i. rebus nõ conueniẽtia quæ fingũt ne ignari deprehendant. Et si tenebras palpant .i. ceci & ignari sunt, est facta potestas a legibus q̃ medicis permittunt ut curẽt interficere. Qui uero populis p̃sunt, in primores & optimates ac magistratus inuehitur. Insanire solent tanto amplius, cum tamẽ uel leue in aliis scelus in illis maximũ sit. Vnde Iuuenalis. Omne animi uitium tanto conspectius in se Crimen habet, q̃to qui peccat maior habetur, Abeunt pessum id est pessundantur & pereunt, spoliata queruntur id est conqueruntur templa.

Astronomi

Facula

Rabula

Aucupiũ

Vindemia

Pessum

Ista tua o Cornix excandescentia fines
Transit honestatis, scelus omnibus obiicis omne
Innocuos habitare homines & in urbe memento.
Non habitant colubri quædã balearibus arua

Proxima,non quemini nomen,necꝫ noctua Cretam
Nec nemus ægerię ſonipes,nec uir bonus urbem.
Vir bonus eſt animal rarum,paucaſcꝫ per urbes Fu.
Et per rura locos habet,eſt riſſima uirtus.
Inſanis Fulica inſanis tot in urbibus hoſtes Cor.
Sunt tibi quot ciues,hi nos tondentcꝫ pilantcꝫ
Non habita noſtri capitis ratione,coarctant
Nos ad furta,ipſi mox ad ſuſpendia mittunt
Fas igitur ſi quid noſtris ſeſe unguibus offert
Radere,& inſidiis ac noſtra indagine captos
Deplumare leui tactu,ſenſim & pedepreſſim
Si uidet,excuſa,ſi ſunt ſecreta negato
Furta,quod occultum eſt non eſt iniuria furtum
Quicqd habent noſter labor eſt,induſtria noſtra eſt.

Fines Baleares Ballo Balearicos — Iſta tua o Cornix excandeſcentia.i,uehemens ira fines,i,limites tranſit honeſtatis,Baleares inſulę ſunt in hiſpania a grȩcis dictę a funda ꝙ iactu nam βάλλω ſignt.iacio,tollit aũt nunc l,Balearicos aũt contra glires a ſenatu auxiliũ petiiſſe conſtat,cum in quibuſdã aruis uicinis nõ poſſint uiuere ſerpentes,Ea aũt arua ſunt in Eboſo q̃ eſt inſula inter Ophiuſã &

Eboſus — Pytiuſam,Eboſi em̃ terra ſerpentes fugat oĩm uenenoſorũ animaliũ expers,eadẽ cuniculos gignit populantes meſſes balearĩũ.Dicit aũt ſe nominis immemorẽ ut decorũ ſeruetur,nã nõ congruit ruſtico longinqua rum inſularum noĩa ſcire,ſicut Maronianus ruſticus oblitus erat nomis geometræ dicens,In medio duo ſigna Conon,& quis fuit alter.Deſcri/

Noctuas Athenas — pſit radio totum qui gẽtibus orbẽ.Necꝫ noctua habitat Cretã cuius nomen nõ ignorat,ga ſub uenetorũ ditione eſt.Noctua aũt q̃ in Creta negat plurima athenis eſt,uſcꝫ adeo ut in ꝓuerbio ſit γλαῦκας εἰς ἀθήνας .i.noctuas athenas,aut in athenas.ſ.fertis qui merces eo ubi abũdãt inutiliter trãſuehit ac ſi aquas in mare uehat.Ægerię aut nemus eſt ubi Nu

Ægeriæ Sonipes — ma Põpilius ſecũdus romanorũ rex colloqũ cũ ægeria nympha uxore ſua de rebus religioſis habuit,ubi ſonipes negat uiuere.Eſt aũt equus a ſono pedũ dictus,Æneĩ.iiii.Stat ſonipes ac frena ferox ſpumãtia mandit
Nec uir bonus urbẽ.ſ.habitat ſicut nec albion ſeu britãniã maiorẽ lup⁹
Vir bonus eſt animal rarũ,Maro,Vir bonus & ſapiens,qualẽ uix repperit ullũ.Millibus e cĩctis hominũ conſultus Apollo.Iudex ipſe ſui,Iuuena.Rari quippe boni &c.Habet.i.habitat,reſidet.Sũt tibi.ſ.ruſtico pi

lantcꝫ,Hora.cõpilo ſecũda longa poſuit,Ne me cu[illegible]pini ſcrinia lippi Cõpilaſſe putes,uerbũ nõ amplius addam,Eſt aũt nõ. um gallis uocabulũ ꝙd ſi tractũ eſt a pilis natura primã corripit,Inde aũt tractum uolunt ꝓ apologum Eſopi,q̃ quiduas uxores habuit,alterã iuuenculam quæ canos decerpſit radicitus,alterã grandẽ natu q̃ ut ſibi conformẽ haberet maritũ nigros capillos ſuſtulit caluus & depilatus manſit,atcꝫ ita nuda tus & priuat⁹ intelligit ſuis,quod efficere pilare eſt,Coarctãt.i.cõpellũt nos ad furta,quia exigunt ꝙd ſine furto nos habere non poſſe ſciunt,& mittunt mox ad ſuſpendia,Potuit noſſe Cãdidus quẽ alii ex agro parmenſi,alii ex mantuano oriundũ dicũt;Noſtris unguibus,argute,quia cornices & fulicę unguibus diripiunt.Senſim.i.ꝑceptibiliter hoc eſt paulatim & depreſſim.i.quaſi ꝑſſo pede ſine ſtrepitu.Deplumare,ga aues id auibus faciũt,Si uidet.ſ.qſpiã furta excuſa dicẽs uidelicet te iocari uoluiſſe,Si ſint ſecreta negato.Furtũ ꝙd occultũ eſt nõ eſt iniuria,ga qcqd habent,ſ.ciues eſt noſter labor & induſtria noſtra.Hęc aũt cornici potiꝫ bono paſtori cõueniunt dicere,quia furta nulli licita ſunt,nec ſua ſibi uendicare ſine ſuperioris auctoritate permiſſum,Vnde dicit Fulica.

Compilo

Pedepreſſim

Iam longe egrederis metam rationis & æqui Ful.
O Fulica improbitas urbana coinquinat orbẽ Cor.
Vnde tot in terras ueniunt æſtate procellæ
Fulmina uenti,amnes,grandoq; uidiſſe recordor
Tellurem tremere,ac poſtes & tecta labare
Solem obſcurari,noctu obtenebraſcere lunam
Cur ſegeti lolium,meſſi dominantur auenæ:
Vua in capreolos tranſit,caligine uerni
Depereunt flores:mala parturit omnia nobis
Hæc ciuile neſas pariet quoꝫ plura deinceps
Vnde uenit furor amorum:bellicꝫ tumultus
Qui genus omne mali ſecum uehit,omnibus urbs eſt
Fons & origo malis,deſcendit urbe Lycaon
Deucalion Pyrrha cum coniuge ruſticus,ille
Intulit illuuiem terris,hic abſtulit,ille
Abſtulit humanum terris genus,intulit iſte
Si terra(ut perhibent)flammis abolebitur unquam

Istud grande nefas ulla descendet ab urbe
O Cornix iam pone modum sermonibus istis. Ful.
Audio iamdudum pueros de pulte loquentes
Cætera si quicquam supereſt post prandia dices,
Pulti indulgendum monet urbibus hora relictis.

Iam longe egrederis metam rationis & æqui, quia urbanos deplumare si clam fore speret cõsulis. Coinquinat cõtaminat polluit orbẽ. i. uniuersum mũdũ, Vñ tot in terras, dicit omnẽ tempestatẽ importunã, oẽmq; calamitatẽ propter urbanorũ scelera a deo demitti. Cur segeti, Virgili. Grandia sæpe quibus mandauimus hordea sulcis. Infœlix lolium & steriles dominantur auenæ. Est aũt lolium de quo saluator. Nonne bonũ semen seminaui, unde ergo habet zizania? Inimicus homo superseminauit. Vua in capreolos. i. acidas quasi chordulas quibus sese uites palis & ramis alligant, quibus etiã uesci solent diuites. Caligine, i. aere nebuloso & obscuro atq; ita infecto, Parturit proparit. i. prouocat ciuile nefas, i. nefandũ ciuiũ scelus. Descẽdit ab urbe Lycaon quẽ ob perfidiã Iuppiter in λύκον. i. lupũ transformauit, & occasione cuius sceleris diluuiũ secũdũ Oui. supinduxit. Deucalion cũ pyrrha cõiuge. i. uxore fuit. s. rusticus, qa in montibus thessalię habitauit, ubi inter saxa degens ad se profugiẽtes tpe particularis diluuii recepit, quo circa humanũ genus iactis post terga lapidibus seruasse fingitur. Ille. s. lycaon hoc est scelus eius intulit illuuiem. i. inundationem aquarum, hoc est diluuiũ terris id est in terras, ut inferretq; deos latio, Hic. s. Deucalion cum Pyrrha abstulit. s. illuuiem, Ille. s. lycaon abstulit genus humanum terris, Iste. s. Deucalion intulit. s. in terras genus humanũ, quod secundum fabulas perierat, aut secundũ historiam illic periisset si non seruasset. Si terra ut perhibẽt, id dubitat rusticus aut ex ethnicis sumptum, quibus nõ est fides habenda nisi eadem in sanctis quoq; literis habeantur, Nos aũt credimus ignem conflagrationis diem iudicii præcessurum. Sed & Ouidius aliquando mundũ igne periturum asserit Metamor. primo. Esse quoq; in fatis reminiscitur affore tempus. Quo mare, quo tellus, correptaq; regia cœli Ardeat & mundi moles operosa laboret &c. Istud grãde nephas scilicet propter quod mundus ardebit descendet ab ulla. i, a quauis una urbe & non ab agro, O Cornix iam pone modum. i. finem sermonibus istis, s. tuis improbis & contumeliosis. Audio iamdudum pueros. i. minores famulos aut liberos loquentes de pulte. i. instare horam prandii. Si quicquam supereſt. i. reliquum est, Gellius docet supereſſe supra id quod satis est esse, Hora. s. prandendi monet indulgendum. i. operam dandam esse aut inuigilandum pulti id est cibo illi rustico quo Romani diu uixerunt, Vrbibus id est contumeliis de urbibus relictis.

Lolium

Lycaon
Lycon

Pulti

POLLVX AEGLOGA SEPTIMA XLIIII

AEGLOGA VII. QVAE DICITVR POLLVX de conuersione iuuenum ad religionem. Collocutores Alphus & Galbula, cum iam auctor ad religionem aspiraret.

Galbula quid sentis? Pollux doctissimus olim Alphe
Fistulicen, subito quodam quasi numine tactus
Destituit calamos, tunicas, armenta, sodales
Bardocucullatus caput ut campestris alauda
Quattuor ante dies in religiosa recessit
Claustra, ferunt illum pecudes dum solus in agris
Pasceret, effigiem quandam uidisse deorum
Cætera non memini, sed tu quid Galbula sentis?

Galbula, Si friuolũ non sit dicam nõ sine ratione in hac septima ægloga agi de conuersione iuuenũ, nam septenariũ numerum qui ex primo impari & proxime illũ subsequente pari conficitur, constat habere nescio quid mysterii non solũ in sanctis literis, sed etiã apud poetas, vñ est illud O terq; quaterq; beati, & Nam te iam septima portat Oĩbus errantem terris & fluctibus ętas. Dicũt pterea septimo quoq; anno immutari nobis ętatẽ, ut primis septẽ annis simꝰ infantes, proximis pueri, tertiis adolescẽtes, quartis iuuenes, qua ętate constituendũ est nobis genus uitæ, qs & quales nos esse uelimus & in quo gñe uitæ, Bene ergo (ut de cæteris ętatibus q̃ pari ordine subsequunt taceã) in hac septima ægloga agitur de iuuenũ ad religionẽ cõuersione, Vñ hactenus adolescẽtiã suã (sic em̃ inscripsit opus) poeta cecinisse putat, deinceps cãturus iuuentã & uirilẽ ętatẽ in duobus uidelicet ultimis carminibus q̃ in religione cõposuit, sed linquamus hęc argutioribus. Per Pollucẽ hoc loco intelligo poetã. Fistu licen. i. canẽs in fistula ut nr̃a ętate, sicut tibicen canẽs tibia gruis ut olim factitabãt, & nũc q̃q; nõnunq̃. Quodã quasi numine tactus, quia spiritꝰ ubi uult spirat, Bardocucullatꝰ caput. i. hñs caput bardocucullatũ. Bardocucullꝰ uestis est gallica grossioris uilli, facta cõpositione ex bardis q poetę erãt gallicani & cucullus, cucullus em̃ uestis est grossior capite tegẽdo apta, Bardi itẽ dicebant olim stulti apud gallos, ut possis accipere bardocucullũ uestẽ fuisse gallicam stultorũ & uilium hominum, unde Marti. in distichis, Gallia santonico uestiri bardocucullo, Cercopitheco rum penula nuper erat, Bardus ad hoc auctore Festo stultus a tarditate ingenii appellat, grẽce aũt βάρδυς dicit, Pręterea (ut idẽ inquit) bardus gallice cantor appellat qui uirorũ fortium laudes canit a gẽte bardorũ

Fistu Fistulicen
Tibicen
Bardocu-
cullus
Bardi
Bardus

Bardum

De quibus Luca. Plerima securi fudistis carmina bardi, Nonius ait dicit bardū esse propria ui & ingenio tardū, nam greci bardos tardos dicebāt Plautus in Persa. Nimis equidē pro barda & pro rustica reor habitā esse. Ex his & aliis multis, ut de alpibus patet gallicarū quoq; linguā immutatā esse, nā multa nunc aliter q̄ olim dicebant a gallis dicunt, ut cāpestris, i. in campis uersari solita, alauda .i. auis cucullata et plumeā cristā habēs, Effigiē quandā uidisse deorū, ut in processu patebit, Videtur aūt diuā uirginē intelligere, aut quę Herculi occurrisse a Cicerone memoratur, de qua suo loco dicam, Cætera non memini, Id em & rustico conuenit, ut iā sępe diximus, & œconomię atq; argumento huius æglogę, nā intendit narrando duo fecere, colligere uidelicet laudes pastorū & pfectionem religionis potissimū carmelitanæ, quæ prima est.

Alauda

Vt dixere, patres faciens primordia rerum (Galbula
(Magna canam, nobis quæ quondā tradidit Vmber)
Instituit deus agricolas, pecorisq; magistros
Primus agri cultor rudis immansuetus & asper
Qualis humus, segnis, lapidosa, rebellis aratro
Astouium primus pastor mitissima proles
Instar ouis quæ bilē cāret, quæ lacte redundat
Mitis erat, nullis unquam pastoribus asper
De grege sæpe suo sacrum ponebat ad aras
Nunc oue, nunc pingui uitula faciebat, & agno
Sæpius, & magno diuos ambibat honore
Sic profecit apud superos, sic numina flexit
Vt fuerit primo mundi nascentis ab ortu
Tempus ad hoc cœlo pecoris gratissima cura
Assyrios quosdam (sed nescio nomina, curæ
Diminuunt animum deus ex pastoribus olim
Constituit reges, qui postea murice & auro
Conspicui, gentes bello domuere superbas
Cum Paris iliaca tria numina uidit in ida
Aut Paris aut alius, puerum qui obtruncat ad aram
Pastor erat, quando cœlesti exterritus igne

Venit ad ostentum pedibus per pascua nudis
Pastor erat Moses, Moses a flumine tractus
Exul apud graios amphrysia pastor Apollo
Rura peragrauit, posito deitatis honore.
Cœlestes animi christo ad præsepia nato
In caulis cecinere deum pastoribus ortum
Et noua diuini partus miracula docti
Pastores, primi natum uidere tonantem.
Et sua pastores infans regnator olympi
Ante magos regesq; dedit cunabula scire.
Se quoq; pastorem deus appellauit, ouesq;
Mitibus ingeniis homines, & mentibus æquis
Et ne uana putes hæc somnia, nuper ab urbe
Rus ueniens, picto perlegi hæc omnia templo
Sunt pecudes pictę, parui sub matribus agni
In tellure cubant ingens equitatus ab astro
Monte uenit, radiant auro diademata diuum
Et suspensa tenent uaga lumina prætereuntum.
Non igitur mirum noster si numina Pollux
Vidit, amant uillas & oues & ouilia diui
Simplicibus præsens deus est, offenditur astu.

Vt dixere patres, Vt probet uero simile esse pastori numen uisum altius ordiri laudes pastorū, docetq; q̄d uerum est Abelem primum iustum fuisse pastorē, multosq; reges ut Abraā Dauid & similes fuisse pastores Christum ad hoc se appellasse pastorem dicentē, Ego sum pastor bonus Et recens natū primo a pastoribus agnitū atq; uisum & multa id genus alia q̄ legēdo patebunt, Vt dixere patres, Vir. Arunci meminere senes. Rustici em non ex libris sed ex maiorū relatu historias sciūt, Deus faciens primordia rerū. i. in prima hoīm genesi instituit agricolas, ut Adam & primogenitū Cain. Pecorisq; magistros ut Abelē, quia aūt dicendo primordia rerū, uisus est altius ordiri, bonam facit parenthesim dicens, Magna canā nobis quæ quondam tradidit umber, cui totam doctrinā suam ubiq; acceptā fert. Primus agricultor. s. Cain ac ouium prim⁹ pa

Bilis

Facio
Operor

Paris
Hecuba

Ida
Iliaca

Moses

Nomius

Caulis

ſtor.i.Abel.Inſtar.i.in ſtatū & morem ac ſimilitudinem,quod Valla ne
gat,q̄ bile.i.colera amariciem animo afferente,Sacrum ponebat ad aras
Hiſtoria patet in principio geneſeos,Vitulo faciebat.ſ.rem ſacrā.Sed fa
cio & operor per ſe poſita de rebus ſacris intelliguntur.Nec dices faciā
uitulam,quia id tauri eſt ſed uitula aut uitulo ſubaudiēdo rē diuinā,ut
in buco.Maro.Cū faciā uitula pro frugib⁹ ipſe uenito,Diuos ambibat
.i.ambientiū more uenerabundus adorabat.Sic.i.uſq; adeo numina fle
xit ut cura pecoris fuerit a primo ortu mūdi naſcētis.ſ.uſq; ad hoc.i.no
ſtrū tēp⁹ gratiſſima.i.acceptiſſima cœlo.i.cœleſtib⁹,Aſſyrios ut Abrā
Loth,Iob,& cætèros patriarchas,Cū Paris Alexander qui & paris pa
ſtor fuit,Nam cū Hecuba ip̄o grauida uiſa eſſet geſtaſſe catellum facem
geſtantē,qua tota troia incendebat,idq; ad Priamū retuliſſet,& ille ad
ſomniorum & fantaſmatū interpretes,reſpōſum accepit filium geſtare
qui Troiæ cremandæ occaſionem daret,q̄ circa pater quicquid pareret
interfici iuſſit,mater aūt nō interfecit,ſed exponēdū feris dedit,ubi a pa
ſtoribus inuētus ab illis educatus q̄q; in uirū creuit,atq; ab œnone nym
pha adamat⁹ eſt,iudiciūq; inter tres deas dediſſe fertur,Cum uero opti
mus eſſet athleta,& cū Hectore congreſſus eum uiciſſet,ab eo interem⁹
ptus fuiſſet niſi frater agnitus tandē pro Helena promiſſa in græciā pro
fect⁹,fatalē attulit p̄dam,vñ Sta.in achi.Soluerat œbalio paſtor de litto
re cla ſſem Dardanus.Paris ergo aut alius quia de noīe ut ruſticus dubi
tat cū uidit tria numina,ſ.Iunonē Palladē & Venerē de p̄ſtantia formę
cōcertantes in ida.i.ſylua ſic dicta,iliaca.i.troiana,q̄d additur ad diſcreti
onē cretenſis erat paſtor,Puerum qui obtrūcat ad arā.ſ.Abraam qui id
facere uoluit,erat paſtor,Paſtor erat Moſes,qñ cœleſti exterritus igne
.ſ.in rubo qui non comburebat,uenit ad oſtentum,i.miraculum aliud
portendens,ut uirginitatē diuę genitricis chriſti,Pedibus nudis,q̄a iuſ
ſus eſt calciamēta exuere.Moſes inquā a flumine tractus.ſ.a filia Phara
onis regis ægypti,cū eſſet in fiſcella ſup aquas natans,unde nomen acce
pit.Apollo ſpoliatus diuinitate pauit Admeti regis armēta nouē annis
unde Nomi⁹.i.paſtoralis eſt dictus,pauit aūt iuxta amphryſum fluuiū
theſſalię.Spoliat⁹ dico diuinitate,ppter interfectos cyclopas,vñ in prin
cipio iiii.geor.dicit Virgi.Et te memorāde canemus Paſtor ab amphry
ſo.Ideo hęc ſecundum Macrobium li.i.ſaturna.ſinguntur,quia Apollo
ipſe eſt ſol qui omnia paſcit.Deitatis latinius dicerctur diuinitatis ſed car
men id non accipit.Cœleſtes animi.i.ſpiritus,unde Qui fecit angelos ſu
os ſpiritus.In caulis.i.ſeptis paſtorū ubi faciebant uigilias ſuper gregem
ſuum,ut Lucas præclare memorat.Ante magos.i.ſapientes perſarū &
indorum,quia eadem nocte qua natus eſt cum ipſis ad minimum deci
mo tertio die primū uiſus ſit,dico ad minimum,quia cōtrouerſia eſt,an
eodem anno an alio,Ante magos regeſq;,Vñ magos pro regibus acci
pimus propter illud.Reges tharſis &c.Se q̄q; paſtorem deus appellauit

dicens.Ego ſum paſtor bonus,oueſq; addēs,Agnoſco ones meas & co
noſcunt me meę.i.miti ingenio præditi hoīes,Picto perlegi hæc omnia
tēplo.i.parietibus phani,Vbi pictura eſt rudium ſcriptura,& ideo dicit
perlegi.Maro in ſexto.Qui protinus oēm perlegerat,Magna enim eſt
conuenientia pictoris & ſcriptoris,vñ eos Flaccus æquiparat dicens.Pi
ctoribus atq; poetis.Quid libet audendi ſemp fuit æqua poteſtas,Sunt
pecudes.ſ.paſtorū qui chriſtum uiſerūt,Ingēs equitatus.ſ.trium regum
Diadema ta diuum aut regum aut angelorum aut chriſti & parentum
ei⁹,hoc eſt matris ueræ & patris legalis ac nutricii & naturalis a quibuſ
dā putati.Et ſuſpenſa tenent uaga lumina id eſt oculos prętereuntium
hoc eſt cogunt præterire parentes immorari,donec picturam perſpexe
rint,Amant uillas id eſt domos ruſticas,.& oues & ouilia. Simplicibus
deus præſens eſt, id ſancte & moraliter.

Vera refers,pecori ſic ſint innoxia noſtro — Alphus
Paſcua,uidi aſinum,uidi præſepe,bouemq;
Iam memini turbę uenientis,& ora uidere
Indica,iam uideor regum ſua dona ferentum.
Vnum oro,quæ nam Polluci occurrit imago
Galbula ſi noſti,ne ſit labor omnia fari.
Et noui,& memorare libet,res digna relatu — Gal.
Res digna auditu,pia,ſancta,imitabile factum
Durus & immitis pater atq; ſuperba nouerca
Pollucem grauiore iugo preſſere iuuente
Tempore,cum dulces animos noua ſuggerit ætas
Et cum iam inualidæ longo ſub pondere uires
Deficerent,nullaq; odium manſueſceret arte
Conſtituit tentare fugam,res una uolentem
Ire diu tenuit,nimis inpatienter amabat.
Error enim communis amor iuuenilibus annis
Res eſt fortis amor,uiolentia fortior,iuit
Et tales abiens (mihi nanq; ſolebat amores
Enarrare ſuos) mœſto dedit ore querelas.
O uirgo lachrymæ ne tuis ſoluentur ocellis

Cum te tam charo cernes ab amante relictam?
Vlla ne discessu duces suspiria nostro?
Tu ne mei crudelis eris forte immemor unquam?
Vsq; adeo ne tuum poterit frigescere pectus?
Pectus quod totiens tot lumina fletibus implet
Tu ne trahes crebros gemitus, & pallida fies?
Cerno oculos, cerno lachrymas, cerno anxia corda
Virginis, heu tantum qua dissimulare dolorem
Fas erit arte? dolor duplex mea pectora torquet
Illius atq; meus, sed fas mihi flere, quod illi
Non licet, occultus longe magis æstuat ignis
Incolumem mihi uos diui seruabitis illam
Vt quando exilio repetam mea rura peracto
Fiat amor fœlix, saltem semel ante senectam.

Vera refers. Approbat Alphus, uidi asinũ & bouẽ & præsepe, s. domini qui in eo ante asinũ & bouem est positus, Vidi inquit de pictura intelligens, Iam memini turbę uenientis. i. in mentẽ uenit & ego uideor mihi nunc uidere ora indica, i. indorũ regũ ab India uenientiũ, & uideor uidere ora regũ ferentũ. i. offerentium, dona. s. aurum thus & myrrhã. Et noui & memorare libet, quia res digna relatu. i. ut referatur & recenseat & factũ, s, pollucis est imitabile. Durus & immitis pater. Vir. Est mihi nãq; domi pater est iniusta nouerca. Videt aũt hęc uera uitæ ipsius poetę descriptio, Grauiore iugo, qa nimis rigidi & seueri erãt, ut in prima æglo. docuim⁹, Et cũ inualidę. Est em ea ętas imbecillis et inops cõsilii. Nullaq; odiũ. s. parentũ arte. s. filii. Constituit tentare fugã. i. discedere clã a parẽtibus tam duris. Error em cõis, unde prius. Semel insaniuimus omnes, Res est fortis amor uiolentia fortior. s. est, O uirgo. Querulosa discessio ab amica, crudelis q̃ amãtẽ nõ redamas, Maro. Ah crudelis Alexi nihil mea carmina curas &c. Quod lumina legẽdũ uidet tot ut sit, pect⁹ inq̃ q̃d implet totiens lumina tot fletibus. Dolor duplex illius atq; meus, illius. s, uirginis quã occulto æstuantẽ putat amore, & se q manifesto absumitur igne, Exilio peracto, quia in exiliũ uoluntarium, ut patris seuitiã & nouercale odiũ deuitet abscedere destinauit, Fiat amor fœlix, ut potiatur amica saltem semel, id amatorie & modeste.

Talia pergebat memorans, uoluitq; reuerti

Tantus amor iuuenum uis tanta furoris agebat
Sed iam iacta fuga cunctis erat alea nota
Fronde sub herculea fessus mœrore sedebat
Ecce puellari uirgo stipata corona
Ora, manus, oculos, habitumq; simillima nymphæ
Et tali affata est puerum sermone dolentem.
Chare puer quo tendis iter? uestigia uerte
Nescis heu nescis quo te uia ducat, & audes
Ignotis errare locis, nihil insidiarum
Per campos ratus herbosos, nihil esse pericli
Omnia tua putas, & quod placet utile credis
More iuuentutis stolidæ, collectus in orbem
Sæpe latet molli coluber sub graminis umbra.
Est facile incautos offendere, paruulus infans
Innocuos rutilum digitos extendit in ignem
Nec nisi iam lesus uires intelligit ignis.
Hæc regio intrantes aditu consueuit amœno
Fallere, delitias offert & gaudia, uerum
Ingressis cum triste nihil superesse putatur
Mille parat laqueos, & mille pericula profert.
Trames hic ut collem gressu superaueris illum
Ducit in umbrosam syluam crudele ferarum
Hospicium, loca tetra, situ & caligine opaca
Quisquis eo deceptus abit, remeare uetatur
Et piceis primum uelatur lumina uittis
Deinde per omne nemus, dumeta per aspera tractus
Transit in effigiem monstri, dum uoluere linguam
Atq; loqui tentat, mugit, dum attollere sese
Credit, humi graditur quadrupes, neq; suspicit astra.

Ima tenebrosæ uallis locus æquore nigro
Occupat,& nigris mons plurimus imminet undis
Huc tracti in stygios latices altumq; barathrum
Præcipites dantur,rapidaq; uoragine mersi
In stygа & æternas erebi rapiuntur in umbras
Heu quot pastores istis ambagibus acti
Cum gregibus perier e suis,ego sedula semper
Monstro iter,hic ad opem uigilo indefessa ferendam.

Talia pergebat memorans,Commemorat quę uirgo uisa sit Polluci cũ iam fugam facere decreuerat,Eã aũt,quia in carmelũ ire suadet,& uirginum coronã secũ duxit,non inepte putaueris diuam uirginem Mariã, Cuius protectione & noīe insignitur nũc carmelica religio,quã auctor noster professus est.Quin adeo ægloga viii.id manifeste docet,alludit tñ ad eã quę Herculi apparuisse dicit,vñ dicit apparuisse iacẽti frõde sub herculea,respicit q̃q; ad biuiũ pythagoricę literę.de q̃ in opusculo Maroniano abunde diximus,Vt uero sciam⁹ q̃ Herculi aparuerit,audiamus Cicero.i.officiorũ ita disserentẽ.In primis cõstituendũ est quos nos & q̃les esse uelim⁹,& in quo gñe uitę,q̃ deliberatio est omniũ difficilima In eunte animi adolescentia cui inest maxime imbecillitas consilii tunc id sibi q̃sq; gen⁹ ætatis degendę cõstituit q̃d maxime adamauit,Itaq; ante implicaī aliquo certo genere cursuq; uiuẽdi q̃ potuit q̃d optimũ esse iudicare.Nanq; Herculẽ Prodic⁹ dicit(ut est apud Xenophontẽ)cũ primũ pubescereт(q̃d temp⁹ a natura ad deligendũ q̃ quisq; uiã uiuẽdi sit ingressur⁹ dictũ est)exisse in solitudinẽ atq; ibi sedẽ tẽ diu secũ multũq; dubitasse,cum duas cerneret uias,unã uoluptatis,alterã uirtutis,utrã ingredi melio⁹ esset,hoc Herculi Iouis satu edito potuit fortasse cõtingere nobis nõ idem &c.Hæc Cice. Aiũt aũt inter dubitandũ duas accessisse matronas uirtutẽ & uoluptatẽ,q̃rũ uoluptas prior ingressa accuratissime erat ornata & oĩs delitias post se trahebat,respectãs aliq̃n cũ fastu quę oĩa ostentans & multa etiam plura pollicẽs secũ trahere Herculẽ tẽtauit.At uirt⁹ aspera & dura seuereq; intuens cõtra,Nõ polliceor inqt aliquam uoluptatẽ aut getẽ,sed laborẽ,picula,sudores infinitos terra mariq; tolerandos,sed horũ premiũ erit te deũ fieri. Quod audiẽs Hercules grauib⁹ uerbis uoluptatẽ repellens uirtutẽ secut⁹ e st.Cuius (ut inquit Maro)primus ingress⁹ difficilis uidet, Nam uia uirtutis dextrum petit ardua ca llẽ.Difficilemq; aditũ primum spectantibus offert.Sed requiem prębet fessis in uertice summo.Sed ad auctorẽ, Voluitq; reuerti s.ad uirginẽ quam constituerat deserere,quia nihil inconstantius amã

Vitæ gen⁹ cõstituẽdũ

Vitæ Herculi ostensę

Matronæ herculi uisę

Alea

te,Sed iam alea erat iacta.i.iã perfricuerat frontẽ,hoc est periculũ diffamiæ nõ amplius timuerat,& ita erat extra aleã p̃ quã significaī oĩs incertus euẽtus & oĩe periculũ,ut alea belli &c.Erat aũt iacta fuga,i.per fugam quã parauerat nota cunctis.i.oĩes sciebant q̃ fugere cõstituerat, & hoc animo sedebat fessus mœrore amore languẽs & mœrore confectus,sub fronde herculea.i.sub populo q̃ plurima crescit in ripis padi, unde Ouidius,Populiferq; padus &c.Ea aũt arbor dicaī Herculi,vnde in buco.Populus alcidę gratissima,qa eius fronde coronatus ad inferos descẽdit ac rediit,Significat aũt uirtutẽ quę intrinsecus uiret & extrinsecus pallet,ut ipsa frõs populea.Ora manus &c.synecdoche est,ut ęnei. iiii.Oĩa Mercurio similis uocẽq; coloremq; &c.Per campos herbosos.i uirides,& ita adolescẽtiã notat,Sępe latet,Maro,Frigidus o pueri fugite hinc latet anguis in herba,Paruulus infans.Alludit ad Mosen,q̃ relicto auro carbonẽ ardentẽ in os suum intulit,quo se innocentẽ adhuc declarauit,Aditu.i.introitu amœno delectabili & uoluptuoso, Trames hic.s.tam amœnus.Pronomen hic anceps est,unde hoc loco corripiī,ad uerbiũ aũt semp produci uult,Crudele hospiciũ,appositorie,sicut ęnei. vi.Itur in antiquã syluam stabula alta ferarum.Situ.i,mucore & lanugine immunda.Remeare uetaī,Maro.Facilis descensus auerni, Noctes atq; dies patet atri ianua ditis,Sed reuocare gradũ superasq; euadere ad auras.Hoc opus hic labor est pauci q̃s æquus amauit Iuppiter,aut ardens euexit ad ęthera uirtus.Diis geniti potuere.Piceis uittis.i.caligine ignorantiæ & desperationis uelatur lumina.i.habet oculos uelatos. Est eñ greca locutio Vittis.i.fasciis quibus ligari solent decollandorũ oculi Transit.i,transformatur in effigiem monstri,docet quid metamorphoses poetarũ sibi uolunt quibus Vlyssis socii in feras & pecudes uersi fingunī,quia homo uoluptati deditus fit bestialis.Animalis aũt homo nõ percipit ea q̃ sunt spiritus dei,Vnde neq; suspiciī.i.sursum inspicit astra, ut illic,Attenuati sũt oculi mei suspiciẽtes in excelũ.Ima occupat,i.semper uersatur in limo carnaliũ desyderiorũ,Mõs plurimus.i.difficultates & pericula q̃ sunt in luxuriosa uita,Larices stygios,i obscœnas aquas tristitiæ infernalis.Altumq;.i.profundum barathrum.i.uoraginem,In stygа.i.lacum infernalem a tristitia dictum,Declinatur aũt hæc styx huius stygos,unde hanc stygа actũs.Erebus fore a doctis sine h scribitur,diciturq; lacus obscurus,nam ἐρεβεννός obscurus dicitur, Ego,s.uirtus aut bona inspiratio.Indefessa id est indefatigabilis,Multa prætereo,qa nota sunt etiam pueris.

Populus

Aditus

Vitta

Stygius
Barathrũ
Styx
Erebus

Tolle moras igitur,mortis fuge blanda propinquæ
Atria,secreti tutam pede littoris oram
Qua contra idalios fluctus mihi tollit in altum
Aera carmelus uiridi caput arbore cinctum

Primus hic antiquis patribus spelæa domosq;
Præbuit arboreas intra nemus ilice densum
Ex hoc in uestros deducta cacumine montes
Religio uenit, sicut de fonte perenni
Flumina, & ex uno multi genitore nepotes.
Illius in syluis abies ubi plurima surgit
Pinguis ubi piceæ sudat liber & terebinthi.
Innocuum postquam fœliciter egeris æuum
Mox tua mutatis ætas renouabitur annis
In loca te tollam meliora, uirentia semper:
Immortalis eris diuum comes, ire per astra
Inter hamadryades & oreadas atq; napæas
Flore coronatas caput & redolentibus herbis
Fas erit, ac super & subter cognoscere cœlos.

Tolle moras. Prosequit uerba uirginis q̃ Polluci apparuit. Blanda atria mortis propinquę, quia ducũt in bonis dies suos, & in puncto descẽdũt ad inferna, & alibi. Stulte hac nocte rapient animã tuã. Tutã oram. s. mõtis carmeli, qui cõtra idalios lucos. i. cypron portẽ dit, Mihi aut diuæ uirgini aut sanctę inspirationi, nam oĩs religiosa professio Heliam et Helisæum cęteroscq; filios prophetarũ habet auctores, etiã Hieronymo cẽsore Hic. s. carmelus p̃buit primus antiquis patribus. s. iam dictis, spelęa, i. spelũcas & domos arboreas. i. sub arboribus intra nemus dẽsum ilice. i. in nemore ilicib⁹ pleno, Vnde dixit. Caput eius cinctũ uiridi arbore. Religio uenit deducta ex hoc cacumine. i. ex hoc uertice carmeli in vr̃os mõtes, qui. s. in Europa sunt. Nam duce diuo Lodouico primũ in galliã trãslati sunt sicut flumina. s. deducunt de fonte perenni. i. per totum annũ & ita perpetuũ fluẽte, Flumina em̃ fere in mõtibus fontẽ habẽt pro capite, Illius in syluis, Ordo est. Postq̃ egeris fœliciter æuum innocuũ in syluis illius. s, carmeli ubi. i. in quibus surgit plurima abies & liber. i. cortex interior piceę. s. arboris pinguis, quia picẽ exudat & liber terebinthi sudat. s. resinã & picẽ. Allegoricos uult illic tranquillã & sine penuria esse uitam quia qui oĩa derelinquũt christum sequentes centuplũ recipiunt, & uitã æternam possidebunt. Mutatis annis. s. in æternitatem qui erant transitorii, Ire per astra inter hamadryades. i, nymphas arborum & oreadas .i. nymphas montium & napæas. i. nymphas florum. i. inter cœtus uirginum fas erit, quia & ipse uirgo. Hi sunt qui sequũtur agnum quocũq; ierit &c. Ac super & subter, quia in medio erit.

Spelæa

Liber

Hamadryades
Oreadas
Napæas

Sic effata leues uirgo discessit in auras
Tum sua iurauit Pollux mutata repente
Pectora, & extemplo uictum expirasse furorem
Non aliter q̃ flamma cadet, si ardentibus agris
Effluat, & totas præceps padus euomat undas.
Sic abiit crudelis amor, qui sæpe pharetram
In iuuenem dum principiis obstaret amandi,
Dum tepet ac timide insanit, consumpserat omnem
Sic igitur Pollux in claustra sisentia uenit.
Sunt quibus aspirent etiam nolentibus ultro Alph.
Sunt quibus infensi sine causa & crimine dii sint
Quod nos in pecudes, in nos id iuris habent dii Gal.
Hoc rus scire sat est, sapiant sublimius urbes
Sic docuit rediens aliquando ex urbe sacerdos
Ianus, & in magno dixit sibi codice lectum
Sol cadit, & Baldi uix summa cacumina tangit Alph.
Nos quoq; iam sero cum sole recedere tempus
Galbula sarcinulas ne sit tibi ferre molestum
Pera leuis, leuis est & cantharus, omnia paruus
Ferre labor sero, graue mane, sed utile pondus.
Ipse pecus ducam, mihi pars est ista laboris

Sic effata. Bene effata quia sic dicuntur oracula. Virgo aut uirtus aut diua uirgo discessit in leues auras, i. euanuit. Tum sua iurauit Pollux, ideo iurauit, quia difficile creditu. Simile diuo Thomę agnati cõtigisse dicũt qui accinctus lumbos postea uenereum ardorem nõ sensit. Et extẽplo .i. illico e uestigio tractũ ab auguribus uolunt, qui designato templo dicebant extemplo, q̃ dicto subito abscesserant. Furorẽ. s. amoris. Nõ aliter .s. ut aqua extinguit ignẽ. Qui consumpserat in iuuene oẽm pharetram .i. oẽs uires suas, dum principiis obstaret, i. obstare uellet aut deberet, iuxta illud. Principiis obsta &c. Dum tepet. i. dũ animus in dubio est, facili momento huc aut illuc impellitur, Ac timide insanit. i. adhuc cũ timore & pudore & nondũ consentit in illecebras, Sic igit Pollux in claustra si-

Extemplo

lentia uenit,ubi impeditã habet uenam ne libere canat.Sũt quibus aspirent,qa spiritus ubi uult spirat,Sunt quibus infensi sine causa & crimine dii sũt,Id impie nisi rustice,quia consilia dei sæpe occulta sunt nunq̃ aũt iniusta.Vident aũt dii infensi bonis & insontibus qñ maxime amici sũt hoc est quando eis tribulationem ut meliores euadant demittũt. Nam uirtus in infirmitate perficitur.Quia ergo rustici id non animaduertũt uidentes bonos affligi dicunt deũ eis infensũ cũ minime sit,uerũtn si sit non tñ iniustus est,qa nõ habet pscriptã legẽ.Vñ dicit Galbula,Quod nos in pecudes,Ordo est,dii hñt id iuris in nos q̃d nos.s. habemus in pecudes.Hoc nos scire sat est.s.rusticos,sapiãt sublimiꝰ urbes.i.urbani. Sic docuit rediẽs,i.ueniẽs,cũ illic habitẽt fere p̃dicatores,& Ianus dixit sibi lectũ in magno codice.s.decretorũ aut in biblia,Sol cadit,Pro more suo finẽ parat æglogæ docẽs discedẽdi tẽpus.Galbula sarcinulas.Ordo est

Sarcinula

O Galbula ne sit tibi graue.i.molestũ ferre,i.auferre & colligere sarcinulas.i.paruas rerũ pastoraliũ sarcinas.Pera.s.nostra in qua panis & cætera edulia ferri solent est leuis,Vñ dicunt Esopũ cũ aliis accinctũ ad iter libenter subiisse reticulũ panis,licet ponderosius esset,qa nouit in itinere imminutũ iri,Cantharus est poculum q̃ Silenus uti dicitur in bucolicis Virgi.Et grauis attrita pendebat cantharus ansa.Cantharus ergo leuis

Virgilius

Cantharꝰ

quia exhaustus,Paruus labor est ferre omnia,s.cibi & potus repositoria Sero.i.uesperi,& graue pondus,sed utile est ea omnia ferre mane,Ipse.s. ego ducam pecus id est gregem nostrum.

AEGLOGA VIII. QVAE DICITVR RE ligio,de rusticorum religione.Collocutores Candidus & Alphus

Horrida solstitio tellus sitit Alphe reuerso, Can.
Ad solitos montes,ubi ros in gramine,& æstas
Mitior,hæc armenta monet deducere tempus.
Aereos montes & summa cacumina longe Alphus
Prospicio,quid sint montes(tibi uera fatebor)
Nescio,semper enim campestria rura,lacusq̃
Incolui,montanus ager qui fruge redundat
O rude & illepidũ ingeniũ,prope flumina semp Can.
Versatus fulicæ in morem,limosa per arua
Sunt ubi ranarum,culicum,pulicum,cimicumq̃

Lustra,inter salices,uluas,uirideſq̃ papyros
Irridere audes,& nauci pendere montes
Vnde fluunt amnes? templis ubi tanta locandis
Marmora cæduntur? fulgens ubi nascitur aurum?
Quæ parit antemnas tellus? medicamen ab herbis
Dic quibus est nisi mõtanis? de uertice Baldi
Sæpe melampõdion legi,medicina capellis
Nulla magis præsens,quondam,ualsasinus ægon
Tradidit hoc,dum uere sues castraret & agnos
Tradidit & dixit,solus medicamen habeto.
Dicubi castaneæ plures? ubi copia maior
Glandis? in excelsis fontes & pascua uidi
Montibus,artocreas & pingue polenta comedi
Sunt populi fortes illic,robusta iuuentus
Lata pedes,callosa humeros,neruosa lacertos
Hispida,dura manus,moli indefessa ferendæ.

Horrida solstitio tellus sitit,In hac ægloga quæ inscribitur de religione pastorũ habentur primo laudes montium,quas Candidus nactus occasionẽ ex calore solstitiali quo urgẽte montes petere suadet, accumulat, non immemor(si recte sentio)carmeli sui,quẽ incolere iam cũ aĩo constituerat,& cuius laudes prosequi intẽdit,Solstitio.s.æstiuali nõ brumali Est em̃ duplex,alterũ quo sol stare dicitur q̃ altius assurgere in epicyclo suo neq̃,alterũ quia profundius descendere nõ potest,ut in bruma.Ad solitos.s.candido & gregi eius,nam Alphus mõtes ignorat.Ordo est,tẽpus monet deducere(dicerẽ diducere aut producere,nã deducere in altũ inusitatum est)hęc armẽta ad mõtes solitos ubi ros est in gramine,& ęstas mitior.i.tẽperatior,qa in sũmis montibus tpe ęstiuo frigus opacũ est,Montanus ager qua fruge redundat.Ex hac quæstione nanciscit occasionẽ mõtiũ describendorũ,O rude ingeniũ uersatus,cõstructio ad rẽ respiciens non ad uocẽ,sicut apud comicũ,Scelus qui me perdidit,Pulicum primã cõmunẽ habet hęc uox,Cimicũ,cimices sunt uermes fœtidi parietibus & lectis inherentes,et ubicunq̃ uapor est aquarũ frequẽtes ut culices,pulices,muscæ & id genus bestiolæ,Lustra potius ferarũ sũt, Inter salices,quę in locis humidis nascunt,Vluas id est herbas palustres

Solstitia duo

Deducere

Cimex

Lustra

Vlua

Papyrus Nauci & papyros.i.arūdines q̄ in ægypto tantæ naſcuntur ut ex ſingulis inter nodiis faciāt nauiculas.Habet aūt membranā tenuē in qua olim ſcripti tabāt,vñ nūc abutūt uocabulo papyrum pro chartis dicentes.Et nauci pendere.i.non pluris facere q̄ nauci,q̄d aut putamen eſt nucis,ut Priſ. & Tortellius ſentiunt,aut granum fabæ cū ſe aperit,ut Seruius uult,aut ut nonnulli mucor nucis priuſq̄ condenſat in nucleum.Ponitur aūt pro nihilo aut re minimi precii & ualoris. Vñ fluunt amnes,quia fere in mōtibus ortum habent,ubi tanta marmora cædūt locandis.i.cōſtituendis templis.i.ad conſtituenda tēpla.Antemnas.i.malos trāſuerſos.Sępe me

Antemna Melampodion lampodion legi.i.collegi,Melāpodion aūt eſt genus elleborī nigri,a melampode q̄dam qui eo uti in diuinationibus ſolebat dictū,aut a paſtore eiuſdem noīs qui primus hanc herbā inueniſſe dicit,dum capras eo purgari animaduertit,datoq̄ earum lacte furentes prœtidas ſanari. Vnde dicit Maro geor.iii. Inuētq̄ nocēt artes ceſſere magiſtri.Phillyrides chiron amithaoniuſq̄ melāpus.Interptat aūt melāpus nigri pedis,Vocāt enim μέλαν nigrum,& πούς pus dicit pes.Fuit & alius mantes,i.uates inſignis.Medicina capellas Nulla magis p̄ſens.i.p̄ſentius & citius ſanās

Melampus Mantes

Quondā ualſaſinus ęgon,Ne contra decorū medicinę peritus cēſeatur dicit ſe accepiſſe ab ægone paſtore,quē ualſaſinum a loco nominat.Dic ubi caſtaneę plures uidelicet q̄ in mōtib⁹ q.d.nuſq̄,Artocreas.i.panē cui caro includit,paſtillum uulgo uocant,ἄρτος artos em̄ dicit panis,& κρέας creas caro,Lata pedes,i.habens latos pedes,calloſa humeros,habens humeros calloſos ex labore aut pulpoſos.Neruoſa lacertos.i.habens la

Artocreas Paſtillum Artes

Hiſpida certos neruoſos,Hiſpida id eſt piloſa moli ferendæ.i.ad molem ferendā .i.quoduis onus portandum inde feſſa id eſt indefatigabilis.

Hiſpida

Vallibus ex illis onera ut naualia curet
Confluit huc,nullum eſt hominum genus aptius urbi
Siue uelis caſtrare pecus,ſeu ſcindere phagos
Siue fimum ferri e ſtabulis,haurire cloacas
Latrinas curare,uiamq̄ aperire coactis
Sordibus,& ſcalis puteos deſcendere in altos
Ingenio callent,& duro robore pollent
Sed quid opus multis? ſubeunt opus omne,popinis
Inſeruire,focos lignis cumulare,ueruq̄
Artifici uerſare manu,dare libera fumo
Spiramenta,boum uentres ad flumina ferre
Verrere humu immundam ſcopis,doctiſſima gens eſt

Quodq̄ magis miror,ſemper ſub pondere currunt
Cotibus in duris oriuntur,& ardua uiuunt
Per iuga cum capreis habitant ſpelæa ferarum
Adde q̄ in cœlum breuis eſt e montibus altis
Tranſitus,erectum caput uſq̄ ad nubila tollunt
Nubila tranſcendunt aliqui,puto ſydera tangant
Eſſe locum memorant ubi ſurgit ab æquore titan
Qui niſi dedidici,contingit uertice lunam
Et uixiſſe illic hominem,ſed poſtea abactum
Improbitate gulæ,q̄ ſcilicet omnia poma
Manderet,& magno ſeruaret nulla tonanti
Hinc diui ſanctiq̄ patres in montibus altis
Delegere domos tacitas,carthuſia teſtis
Carmelus,garganus,athos,laureta,lauerna
Et ſina,& ſoractis apex,umbroſaq̄ uallis
Et iuga nurſini facto ſenis inclyta,& altis
Abietibus turrita caput camaldula ſanctum
Cætera prætereo,nec enim ſermonibus iſtis
Omnia complecti ſtatuo,montana frequentant
Culmina cœlicolæ,ſed anas & mergus & anſer
Ibis,onocrotalus,miſui fuliçæq̄ paludes.

Vallib⁹ ex illis,i.inter mōtes ſitis,aut loquitur de planicie quę eſt in mōtibus,Enumerat aūt ſordida miniſteria ad quę fere aptiores ſūt in mōtibus orti,ſicut ad omnē laborē,Vñ Iuue.ſaty.iii.Et illud. Audiret poſitis montanū uulgus aratris.Poſſet tñ uideri loq de in planicie & cōuallib⁹ naſcūt totus eſt ſermo,q̄a dicit Cotibus in duris oriunt̄,credam de illis loqui qui in francīa ueniūt purgaturi cloacas & fumaria.Idq̄ quaſi ſatyrico morſu,ut neſcias an laudet an ueri⁹ irrideat eos,niſi q̄a ruſtico dat partes laudādi,cui etiā uile miniſteriū dū ſtrenue fit laudabile uidet̄, Ex illis igit̄ uallibus quę ſunt ſub uertice montium,inter montes tamen Cōfluit huc.i.ad hæc plana loca,ſubauditur ex ſuperioribus robuſta iu

Phagi

uentus,ut curet opera naualia.i.nauticum expleat munus, Castrare.i. emasculare aut excoleare seu scindere,i.incidere & amputare phagos arbores glandiferas a φάγειν.i.comedēdo dictas.Nō aūt intelligo ut toreumata faciant aut celaturas ad quas phagus apta,vñ est.Tibi pocula ponā Phagina,cęlatū diuini opus alchimedōtis.Cloacæ sunt criptę sub terraneę p quas sordes in fluuiū demittūtur.Sordibus coactis.i. cōgregatis & cōpactis,ut aqueductus claudātur.In altos puteos eorum purgandi gratia.Popinis.i.culinis,Dare libera fumo spiramenta.i.purgare fumaria uulgus caminos uocat.Vētres ad flumina ferre aut sordes aluorū aut intestina pecorū mactatorū semper sub pondere currunt, qđ in uallibus ortis non cōgruit & multo minus qđ sequit.Cotibus in duris oriunt.i.inter cautes & saxa aspera. Spelæa.i.spelunca sed græcum est.Adde cp in cœlū.Id scōmate nō caret aut rusticana simplicitate, ūsi uero animæ spacio ferantur in cœlū,Nubila transcēdunt aliqui.Athos ēm est ultra mediam regionem aeris usq; adeo ut in eo neq; nubes neq; uenti sint,sed cineres ex sacrificiis derelicti reperiāt anno pacto indispti Esse locum memorant.s.paradisum terrestrē,quem quidam sub lunari globo ponūt.Q;.s.omnia poma.Id quoq; ioco pastorali nō caret.Hinc diui sancticq; patres,hoc uidet principaliter intendisse ut tandem carmelum laudet.Carthusia nō longe a grationopoli in delphinatu prima domus carthusianorū uirorum profecto cœlestium,quibus ut solitis tibicinibus christiana fulcit religio,Carmelus antiquitate omnibus excellens & obseruatione candidę religionis cæteris nō inferior.Garganus diuo Michaele mons insignis.Athos mōs thracię in cōfinib⁹ Macedoniæ mirę altitudinis,in q̄ est potidea religione insignis,quia cineres in aris derelicti illic disturbari neganť.Laureta ubi diua uirgo habet ędem excellentissimam & miraculis ac donariis clarissimā.Lauerna dea quæ a furibus colebatur,cui ædes erat iuxta lauernalem portam quæ in christianum conuersa est usum.Et Sina mons est (ut dicit Gala.iiii.) in arabia sepulchro diuæ Catharinę religios⁹,& pceptis Moysi datis olim iam illustris,Apex soractis Apollinis obseruatiōe olim pręclarus, Vir. Summe deum sancti custos soractis Apollo.Nūc quoq; cp illic sub Cōstantino nondū conuerso delituit Siluester romanorum pontifex insignis,& ualis igit umbrosa in qua ille delituit,Et iuga nursini facto senis inclyta,a Nursis oppido in montibus posito, Æne.vii.Et te montosæ miserę in prelia nursę Vfens insignem fama & fœlicibus armis.Et camaldula turrita caput sanctum.i.habens sanctum cuput turrirum,i.quasi turribus insignitum,abietibus quę arbores in montibus nascuntur.Suntq; quas sappinos uocant.Est aūt non longe a Florentia,Cœlicolę ut Michael & cęteri angeli in Sina auditi,Anas auis immūditia aquarum gaudens & mergus ad limum tendens,& anser etiam illuuie aquarū pastus & ibis ut ciconia cui similis est serpentibus nutrita,

Cloacæ

Popina

Spelæa

Athos

Garganus
Potidea
Laureta
Lauerna

Sina

Nursæ

Anas
Anser

Onocrotalus etiam obscenitatem amans,nam ab ὄρυσσω quod est inquino deduci uidetur. Milui aui rapaces & obscenis uiuentes. Fulicæ aues circa littora turpem uictum quæritantes frequentant.s.paludes.

Onocrotalus
Milui
Fulicæ

Inter montanæ tantos regionis honores Alphus
Cur de messe nihil,nihil est de palmite dictum?
Hæc tamen humanæ duo sustentacula uitæ
Maxima,monticulæ ueniunt e rupibus ad nos
Hordea mercatum torui,fuligine tincti
Setosi,macie affecti,laceri ac situosi
Indigenæ ostendunt quæ sit natura locorum
Sed quod montanis de religionibus inquis
Rettulit in mentem quæ de Polluce feruntur
Quæ dea si nosti uisa est,quæ Candide nympha?
Dic age,nam ceptum certamen inutile nobis
Vtilior sermo de religione tenendus
Galbula qui solitus pecudes in pascua tecum Can.
Ducere,te satis hoc potuit docuisse quod optas
Plura quidem Polluce super narrata,sed ipsam Alph.
Nec docuit nympham,nec me quęsisse recordor
Nunc subiit mentem,cum religionis oborta est
Mentio & illarum uisa est mihi maxima laudum
Non erat illa dryas,neq; libetris,nec oreas Can.
Venerat e cœlo superum regina tonantis
Mater,anhelanti pacem latura iuuentæ
Huic Tethys,huic alma Ceres famulantur,& ipse
Æolus æquoreis uentos qui frenat in antris
Hanc deus astrorum flammas super,atq; uolantes
Solis equos,supra fulgentem Cassiepeam
Extulit,& sacram bisseno sydere frontem

Cinxit,& adiecit ſubter ueſtigia lunam

Mercor

Setoſi

Indigenæ

Galbula

Dryas
Lœtris
Oreas
Oros

Tethys

Ceres
Æolus

Caſſiepea

Inter montanæ,Obiicit Alphus nullam eſſe mentionem factam de frugibus quas uberiores in ęgre ſeu planicie naſci contendit.De meſſe.i.de frugibus,de palmite.i.uitibus.Mercatũ ſupinũ a mercor.i.emptum,torui,quia immiti fere ſunt fronte, uſq; adeo ut immites dicant in cotibus orti,unde Maro in buco.Nunc ſcio quid ſit amor,duris in cotibus illum Iſmarus aut rhodope aut extremi garamãtes.Nec noſtri gñis puerum nec ſanguinis ędunt,Fuligine.i.pingui fumo,Setoſi.i.hirſuti,Iuue.Hiſpida membra quidẽ & duræ per brachia ſetæ, promittunt atrocem animum.Situoſi.Valla docet ſiticuloſi eſſe in uſu,licenter aũt hic uſurpat ſituoſi.quia per regulã fieret ſitoſus.Indigenę.i.inde geniti,hoc eſt ut hic accipiẽt incolę.Sed q̃d tendit ad principale quod eſt declarare diuã uirginem eſſe uiſam Polluci,hoc eſt poetę,eiuſq; laudes accumulare,& poetę in religiõe uitã paucis ſignificare.Galbula,de quo in polluce ſatis dictũ eſt,uideẽ per diminutionẽ dici a galba,de quo Iuuenalis,nec uilis Galba tuliſſet. Polluce ſuper.i.de polluce,eſt em̃ anaſtrophe,ſuper aũt accipiẽ cum ablatiuo pro de,ut ænei.i.Multa ſup Priamo rogitans ſup Hectore multa.Nunc ſubiit mentẽ.i.uenit in mentẽ.Non erat illa dryas.i.dea arborum & p̃cipue quercuum ut diximus,Neq; Libetris.i.una muſarũ q̃ libetrum incolunt,nec oreas.i.dea montiũ,nam ὄρος mons dicitur. Tonãtis.i.ueri Iouis cuius eſt tonare,hoc eſt Ieſu chriſti filii dei mater,ſ. Maria.Iuuentæ anhelanti.i.laboranti in periculo uitæ,pacem.i.tranquillitatem mẽtis.Tethys eſt magna dea maris uxor Oceani,facitq; tethyos ingtõ & utrãq; producere põt,ut in geor. Tecq; ſibi generum tethys emat omnibus undis.Ceres dea frugũ dicta regina Sicilię,alma,quia nos ſuo inuento alit.Et ipſe Æolus rex uentorũ dictus,q̃ illorum uſũ mari fecit abſciſſa ſylua q̃ impedimento erat.In antris æquoreis.i.uicinis æquori, Æneidos primo.Æoliã uenit loca fœta furentibus auſtris &c.Frenat.Ibidem,Illa ſe iactat in aula Æolus,& clauſo uentorũ carcere regnet.Deus extulit hanc.ſ.diuam uirginem ſuper flammas aſtrorum,unde caniť.O glorioſa dña excelſa ſuper ſydera,quia aſſumpta eſt Maria ad æthereũ thalamum.Atq; uolantes.i.pernices equos ſolis,quos Ouidius in principio ii.meta.ponit,ut alibi diximus.Supra fulgentem Caſſiepeam,q̃ eſt in circulo arctico effigies tamẽ corporis ad æſtiuum circulum peruenit quam capite & dextra manu tangit,quam prope mediam diuidit circulus lacteus non longe a cephei circulo locatam ubi occidit cũ ſcorpione exoritur cum ſagittario,Hãc Euripedes & Sophocles & alii multi ſcripſerũt gloriatã olim fuiſſe,q̃ nereidas corporis pulchritudine ſuparet, propter q̃d in ſiliquaſtro conſpicitur ſedens,& uertente ſe mundo reſupinato capite ferri uidetur.Biſſeno ſydere ut in Apocalypſi xii.Mulier amicta ſole & luna ſub pedibus eius.

Candide mira,canis nullis paſtoribus unquã Alph.
Cognita,quid tethys? quid fulgens caſſiepea?
Æolus æquoreis uentos quis frenat in antris?
Qui ſunt ſolis equi? magna atq; ignota recenſes
Sydera ſunt partim,partim ſunt numina priſca Can.
Omnia quæ Pollux mihi cum narraſſet,in ædem
Duxit,& iſta ſacer paries ait omnia monſtrat
Pictus erat paries ſignis & imagine multa
Omnia non memini,mens eſt mihi debilis,iſta
Vix tenui,dum ſæpe animo uoluo atq; reuoluo
Sæpe recordari medicamine fortius omni
Iſta poteſt nigro depellere nubila cœlo
Illa poteſt ſiccis fluuios dare frugibus imbres
Cum uolet,iſta nouos duris emittere campis
Cum uolet,emiſſos poterit reſtringere fontes
Qui modo ſunt ſteriles & nudi gramine campi
Si uolet,in pingues poterit conuertere glebas
Frigida Saturni cum ſydera ſuſcipit atro
Scorpius hoſpitio non auferet hordea grando
Nec domus ardebit,nam tunc hæc omnia cœlum
Dicitur iratis in terram effundere ab aſtris
Si uolet,hæc nobis cuſtodiet omnia uirgo
Si fauet hæc nobis,complebunt horrea meſſes
Adiicietq; gregi ſemper fœtura gemellos
Si pecus infœlix erit & ſine uellere ſolo
Ipſa poteſt nutu dare lac,dare uellera & agnos
Et curare greges,omnemq; auertere morbum
Nil opus eſt modo pana equi,neq; cætera ruris
Numina,quæ ueteres fruſtra coluiſſe feruntur

Vidi etiam circum aram nymphæ pendere capellas
Plaustra boues & oues, hic lani uidimus hircum
Et memini inscriptam uersu hoc legisse tabellam
Votum pro saluo lanus breue reddidit hirco.

Candide mira canis. Ne contra decorũ maiora q̃ quę postoribus conue niant ceciniſſe putetur, castigat poeta dicens a Polluce didicisse. Sydera sũt partim ut cassiepea. Et ista sacer paries. s. q erat in æde sacra. Sępe re cordari subaudi est fortius omi medicamine, Fluuios imbres. i. effluẽtes & abundantes. Nouos fontes emittere, q̃d usu uenisse uaria loca p̃dicãt Frigida Saturni. Id em̃ prognosticon est futuræ calamitatis, i, culmorũ per grandinẽ deiectionis, Vnde dicit Maro geor. primo, Hoc metuens cœli menses & sydera serua. Frigida Saturni sese q̃ stella receptet. Quia ut auctor noster interp̃tatur, dum in scorpiũ uenit grandinẽ gñat satur ni sydus, sed diua uirgine intercedẽte nõ aufert hordea grando, nec do mus ardebit, i. non comburet fulmine. Fœtura. i. fœcũda productio fœ tus. Maro. Si fœtura gregẽ suppleuerit aureus esto, Adiiciet, s. ad gregẽ gemellos. i. geminos fœtus. Si pec⁹ infœlix, i. morbidũ & miserabile fue rit, bene aũt cõuertit sermonẽ ad rẽ pastoralẽ. Solo nutu solo indicio ca pitis. Pana deũ pastorũ, de quo Maro. Pan curat oues ouiũq̃ magistros

Pan
Nymphæ
Capella

Cętera numina ut Palem Apollinẽ faunos syluanos ægipanas satyros cererem bacchũ &c. Nymphę. i. diuæ uirginis æterni patris sponsæ, Ca pellas. i. capras cereas, hircũ Iani, i. quẽ Ian⁹ putarat amissũ, cũ a puero in uepri⁹ alligatus esset, ut prius uidimus. Est aũt artificiose hoc dictũ, nã sic prius dicta ueram historiã asserit. Erat aũt hircus cereus aut depictus ut patet ex carmine. Moris est aũt iralorum in tabellis uotiuis depinge re casus suos & miraculosas deliberationes aut rerum recuperationes Vnde & Amasius poeta, Nũc dea nunc succurre mihi, te posse mederi Picta docet templis multa tabella tuis.

Dumq̃ ea perlegerem, Pollux hæc carmina supplex
Ante aram genibus positis in marmore dixit
O dea quæ seruas urbes & rura precamur
Ne padus exundet, ne strix nocturna per umbras
Hauriat infantes, nec eant per compita laruæ
Diua faue agricolis, talpas occide malignam
Aggeribus pestem, gelidis sata læta pruinis
Quando bruma uenit, conspergere diua memento
Ne tineæ erodant anno frumenta sequenti

Arboreæ flatu pingues, defende marisca
A gruis ore fabas, & ab anſere farra paluſtri
A serpente boues, a uulpe & fure cohortem
Abruco erucas, a bruma & grandine uites
A ui & fraude lupi pecus, a rubigine fruges
A rabie catulos, a flamma & fulmine uillas
A murum insidiis petasonem, a milite pernas
A campe & pigris, pigris heu cætera nescit
Mens oblita sequi, numerus me in uerba reduxit
Sæpius in numerum rediens obliuia forsan
Mente abigam, retrogradior, numerumq̃ recurro
A murum insidiis petasonem, a milite pernas
A campe & pigris uirides limacibus horros
Alphe uiden quæ uis numeri? iam cætera cerno
A tonitru reboante cados, a frigore fœtas
A grauibus uitulos cestris, a gutture porcos
Anginoso, operas pubes ne rustica perdat
Adsis o dea, nec ledant examina fuci
Neu milium furentur aues neu uellera sentes
Succida, neu lappas apprendat lana sequentes
Diua gubernatrix hominum, custodia uatum
Diua laborantum requies, medicina dolentum
Et tutela gregum, nostris precor annue uotis.
Talibus orabat Pollux ego postibus hærens
In baculum pede porrecto recitata notabam
Altius ac memori condebam singula mente.

Dumq̃ ea perlegerẽ. Ostendit Pollucẽ in religione memorẽ pastorum atq̃ orare prõ rerũ rusticarũ cõseruatione, unde carmẽ eius dep̃catoriũ recenset. Perlegerẽ. s. oculis, nõ ore, nã (ut dixi) picturę sunt indoctorũ li brí ea sci. quæ depicta dixit, In marmore super marmor pauimẽticium

Lamia

Striges

Laruæ Lemures

Mariſca

Brucus Bruma

Petaſo Campe

Cadus Fœta œſtrum

Angina Opera Fuci

Examen Milium

Sentes Lappa

Ne padus exundet, quia ſæpe ut Maro dicit fluuiorũ rex Eridanus cam poſq; per oĩs Cum ſtabulis armenta trahit, Ne ſtrix nocturna, Id ex ruſticorũ ſuperſtitione qui putãt ſtriges & lamias noctu uolare quę infantes auferant edendos, q̃d fictũ ad terrorem puerorum, ne noctu uagent Auctor eſt Porphirio ad illud Horatii in arte poetica. Ne q̃dcunq; uelit poſcat ſibi fabula credi, Neu pranſæ lamiæ uiuũ puerum extrahat aluo Perottus aũt dicit de ſtrigibus ſic, Striges non a ſtringendis infantiũ corporibus, ut quidã falſo exiſtimãt, ſed a ſtridore nomen hñt, Fabuloſũq; eſt q̃ eas tradunt ubera infantium labris immulgere. Aues ſunt nocturnæ. Luca. Quod tepidus bubo quod ſtrix nocturna querũtur, Conſtat tñ in maleficis iam eſſe, & etiam apud uetuſtiſſimos fuiſſe, accipiq; pro maleficis mulieribus q̃ noctu gradiẽtes infantium corpora ſanguinem ſugendo exhauriunt, hæc ille. Hauriat igit. i. exhauriat ſanguinem ſugẽdo nec laruę. i. cacodęmones ac lemures, hoc eſt nequã ſpiritus qui uagari putant, & dum innocui ſunt lares dici, Talpam appoſitorie malignã peſtẽ aggeribus. i. cumulis terrę, Ne tinęe. ſ. niuales aut alii uermiculi ut limaces bruci tineę blattæ, Mariſcas. i. ficus. Anſere paluſtri. i, indomito in paludib⁹ uerſari ſolito, A ſerpẽte boues, qa in aluũ immitti ſolẽt, Cohortẽ. i. gregem, A bruco. i. uermiculo caules & erucas quæ ſalaces ſunt herbæ depaſcere ſolito, A bruma, i. brumali frigore, a rubigine infecta pluuia q̃ rubiginẽ inducit, Catulos. i. catellos uillas, i, domos in agro. Petaſonẽ. i, anteriora crura ſuũ, a militẽ. i. ſtipẽdiario, Franci architenentẽ francũ appellant, A campe. i. uermiculo illo hortenſes maxime herbas & arborum frondes erodere ſolito, Vnde Columella, Nec ſolum tenueras audent erodere frondes, Implicitus conchæ limax hirſutaq; campe Fingit aũt ruſticum oblitum carminis ut decorũ ſeruet, Quæ uis id eſt uirtus numeri id eſt rythmi & metri, quia metra iuuãt animos. i. memoriam, Vnde ille, Numeros memini ſi uerba tenerem, A tonitru reboante cados. i, uaſa uinaria in quibus per uehemens tonitru uina obuerti ſolent, & in uappam mutari, Fœtas. i. grauidas oues, œſtris q̃s latini aſilos uocant, Maro geor. tertio, Cui nomẽ aſilo Romanum eſt, œſtrum graii uertere uocantes, Vitulos ardente ſole nimium excruciant, & in fugam quaſi furentes uertunt, A gutture anginoſo. Is em̃ ſuibus peculiaris eſt morbus, Operas, i. labores diurnos. Fuci ueſpę ſunt inutiles apes aut muſcę nõ mellificãtes, ſed mella furãtes, vñ dicit Maro de apibus. Ignauũ fucos pecus a præſepibus arcent, Examina aũt ſunt apũ ſeu apium fœturæ. Iuuena. Examenq; apium longa conſederat uua, Milium legumẽ ut quidã uolunt a mille dictum q̃ milleſimum reddat, tamen primã coripit, ut Georgicorũ primo Et milio uenit annua cura, uellera ſuccida id eſt cũ lana nõdum lota, Sentes. i. ſpinę & uepres hirſuti. Lappas id eſt nodulos hirſutos in lappa herba creſcẽtes, Memori mẽte ut uero ſiſe faciat

Candide Polluci pro ſollicitudine tanta Alphus
Pro precis officio, pro relligione putaſne
Dandum aliquid nobis? pietate peculia creſcunt
Quid ni aliqd dandũ eſt? opus eſt ſoluere crates Cã.
Ruſticus es, crates etem̃ pro gratibus inquis. Alphus
Crates & grates paruo diſcrimine diſtant Can.
Dandum aliquid, neu bis detur, ſine pascha reuerti
Quando ſacerdotes commiſſa piacula ſoluunt.
Quid dabimus? uituli grauis eſt iactura uel agnũ Al.
Vel leporem, pietas etiam laudabilis anſer.
Dona docet tempus, lepores brumalia dona Can.
Quando niue hyberna currendi erepta facultas
Anſer ad autumni finem, nonaſq; Kalendas
Pertinet, æſtatis coryli noua poma, racemi
Munera, lactentes hedi ſunt ueris & agni
Tunc ſi de cordis aliquem conſpexeris ægrum
Actenuem, qui nec uendi nec uiuere poſſit
(Munus erit ſolenne ſatis) donabimus agnum
Ipſe mihi cum iam regredi poſt prandia uellem
Carmina de nymphæ ſolennibus eruta faſtis
Tradidit & dixit ſi quando grauabere curis
Hæc cane, pro mentis medicamine carmen habeto.

Candide Polluci. Oſtendit poeta hoc figmento paſtorũ animũ ad gratitudinẽ ut ad eã inuitet, non immemor profeſſionis ſuę pietate. i. eleemoſynis pie exhibitis peculia. i. poſſeſſiões. Opus eſt perſoluere crates, ut riſũ excitet, facit ruſticũ crates pro grates dicere. Dandũ aliqd ſed ne bis deẽ ſine. i. permitte paſcha reuerti piacula. i. peccata expiatiõe digna, ſoluunt, i. abſoluunt, iactura. i. amiſſio, etiã anſer eſt pietas. i. eleemoſyna laudabilis. Dona docet tẽpus. i. pro tempore danda ſunt dona, quia habẽt & opſonia ſua tpa, unde lepores etiã debent dari in media hyeme quando nix alta impedit aufugere, Anſer ad autumnum & kal. Nouembris pertinet. Coryli. i. auellanæ & noua poma & racemi ſunt munera ęſtatis

Peculia

Piacula

Coryli

Fasti

Hædi & agni lactẽtes,i.adhuc lac sugẽtes sunt munera ueris.i.uerni tẽporis,De cordis.i.fœno autũnali,Qui nec uendi &c. morem rusticorũ satyrice describit,qui donãt q̃d retinere non possunt,Carmina.s.sequentia de nymphæ solennibus eruta fastis id est fastorum libris.

Quando Molorchæo titan descendit ab astro
Pronus, & astræę iam limina uirginis intrat
Virgine lætetur pubes & cana senectus
Transiit ad superos,& olympica regna petiuit
Ogdoas,ut toto iam tertia fluxerit orbe
Festa dies iterum,natalia uirginis aras
Ignibus illustrant,offert noua liba sacerdos
Libra redit noctes properans æquare diebus
Exultat picenus ager,uehit adria puppes
Illyricas & chaonias,cum mercibus adsunt
Thusci umbri,ueneti,siculi,lauretica templa
Cum donis turmatim adeunt,uotisq; solutis
In sublime iugum læti ad commercia tendunt.
Et cum thessalicas cursu breuiore sagittas
Sol subit,& frigent urentibus arua pruinis
Clausa gynæcei sacris penetralibus hausit
Corde deum toto,proprios oblita parentes
Et cum semiferi fugiens chironis ab arcu
Languet ad hyberni glacialia limina capri
Induat ornatas & mas & fœmina uestes
Læticiaq; diem celebrent,quo semine sacro
Coniugis annosus grauidam pater imbuit aluum
Illa dies etenim sanctæ primordia nymphæ
Fecit,& in nostras uetuit descendere sordes.

Quãdo molorchæo. Docet quibus temporibus agantur solennia festa diuæ uirginis.ut festũ assumptionis in medio Augusti,quando sol deliquit: leonẽ et ingredit uirginẽ,unde idem in parthenice mariana. Terga fere titan memeæ extrema tenebat.Fulgentem cratera inter claraq;

coronam.Sequit aũt in hac re opinionem Nigidii qui hunc leonẽ tradit a Iunone iussu Iunonis in terra arcadica & regione Nemeæ educatũ,& dẽ inde in exitiũ Herculis dimissum,quẽ Hercules iussu Euristhei claua quã a Molorcho hospite acceperat interfecit.Itaq; postea claua pro gladio, pelle pro scuto usũ Herculẽ fuisse,Leonẽ uero a Iunone inter sydera relatum,qui ad occasum spectant supra caput hydræ cõstitutus est, Quãdo igit titan.i.sol descendit pronus ab astro molorchæo.i, a leone claua Molorchi interempto (est aũt lõge petitũ epithetum) & intrat iam limina uirginis astræę.i.iusticię uirginis q̃ astręa dicta cœlum petiit,sed ut dicit Ouidi. Vltima cœlestũ terras astręa reliquit,tũc.s.pubes.i.iuuenes pubescẽtes & senectus cana.i.senes canescentes lætet uirgine.s.Maria,quia s.tunc transiit ad superos & petiuit regna olympica.i.cœlestia.Ogdoas describit festũ natiuitatis diuæ uirginis dicens,ut.i.post tertia ogdoas .i.octaua aut tertius octonarius numerus,Est em ὀγδοὰς, ἀδος, ogdoas ogdoados numerus octonarius q̃ ter replicato post assumptionẽ habet natalis uirginis) fluxerit iam toto orbe,iterũ.s.est festa dies,qa nata lia uirginis illustrant aras uirginis ignibus.s.luminibus.Sacerdos offert noua liba.i,libamina.Libra.s.signũ redit properans.i.festinans æquare noctes diebꝰ,quia paulo post est æquinoctiũ autũnale,Maro.Libra die noctisq; pares ubi fecerit horas,Ager picenꝰ exultat.s.festo solẽni,adria .i.mare adrianum uehit puppes illyricas & chaonias.i.epiroticas .i. uehentes illyricos & chaones seu epirotas lauretũ uisentes. Thusci adsunt cum mercibus.i.rebus uenalibus & umbri &c.In iugũ sublime ubi ędes est diuæ uirginis.Et cum thessalicas,describit festum præsentationis eiusdẽ uirginis,quod celebratur cum sol subit cursu breuiori,quia tunc bruma est,Sagittas thessalicas.i.sagittarium signum quod Chiron thessalicus cõstituere dicitur,quia tunc clausa sacris penetralibus.s.templi gynęcei.i.secreti uirginũ,Est enim γυναικεῖον.i.gynęceũ locꝰ ubi mulieres uersant.Vbi clausa hausit deum toto corde oblita propríos parentes,quia soli contẽplationi diuinæ uacãbat,nil terrenũ sapiens. Hoc aũt festum celebrat xi.kal.decembres,Et cum semiferi &c.Describit festum conceptionis eiusdem diuę uirgiuis,sequens ordinem kalẽdarii non rei gestę, quia prius cõcepta q̃ p̃sentata fuit.Et cum sol fugiens ab arcu Chironis .i.sagittarii semiferi.i.centauri.Centauri enim sunt populi thessalię,qui primi eȩs illic ascenderũt,unde procul uisi creditisunt umbilico tenꝰ equi, unde fabula orta ut inferne equi superne homines dicant. Lãguet,quia parũ habet caloris ad limina glacialia.i.ad ingressum frigidum capri.i. capricorni hyberni.i.hyemalis signi,tunc.s.& mas & femina induat ornatas uestes,immo ornãtes & celebrẽt lętícia,s.cũ lætẽtur diẽ q̃ pater.s. Ioachim(ut potior est sentẽtia) annosus.i.uetulus imbuit semine sacro .i.p̃uẽto ab originali macula,aluũ cõiugis.s.Annę grauidã.Etem illa dies fecit primordia.i.cõceptũ sanctę nymphę.i.spõsæ altissimi p̃ris,& no

fuit descendere in nostras sordes. s. originalis peccati in quod omnes præter hanc de semine nati descenderunt.

Cum uolat imbrifera lampas phœbæa sub urna
Ad uernos reditura dies, iam proxima ueri
Ite nurus omnes, sacros altaribus ignes
Thura focis, faculas manibus date, ducite pompam:
Attulit in templum noua dona puerpera uirgo.
Quando gregis princeps aurato uellere fulgens
Incipiet zephyris aperire tepentibus annum
Et dare maiores luci quam noctibus horas
Aliger occultam redeat paranymphus in ædem
Et noua miranti referat mandata puellæ
Festa dies thuscis populos de collibus omnes
Cogit, & arnicolas uocat ad florentia templa.
Tum quoq; sed tenui uirgo prius interuallo
Nupsit, & hæc teneris lux est celebranda puellis
Quando sub extrema cancri testudine phœbus
Voluitur & reuehit uicina canicula morbos
Thure piam celebrate diem, redit hospita mater
In proprios a matre lares altaria circum
Primitias cereris geminæ suspendite matri
Ista dedit Pollux, uigilans quæ in montibus olim
Fecerat ad pecudum caulas, dum nocte serena
Militiam cœli sparsosq; examinat ignes.
His quoq; plura dedit, sed carmina plura referri
Non sinit extremum deponens uespera solem.

Cũ uolat, Docet qñ celebrandum est festũ purificationis aut uerius præsentationis & apparitionis christi, quo p̃sentatus est a diua uirgine in tẽplo. Ordo est cũ lãpas phœbęa. i. sol uolat sub urna imbrifera. i. sub aquario adhuc existẽs, reditura ad dies uernos qui incipiũt in martio, existẽs iam proxima ueri, O nurus. i. nuptæ oẽs ite date sacris altaribus ignes

Date focis thura date manib⁹ uestris faculas, ducite pompã. i. lætas supplicationes seu processiones, qa uirgo puerpera. i. quę uirgo permanens puerũ pepererat, attulit in tẽplũ noua dona, quia puerũ qui datus est nobis, hoc est deum incarnatũ & de uirgine natum, quę duo maxime sunt noua nec prius uisa, nec deinceps uidenda. Quando gregis princeps. De scribit festum annũciationis & incarnationis dñicæ quod in Martio celebrat sole existente in principe gregis. i. ariete, Paranymphus. i. pronubus Gabriel archangelus aliger, quia alati pinguntur angeli. Miranti qa turbata est in sermone eius. Lucæ primo, Noua mãdata, quia Ecce cõcipies in utero & paries filiũ, Arnicolas. i. Arnum amnem colentes, cuius accolas quidã fluẽtinos uolũt appellandos. Vñ non semel pro florentia fluentia, & pro florẽtinis fluẽtini leguntur. Id aũs festum florentini p̃cipue celebrant. Non est aũt legẽdum aruicolæ quasi arua colentes, quia illi ubiq; sunt. Arnicolę in thuscia tm̃, Tum q̃q;. Tãgit festũ nuptiarum quia prius nupserat, nã cũ esset despõsata missus est angelus &c. tenui. i. modico interuallo. i. spacio tpis. Est aũt spõdaicus uersus, & hęc lux. s. nuptiarũ puellis teneris nubere sperãtibus. Q ñ sub extrema cãcri, Diserte docet festũ q̃d uisitationis noie celebratur sexto nonas Iulias, potiꝰ dicẽ dum reuersionis, quia statim ut concepit abiit cũ festinatione in montana, & mansit illic menses tres usq; post natiuitatẽ diui Ioannis p̃cursoris dñi. Q ñ igit̃ phœbus, i. sol uoluit̃ sub extrema testudine cancri. i. in extrema parte q̃ testudinata uidet̃, & canicula, s. cœlestis uicina, i. mox oritura reuehit morbos, celebrate diẽ piã. i. pii officii thure, qa mater. i. pregnans uirgo q̃ etiam ab Elizabeth mater uocata est, quia Vñ mihi hoc ut mater dñi mei &c. q̃d de ea potius q̃ de alia pregnante dicitur, quia p eum quẽ gestabat certa erat etiã partu futura mater. Hospita. s. Maria redit a matre. s. Ioannis in proprios lares. i. suas ædes, suspendite ergo cum altaria geminę matri. s. Marię & Elizabeth, quia a quibus dãuocat festũ Elizabeth, Primitias cereris. i. nouas fruges, quæ tunc maturæ sũt. Ista dedit Pollux dum examinat ignes. i. dum uirtutem scrutatur astrorum, Vespera. i. uesperus aut uesper & hesperus & uesperugo stella illa uespertina quæ mane lucifer dicitur.

Paranymphus

Aliger

Arnicola

Vesperus
Vespugo

AEGLOGA IX. QVÆ DICITVR FALCO

de moribus curiæ Romanæ. Collocutores Faustulus & Candidus post religionis ingressum

Candide quo casu patriis procul actus ab oris — Fau.
Hæc in rura uenis? hic parca nulla, nec amnes
Nec liquidi fontes, nec ouilia tuta, nec umbræ

Et tamen assiduos gregis hæc pascuntur in usus
Faustule me noster Corydon (q plurima quondã Cã.
His armenta locis habuit, magnamq; peculi
Congeriem fecit) pecori me credere adegit
Esse salutares istis in montibus herbas
At postquam segnes agros & inertia laxa
Vidimus, & siccis arentem fontibus undam
Pœnituit longæq; utæ patriæq; relictæ.
Postquam te incolumem saltus intrare latinos Fau.
Contigit, antiqui potes hæc mea tecta subire
Iure sodalitii, sunt hic mihi pauperis agri
Iugera pauca, meæ uix sufficientia uitæ
Quicquid id est, commune puta tibi forsitan usla
Prospera sors aderit, fortuna simillima uento est
Caricæ succedę casæ, dum præterit æstus
Dum grex in gelida procumbens fuminat umbra
Pone pedum, discumbe parum, recreabere potu
Potu opus est, potu iste grauis compescitur æstus
Pocula prende, fluet melius post pocula sermo.
Pocula quis tanta demens æstate recuset? Can.
Vina sitim minuũt, animiq; doloribus obstant Fau.
Vina ut amicitias, uires ita corporis augent.
Hæc parit ora bonos (si patria uina) racemos Can.
Funde iterum, potare semel gustare, secundus Fau.
Colluit os potus, calefacta refrigerat ora
Tertius, arma siti bellumq; indicere quartus
Aggreditur, quintus pugnat, uictoria sexti est
Septimus (cœnophili senis hæc doctrina) triumphat.
Cãdide, Inscribit hęc q cõposita ẽ in gram Falcõis Simbaldi patricii ro

mani protonotarii apostolicię fisci custodis, de q in epigrãmatis mẽtio
frequẽs. Estq; de moribꝰ curię romanę, Inducit aũt Cãdidꝰ psuasꝰ a Co
rydone cũ pecore Romã proficisci relictis patriis pascuis, cuiꝰ incepti eũ
sero pœnitet. Occasione cuius multa dicunt in detestationẽ auaritiæ ro
manę curię, Hęc in rura. i. romana (pteribo em q nota sũt) iure ãtiq; soda
litii. i. sodalitatis & hospitalitatis, Fortuna simillima uẽto est, i. maxime
incerta & incõstãs, Caricęq; casę, i. tectę carice q est herba acuta, Maro, Et
carice pastꝰ acuta, Pone, i, repone aut depone ut qescas, pedũ, i. utrgã pa Carix
storalẽ qua pedes outiũ capiũt & dirigũt, Inuitat aũt ad potãdũ nec ab Pedum
nuit Cãdidus, ut si qꝝ petulãtiꝰ in curiã romanã dicta sint, a potis dicta
censeãt, Animiq; doloribꝰ obstãt, vñ Bacchus lyæus q curas soluat, & Bacchus
liber q ab eis liberet dictus est, Vina ut amicitias, qa cõpotando trahit
magna familiaritas, Comicus qa cõpotrix eius est. Salomon & Cice. cõ
parãt uina & amicitias in hoc q utraq; q ueteriora eo meliora putent,
Hæc ora. i. regio parit bonos racemos, si hęc uina sunt patria, i, in hac pa
tria nata, vñ Faustulꝰ Potui magis q uerbis intẽtus inqt funde iterũ, qa
potare semel est gustare. i, pitisare dũtaxat, Secũdus potus, i, haustus col
luit. i. irrigat penitus os, Tertius refrigerat ora calefacta, Quartꝰ aggre
ditur indicere siti adhuc pdominãti bellum, Quintus pugnat, Victoria
est sexti. s. haustus, Septimus triumphat, s. de siti, Hæc doctrina est senis
cœnophili id est amatoris uini ut prius docuimus.

Rés est consiliis secura fidelibus uti Can.
Vtile doctrinis præbere senilibus aures
Victa sitis, mens ægra manet, curæq; supersunt.
Vt sedata sitis, sic mens sedabitur ægra Fau.
Funde merum, bibe, cardiaco medicina dolori hæc
Vtitur ad curas isto medicamine Roma.
Omne opus atq; labor multi interualla, quiescat Can.
Obba parum, contra mulcas impone tabellam
Non madet imbre dies, nec habet nox humida rorem
Crescere nec duris possunt in cotibus herbæ
Importuna fames, labor improbus, aeris ardor
Confecere gregem macie, uix debile corpus
Spiritus æger agit, uacua cute porrigit ossa
Clunis, & exilis caua contrahit ilia uenter
Hic aries qui fronte lupos cornuq; petebat

Nunc oue debilior, pauidoq; fugacior agno est
Hæc mihi, (sed nimium me ardentia uota ferebant)
Omnia diuino prædixerat omine cornix
Vix egressus eram limen, cum tristia portans
Auguria a dextra uenit, tegetisq; sinistræ
Culmine consedit, pressoq; minaciter ore
Vociferans, iter auspicio prohibebat aperto
Heu pecus infœlix, quod lacte & prole solebas
Affluere, in nostris licuit dum pascere campis
Gramina dum quæris, succi plus perdis eundo
Q̃ referas pastu, simul hic tabescimus ambo
Tu tenui uictu, curis ego uictus amaris.

Res est consiliis. Graphice docet quid curę ualeant, quia uicta sitis. s. est sed mens ægra manet curęq; supsunt. Ad quod Faustulus, Vt sitis sedata est, sic mens sedabit ægra. Cardiaco medicina dolori hęc. Hęc medicina scilicet frequens potus est medicina dolori cardiaco, i. cordis quem q̃ patiuntur nimium sitiunt. Vnde Iuuenalis. Cardiaco nunq̃ cyathũ miserit amico. Dicitur aũt ἀπὸ τῆς καρδίας a cardia quæ græce dicitur cor, Quiescat obba. i. lagena lato fundo, vñ a Persio dicit Sessilis obba, Impone tabellã cõtra muscas, Importuna fames, quę importuna est de uia fessis, labor improbus. i. assiduus & ita improbandus. Maro. Labor oĩa uincit Improbus, & ardor aeris confecere gregẽ macie. i. emaceraue rũt, sed plus est cõfici macie q̃ emacerari, quia q̃d cõficit deficit. Venter exilis, quia uacuus. Diuino omine, i. a diis portento aut diuinãdi uim habente. Maro, Sępe malũ hoc nobis si mens non leua fuisset. De cœlo tactas memini p̃dicere quercus, Sępe sinistra caua prędixit ab ilice cornix A dextra uenit. Cice. tũ li. i. de di. scribit coruũ a dextra, a sinistra cornicem facere ratum. Vnde hic potius uidet dicendũ a leua, uerũ addit, tegetisq; sinistrę. Culmine cõsedit ubi s. uisa est, Et qa sola infausti est augurii, ut Plinius docet. Teges dicit tuguriũ. Vociferãs est em infœlicis garrulitatis auis. Auspicio apto. i. manifesto. Prohibebat iter. i. profectionẽ. In nr̃is. s. mantuanis quã referas pastu. i. e pascendo, est em nomẽ. Simul hic tabescimus ambo, tu. s. infœlix pecus tabescis, s. tenui uictu. i. penuria uictus & inedia, ego. s. tabesco uictus curis amaris.

Cardiacus
Obba
Teges

O nostræ regionis opes, o florida prata
O campi uirides, o pascua læta, feraxq;

Et nunq̃ sine fruge solum, currentia passim
Flumina per uillas, riui per rura, per hortos
Hinc pecus, hinc agri pingues, sub sidere cancri
Cum tritura sonat passim, cum lusibus ardet
Aruа uirent, textę lento de uimine sæpes
Poma ferunt, redolent ipsis in uepribus herbæ
Q nemorum dulces umbræ molleq; susurri
Quos tecum, memini gelidis carpsisse sub umbris
Turturis ad gemitus, ad hirundinis ac philomelæ
Carmina, cum primis resonant arbusta cicadis
Aura strepens foliis nemorum ueniebat ab euro
Et baccata super tendebat brachia cornus
Ipse solo recubans pecudes gestire uidebam
Atq; alacres teneris luctari cornibus agnos
Post somnos per gramen humi nunc ore supino
Aut flatu implebam calamos, aut uoce canebam
Pectore nunc prono rutilantia fraga legebam.
Viuere tum fœlix poteras, dicicq; beatus, Fau.
Sed bona, q̃ nondum fueras expertus acerbam
Vilis erat tibi, teq; ideo fortuna reliquit.
Quando iterum ueniet (ueniet si forsitan unquam)
Sicut capreolis sursum nitentibus herent
Stipitibus uites, stringuntq; tenaciter ulmos
Sic illam tu prende manu, neu desere prensam
It, redit effigiem mutat nec imagine constat
Par lamiis, quas nocte ferunt errare per umbras
Mobilis ut facies, ita mens deludere gaudens
Quod dederat tollit, pensi nihil, omnia casu
Q̃ui nimium metuunt sapiunt ue, repellit & oĩt.

O nostrę. Continue sunt uerba Candidi nā Faustulus se latinum signifi cauit atq; in sua patria esse. Oīa aūt usq; adeo facilia sūt, ut uel minima expositio uideat̄ inanis, nihil tamen est abiectius dictū q̄ huic stilo cōgru at, Arua uirent, Vt quantū longis carpent armēta dieb⁹. Exiguus tm̄ ge lida ros nocte reponat. Sepes poma ferūt. Mirā narrat fertilitatē, sed nō rarā italię, ubi in unis hortis poma uitē fruges et legumina nō semel uno anno colligas. Redolēt ipsis in ueprib⁹ herbę. Id quoq; uerum quia rosę nascūt̄. Mollesq; susurri. s. fontium & apium. Maro. Sępe leui somnum suadebit inire susurro, Est aūt susurr⁹ raucū & leue murmur, Gelidis sub umbris, Idē. Hic inter flumina nota, Et fontes sacros frig⁹ captabis opa cum, Turturis ad gemitus, q̄a eius cātus est gemitus, Idem. Nec gemere aeria cessabit turtur ab ulmo, Ad hirūdinis ac philomelæ carmina. Hæ em̄ auiculę dulciter canūt, Maro. Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras, q̄d de philomela intelligi posse docet Seruius. Cū primis idē. Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. Ab euro. i. oriēte. Cornus baccata aut brachia baccata. i. baccis ornata, hoc est cornis, Idē, Victū infœlicē baccas lapidosaq; corna, Dant rami. Et in eodē iii. ęnei. Baccatāq; iugis naxon, Solo recubans, Idē, Recubās sub tegmine phagi, Gestire. i. gestu alacritatē ꝓdere, aut uoce. Idē. Nec calamis solū ęqparas, sed uoce ma gistrum, Rutilātia, quia matura fraga legebam. Idem. Qui legitis flores & humi nascētia fraga, Viuere tum fœlix poteras diciq; beatus, Sed bo na fortuna erat tibi tū uilis ꝙ nondū fueras expertus acerbam. Id uero uerius est unde dici solet, Dulcia nō meruit qui nō gustauit amara, & sic Dulcia nō sapiūt cui nō gustāt̄ amara, Et ideo quia despecta tibi fuit for tuna reliquit te, Id q̄q; moraliter quo suadet p̄senti uti fortuna, quia mul tis dilatio nocuit, unde Luca. Tolle moras nocuit semp̄ differre paratis Quando fortuna ueniet Iterū (si ueniet fortunaunq̄) bona parenthesis qua incertitudinē fortunę significat, Sicut uites herent stipitibus, i, palis, hoc est ad palos capreolis, i, chordulis quibusdā ad hoc natis, nitētib⁹. i. tendentibus sursum, sic prende manu illam, s. fortunā. Neu. i. neue desere prensā. i. semel cōp̄hēsā, Fortuna it & redit & mutat effigiem, nec cōstat imagine, i. nec seruat semp̄ eandem imaginē, par. i. similis lamiis, i, mulie ribus q̄ se transfigurare dicunt̄, Pēsi. i. excogitati & deliberati, nihil. s. ha bens, omnia casu. s. faciens repellit & odit qui nimiū metuūt, unde dictū a Marone, Audaces fortuna iuuat, aut ut alii legunt audentes, Ve pro uel qui nimiū sapiunt, quia ut Philo. docet quanto plus est sapientiæ tan to minus fortunæ, quia sapientes sunt prudentes omnia prospicientes priusquam eueniant, & ita pauca eis a casu & fortuna obueniunt.

Susurrus

Baccatus

Capreoli

Pensi

Delitias patrii quotiens reminiscimur agri Can.
Ferre tot erumnas animo non possumus æquo
Sed quo mente feror? casu afflictatus acerbo

Vnde magis crucier? fœlicia tempora uoluo.
Maius adest, florent uites, humilesq; genistę
Iam spicata seges, malus iam punica multo
Flore rubet, redolent sepes albente sabuco
In patria per rura padi, per pascua minti
Hic uero nec dum incipiunt pubescere montes
Quod si uere solum torpet, quid frigora brumæ
Solstitiumq; feret? gelidis cum terra pruinis
Albicat, & rapido cum cœlum incanduit æstu?
Sunt tamen hic armenta quibus cutis uuida, ceruix
Non signata iugis, gemino frons ardua cornu
Luxuriansq; toris pectus, nisi pabula carpant
Non erit hac tanta humectum, pinguedine corpus
Hæc armenta quibus caput a tellure leuatur Faustu.
Altius, & cui sunt longa internodia crurum
Cuncta uorant, herbas primum, mox ore supino
Arboreas frondes, summæq; cacumina syluæ
Hoc imbelle pecus quod humi nascentia tantum
Gramina decerpit, uacuis ieiunat in aruis.
Quid uerbis opus est? cunctis animantib⁹ una est Cā.
Conditio, semper maiora minoribus obsunt
Agna lupo, mites aquilis sunt præda columbæ
Innocuos delphin uenatur in æquore pisces
Vnde fit hoc? certe res prodigiosa uidetur
Hæc loca si procul hinc uideas e rupibus altis
Pingue solum, & multo uestitum gramine dicas
Quo magis appropias, tanto magis omnia sordent
Hoc est roma uiris, auibus quod noctua, trunco
Insidet, & tanquā uolucrum regina superbis

diuites oīa ingurgitāt

Roma cōparatur noctuæ

Nutibus alonge plebem uocat, insciа fraudis
Turba coit, grandes oculos mirantur & aures.
Turpe caput, rostriq; minacis acumen aduncum
Dumq; super uirgulta agili leuitate feruntur
Nunc huc, nunc illuc, aliis uestigia filum
Illaqueat, retinent alias lita uimina uisco
Prædaq; sunt omnes ueribus torrenda salignis.

Delitias patrii. Permanet querulus Candidus, ut tandem peruenſat ad mores curię romanę notãdos, Vnde magis crucier, quia ſummũ infœli citatis genus eſt fuiſſe fœlicem, Maius. ſ. menſis floridus. Iã ſpicata. i. in ſpicas formata. Malus punica. i. q̃ aurea mala fert, Albẽte ſambuco. ſ. flo rib⁹ cũ acinos nigerrimos habeat, Per paſcua minti, p̃ mintii p̃ apocopẽ aut ſynæreſim, Pubeſcere. i. frõdeſcere, q̃ ſi uere. i. tpe uerno de q̃ dictum eſt. Nunc oĩs parturit arbos. Torpet conſtrictũ frigore lacet. Quid fri gora brumę. ſ. ferent, quid ſolſtitiũ. ſ, æſtiuale feret? Brumę inquã geli dis cũ terra pruinis albicat. Solſtitiũ aũt rapido cũ cœlũ incanduit æſtu.

Vuida

Cutis uuida. i. glabra & nitida, Hora. Me pinguẽ & nitidũ bene curata cute uiſes. Ceruix non ſignata iugis. i. q̃ nondũ portauerunt iugũ. Luxu rianſq; toris pect⁹, quod indiciũ bonum iudicat Maro. Allegoricos aũt uult diuites oĩa ingurgitare, ut docet manifeſte Fauſtulus, unde addit Candidus. Semp maiora minoribus obſunt. Agna eſt lupo preda, mites columbæ ſunt præda aquilis. Delphin qui balęnas & cete alere dicitur, q̃a intrat eorũ ora & egredit cũ ſequẽtes piſciculi in aluũ balęnę demit tant. Vnde quidam latronẽ appellãt. Venatur, i. inſidiis capit, quia nihil eſt pernicius eo. Multa aũt per allegoriã dicuntur. Hoc eſt roma uiris. i. captatrix, oſtentat eĩ ſe placitã & opulentã, & aduentantes inedia con fici ſinit. Quod noctua auibus q̃ admirationi eſt eis, & ita circũuolantes capiũt aut uiſco aut rete. Lita. i. illita a lino uimina, i, uirgulę aut perticæ paruæ, Sunt p̃da torrenda ueribus, alii uerubus legũt, ſed & Maro ueri bus dixit. Pars in fruſta ſecant, ueribuſq; trementia figunt. Salignis autẽ id eſt ex ſalicibus, quia talibus utuntur ruſtici.

Salignis

Can. O bellum hoc poterit dici, nihil aptius unquam
Sed procul en coluber tortos in puluere greſſus
Flectit, & exertis ſitiens ferit aera linguis
Candide q̃ moneo memori ſub pectore ſerua Fau.
Quando inter ſyluas graderis, defende galero
Lumina, nanq; tibi prætendunt ſpicula longis

Dentibus, & curuus diſcerpit pallia mucro
Nec depone pedum, multaq; armare memento
Cote ſinum nec te ſubito nouus opprimat hoſtis
Et perone pedem tegito, ſpineta colubris
Plena hominum uitæ morſu inſidiantur amaro
Et nunc longa dies æſtu facit acre uenenum
Miſſe lupi, totidem uulpes in uallibus iſtis
Luſtra tenent, & quod dirum admirabile dictu eſt
Ipſe homines (huius tanta eſt uiolentia cœli)
Sæpe lupi effigiem moreſq; aſſumere uidi
Inq; ſuum ſeuire gregem, multaq; madere
Cede ſui pecoris, factum uicinia ridet
Nec ſcelus exhorret, nec talibus obuiat auſis
Sæpe etiam miris apparent monſtra figuris
Quæ tellus affecta malis influxibus ædit
Sæpe canes tantam in rabiem uertuntur, ut ipſos
Vincant cede lupos, & qui tutela fuerunt
Hoſtiles ineunt animos, & ouilia mactant.

O bellum hoc, Aſſentatorũ more (ut Perſius indicat) laudat dictũ Fau ſtuli, quod tũ hic amice fieri poteſt, uerũ oſtendit colubrũ inſidiari cantã tibus. Exertis linguis ab ex & ſero. Maro. Et linguis micat ore triſulcis.

Galerus

Defende galero, i. largo pileo ruſtico, Curu⁹ mucro. i. pugio ſpinarum.

Pedum

Nec depone pedũ. i. baculũ paſtoralẽ, Multa cote. i. duris lapidibus. No uus hoſtis. i. improuiſus & inexpectatus ſerpens. Et perone. i. calciamẽto ruſtico crudo corio crura ambire ſolito. Spineta. i. loca ſpĩnis & uepribus

Pero

cõſita. Maro. Nũc uirides etiã occultãt ſpineta lacertos.

Spinetum

Sępe lupi effigiẽ Maro in pharmaceutria. His ego ſæpe lupum fieri & ſe cõdere ſyluis. Mœrim &c. Id aũt arcadibus dictũ eſt euenire ſolitũ, ſed ſic intelligo lu pos fieri ut ſocii Vlyſſis facti ſũt & urſi & leones ac porci, q̃ eorũ mores aſſũpſerũt, vñ furaces & rapaces ſignificat. Sed ad fabulã q̃q̃ reſpicit, nã effigiẽ dicit & mores. Auguſtinus docet in italia uiſum eſſe quibuſdã q̃ in aſinos eſſent uerſi, & ita ſubire onera a cõiugib⁹ impoſita more aſino rũ. Malis influxib⁹. i. malis influẽtiis. Acri, pfecto aceto cõſpergit roma

nos, quasi uero cœlum id faciat. Canes ouilia mactant. Nota allegoria in prælatos qui subditos spoliant.

Fama est ægyptum coluisse animalia quædam
Et pro nominibus multas habuisse ferarum
Ista superstitio minor est q̃ nostra, ferarum
Hic aras habet omne genus. contraria certe
Naturæ res atq; deo, qui dicitur olim
Prepositisse hominem cunctis animantibus unum
Sæpe etiam morbosa æstas, & pestifer annus
Ingruit, & passim languens pecus omne per arua
Sternitur, extinctæ dum balat ad ubera matris
Agnus obit, moritur duro sub pondere taurus
Nec modus est morbo, non est medicina ueneno
Sed uicina domus uicino a limine mortem
Haurit, & assidue sumunt contagia uires
Ista feras raro pestis rapit, utile semper
Fert pecus, extinctas caulas epulantur atroci
Dente lupi, nostraq; ferae iactura opulescunt
Heu heu q̃ preceps miserum me insania traxit
Credere fallaci gratis est dementia famæ
Romuleos colles tyberim, romanaq; tecta
Audieram, & studio mens est accensa uidendi
Ducendiq; bonis in tot præstantibus æuum
Accessi cum parte gregis. tentoria demens
Totum pene larem cum pastoralibus armis
Trans iuga summa tuli, mulctraria, cymbia, ahena
Et cacabos, & quo formatur caseus orbem
Phagineum, impensam atq; operas amisimus omnes.

Fama est ægyptũ. Docet omne genꝰ ferarũ habere aras suas rome, i. oẽ genꝰ uitiosorũ esse in honore & precio, Quod Iuuena. saty. i. graphice

docet asserens non nisi flagicioſos exilio & carcere dignos, sublimari, & ideo inqt Aude aliqd breuibus gyaris aut carcere dignũ. Si uis esse aliquid, Fama est ægyptum. Idem docet Iuuena. sa. xiiii. Quis nescit uolusi bithynice qualia demẽs, Ægyptos portẽta colat, crocodilõ adorat. Pars hęc illa pauet saturã serpẽtibus ibin &c. Multa ferarꝫ. i. multas feras. Ista s. ægyptiorũ superstitio. Superstitiosorũ & delirantiũ religio minor est q̃ nostra. i. romana, quia ferarũ hic aras hẽt oẽ genus, Prepositisse ut in paradiso, Genesis. i. Dominamini piscibꝰ maris & uolatilibꝰ cœli, & uniuersis animãtibus q̃ mouent super terrã. Sæpe etiã morbosa estas, Hoc q̃q; uerũ, Pecus omne, id quia pastor dicit, sed & hoĩes plurimi pestilentia absumi illic q̃tannis solẽt. Dum balat, id propriũ est ouis ut boare bouis & mugire tauri. Moritꝫ duro sub pondere taurus, Hæc omnia nimis graphice habentꝫ Geor. iii. Ecce aũt duro fumans sub uomere taurus Cõcidit &c. Nec modꝰ. i. finis est morbo, Nõ est medicina ueneno, i. infecti oni uenenosę. Ibidẽ. Quęsitæq; nocẽt artes cessere magistri Phillyrides chiron a mythaoniusq; melãpꝰ, Ista feras raro pestis rapit. Id quidẽ uerũ & tñ nõ ita multiplicant ut pecudes. Opulescũt. i. opulẽtæ & diuites fiũt ut ferę sit nomen, nã si ferę scribit refertur ad lupos. Credere fallaci gratuis est demẽtia famę. Prouerbiale, Sẽsꝰ aũt est se tractũ fama, q̃ erat oẽs qui romã accederẽt ditari, illuc cũ pecore cõmigrasse & cũ armis pastoralibus q̃ graphice enumerat. Mulctraria uasa in q̃ lac trahit & mulgent Cymbia uasa in morẽ cymbarũ in q̃ transfundit, ahena. i. lebetes ex ære factos, Et cacabos, aliud genus uasis quidã caldaria uocant, & q̃ formet caseus orbẽ. i. uas rotũdũ quo imprimit, Vñ a forma formaginẽ uocat Apuleiꝰ, vñ gallicũ uocabulũ, Hũc ut charũ ostẽdat phagineũ. i. ex phago cõmemorat tornatum, Impensam. s. pecuniam atq; operas amisimꝰ omnes, quæ erat uox coruí aliquando Romæ uenum expositi.

Mulctrare
Cymbia
Cacabus

Quid faciam? quo me uertam? sperata negantur
Pabula tot casus, tot ubiq; pericula, cogor
In ueteres remeare casas, & cœpta fateri
Consiliis egressa malis iterumq; per æstus
Et montana pati longos per saxa labores
Heu pecus infœlix, o leuo sydere pastor
Huc auecte, fuit multo præstantius istud
Ignorasse solum patriosq; in limine tutos
Consumpsisse dies, gelidis senuisse sub antris
Atq; padi circum ripas athesisue per agros

Aut ubi per uirides campos & pascua nota
Mintius it, uel qua uitreo natat abdua cursu
Consedisse, gregem pauisse salubribus herbis
Te tua credulitas, & me mea fallit in horas Faustu.
Vidi ego supremæ qui prosperitatis habebant
Culmina dum laudata petunt, cecidisse nec unq̃
Emersisse malis, facit experienta cautos
Hi prius explorant, & non laudata sequuntur
Omnia, laude carent quæ sunt meliora fuerunt
Non ego quæ famam retinent ac nomina seruant
Cuncta suis pollent uicibus, luna, adria, troia
Saluia, quas nobis memorabat sæpius Vmber
Nomine sunt solo, deleuit cætera tempus.
Si minor est patriæ forsan modo gloria nostræ
Res tamen est melior, laudatę gloria romæ
Quanta sit, in toto non est qui nesciat orbe
Fama quidem manet, utilitas antiqua recessit
Illi prisca quibus maduerunt pascua fontes
Nunc humore carent, uenis aqua defuit haustis
Nulla pluit nubes, tyberis non irrigat agros
Tempus aquæductus ueteres contriuit & arcus
Et castella ruunt, procul hinc procul ite capellæ
Hic ieiuna fames, & languida regnat egestas.

Leuus

Athesis

Mintius

Abdua

Quid faciam. Desperantis uox, Et cœpta fateri. Conciliis egressa malis quod summe dolendum innuit Virgiliana Iuno Æneidos primo. Me me inceptis desistere uictam. O leuo id est sinistro & inimico sydere pastor huc auecte, potius quam aduecte dicit, quia a bonis pascuis ad sterilia migrasse dolet. Istud scilicet sterile & sceleratum, Patrioq; in limine tutos Consumpsisse dies, repete fuit multo tutius. Athesis ue per agros, qui fluit ex tridentinis alpibus, Tridentum alluit & Veronam diuidit. Mintius fluuius mantuanus non longe a Mantua in padum fluens sæpe commemoratus. Abdua qui a Strabone adua dicitur

fluuius ex uerbano lacu ortus in padum quoq; incidit. Verban⁹ aũt ut larius & benacus ex alpibus ortum habet atq; incrementũ. Consedisse a cõsido. i. locum habitationis cepisse, ut ænei. i. Vultis & his mecum pariter considere regnis. Gregem pauisse, repete ut dixi fuit multo salubrius. Te tua credulitas, docet non facile credendũ, In horas & non in oras legendum, sed secundũ Vallam quia non ponitur nota excrementi potius diceret in horã. Vidi ego, a certitudine argumentatur, quia plus ualet oculatus testis unus q̃ auriti decem. Ordo est, Ego uidi eos qui habebant culmina. i. summitatẽ supremæ. i. summæ prosperitatis, alludit ad rotã fortunæ, cecidisse dum petunt laudata, quia sæpe quę bona & læta uidentur uertunt in peius. Vñ dici solet. Dii bene uortant. Nec unq̃. s. postq̃ semel inciderant emersisse malis. i. caput extulisse e malis quibus obruti erant. Facit experientia cautos, & ideo senes difficulter inducunt ad credendum, quia multã experientiã fraudis habent. Hi. s. cauti explorant. i. exquirunt & examinant prius & non sequuntur omia laudata, sed quæ compererint bona, quia sępe laude carent quę sunt meliora. s. laudatis, Non nego. i. fateor fuerunt. s. multa quæ retinent famam ac seruãt noĩa cum nihil habeant rei, sed cuncta pollent suis uicibus. i. uicissitudinibus, unde Comicus. Rerum uicissitudo est. Luna adria troia saluia, hæ urbes quas Vmber. s. doctus ille cuius sæpe meminit memorabat nobis (hoc semper ne contra decorum plus q̃ ut pastori cõpetat sapere dicat) sunt. s, nunc solo noĩe quia tempus deleuit cętera, quia omnia senescunt & labascunt in tpe, unde Tempus edax rerum &c. Luna ciuitas olim Hetruriæ ad Macrã fluuiũ iacebat, de qua Luca. Hoc propter placuit thuscos de more uętusto Acciri uatẽ, quorũ qui maximus ęuo. Aruns incoluit desertæ mœnia lunæ. Interiit em̃ nunc, sed regio adhuc Lunensis nominatur. Adria quoq; urbs italiæ fuit, quæ mari cui uicina nomen dedit, quod adrianũ seu adriaticũ adhuc dicitur, & interdum etiam adria gñe masculino mare ipsum quod superum uocant, quia orientem uersus in qua ora Venetiæ sunt. Troia notior est q̃ ut de ea quicq̃ dicẽdũ sit. Deleta est Saluia ut alię multæ ut Sagũthus in hispania. Carthago in africa. Corinthus in peloponneso &c. Si minor est patriæ forsan modo gloria nostræ. Ergo & Faustulus se mantuanũ indicat, quia ait, Res tñ est melior Illi prisca &c. Per fontes beneficos in poetas intelligit, ut Mœcenatem Augustum Messalam Pollionẽ & similes, Aquæductus ueteres, manifesta est allegoria. Hic ieiunia fames & languida regnat egestas. Selecta & apta epitheta, nam ideo fames quia ieiuna, & ideo lãguidus quis fere quia egenus, egestas em̃ languorem parit sicut & inedia, ut patet in apologo quem Liuius recitat de membris quæ in uentrem coniurauerunt.

Luna

Adria

Hic tamen ut fama est, & nos quoq; uidimus ipsi
Pastor adest, quadam ducens ex alite nomen

Lanigeri pecoris diues, ditissimus agri
Carmine qui priscos uates atq; orphea uincat
Orphea qui traxit syluas & saxa canendo
Hic alios omni tantum uirtute latinos
Exuperat, quantum tyberim padus, abdua macram
Lenta salix iuncum, tribulos rosa, populus algam
Credimus hunc illi similem, cui Tityrus olim
Bissenos fumare dies altaria fecit
Hic cuium custos ipso uigilantior Argo
Daphnide nec solum sed eo qui dicitur olim
Admeti pauisse greges per thessala rura
Doctior, omne pecus solymi curare magistri
Dignus, & antiquo dignus succedere patri
Qui fuit assyrii pecoris post retia pastor
Iste potest seruare gregem depellere morbos
Humectare solum, dare pascua, soluere fontes
Conciliare louem, fures arcere, luposq;
Si fauet iste, mane, q̃p si negat iste fauorem
Candide coge pecus, melioraq; pascua quære.

Hic tñ ut fama, Huc tendit principale institutū ut uidelicet Falconem Sinibaldum a largitate laudet aut ad eam inuitet, cuius gratia uideť tota ægloga cõposita, ut fama est, q̃ sępe mendax, vñ Maro. Tam ficti pra uiq; tenax q̃ nũcia ueri. Ideo addit. Et nos q̃q; uidimus ipsi, Pastor adest Aut qa etiã impatores uocãt pastores, ut sermo pastoralis, aut quia da tarius & ut dicũt eleemosynarius est, & ita multorũ pastor. Quadã du cẽs ex alite nomẽ, dicit em falco q̃d & auis notæ nomen. Lanigeri peco ris díues. Maro in buc. Q̃ díues níuei pecoris q̃ lactis abũdãs. Ditissim agri. Idẽ ænei. i. Huic cõiunx Sichęus erat ditissimus agri, phœnicũ. Car mine q̃ priscos uates atq; orphea uincat. More maroniano principẽ ab exercitu separat, ut egregiũ significet, nã Orpheus un priscorũ est uatũ sicut ęnei. i. Relliquias danaũ atq; immitis Achilli, ubi Achilles nõ exclu dit a danais, sed excellere atq; egregius esse significat. Orphea pulchra repetitio. Qui traxit syluas. Idẽ in buco. Orpheaq; in medio posuit syl

Orpheus

uasq; sequẽtes, Et saxa, q̃d Amphioni ascribit Hora. dicens in arte poeti ca, Syl uestres homines sacer interpresq; deorũ, Cedibus & uictu fœdo deterruit Orpheus. Dictus ob hoc lenire tigres rabidosq; leones. Dictus & amphion thebanę cõditor urbis. Saxa mouere sono testudinis & pce blãda, Ducere q̃ uellet &c. Tyberim padus. Est em padus lõge maxim fluuiorũ italiæ quinq; ostiis in mare adriaticum prorumpẽs, vñ geor. i. Fluuiorũ rex Eridanus &c. Abdua fluuius lat de quo iam dixi, Macrã fluuiũ exiguũ, cuius meminit Lucil. dicẽs. Nullasq; uado qui macra mo ratus Alnos. Macri aũt cãpi sunt in medio bononię & rauẽnæ & aliarũ ciuitatũ per quas itur Romã. Lenta salix iuncũ. s. exuperat. Populus ar bor frequẽ sad padũ. Algã herbã quã proiicit aqua q̃ ad populũ sæpe iacit. Maro. Proiecta uilior alga. Credimus hunc illi. s. Augusto cæsari cui Tityr. i. Maro. Bissenos, ut in prima ęgloga. Hic illũ uidi iuuenẽ me libcæ quotãnis. Bissenos cui nostra dies altaria fumãt. Ipso uigilantior Argo, cui tñ centum erãt oculi, quorũ bini dum taxat somnũ acceperũt Verũ falco q̃q; peruigil est auis, Vñ in epigrãmatis alludit de eo ad sũmũ põtificẽ. Ducere sopitis pastor potes ocia curis. Falco tuas Argi mo re gubernat oues. Daphnide sequit doctior, quẽ tñ Theocrit & Maro doctissimũ & diuinãdi peritũ inducũt. Nec solũ. s. daphnide doctior, sed eo. s. Apolline nomio q̃ ob interfectos cyclopas nouẽ annis spoliat diui nitate pauit armẽta Admeti regis Thessalię iuxta amphrysũ ut alibi di ximus, p rura ergo thessala per amphrysũ. Omẽ pecus. i. totã ecclesiã ca tholicã magistri solymi. i. hierosolymitani uidelicet Petri & dignus suc cedere patri. s. Petro papę q̃ pater dicit, q̃. s. pater fuit, pastor pecoris assy rii. i. iudaici & totius ecclesię q̃ prima fuit in assyria. Post retia. i. relictis re tibus factus est piscator hoim. Conciliare Iouẽ aut deũ aut summũ pon tificem. Si fauet iste mane. Omnem ergo spem in Falcone collocandam censet, quod ut significet hoc argumentum excogitauit.

Padus
Abdua
Macra
Alga
Argo

AEGLOGA X. QVÆ DICITVR BEMBVS

de fratrũ obseruantiũ & nõ obseruantiũ controuersia. Collocutores Candidus. Bembus. Batrachus & Myrmix. Post religionis ingressum.

Maxima pastores agitat discordia Bembe
Qui solymos colles galilæaq; rura colebant
Batrachus hinc, Myrmix illinc certare parati
Iudice te paucis, si non audire recusas

Can.

Et niſi te reuocant maiora negocia, dicent
Tu pater es uatum, tuſcis componere lites
Iurgiaq;& blandis conuicia tollere uerbis
Te quoq; pierios fama eſt potaſſe liquores
Et uidiſſe deas, quibus eſt cuſtodia ſacri
Fontis, & eurotæ campos ac Phocidis arua
Ipſe ubi fronde ſua tibi tempora cinxit Apollo
Dona dedit cytharam, neruos & eburnea plectra.
Dicite qñquidem tepidos admouit ad ignes Bem.
Nos hyberna dies, dum non ſinit ire per agros
Bruma gregem flatu boreas dum ſeuit acuto
Dum riget omne ſolum, tectis dum plurima pendet
Stiria dum torpent ſub aquis glacialibus amnes
Ocia damnantur, quæ nulla negocia tractant.

Batrachus
Myrmix

Solymi

Maxima paſtores. Hac ultima æglogā quā ut ſuperiorem in religione cōpoſuit agit carmelitarū fratrum obſeruantiū quorū partes Batrach⁹ agit, & nō obſeruantiū q̄s Myrmix defendit controuerſia, fictis nō abre contendentiū uocabulis. Nam Βάτραχος rana dicit, cui fere ſimilem habent carmelitæ de obſeruatione interiorē tunicā, quia piceā aut ut dicunt griſeam. Myrmix aūt formica q̄ nigra eſt ut non obſeruantiū tunica. Maro. It nigrū campis agmen. Prēterea ut in fabulis eſt ranę elegerūt regem, ut obſeruantes ſub uno cōiter uiuunt patre, Formicæ aūt in una quidem domo multos habēt magiſtratus, ut nō obſeruātes diuerſas habent culinas, Litē proponit Candidus per quem fere auctorē intelligo. Paſtores. i. carmelicolas aut fratres de carmelo ꝓfectos. Solymos. i. hieroſolymitanos. Tu pater es uatum. Forte generalē ordinis hoc noīe appellat qui pater eſt uatū, quia ꝯ carmelitarū qui filii olim erant prophetarū & prophetę, q & uates dicuntur, Tu ſcis cōponere. i. finire, ut Ante diem clauſo cōponet veſper olympo. Et in buco. Non noſtrū inter uos tantas cōponere lites. Vñ qui pacto litem terminant ſe compoſuiſſe aut cōpoſitionem feciſſe dicunt. Pierios liq̄res. i. hauſtus muſicos quibus poeta euaſerit. Et uidiſſe deas. ſ. muſas, quibus uiſis & ab eis ad Hippocrenē ductꝰ Heſiodus poeta euaſit, vñ Ouidius. Ecce deas uidi, nō q̄s p̄ceptor arādi
Viderat aſcræas cū ſequeretur oues. Neutro autē modo dicit ſe Perſius euaſiſſe poetā in principio ſic. Nec fōte labra, plui caballino. Nec in bici

piti ſomniaſſe parnaſſo Memini, ut repente ſic poeta prodirē. Et eurotę cāpos, Eurotas fluuiꝰ eſt laconię lauriſer, unde illic phœbus fingitur do cuiſſe lauros. In buc. Maro. Oīa q̄ phœbo quōdā meditante beatus Audiit eurotas, iuſſitq; ediſcere lauros. Ille canit, Ac Phocidis arua in q̄bus parnaſſus eſt mons totus muſis cōſecratus, Ouidi. Separat aonios acteis phocis ab aruis Terra ferax. Et paulo poſt. Mōs ibi uerticibꝰ petit ardu us aſtra duobus. Noīe parnaſſus, ſuperatq; cacumine nubes. Fronde ſua .i. lauro. Maro in buc. Phœbo ſua ſemp apud me Munera ſunt lauri, dona dedit. ſ. ſua cytharā quā a ſe inuentā orpheo dedit, neruos. i. chordas & eburnea plectra, i, lyrā heptachordē quā inuenit, cū tetrachordis mercurii dicaī, Hora. in arte. Ne forte pudori Sit tibi muta lyrę ſolers & cantor Apollo. Dicite, ſic Palemon Maronianus, Dicite q̄ndoquidē molli cōſedimꝰ herba. Et nunc omnis ager nūc oīs parturit arbos, Quod hic ex induſtria mutat quaſi p legē ameboei carminis contrariū dicens. Tepidos admouit, Perſiꝰ. Admouit iā bruma foco te Baſſe ſabino. Boreas uētus ſeptētrionalis dictus rex Thracię, ꝙ illinc ubi regnat ad nos ueniat flatus eſt acuti, vñ Maro. Et boreę penetrabile frigus adurit, Dū riget ſ. gelu, Stiria guttę in longū cōgelatę, Torpēt ſtagnantiū more. Ocia dānantur q̄ nulla negocia tractant, unde Cicero in principio iii. offi. Publium Scipionē dicere ſolitū ſcripſit Cato nunq̄ ſe minus ocioſū eſſe q̄ cum ocioſus, nec minus ſolū q̄ cū ſolus eſſet. Magnifica uero uox & magno uiro & ſapiente digna q̄ declarat illum & in ocio de negociis cogitare & in ſolitudine ſecum loqui ſolitum. Vbi ſcies ocioſum dici qui muneribus publicis uacuus operam dat rerum cognitioni, unde poetica ſtudia ocia uocantur. Non ergo ocioſus nihil agit ſicut ceſſator.

Eurotas
Parnaſſus
Boreas
Stiria
Ocioſus.

Paſtores genus infœlix æſtate uagamur Myr.
Pro grege ſolliciti, ſed nos cum frigidus imber
Continet in ſtabulis, lites & iurgia ſurgunt.
Qui ueteres audent ritus mutare ſuoq; Batra.
Arbitrio, & nullis ducunt ſub legibus æuum
Hi ſunt o Myrmix qui bella domeſtica gignunt.
De ueteri ritu, de conſuetudine patrum Bem.
Rixa igitur uobis? leges moreſq; parentum
Batrache dic dic cur noſtrum ueniſtis in orbem
Ex phœnice ſolo, nos paſcua uidimus illa
Vidimus herboſos fœlici uligine campos

Vertice carmeli uitreis uberrimus undis
Fons cadit,& rauco denſum nemus irrigat amnē
Vidimus & Iordanis aquas,ubi maximus olim
Paſtor oues mergens ſcabiem rēſecauit auitam
Amnis hic a libano ueniens galilæa per arua
Tranſit,& ampla lacu conſurgit in æquora magno
Vnda coit rurſum,rurſum mare fundit apertum
Vrbs ubi romani de nomine dicta tyberi
Vnda coit rurſum,tandem hiericunte relicta
Intrat in infames aſphalti gurgitis undas
Hinc ſatis eſt nos oram omnem uidiſſe probatum
Dicite & hinc tandem ueſtras demergite lites.
Batrachus audaci ſemper ſeſe ingerit ore Myr.
Et mihi ſe præfert magno temerarius auſu.
Non ego me ingeſſi,proceſſi a iudice iuſſus Batra.

Paſtores genus infœlix,Proponit Myrmix litē deteſtās eo q̄ qui de obſeruatione nō ſunt,qa molliorem ducūt uitā,uellent in ſuo ſtatu ſine cō troueſia & moleſtia pmanere,cōtra de obſeruatione uellent omnes ſui ſimiles eſſe,Æſtate uagamur ,p grege ſolliciti,allegoricos pro uictu.Sed cū nos frigidus imber cōtinet in ſtabulis.Maro geor.i.Frigidꝰ agricolā ſi qñ cōtinet imber,Nō exire aūt ſtabulis tūc docet ibidē ſic, Cū propiꝰ ſtabulis armenta tenerent,Lites & iurgia ſurgunt,argute quaſi in odiū iurgiorū litē refugit,vñ Batrachꝰ,Qui ueteres audēt ritus mutare &c. Hi ſunt o Myrmix q bella domeſtica gignūt q.d.non nos ſumus in culpa,q uelimꝰ in pace ſine iniuria uiuere,ſed qui ordini & profeſſioni nr̄æ iniuriā inferūt per nouos ritus,Interloquit aūt Bēbus ſignificans ſe peritū locorū & obſeruationis cæteris ut idoneus cōprobet iudex arbitrariꝰ Leges moreſq; parentū,i.patrū & maiorū tuorū ad quos reuocare uis Dic cur noſtrū ueniſtis in orbē,i.europam.Ex phœnice ſolo,i,ex galileā quā Phœnices ſcīn Straboně habitāt,et q̄ eſt in phœnicia,Nos paſcua uidimus illa,ut paſtoralē agere rē uideanť & non imptinentē ad bucoli cū carmē dicit paſcua nō clauſtra.Fœlici uligine,Vligo (inquit Seruiꝰ) eſt naturalis terrę humor ab ea nūq̄ diſcedēs,vñ uliginoſus ager ſemp humidꝰ eſt,humidus aliq̄n ſiccať.Vertice carmeli uitreis uberrimus undis,Fōs cadit,i.defluit,Vbi maximus olim paſtor nō tam de Heliſeo q

Vligo

illic Naaman ſyrū e lepra mū dauit q̄ de diuo Ioanne Baptiſta loqui ui Iordanis
detur qui ſcabiē auitā,i,originalē maculā reſecauit baptiſando, A mnis
hic.ſ.iordanis a libano ueniens per duos fontes qui dicūť ior & dan,vñ
iordanis nomen.Rurſum mare fundit apertū,ſ,tyberiadis,de q̄ Ioannis
vi,Abiit Ieſus trans mare galilæę q̄d eſt tyberiadis,De noīe dicta tybe
ri pro tyberii.ſ.tyberias,tandē hiericunte relicta,declinať hæc hiericus
huius hiericuntis,ſicut amathus amathūtis & multa alia.Intrat in infa- Aſphaltus
mes aſphalti gurgitis undas.Aſphaltus eſt q̄d mare mortuū uocant,in
q̄d urbes illę quinq; infames abſorptę ſūt igni & ſulphure propter abho
minabile crimē q̄d ab illarum una zodomiticū uocant, Hinc,i.ex his q̄
dixi ſatis probatū eſt nos uidiſſe omnem oram,i,regionē illā,Dicite er
go & demergite.i.obruite & ſopite,hoc eſt finite tandē hinc,i.de hac re
ueſtras lites,Et mihi ſe præfert magno temerarius auſu. Volunt em̄ de
obſeruatione ut ſunt pręſtantiores haberi.Proceſſi a iudice iuſſus dixe-
ratenim iudex Bembus,Batrache dic &c.

Pone pedum Myrmix & tu q̄q; Batrache nō eſt Bē.
Orandum armatis manibus,ſed mentibus æquis
Batrache dic,Myrmix animi compeſce furorem
Interea,ut uenias magis ad reſponſa paratus
Qui furit inſanit,qui uero inſanit amaro
Impatiens animo nec corda nec ora gubernat
Quicquid ait uanum eſt,quicquid molitur ineptum
Bembē genus noſtrum,generiſq; exordia dicam Ba.
Venimus aſſyriis(ut Candidus inquit)ab oris
Eſt pater Helias nobis,qui ſuſtulit armis
Paſtorum genus omne malum,qui traxit olympo
Flammigeros ignes,qui aſcendit in æthera curru.
Nobile & antiquū genus hoc,& clara propago Bē.
Paſtores alii quotquot per rura uagantur Batra.
Omnia ſunt riui noſtris a fontibus orti
Nos dedimus leges,paſcendi oſtendimus artem
Quo magis hi peccant qui cum ſint ordine primi
Primatum amittunt ſtudia inconſulta ſequendo

Nos radix,alii rami,sed nos quoq; rami
A ueteri radice patrum iam ætate caduci
Tradidit Helias certam pastoribus artem
Qua curare greges,qua noxia pabula fas est
Discere,& occultos imbres uentosq; latentes
Quiue salutaris for_t,& qui pestifer annus
Signa dedit,nihil omisit quod ouilia tangat
Sed fons ille fluens carmeli e rupibus altis
Tam nitidus quondam,tam dulci limpidus unda
Tramite mutato(patet id)modo currit in austrum
Sed prius(extat adhuc uetus alueus)ibat ad ortum
Hi cursus fecere nouos liquere priores
Quos dederat riuo uetertm prudentia patrum.

Pone pedum Myrmix,Quia acris lis est ne ex uerbis ad uerbera prorũ pant monet tela deponi pro quibus pastores pedũ habent.Et tu q̃q; Batrache,bona fantasia priorẽ cõpellat eũ qui de obseruatione nõ est quasi ardentior sit ad arma.Nõ est orandũ.i.causæ nõ sunt ab oratorib⁹ dicẽdæ corã iudice armatis manibus.Id em̃ uetãt leges.Sed mentibus,quia disturbatis animis facile ueritas ledit.Batrache dic,repetit & confirmat q̃d supra dixit.Vt uenias magis ad respõsa parat⁹.Bona admonitio,qa ardẽtes ira raro se purgant ut decet,intenti ad ingerẽda potius cõuicia ut patet apud Maronem in Palemone.Nec corda nec ora gubernat,vñ Hora.Ira furor breuis est, aĩm rege,q nisi paret impat. Quicq̃d molit .i.cũ molimine & difficultate conat attẽtare,Bẽbe genus nr̃m ut gr̃am & beniuolẽtiã iudicis captet,cõpellat eũ proprio noie, pollicẽq; exequi ipsius iussa,Venimus assyriis(ut Candidus inquit)ab oris.Dixerat em̃ Qui solymos colles galileaq; rura colebãt,Iudea em̃ in Assyria est cui⁹ caput olim Babylonia,Est pater Helias nobis.s.Thesbites de q̃ iii.& iiii. Regũ abũdans mẽtio fit.Qui sustulit armis.Nescio an legẽdũ sit aruis, Q̃ si legẽdũ est armis intelligã de armis zeli,aut de ignib⁹ cœli q̃b⁹ ar matus duas quinq̃genas sustulit.Qui traxit olympo flãmigeros ignes ut iiii.regũ.i.Si hõ dei ego sũ descẽdat ignis de cœlo & deuoret te & gnquaginta tuos,Idẽ iii.regũ xviii.Inuocauit ignẽ q deuorauit holocaustũ Qui ascẽdit in ethera curru,ut habẽt iiii.regũ ii.Nobile & antiquũ gen⁹ hoc & clara propago,qa monastice uitę princeps est Helias,& sanctis literis perq̃ illustris,Propago aũt qñ progeniem significat primã corripit

Ira

Propago

quã pro uite producit.Pastores alii,Id(ut dixi)diuus Hiero.quoq; sentit Nos dedimus leges,quia primi fuerũt qui religiosorũ more simul uiue rent & monasticã uitã in carmelo agerẽt.Pascẽdi ostẽdimus artẽ.i. norma simul uiuẽdi.Quo magis hi.s.qui noua instituta appetũt,et uetera q̃ digniora & meliora sunt immutare uolunt.Primatũ amittũt, qa dicũt se ultimos mendicantiũ approbatos cũ primi sint,qa iussi sunt in solido statu permanere.Sequẽdo studia incõsulta,i,inconsultor⁹ qbus nouitas placet.Sed nos q̃q; rami a ueteri radice.i,pullulauimus a pribus nostris, sed alii quasi p imitationẽ collateraliter,nos p propagationẽ ex uera radice Caduci ętate.i.antiqtate a prima pfectione decidentes,q̃d dicit propter nõ obseruãtes.Tradidit Helias certã pastorib⁹ artẽ,i.formã recte uiuẽdi exẽplo uitę suæ reliqt.Qua curare greges,ut rẽ pastoriã(ut dixi) agere censeat,omia ad pastores refert,ostendens officia pastoris ouium eũ allegoricos intelligat animorũ,Pastorũ em̃ est curare greges, uitare pabula noxia,qa certis dieb⁹ saltẽ abstinẽt carnib⁹,& occultos imbres ,i.infectiones & uentos latẽtes,murmura(ni fallor)intelligit.Maro aũt in geor.i.dat uerorũ uentorũ ꝓgnostica.Nihil omisit,more suo positione primã producit,cũ Horatius & fere alii omisit prima breui scribãt. Sed fons ille fluens allegoricos uita religiosa tam limpidus.i. purus & clarus, Tramite mutato(patet id)modo currit in austrũ.i.meridiẽ qui animãtibus in italia p̃sertim est pestifer,quia corrũpit etiã opsonia,Iuue. tñ hic properat uelut urgeat auster.Hora.Pręsentes austri coquite hor⁹ opsonia &c.Allegoricos uult bona instituta esse inuersa atq; deprauata Sed prius ibat ad ortũ.s.solis.i.ad orientẽ,quia eurus & boreas salubres sunt uenti,Allegoricos intelligit ad cœlum.Extat adhuc uetus alueus p quem.s.fons ille fluere solebat.i.adhuc reperiuntur reliquiæ ueteris religionis.Extare enim est superstitem esse aut superstare dum reliqua occiderint.Hi.s.noui qui non obseruant.

Limpidus

Extare

Quid tibi,siue nouo currat seu tramite prisco Myr.
Dummodo fœcundis humectet pascua lymphis?
Et quid de cœli quereris regione? per austrum
Solis iter,melior uitis quæ respicit austrum
Et melior legitur libycis de collibus uua.
Est melior taxus boream quæ respicit,ergo Batra.
In boream melius poterat decurrere riuus
Pastor es & cura pecoris malesane relicta
Sermonem de uite facis,quasi legibus iisdem

Grex & uitis eant, nec quod discrimen in undis
Gramineq; & uentis nosti & quam noxius auster
Sit pecori, disce a roma si noxius auster
Cur mutinensis agri pecudes sunt uellere fusco?
Cur Clitumnus habet niueas? cur mantua molli
Lanicio excellit, ueronaq; proxima manto?
Vnde hæc multiplici rerum uariantia forma
Non aliunde nisi a cœlis, a gramine & unda.
Cãdide utrunq; pedũ, pcul hinc (rogo), ptin' aufer Bẽ.
Inter eos hodie uideo bellum acre futurum
Clam cape, & auferto, subter sarmenta reconde.

Quid tibi. Rustice respõdet Myrmix ut doceat non obseruantes fere indoctos & nõ literis sed pditis studiis uacare, Quid tibi. i. ad te, sicut in euange. Quid tibi & mihi mulier? Dũmodo fœcundis, id quidẽ uerũ si eam fœcunditatẽ pariat quã Batrachus desyderat. Per austrũ solis iterga semper est in zodaico, Melior uitis. s. est q̃ respicit austrum, ga respicit solẽ incũbentẽ, vñ dictũ est denicq; aptos Bacch⁹ amat colles. Et melior legit libycis de collibus, i. libyã hoc est meridiẽ respiciẽtibus, aut reuera de libycis intelligit, ob eandẽ rẽ, Est melior taxus, docet Batrachus nõ esse responsũ ad rẽ, ga licet ad austrũ uersa uitis sit melior, nõ tñ cõtinuo melior est pecori auster q̃ eur⁹, sicut licet taxus q̃ frigora secũdũ Maronem amat, Dicit aũt ii. geor. Apertos, Bacchus amat colles aquilonẽ & frigora taxi, pstantior est ad boream, non statim tñ ad boreã est melius pecus. Sermonẽ de uite facis, Argute taxat eos ebriositatis et uitiositatis quia ex abũdantia cordis os loquit. Quasi legibus isdẽ aut poti⁹ iisdem grex & uitis eant, q̃d esse negat, quia sæpe ubi maior copia uini minor est pecorũ. Innuens p hoc uini copiã officere castitati religiosorũ, nã uenter mero æstuãs facile despumat in libidinẽ, ut auctor est Hiero. Nec q̃d discrimen, i. quæ drña. s. sit, & q̃ noxius. i. nociuus auster sit pecori. Disce a roma si noxius auster, Id quidẽ manifestũ, ga eo flante uarii generant morbi. Cur mutinensis agri pecudes sũt uellere fusco. i. subnigro, Cur clitumnus habet niueas. s. pecudes, sed et iuuencos ac tauros qbus in triumphis utebant, vñ Maro georgi. ii. Hinc albi clitumne greges & maxima taurus Victima, sæpe tuo perfusi flumine sacro, Romanos ad tẽpla deũ duxere triũphos, Clitũnus aũt fluuius est in Meuania quæ pars est vmbriæ partis Thusciæ, de q̃ fluuio dicit Plinius in naturali historia, q̃ animalia q̃ eum potauerunt albos fœtus procreãt. Cur Mantua molli lani

Clitũnus

Mantua

tio excellit? Est tñ in Euganeis mollior sed uicini sunt. Veronaq; proxima manto. i. Mãtuæ urbi. Vsurpatiue dixit manto, quia nõ utimur nisi ntõ actõ & vtõ in o, & grõ in us a græcis in o longũ exeũtibus ut mãto mãtus. Candide utrunq; pedũ, quia deposuerant pedum. i. baculum pastoralem, sed non longe a se reiecerant ne a uerbis ad uerbera pueniret monet sedulus pastor Bembus secrete Candidum ut utriusq; pedũ sub ter sarmenta recondat. Sarmenta autem (quia non omnes gallicum no scunt) sunt putamina & resectamenta uitium.

Sarmenta

Bembe mihi tecum sermo est, dum uixim⁹ una Batra.
Dum commune pecus nobis fuit, heu mihi quantum
Dedecus, heu quot sunt pecudes incommoda passæ
Nec mersare gregem fluuio nec uellera certis
Temporibus (sicut mos est) tondere licebat
Nudabant spineta pecus, nudata secabant
Terga rubi, scabie cutis aspera. tabidus humor
Pestis, & in totum serpebant ulcera corpus
Multum igitur refert pecudes quę pabula carpant
Flumina quæ potent, & qua regione morentur
Dic mihi dic? Myrmix priscum cur lana colorem
Perdidit? hæc gregibus quidnam noua uellera fecit?
Cur pecus est nigrum, quod erat melioribus annis
Clarum? immutarunt mutati uellera mores
Bembe ad te redeo, paucis absoluere nitar
Sed quo digna omni tua sit sententia laude
Vera loquar, tu iura tenes, ego facta docebo
Iudicium reddit uerum enarratio uera
His animaduersis ægre tot damna ferentes
Venimus ad fontem, riuumq; a uertice summo
Scrutari mihi cura fuit, tu prouide Myrmix
Interea nidos auium, uel dorcada paruam
Venabare, tuæ quæ dona darentur amatæ

Bembe uides ut aperta in me conuicia torquet? Myr.
Auguror, ista manu lis est non ore agitanda
Mos mihi non lingua maledicta refellere dextra.
Batrache ne uerum taceam, linguosior equo es. Can.
Iurgia bilem acuunt, conuicia pectus acerbant
Non tibi cum puero res est, nec homuncio myrmix
Res male tuta uiros lingua irritare proterua.
Da ueniam Myrmix, amitam proferre uolenti Ba.
Nescio quis mihi misit in os malus error amatam.
Do ueniam, caue ne rursum me uoce lacessas. Myr.

Bembe mihi tecũ sermo est q.d. in hoc homine nihil uideo rationis dũ uixímus una. i. priusq̃ per reformationẽ (ut aiunt) a non obseruãtibus seiuncti sumus, Heu mihi quantũ dedecus, heu quot sunt pecudes incommoda passę q.d. maxima & innumera. Nec mersare gregem fluuio. i. debitam curam animis adhibere. Nudabant spineta pecus. i, mundanę cogitationes & cõuersationes (nam litera ut dicũt aperta est) Tabidus humor uitium carnis. Multum igitur refert, i. distat & ad rem facit, q̃ pabula de spiritualibus intelligit. Priscum cur lana colorem perdidit, qa príus ex auleis cõprobauerunt obseruantes usi sunt uestibus piceis seu greyseis, qualibus adhuc in nonnullis utuntur fratres illiterati quos conuersos uocant. Noua uellera, quia nunc nigra sunt intrinsecus indumenta, q̃d factum dicunt ut unius uideantur gregis, quia eñ piceus color ut in fratribus diui Francisci uidemus, tã uarius est, concluserunt in nigrũ immutare, quẽ de obseruatione italica respuunt, putantes natalem & sine fuco factum magis congruũ religioni, q̃d & Maro censuit dicens, Nec uarios discet mentiri lana colores. Veritas eñ præstat mendacio, quod erat melioribus annis clarũ. Si de exteriore loquitur non uidetur procedere quia omnes adhuc candidã seruant chlamydẽ. Dicamus ergo clarum. i. subnigrum, qui respectu plane nigri clarus est. Vellera uulgo gemino l scribit, quia tamẽ a uelando uenit, potest simplici l scribi. Vera loquar. Oratorie iuxta rethorum pręcepta præ se fert fiduciã. His animaduersis. s. malis q̃ pecori obuenerãt, uenimus ad fontẽ. s. religionis uel dorcada, Δορκάς gręce dicitur latine caprea, i. capra syluestris. Tu prouide ironicos id refert, tuæ q̃ dona darentur amatæ, Id amare sed utinã nõ uere, unde Myrmix Bembe uides &c. Mos mihi non lingua maledicta refellere dextra, Id aũt acerbius contra se fatetur Myrmix. i. non obseruans, ut se longe a dñico consilio abhorrere significet, qui auferenti pallium docet potius tunicam addere q̃ in pugnã procedere aut litem inuti-

Dorcas

lem fouere. Verum quia neutrũ decent conuicia, accedit Cãdidus bene fungens officio suo, quia candidus dicitur omnis liuoris expers, linguosi or. i. uerbosior æquo. i. q̃ equũ & honestũ est. Iurgia bilẽ. i. cholerã q̃ stomachũ mouet, quia sermo durus suscitat furorẽ. Nec homuncio Myrmix, id iucũde, quia Myrmix (ut dixi) formica interp̃tat, cui robur pro modulo corpis maximũ inest, qa grana maiora se infert interdũ & oua sua se q̃q; maiora trãsfert. Viros q.d. animosos & mares aĩos. Amitam proferre uolenti, Amita patris est soror ut matertera matris, cui honestius q̃ amatæ mittantur munera. Cætera nota ut hæc fere nota putem

Bilis

Amita

Matertera

Alueus excelsa saliens de rupe lacunam
Foderat, & clausis ripas æquauerat undis
Gurges erat textu syluarum umbrosus opaco
Densaq̃ sepierant tristem spineta lacunam
Mille uenenorum species in gurgite uidi
Mille secus ripas in opaco margine, mille
Per nemus ad lymphas sinuoso serpere gressu
Obstupui, & rapido rediens ad ouilia cursu
Incipio paleas furca uersare tricorni
Ecce caput tollit coluber, linguaq̃ trisulca
Sibilat, inflantur fauces, ne pa liuida tendit
Brachia, uentrosus profert uestigia buffo
Vipera per stipulam gradiens strepit, o loca dixi
Non pecori tantum, uerum & pastoribus ipsis
Noxia, mox grege diuiso de sedibus illis
Pascua quæsitum tristis meliora recessi
Perq̃ iter antiquum fontis noua flumina duxi
In campos, ubi prima suos aurora colores
Explicat & croceos phœbi redeuntis ad ortus
Hic mihi fœcundæ pecudes, hic pascua læta
Et sine labe liquor, dulces sine crimine lymphæ
Hæc loca primæui sunt quæ coluere parentes
Signa calæ superant, puteus, cariosaq̃ ligna

Fixa solo, seiuncta pedum discrimine septem
Et focus, & lacera quæ cingitur area sepe.

Alueus Gurges

Alueus excelsa. Docet Batrachus qd in fonte uiderit dicēs. Alueus. i, riuus saliens de excelsa rupe foderat. s. p̄cipiti casu lacunā. i. receptaculum aquarū & sordiū, & æquauerat &c. Gurges. i. uortex aquarū spineta. i. spinæ densa sepierant. i. sepimēto q̄dā clauserāt. Ego uidi mille species uenenorū. i. prauarū traditionū & malorū morū ad. i. iuxta lymphas. i. aq̄s .i. uidi fontē primę religionis penitus infectū. Obstupui &c. furca tricorni. i. tria cornua habēti. Nepa liuida. i. scorpi⁹ hñs uenenū liuidū sub cauda, sed hic dicit liuida brachia. i. chelas liuētes, uētrosus. i. hñs magnū uētrem. Bufo. i. rana uenenosa. Vipera. i. aspidū pessima sic dicta q̄ ui pariat, quia non potest ædere fœtus suos q̄s ore concipit & patrē cōcipiēdo necat, sed ipsi uicini partui aut tam maturi ad partū dētibus secāt uētrē maternū & ita uipera nec̄ patrē nec̄ matrē uidit unq̄ incolumē, q̄d benignitate naturę in nos efficit, ne tā noxia pestis multiplicet, Pascua q̄si tū tristis meliora recessit. Queritū supinū est. i. ut quērā aut q̄siturus meliora pascua. Vñ docet obseruātes discessisse propter prauos nō obseruātium mores. Perc̄ iter antiquū. i. iuxta traditionē primorū patrū. In campos ubi prima suos. i. oriētē uersus, sicut prius dictū est ad ortū. Croceos ortus phœbi. i. solis. Hęc loca primæui sunt q̄ coluere parētes. Manifesta est ergo allegoria, nā per orientē & eurū purā & salubrē significat uitā, per meridionalē plagā & austrū uapidā et mollē, ut uentus ille plumbeus & tepidus est, Signa casæ. s. pastoralis carioscq̄ ligna fixa solo seiuncta pedū discrimine septē. Tm em spacii celis singulis congruit, & focus .s. cōis quo ignis fouetur, & area. i. locus spacios⁹ in medio claustri circum quē porticū & deambulacra faciunt cingit sępe lacera, allegoricos significat claustrorū muros dirutos & puios a nō obseruantibus factos

Cura uiris leuibus rerum solet esse nouarum Myr.
Propterea certe noua pascua quæris, & amnes
Fingis inauditos, & uis nouus auctor haberi.
Cura uiris grauibus rerum solet esse suarum Batra.
Propterea Myrmix nimis a grauitate recedis
Hæc nouitas non est nouitas, sed uera uetustas
Relligio & pietas patrum instaurata resurgit
Quam tua corrupit leuitas, & nota tuorum
Segnicies, igitur si quis labentia tecta
Erigat, & sterilem qui mansuefecerit agrum

Iudice te damnandus erit? non ponitur arbor
Altera, sed ueteri inseritur bona uirgula trunco
Segne prius lignum nostro fit fertile cultu.
Q̄uis pingue tuo pecori sit gramen & unda Myr.
Defecata, tamen multæ cum matribus agnæ
Interiere, lupi & pastæ meminere uolucres.
Hæ fateor quæ dira tuæ contagia pestis Batra.
Accepere, etiam procul aspicientibus obstunt
Tantum uirus inest, uestri uis tanta ueneni
Propterea magis atq̄ magis discedere semper
Est animus, patitur pecus hæc incommoda nostrum
Sola, q̄ in uastam nondum discessit eremum
Nec satis a uobis procul in deserta recessit.
Batrache de gregibus mentiris plurima nostris Myr.
Certe alienarum tibi cura superflua rerum
Et temere assumis partes censoris iniqui
Cur mihi qui pasco cuium pecus ista tueri
Non licuit? solis ne domus mea cognita uobis?

Cura uiris leuibus, quanq̄ id strenue cauit Batrachus ne res nouas dicatur molitus, tñ cum aliud non posset, id falso obiicit Myrmix, Et uis nouus auctor haberi, hoc eis obiicitur q ad reformationē alios uocant aut compellunt. Cura uiris grauibus, subtilis responsio deuerbium deuerbio retundens. Hæc nouitas non est nouitas id est quam dicis nouitatē non est nouitas sed uera uetustas. Vnde manifeste dicit religio & pietas patrum instaurata id est in statum & formam priorem reducta (unde uerius dicitur instauro q̄ restauro) resurgit. Et nota tuorum. s. confratrū qui mansuefecerit agrum, redit ad translationem propter sæpe dictam causam ne uidelicet non pastoralis agatur res. Segne id est tardum & infœcundum quamuis pingue. Docet etiam inter eos qui se obseruantes dicunt adhuc esse morbidos & multos interiisse. Ad quod Batrach⁹ Segnes
Hæ fateor id est fateor q̄ hæ oues interiere quæ dira tua contagia pestis accepere id est quæ infectæ ad nos uenerunt, nec se purgari permiserūt tantum uirus id est uenenum q̄d in uastam nondum discessit eremum id est quod nondum penitus a communione uestra discessit.

Eremus Dicitur aũt eremus sine aspiratione gñe fœ. & media lõga, q̃ tria inuerti solent. De gregibus mẽtiris plurima nostris. Cũ aliter se purgare neque at ad cõuicia refugit. Cur mihi qui pasco cuiũ, dictũ id puto pro cuiũcu ium. i. cuiuscunq; pecus ista tueri. i. prospicere quæ tu mihi obiicis, solis ne domus mea cognita uobis. i. uidetis ne uos soli infectionem (ut dicitis) domus meæ quam nos ignoramus.

Æthiopes una quoniam nigredine sordent Batra.
Ille color nulli uitio datur, omnibus idem
Vultus, & alterius si quis reprenderet ora
Et sua damnaret, pecori pecorisq; magistris
Fex eadem, scabies eadem, cutis & color idem.
Parcite, iam satis est lis intellecta, diesq; Bem.
Inclinata cadit, iam post iuga summa ruit sol
Audite o magni generis longæua propago
Lite super uestra quæ sit sententia nostra.
Batrache me audaci totiens sermone lacessis. Myr.
Non ego, sed nõ æqua magis te causa lacessit Batra.
Iudiciumq; timet sibi mens male conscia iustum.
Quando inimicitias tempus deponere, rursum Can.
Vestra nouas lites uecordia suscitat, ergo
Perpetuis hæc rixa odiis æterna manebit?
Quæ uos debilitas capitis, quæ insania uexat?
Non pudet his uti tanto sub iudice nugis?
Ergo animis audite æquis odiisq; sepultis
Vltima doctiloqui quæ sit sententia Bembi.
Ferte per antiquos patrum uestigia gressus Bem.
Et ueteres seruate uias, reuocate uagantes
Per ualles & saxa greges, per lustra ferarum
Figite in antiquis iterum magalia campis.

Æthiopes una, graphice docet q̃ re illi nõ uideant suã deformitatẽ suaq; uitia, qa oẽs tales sũt, ille color, i. niger, fex eadẽ, eadẽ infectio, Quia vo ad manifesta usq; cõuicia processũ est ne ultra progressio fiat dicit Bẽb.

Anno domini .m. quingentesimo 15

Finita est per me laurentium Hutthe sabato ante palmarum Anno 1:5:1:5.

Scriptor voce pia petit vnum aue maria

Parcite. i. abstinete a cõuiciis, qa lis est iã satis intellecta, Diesq; inclinata cadit. Audite o magni generis lõgæua propago, qa eos ab antiquitate laudat timet iã dudũ Myrmix causę suę, vñ non attendit ad iudicẽ, sed ad cõuicia dicta dicẽs. Batrache me audaci totiẽs sermone lacessis. i. pro uocas ad irã. Nõ ego. s. te lacesso sed magis. i. potius lacessit te causa. s. tua nõ ęqua. i. iniqua. Iudiciũq; timet sibi mens male conscia iustũ, Multæ & egregię ubiq; sunt sentẽtię quas memorię cõmendasse profuerit, Interloquit Cãdidus q director uidet utrorũq; litigãtiũ, qa pro eis iudicẽ delegit. Qñ, ordo est qñ tẽp. s. est deponere inimicitias, tunc. s. vr̃a uecordia. i. puersitas cordis suscitat rursũ nouas lites. Ergo indignãter id dicit. Nõ pudet his uti tanto sub iudice nugis? Magnifacit auctoritatẽ iudicis ut sentẽtię ab eo datę maius sit põdus, Ergo, qa id decẽtius & honestius est q̃ odiis progredi, animis audite ęquis odiisq; sepultis. i. sopitis & oppssis Vltima. i. (ut dicũt) diffinitiua sñia. Est aũt hæc. Ferte p antiq̃s &c. incedite more maiorũ uestrorũ, Reuocate uagantes p ualles. i. q oberrant a Carmelo q mons est, i. a uera religione in carmelo instituta, intelligere aũt potes molliter uiuẽtes. Et p saxa. i. dura & aspera mundanarũ curarum, et per lustra ferarũ. i, per lupanaria, quia meretrices lupę q̃ ferę sunt dicunt, & lustra ob id etiam lupanaria, Seclusa aũt allegoria remotiore manifeste uult errantes in perniciosis institutis & moribus ad rectã reduci religionẽ q̃ antiqua est, unde concludit. Figite in antiquis iterũ magalia campis, Magalia (ut dixi) & mapalia pœnorum lingua sũt tuguria & quasi pastorales casæ. Vult ergo præstare in antiqua uiuere paupertate, dummodo sancta maiorum suorum seruent uestigia,

FINIS

BAPTISTÆ MANTVANI CARMELITÆ IN LAVDEM Ioannis Baptistæ pro natali eius carmen.

Agnifer ætherna iuuenis dignissime uita
Ante deum preco, lucifer ante diem
Nam puerum supra puerilem gratia sensum
Te tulit ut fieres nuncius ante deum
Sancta tuis hodie libamina ponimus aris
Et damus in festos thura sabæa focos
Scilicet ut uitæ casus expertus iniquos
Auxilio generi sis memor esse tuo
Hæc est illa dies, qua primæ gaudia prolis
Accepit senio fessus uterq; parens
Magnus es, & sancti retines loca prima senatus
Et prope uirgineum crederis esse latus
Et tibi se præfert, nisi sint oracula uana
Omnis in ætherea sancta caterua domo.

Nec putat indignum toti qui præsidet orbi
Quod iuuenis tetricos poneris ante senes
Illic in precio uirtus contemnitur ætas
Nec quantum, sed quo uita sit acta modo
Iure igitur propter meritum præclaraq; gesta
Te decorat primo turba beata loco
Ad te uirginea uenit puer insitus aluo
Et sine uocali protulit ista sono
Nascere magne puer propera dignissime uatum
Secla noua & legem nuncia adesse nouam
Et genus humanum ueracibus argue dictis
Et solymas gentes ad uada sancta uoca
Diuitias aliis perituraq; regna relinque
Et nisi cœlesti non memorare bono
Premia terrenæ mentes terrena sequantur
Regna manent alio nos meliora loco
Noxia multiuolæ fugias consortia turbæ
Sit tua sylua, domus, terra, cubile tuum
Hispida syluestres tibi dent uelamina capræ
Squaleat intonsis os iuuenile comis
Recole iordanis fruticantia flumina, tollat
Vnda sitim, gramen siue locusta famem
Vade prior, præcede meos noue lucifer ortus
Iam meus auroræ limina pulsat equus
Ibimus, & tecum simul illustrabimus orbem
Luce noui solis, syderibusq; nouis
Dum complexa senem mater, uirguncula matrem
Colloquitur, puero tradidit ista puer
Dum populo sacri caneres noua dona lauacri
Ad uada quæ geminis multiplicantur aquis
Ille puer factus iam corpore maior & annis
Supposuit digitis ora lauanda tuis
Iure igitur tua nunc adeunt altaria turbæ
Et tibi iure dies ista dicata fuit
Nam deus illorum ne sint iubet irrita uota
Arma clientelæ qui subiere tuæ
Nos quoq; ne mores damnare putemur auitos
Verbenis gerimus tempora cincta tuis
Sic faueas nobis, ut te ueneremur oportet
Nec precibus debet ulla repulsa dari
Exorare faue miseris pia uota secunda
Voce, oculis tibi cor supplicat atq; manu

Ista dies aliis fac sit fœlicior, adsis
Omnibus, & clemens ad tua templa ueni
Si tamen est quisquam qui orare procaciter ausit
Auferat indignas mobilis aura preces
Hic petet annosæ longissima tempora uitæ
Alter amicitiam principis, alter opes
Forte erit & uetitos demens qui quærat amores
Et dominum mitem postulet esse sibi
Parce iuuentuti, sed luxuriantia muta
Pectora, fert iuuenes impetus atq; furor
Orabit pluuiam rapido qui leditur æstu
Forsitan hoc omnes fœmina uirq; uolent
Vix ferimus rapidi flagrantia sydera cancri
Nec pater extinguit Iuppiter illa tuus
Iam renouat ueteres tellus exusta querelas
Et puero currus extimat esse datus
Arescunt gelidi fontes, moriuntur & herbæ
Perdidit infœlix pascua læta pecus
Hanc igitur minui si quis rogat imbribus æstum
Agnifer illius sunt bona uota, faue
Des petit absentis reditum noua nupta mariti
Et gemit, & supplex ora pudica mouet
At mulier grauida quæ pignora sustinet aluo
Nouaq; iam celeri luna propinquat equo
Da facilem dicit iuuenis sanctissime partum
Ponere cum uentris pondera tempus erit
Languidus auxilium medicæ cui defuit artis
Te uocat, & tremulis uocibus ambit opem
His ego non moueor, nec me terrena remordet
Cura, polos ultra mens animosa uolat
Hæc aliis dentur, meus id sublimius ardor
Et bona contempto uult meliora solo
Vna potens res est me reddere sola beatum
Quæ tibi per uersus fiet aperta duos
Esse tuo coram uultu deus optime rerum
Semper, & aspectu liberiore frui
Hoc peto, tu sanctos inter dignissime ciues
Hoc hodie uotum ne sit inane, faue
Sit puerile licet, gratum tamen istud habebis
Carmen, & ut uenias in mea uota precor.

FINIS

FRATRIS BAPTISTÆ MANTVANI ORDINIS CAR meli professoris de uita beata libellus incipit fœliciter.

Rater Baptista Petro Spagnolo patri suo S. P. D Ocioso mihi f aliquid ad re scribere nuper in mentẽ uenit, Et quũ diu mecum ipse cogitassem unde possem exordiũ sumere, in materiã sane pulcherrimam omniumq; cognitiõe dignissimam incidi. Ea est uita beata quæ quia ab oñibus amari debet, nec amari potest nisi prius cognita fuerit, nõ inutile mihi uisum est, si quid nã ea sit, & quibus gradibus compareť apetuissem. Cur uero hunc libellum ad te potius q̃ ad alium miserim, duabus potissimũ causis factum est, Primo ut quale esset genus exercitationum mearũ agnosceres, & ne frustra me hactenus triuisse tempus forsitan existimares. Secũdo ut de re tam exquisita & immortali deo q̃ gratissima ad egregium mihiq; gratissimũ uirum scriberem. Ego em̃ qui te mihi charior sit inter mortales habeo neminem, nec tñ uelim ut a me pręclarissimũ quid expectes, nam neq; hanc materiã tã diffuse ut tractari posset dicendã assumpsi, in qua diligenter explicanda M. Tullius Cicero facundiæ suæ nerũos contendere posset. Sed ingenii tenuitati cõsulens multarum sententiarũ flosculos summatim delegi, & huic libello inserui, quos legẽs ipe agnoscres. Et qm̃ ego semp animaduerti dialogorũ stilum pene omnibus esse gratiorẽ. Ciceroniano more duos colloquentes introduxi Gigonem scilicet & Adrianũ, hunc de uita beata interrogantẽ, illum uero interroganti respondentẽ. Et quia forsitan hi hoĩes qui sint ignoras, breuiter aperiendũ est. Gigo integerrimæ uitæ homo est qui tres & septuaginta natus annos in nostra religione consenuit, multę sunt in eo uiro litere & sapientia, qualis in Catone fuit multarũ usu cõparata. Hic in quibus rebus beata uita cõsistat probe nouit. Adrianus iuuenis optimę indolis, cuius integritatẽ in hoc uno perpẽdas, q̃ a prędicti senis latere nunq̃ discedat. Non em̃ est credibile eius uitã prauam esse qui bonorũ semper consuetudine utitur. Finge itaq; hos duos post prandium moderate sumptum, & post completas gratiarũ actiones in horrulũ secedere, & sub umbra patulæ arboris inter odoriferas herbas deambulantes hoc pacto cepisse ratiocinari.

ADRIANVS

Rogo te pater si me amas, ut qui postq̃ iuuentutis annos ingressus sum, semper beate uiuere desideraui, quę nam sit in hoc mundo uita beatior aperias.

GIGO. dum quis uiuit beatam uitam filii ne dixeris, Est em̃ illa Nasonis poetæ rata sententia. Sed scilicet ultima semper Expectanda dies homini est, dicq; beatus. Ante obitum nemo supremaq; funera debet, Solon ille uir sapientissimus qui leges athenienſiũ condidit, neminẽ in uita fœlicẽ uocari debere putabat. Quis tã uecors est, ut nõ cognoscat q̃ parum fœlicitatis in hac uita futurũ sit, in quã dũ intramus primũ omniũ flere discimus? Quis sine lachrymis uitę p̃sentis curriculũ transit? quã si consyderemus q̃ sit breuis & incerta procul dubio Anto. Crassum imitaremur, quẽ nũq̃ risisse Solinus meminit, Si forsitan alicui diutius fortuna blanditur, non tñ impunitũ abire permittit

& quanto tardior tanto grauior procella succedit. Referūt historię Polycratem Samiorū tyrannū aduersā fortunā haud sęmel expertū qui ne oīs esset expers incōmodi, annulū aureū in mare, piecit, quē breui post tpe dū cœnaret in piscis uentre forte reperit, sed ꝙ deus distulerat nequa q̄ abstulit, nā extremo vitæ suæ tpe cruci turpiter affixus est, Quo fit ut uulgare prouerbiū non sit omnino uanū. quod differtur inquā non aufertur. ADRI. Vera sunt quæ dicis, sed ego uitam beatam uoco illam quā si quis in hoc mundo uiuat possit olim uitam immortalem quā nostri æternam uocant adipisci. GI. Habeo, sed longiusculę disputationis locū adducis in aliud tēpus q̄ plus ocii nacti erimus differendū, ADRI. Obsecro ne molestum tibi sit quid sentias dicere, non peto ut omnia cribratim inquiras, sed tm̄modo sequaris rerū summa uestigia, hoc em̄ a te discere cupio, a q̄ multa subtiliter disputata, multa etiam sapienter prudenterq; iudicata cognoui. Et da ueniā si uirtutē tuam laudauero, q̄tiēscūq; tuis disputationibus interfum. Catonem illū de senectute disputantem uideor uidere, nec minus dicta tua obseruo q̄ olim seruare solebant Delphici numē Apollinis. GI. Si tanto desiderio afficeris audire meā de hac re sententiā, tuæ uoluntati (quantū in me erit) morē geram. Atq; utinā ego is essem qui aliqd dignū expectatione tua cōmemorare possē. ADRI. Volo sane ut hoc negociū suscipias pater, nisi forsitan tibi graue sit. GI. Quid inquā hactenus nil graue mihi uisum est, q̄uis magnū q̄d aliquis fratrū honesto desyderio cōpulsus me poposcerit amicitię firmissimū fœdus est idē uelle idēq; nolle. ADRI. Loqueris ut sapientem decet, nec aliter q̄ loqueris te factitasse existimo, Sed priusq̄ ulteriori loco procedamus, tria sunt quæ peto, Primo quid sit uita fœlix, secūdo in quibus rebus cōstet, postremo si qui sint qui hac tempestate talem uitam uiuant. Hic nostræ disputatiunculę sit tripertitus ordo. GI. Possem tibi multas huius uitæ beatæ definitiones adducere a diuersis auctoribus diuersisq; locis auditas, sed ne te multis morer, quo pacto ab Anneo Seneca diffiniatur accipe, ego enim cum illo sentio. Beata (inqt) uita est illa quę in recto certoq; iudicio stabilita est & immutabilis. ADRI. Si placet inter nos ea lex esto, ut q̄tiēscunq; aliquid obscurioris inter dicendū acciderit interpellare possim. Solet enim plærunq; accidere ut dum uerbū obscurū prętermittit, inde clarū omne id q̄d sequitur non intelligat, dum auditoris animꝰ ambiguo dicto repercussus hesitat, nec potest istud ex memoria repellere, GI. Placet q̄d dicis, laude dignꝰ es audacter loquere, Luxuria a mēbris, ignorantia a mente fugāda est, ut Pythagorę placet. Ego semper in adolescente futuræ probitatis uerissimum signum iudicaui, si uelit doceri quod nesciat. Omnis labor pro acquirenda doctrina subeundus est. Pythagoras amore sapientiæ usq; ad ægyptios & magos penetrauit. Sic eius discipulus Plato eodē se fatigauit itinere, quē uult Augu. omne id q̄d de deo loquutus est a Hieremia propheta qui tunc in ægypto uiuebat didicisse, Sed ut de nostris dicam. Hieronymus uir ille sanctissimus testat in quadam epistola se a puericia literarū desiderio ferbuisse. Apollinarē itaq; Antiochiæ frequenter

audiuit. Et dū iam esset cano capite Alexandriam (ut audiret Didymū) perrexit, postea Bethleem reuersus hebraicas literas nocte silente furtim didicit Timebat em̄ qui eum docebat ne iudæi hoc cognoscerent, non em̄ impune tulisset, ADRI. Præclara sunt & notatu digna quæ hactenus dixisti, sed vt ad propositū redeamus, quid sibi uult id q̄d in definitione positum est, recto certoq; iudicio. GIGO. Ex eo quod recto dixit uitam beatam debere esse rectam significauit. Rectum uero idem quod iustū significat, & quotiens aliqd oportere esse iustum dicimus, in eo oportere iusticiā esse demonstramus. De qua Euripidis illa notissima sentētia dicitur, neq; lucifer neq; hesperus ita mirabilis. ADRI. Quid est iusticia? GI. Iusticia est (ut Tullio placet) uirtus unicuiq; q̄d suum est attribuēs. Sed liquidius a nostro Hieronymo describit, Iusticia (inquit) est non peccare, non peccare est legis p̄cepta seruare. ADRI. Dic quæso (quia mentio de peccatis accidit) est ne uerum quod uulgo ferē Non peccat inquam qui nihil omnino facit? GIGO. Minuenda est penitus hæc opinio. Nam legis obseruatio bifariam diuiditur ut nihil horum inquā quæ prohibentur faciamus, & nihil ex his quæ iubentur prætermittamus, Lex ipsa inquit, Auerte a malo & fac bonum, non satis est dixisse auerte nisi addidisset & fac bonum, qui aūt nihil facit, bonum non facit, quia quod nihil est, bonum non est, Non solum oportet ut uestitum non spolies, sed etiam vt spoliatum uestias. Iusticię duo sunt membra, quę ab ea diuelli separariq; non possūt, Pietas scilicet & æquitas. Pietas (ut Trismegisto placuit) est ipsū deū immortalē omnium factorem & gubernatorem cognoscere. Finis aūt pietatis ut cognitus deus adoretur. Æquitas est non ea quam Tullius in recte iudicando æqualitatem uocat, sed omnibus æqualē se præbere, cui contraria est superbia, quæ est omnibus se maiorē existimare. Monet æquitas ut nullus altero uelit esse superior, nā quia indifferenter omnibus pater est deus, omnes pariter germani sumus ex eodem germine christo inquā renati, ubi ista duo non fuerint ibi iusticia esse nō potest. Potest etiam recto iudicio rursus aliter intelligi, ita ut recto interpretetur. i. sano uero q; iudicio. Sunt em̄ plęriq; mortalium qui propter opes, clientelas, affinitates, seruitia, sodalitates, hospitia, & propter alia huiusmodi fortunæ bona se beatos existiment. Sed hi omnes recto uero q; iudicio procul dubio priuati sunt. Nam si intelligerent nos haud alia causa erecto uultu a summo rerum artifice compositos esse, nisi ut quæ supra sunt contēplaremur, & quæ sursum sunt saperemus, nō se tot erroribꝰ impedirent, tot stulticiis obruerent, tot denicq; tenebris confunderent. Non sunt hi fœlices appellandi, licet Midæ opes possideant, quia recto carent iudicio, nec reddūt unicuiq; quod suū est, bonos floccipendunt, sacra non curant deum obliuiscūtur. In talibus uita eorum uersatur, ut hereditates uel iure capiant, uel iniuria pupillos expellant, pauperes crucient. Laborant ambitionis morbo, aliud in ore sonat, aliud in pectore clausum latet, amicitias & inimicitias non ex re (ut Crispus inquit) sed ex commodo sibi habent. Hi sunt quibus antiqui clamitāt uates. Gens antiqua atq; peruersa, heccine sunt quæ

deo reddis populestulte & insipiens? Et alibi. Statuerunt oculos suos in terram declinare, Sed hæc de mundanis dicta sunt. Quid uero de his dicam, qui quum se ipsos regere nesciunt religionis antistites fieri uolūt, ut nō solū suas, sed etiā aliorum animas perditum eant. His aduertenda Claudiani sententia Tūc omnia inquā iura tenebis quū poteris rex esse tui. Primo igitur sibi moderentur, deinde si libebit aliis pręsint. Stantes in angulis facienda præcipiūt quæ nec ipsi p̄cipientes faciunt. Quis hoc prauū esse iudicium nō dicat? Nō est igitur in illis (ut prædictū est) uita beata, quę sine recto iudicio stare non potest. ADRI. Recte mi pater sentis, & huic quod dicis illud carmē Nasonis poetæ conuenit. Pronaq; quū spectent animantia cętera terram. Os homini sublime dedit cœlūq; uidere, Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus. Quo fit ut damnandus sit ille Socrates qui solus Apollinis oraculo iudicat? est sapiens. Hoc em̄ erat eius prouerbiū. Quod supra nos nihil ad nos. Cuius etiā Lactātius facit mentionē si recte memini. Sed ut ad p̄dicta reuertamur locū illum de iusticia manifestius enuclea, ubi dictum est nō esse sine ęquitate iusticiam, & æquitatem esse se omnibus æqualem reddere. Dic quæso nonne seruos & ancillas nostri pontifices habent, quibus non modo non æquales, nec solum ut seruo dominus solet esse superior sed ut semidei reputant? nō sunt igitur pontifices iusti? GIGO. Absit hoc facinus a nostra religione fili, ut in p̄positis eius iusticia non sit, Sed quū nuper illud Lactantii contra gentes luculentissimum opus haberē in manibus, reperi q; huic quæstioni tuæ possit aptissime responderi. Ait em̄ seruos nobis esse qui quidē tenuiores & asperiores corporis cultus habent q̄ domini, q̄d aūt ad animam pertinet eadē cura studio & industria gubernantur, Nam quū homo cōstet ex duobus, ex corpore scilicet & anima, quę inuicem contrariant, qm̄ illud terrenum, hæc cœlestis, illud mortale, hæc uero immortalis. Et iccirco non facile est utriq; posse satisfacere. Corpus amat conuiuia somnos & confabulationes. Anima uero contra uult ieiunia, uigilias & orationes, Q m̄ igitur (ut dixi) non p̄t utriq; satisfieri, uisum est, utrum horum dignius sit, ut primo ei pareamus, deinde si possimus & alteri. Compertū est igitur animam corpori præferēdam esse, quo fit ut seruorum animabus pontifices nostri non minorē ac propriis diligentiam adhibeant, Q; aūt ipsi ornatiores & politiores incedant, non ideo faciūt q; membra sua iudicent esse p̄ciosiora, sed ut dignitates & officia quæ gerunt a seruorum conditione uideant esse differentia. ADRI. Non opibus sed uirtutibus præfecti debent excellere. GIGO. Quod magis necessarium est prius inuestigari debet, quę aūt magis ornamento sunt q̄ utilitati, postea si possint acquirant, Oportet ut pontifices sint uirtute prædīti, primū igitur uirtus adipiscatur. Non absurdum est p̄tifices tm̄ habere diuitiarū quantū uictui modico sufficiebat, Et qm̄ hęc ornamenta diuiciarum necessaria oīno non sunt, non primo sed secundo loco quærantur, ita q; nec propter ea uirtutes euanescāt. Quis est qui nesciat ęquum esse, ut a discipulis p̄ceptor nedum uirtute discernatur, uerum etiam grauiori quodā & honestiori habitus privilegio? partim quia discipulo maior præceptor, partim quia modesta corporis ornamenta non paruo adiumento uirtutibus animi sunt ad temperā dam grauitatem, ut uulgaris tumultus ac cupiditas reprimi possit ac gubernari. Non est igitur dicendū iniquos esse pontifices q; splendidiores habeant uestes, nam ipsa æquitas non extrinsecus circa corpus, sed intrinsecus in animo sedem suam habet. Et qm̄ animi cogitationes soli deo manifestę sunt, ipsi soli de æquitate iudicium relinquendū est. ADRI. Omnia ad uiuū resecasti, ita ut oīs a me secluſa sit dubitatio, q̄d euenisse puto nō solum quia sic se res habeat, sed etiam quia climato & quadranti sermone qui tibi & ab arte & a natura concessus est hæc omnia disseruisti. Ornata em̄ polita q; oratione ueritas ipsa potentius in auditorum animos influit. GIGO. Vidimus hactenus quid esset uita beata, quæ posita est iusticia, iusticia em̄ omnes alias uirtutes tanq̄ filias suo genio concludit. Nūc uidendū puto quibus gradibus ad ipsā iusticiam ascēdatur. ADRI. Miro discendi ardore feruēo, expecto quid dicas. GIGO. Tria sunt quæ connexa & simul conglutinata ad uitam beatam plurimū conferunt, diuisa uero & separata parum adiuuant. Sunt aū hæc ut nominatim dicam pudicitia cōtemptus & iusticia. Et unaquæq; istarū uirtutum non propter se sed propter aliam quæritur. Primo pudicitia flagitatur ut contemptus mundi sequatur, nam mundus ab his facilius contemni poterit qui coniugali uinculo soluti sunt. Nam post q̄ carnalibus illecebris ceperunt oblectari & in sentinam uitiorum corruerūt perditi sunt, & penitus desperandū est de salute eorum, nisi misericordi diuinæ potentiæ digito subleuati fuerint, Q uęritur item cōtemptus mūdi ut iusticia reperiatur, repertaq; fruamur quæ difficile conspici potest, qui se negociis secularibus inuoluunt Nam coniugis & liberorum cura & ipsa res familiaris a recto iudicio mētes hominum reuocant. Pauci tamen recte uiuere incipiunt, sed tamen ni diligēter caueant (uitiis blandientibus) a recto calle deuiant, Primo igitur quibusdam contractis pactisq; legitimis opes quærunt, at ubi gustarunt q̄ bona sit negociatio in usuras paulisper incidūt, deinde furtim aliena rapere, pupillos spoliare & proximos non abstinent. Post q̄ aūt in eis incalluit hæc cōsuetudo furtis & sacrilegiis (modo lateant) minime parcunt, sic malum malo trudit, Hæc omnia in tm̄ usum conuersa sunt, ut non pro uitiis (ut sunt) sed pro uirtutibus in mundo nunc habeant, & si quis talium rerū fuerit expers, tanquā ignau? ab omni populo repellitur. Quare satyricus noster Aquinas merito cōqueritur. Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignum. Si uis esse aliquid probitas laudatur & alget. Diuitiæ procul dubio sunt humani generis exitium, nec sinūt iusticiam in nostris regnare pectoribus. Quæ res minime Persium latuit, inquit enim Q; si dolosi spes refulserit nūmi coruos poetas & poetridas picas Cantare credas pegaseum melos, Adde q; talis est opum natura, ut nunq̄ satis esse uideantur, quod uitium romanis antiquis Ouidius uersibus his obiicit. Creuerunt & opes & opum furiosa cupido. Et quū possideant plurima plura petunt. O diuitiarum sacra fames, cur non mortalia pe

ctora cogis? propter te quotiens uiolata est iusticia? propter te Sycheus truncatur a fratre. Dido patitur exilium. Polydorus membratim secatur. Recte Thebanus Crates suas opes in cecū pelag⁹ abiecit mersitq; illas, ne mergeret ab illis, Hæc igitur e mentibus nostris extirpari oportet, & tanq̄ in domū suam introducenda est iusticia, ubi suas possit figere radices, & fructus afferre mirificos. ADRI. Nonne fuisset satius si diuitias quas Thebanus ille philosophus in mare demersit pauperibus tribuisset? GIGO. Fuisset utiq; melius sed forte metuebat & si pauperibus dedisset, illis accidisset quod ipse fugiebat. ADRI. Et forsitan hoc illi in mentem uenerat, sed quoniam circa illa quę superius commemoraui, omnem rem uersari perpendo, quomodo unumquodq; illorum assequi possimus audire desidero, Et dabis ueniam, si quæ dicis tardius apprehendo, quum sim a teneris Mantuæ nutritus, ubi hoc uitiū a densioris cœli qualitate contraxi. GI. Tum cum Cicerone sentis, ut e dictis tuis perpendo, Refert enim (ni male memini) thebanos fuisse ingenio pingui ores. Athenienses uero perspicaciores & acutiores extitisse. Iccirco quia crassus aer & pinguis erat thebis. Athenis uero rarior & subtilior apparebat, Sed hæc omittamus, quod nunc instat agamus.

DE CASTITATE

Castitatem septem modis assequi poterimus, firmo inquam proposito, modico cibo, exercitio continuo, raro bonoq; colloquio & consuetudine, sensuum continentia, premii futuri p̄meditatione, auxilio diuino. Septē hæc arbitrio nostro percurramus, dicemusq; non tam eloquenter q̄ sapienter, nā semper magis studui sapiens fieri q̄ eloquens, qui enim facunde dicunt suauiter, qui sapienter utiliter audiuntur. Sed primum modum arripiamus.

DE FIRMO PROPOSITO

Si quis quod facturus est prudenter agere uoluerit, circa quod faciendum est, tria consyderabit. An illud inquā quod uoluit honestū sit an turpe, utile aut inutile, delectabile an non delectabile. Si res fuerit tm̄modo delectabilis ita q̄ honestate omni atq; utilitate sit priuata, hæc omnino fugienda est. In q̄ genere sunt lasciui cantus & cytharārum strepitus, qui infirmas iuuenū mentes alliciunt. Sūt etiam in hoc genere saltationes & choreæ & omnes corporis illecebræ. Si uero res fuerit delectabilis & honesta apud omnes nationes nō laudo. honestas em̄ non una est apud omnes, sed q̄d apud aliquos honestum uidebitur apud nos erit turpe, uerbi gratia apud Epicurū honestum erat misceri cum uxoribus, & corporeas necessitates in propatulo & coram omni populo facere, Si quis igitur apud hoīes huiusmodi fuerit, uti hac honestate nō debebit. Si uero tale honestū erit ut fidei christianę nō deroget, concedēdum est, quēadmodū est uxorē ducere, talibus se uestibus ornare, ut nō solū utilitati corporeę, sed etiā honesto cuidam decori nō luxurioso cōsulāt. Si ꝥo hęc tria simul in aliquo reperiātur, ita ut sit & delectabile & honestū & utile adhuc est cogitādum, cuiꝰ nam sit illa utilitas, an corporis & an animæ, an utriusq;, Si tm̄ corporis, turpe quidem erit christiano si fecerit. Si animæ toto co

natu totis uiribus implendum est, In quo genere sunt ieiunia, abstinētię, pro fide mortem obire & martyrio coronari, Si utriusq;, cauendum est ne plus corpori q̄ animæ tribuatur, ut in temperatis cibis sumendis, qui si (ut dixi) temperati sint corpori prosunt & animę, uidendum itaq; est ne minimum id quidem plus corpori detur q̄ animæ. Si res illa fuerit corpori contraria, animæ uero utilis, faciēdum est ut appetitus obediat rationi, & Salustianū illud aduertendum. Animi imperio corporis seruitio magis utimur. Postquam igitur quid sit faciendum cognoueris, opus est ut non differas, non ambigas non hesites, sed toto mentis amplexu uiriliter animoseq; suscipias. Ac recorderis illius quod ait Comicus. Dum in dubio est animus paulo momēto uel huc uel illuc cōpellitur. Quoniam igitur castitas secum fert utilitatem & honestatem unusquisq; suo proponat fortiter in animo castitatem obseruare, quod qui fecerit ad alios gradus ascendere facilius poterit.

DE MODICO CIBO

Sicut cibus immoderate sumptus detestandam suscitat uenerē, sic moderatus purissimam tuetur castitatem. Sed in hoc maxima pars mortalium fallitur, qui dum ignorant quid sit abstinentia, omne esculentū (præter carnes) sibi conducere putant, nec animaduertunt q̄ in herbis etiam quibusdam uenenum lateat, ut in eruca, quę quia calidissimæ naturæ est uenerē reuocat. In leguminibus etiam luxuriose conditis titillatio carnis abscondita est, quo fit ut quidā uir sapiens nuper diceret, eum qui uellet cœnobii curā gerere philosophiam naturalē (quā physicā græci nominant) ignorare minime debere. Sunt enim plęriq; cibi qui in usum quotidianū ueniunt, a quibus nisi spiritualis miles se diligēter abstinuerit carnis intolerabile certamē experiet. Quare noster Hierony. & doctrina & rerū usu sapiētissimus dicere solebat, nullum cibū castitatē curantibus esse utiliorē q̄ olera palladis liquore perfusa, & eo quidē modico. Item pisces (nisi minutissimos) prohibebat. Quod isti nesciūt uel si sciunt (q̄d grauius est) aspernantur, qui cœnare nesciūt, nisi uel ostreas uel rimalum uel aliq̄d hmōi animal habuerint. Atq; utinam hmōi hoīes quo ingluuiē suam satiare possent, prope littora Gansis habitarent, in quo (ut Solinus testis est) tantæ quantitatis anguillę nascunt. ut ad pedum tricenorum proceritatem accedant. Sed de his quæ hactenus dixi melius consulēdi sunt medici, ne uideamur partes illorū surripere, Ego hoc infero (Hiero. auctoritate fretus) parcum cibū triduano ieiunio præferendū, nec licere cuiq̄ calidissimis cibis uti, nisi uel infirmitate uel longo senio cōfectus sit. ADRI. Nūc tēpus est quandā q̄stionē soluere quæ nō solū me, sed etiā plęroscq; alios dubitare non parum sæpe coegit. GI. Vaticinor quid sit quod uis dicere, ADRI. Nec miror, est em̄ famosa quæstio, GI. Tu tamē dic, homo sum, & falli & decipi possum. ADRI. Qua intentione quo fine hęc oīa deus immortalis fecit si hoībus uesci nō licet an ut pereant? GI. Nō fecit hęc deus ut peant, nec q̄q̄ in mūdo ita perit, ut ad nihilum redigatur, sed formam mutat. Corpora nostra non pereunt, sed in ea elementa ex quibus constabant resoluuntur.

Sunt etiã qui dicunt medullas nostras quũ sepulti iacemus animari,& in anguem cõuerti,quę res & si fortassis uera non sit,mihi tamen uidetur esse ueri similis,nam sicut per serpentẽ inter homines mors nata est, non absurdum erit si dicatur hominis morte serpentẽ nasci,nihil igitur (ut p̃dixímus) oĩno perit,cuius sententiæ auctor est Pythagoras,quam noster Ouidius duobus uersibus eleganter expressit. Ait enim, Nil perit in toto quicq̃ (mihi credite) mundo.Sed uariat faciemq; nouat nasciq; uocat.Nec frustra deus hanc dem sissimam uariarum rerum syluam fabricauit,sed etiam(quantum comprehendere possum) tribus potissimũ causis,ut potentiam inquam suam exprimeret,ut ingenia nostra in ocio torpere non sineret,ut postremo infirmitati nostræ subueniret,Et ut ad primum reuertar,quis inter homines tam solertis ingenii reperitur ut alterum mũdum fabricare posset? Quis zeuxis? quis Apelles? quis Phidias (ut de pictoribus loquar) tam uiuacem colorem & in herbis & in floribus imprimere posset? Quis possit hominẽ opus admirabile cœlestis spiritus capax formare? At ut altius ascendam cœlum deuexum tot syderibus pictum mirabili solis lumine præditum cõponere? Ateq; hæc oĩa deus ipse fecit, ADRIA. Nonne memoriæ traditum Archimenidem siculum in aere muudum formasse.& per syderum motus uarias anni uices dispouisse? Prẽterea nonne referunt etiam Prometheũ fecisse hominem? nõ igitur tam mirum est si deus hæc egerit quæ potuerunt & aliqui facere. GIGO. Est aliquid q̃d dicis,sed age iterum ruminemus. Dicis Archimenidem fecisse mundũ,putas ne fecerit nebulas? putas ne æstatẽ,putas ne solstitia & æquinoctia posuerit? Fatuũ est ea credere,q̃ si fecisset,hoc deerat q̃ nõ erat tam capax q̃ iste quẽ uidemus. Q; aũt dicis Prometheum fecisse hominem si sane intelligeres non hæc diceres,fabula est non historia, q̃ tamen aliquid ueri intrinsecus habet. Aiũt em̃ q̃ Prometheus fecerit hominẽ,quia primus fuit qui statuas fabricauit,sicut etiam dicunt Cecropẽ fuisse biformem,quia primus fuit q̃ marẽ & fœminã matrimonio copularet. Fecit igit̃ hęc immortalis deus ut ea nos cõtẽplaremur,eorũq; arti ut nostrã imbecillitatẽ & inertiam cognoscentes humiliaremur,ut per humilitatẽ eo scanderemus, unde propter superbiam ceciderunt angeli. Vides tot animantia diuersarum formarum diuersis & coloribus & uirtutibus ornata? Vides anni tp̃a q̃ prudẽter dispositа sint? Primo uer nouũ sic dictum q̃ tunc reuirescant omnia, & ut Maro noster inquit. Et tunc omnis ager tunc omnis parturit arbos, Tunc frondent syluæ tunc formosissimus annus. Primo ueri succedit æstas q̃ pręcipue charitatis exemplũ prę se ferens fœtus omnes quos uer parturierat susci pit educandos,a qua si quid imperfectum relictũ fuerit,superueniens autumnus ad unguẽ perficit,& manũ summã imponit,tũc agricola quicquid sperando telluri crediderat,cum centeno fœnore colligit. Et q̃m deus immortalis aduertebat annum gignendo educando & maturando iam esse defessum quietum tempus & uacuum laboribus adiecit quod uocant hyemẽ. ADRI. Quare factum est ut tres anni partes in sudoribꝰ,unã tm̃ in quiete posuerit deus? GI. Placet q̃ mihi in memoriã reduxisti. Diffusus labor succincta cęs strenuũ delectant militẽ. Si humanę naturæ fragilitas pateret,nunq̃ esset labore cessandum hominibus inquam. Oportet em̃ ut hoc miserabile corpus q̃d animam nostram assidue prouocat ad libidinem,assidue suscitet ad laborem,quẽadmodum pater sanctissimus Macharius solebat,qui dũ silenti habitaret in eremo,magnã arenę molẽ humeris huc illuc ferebat, & interrogatus q̃d totiens hoc faceret,se uexare a q̃ uexabat (ipse hypodiastole) respondit. Sed hæc hactenus de diuina potentia dicta sunt,in his paulo longior sum q̃m & uita beata de qua nunc agit̃ minime aliena. Deinceps de secunda causa dicat̃. Nosti animas nostras intelligentia & ratione p̃ditas? Sunt itaq; animæ his uirtutibus armatæ,tanq̃ milites processuri ad bellum. Sed q̃m nescio quid turpissimũ est in ocio proiecta uirtus,& ut uanũ est quẽquã armari nisi sit cum hoste pugnaturus,sic procul dubio superfluum uideret & uanũ animas nostras ratione muniri nisi sortiantur aduersariũ,cui uiriliter suum relucẽdo queant robur explicare,& uires suas exercitio firmare, Voluit igitur ut nobis hostes essent lucanica,tucetũ,sumen,omentum,& alia quã plurima quorum nomina norunt hi qui luxuriæ & uentri dediti sunt. Et eam legẽ posuit quæ solet inter hostes obseruari,ut qui uictus inquam fuerit uictori subiiciatur,& qui uicerit imperaret. Si corpus animam uicerit, uictã secũ trahet ad infernum,si uicerit anima corpus secum ad cœlestia subtrahit. Post hac de tertia causa agatur, Et summus & optimus deus non solũ animarum nostrarum uerum etiam corporum curã gerit,quæ q̃m uoluit diuersis languoribus esse subiecta,quibus ut solet aurum in igne purgarent,ne forte deficerent in herbis & lapidibus abstrusit medicamenta,quæ iccirco uoluit occultari,quia sciebat se rationẽ omniũ acutissimã indagatricem nobis tribuisse, ADRI. Quid opus est ut corporibus nostris adhibeamus medicamina? oĩa antequã fiant deus p̃nouit,Et quia ipse falli non potest, oportet ut eueniant sicut ipse præuidit,si ergo deus præuidit me ex hac infirmitate moriturum siue medicum accersiri faciã siue non,quia ut prędixi falli non potest, ut moriar necesse est. GI. Ne uideamur in aliam materiam transilisse,q̃stioni huic respõdendũ est, Quanq̃ deus a principio cognouerit utrum ego in doctum uel ignarum uirum euasurus sim,non tamen debeo pręceptorem spernere, Nam deus sciuit me doctum futurum si studiis operam dedissem, & futurũ ignarum si literas aspernarer,nouit deus ea conditione posse te sanari si utaris consilio & opera medicorum,& de similibus idem est iudicium. ADRI. Oĩa prudenter eleganter & scite disputasti,& nihil intactum reliquisti fateor quæ dicis uera esse, Tu ex animo meo rubiginem quandam ignorantiæ detersisti,sed si placet de continuo exercitio dicere,aggrediamur quod superius tertio loco constitueras de continuo exercitio, GI. Hieronymus in eo libello qui de modo uiuendi in monasteriis inscribitur,dicit omnis immunditiæ atq; peccati matrem esse ociositatem,quod quia uerũ est,sequitur omnis munditię atq; meriti matrem esse exercitationem,contrariorũ em̃ contrarii

sunt effectus. Non aũt omne exercitium est laudabile, sed solum illud q̃d his duabus differentiis limitatũ sit, assiduitate scili. & honestate. Assiduũ oportet esse, qa necesse est ut q̃d semper oppugnaṫ, semp q̃q; defendaṫ, ꝓpterea mens nostra in continuo motu persistit, & oportet ut semper aliquid & inquirat & excogitet, siue id bonũ sit siue malũ, quũ etiam memini me uidisse homines qui quidem quæ nesciebant in somniis didicerunt, & tenaci memoria retinuerunt, unde nec dormientium quiescunt animæ. Igitur si quid honesti exercebimus, circa id honestũ uersabit anima. Si uero in ocio marcescemus (quoniam sumus a natura in malum procliuiores) cogitationes impudicæ latenter subintrant, quas nisi confestim remoueamus, miseram strangulant animam heu me miserum quę iactura? Si uero fortiter animoseq; repellamus, tandẽ per illam cœlestem hierusalẽ (imperatoris more) uictores coronati triumphantes incedemus, tunc omẽs cœlicolæ astantes dicent. Hęc est quę mortalia spernens acquisiuit immortalia diem festum agamus, & fratris nostri natalitia hodie lætantes celebremus. O patria beata uel patria cœlestis ex hac sentina malorum ad te suspiramus, ex hoc remotissimo littore procul aspicientes uix te discernere possumus, Erit ne unq̃ dies illa dies exultationis & letitiæ, quã nobis qui iam curriculum præsentis uitę transegimus, & qui in stadio certaminis ualuas aperiens a tristicia ad gaudium, ab odio ad amorem a morte ad uitã uocare dignaberis, Sed de his alias. Oportet ut exercitium (præter illa quæ diximus) sit honestũ, quo fit ut Pentachium uituperem, sub quo ludorum species quattuor assignanṫ. Iactus inquã disci, cursus, iaculatio & luctatio, Non iubeo ut quis in publicũ procedens exutis uestibus & corpto grandi silice tota die frustra desudet, non ut celeritate pedum currendo certet, nõ ut scorpiones aut arcus manu gestans Alchonem studeat imitari, qui quũ uideret filiũ suum a serpente necari, correpta sagitta & oppositio genu retendit arcum percussitq; serpentẽ, nec filium tetigit, quãuis cum serpente mixtus esset & inuolutus. Hæc studia non multũ laudo, ADRI. Quid de agricultura sentis? GIGO. Agricultura iudicio meo dignissima est & honestissima, nõ xñ graui rastro terrã fodere & in agris uomere sulcos & porcos inducere omnino iubeo, sed hortũlũ seminare, ulmo uitem coniungere, arbores inserere. i. ex syluestri domesticas facere, & propagines sepelire quis non laudet? In his delectet qui uult uitã beatã ducere, Nec doleat q; filios coadiutores non habeat, qm̃ ut Guido nostri tpis grauissimus phũs dicere cõsueuit incognita beatitudo est liberorũ priuatio. Legat hos qui de agricultura scripserunt & Catonem & Virgiliũ, & græcos si linguã nouerit & Hesiodũ & Democritũ. Sciatq; quemadmodũ Cato primus in ea arte scripsit apud nos & apud gręros Hesiodus, noritq; Osirim, uel (ut alii uolunt) Triptolemum primũ boues ad aratra iunxisse, & stercorisandi artẽ primo a Sterculo q̃dã repertã, cui Picus Romæ templũ constituit, nõnulli tñ fuisse Saturnũ uolunt Discat etiam primus qui uitẽ plantauerit uinũq; collegerit fuisse nõ Bacchũ quendam ut perhibent, sed Noe ut testamentũ uetus asserit, & Lactãtius ap

probat, Si hæc omia cognouerit maiorem animi uoluptatem sentiet, nec pudebit eum terrã colere, de qua tot pręclara uirorum ingenia scripserunt, Sed exercitii partẽ optimã omisimus, nihil enim de studio literarum diximus, q̃ nihil melius excogitari potest, Studeat itaq; beatæ uitæ diligens inquisitor optimam sibi bibliothecã comparare, sacros gentile sq; libros in ea recõdat, Est em̃ (ut Augu. in eo libro qui de christiana doctrina inscribiṫ dicit) sciẽtia secularis nõ solum nobis utilissima, uerum etiã necessaria propter tropos & figuras quibus sacræ plenæ sunt historię. Sanctorũ philosophorumq; uitam lectitet, & inquirat quę nam fuerit illorum de uita beata sententia. Studeatq; maxime platonicos (qm̃ plurima recte sentiunt) imitari, Philosophiæ moratis fiat familiaris, quæ trifariam diuiditur in politicã, œconomicam & monasticam. Volumina tria M. T. Cice. quæ de officiis scripsit semper in manibus habeat, & studeat q̃ legerit imitari. Legat historias, auctores nouerit omnes quicq̃d legerit tenaci memoria teneat. Et qm̃ ut p̃dixi opus est ut bibliothecam habeat, discat qui fuerint antiquorum qui maximã librorũ habuerunt copiam, & eorũ æmulus efficiatur. ADRI. Sed qui fuerunt qui maximam librorum habuerunt copiam? GIGO. Pisistratus Athenienſiũ tyrannus primus apud græcos bibliothecam cõdidit, quã Xerxes incensis athenis uexit in Persas, longo post tempore Seleucus nicanor in græciam reduxit, postea magnus Alexander ad comparandos libros animũ intẽdit, & Philadelphus Pisistrati æmulus non solum gentiles, sed etiã diuinas literas uoluit, Huius tẽporibus fuerunt in Alexandria lxx. interp̃tes, qui (ut Augu. in eo libro qui de doctrina christiana inscribiṫ dicit) testamentũ uetus ita interpretati sũt, ut singuli in singulis cellis recluſi essent & cõpleto opere factum est ut cuiusq; interpretatione non solũ idem sensus, sed etiam eadem uerba & eodem ordine posita reperta sint, ADRI. Res auditu mirabilis equidẽ credo cœlestẽ spiritũ mentibus eorũ insedisse. GI. Tecũ sentio, Qui primus librorũ copiã Romam uexerit Paulus æmilius fuit, deuicto Perse Macedonũ rege, Postea Lucullus e pontica preda, Et post hos Iulius Cæsar Romanorũ primus imperator sũmę bibliothecę cõstituẽdæ M. Varoni ꝓuinciã dedit. Primus aũt Pollio bibliothecas & græcas & latinas romæ publicauit, addens auctorũ imagines Et ut de christianis dicã. Pamphilus martyr cuius uitã scripsit Eusebius cęsariensis in bibliotheca sua triginta uoluminũ millia collocauit. Dixi superius q uelit in hoc exercitio uersari debere q̃ diximus agnoscere, qm̃ & hisce ad studiũ accẽdit animꝰ & studeat æmulari, & id ad aliq̃d p̃clarũ excitaṫ. ADRI. At omnes habere bibliothecas non possunt. GIGO. Fateor, sed habentibus studeant adherere, & omne tempus quod in comparandis libris dandũ erat id omne in assidua lectione cõsumant, sic docti, sic illustres euadent, sic denicq; mens nostra in his liberalibus studiis occupata uia regia gradietur, nec ad dextram nec ad sinistram declinabit. ADRI. Tetigisti quod iamdiu multũq; dubitaui, quid est uia regia & dextra & sinistra procedere? GIGO. Virtutes semper in medio constituuntur, uitia uero dextra & sinistra locantur.

Media uia regia dicitur, qm̃ is demũ se regere nouit qui uia media perambulat. Vt aũt quod dicimus clarius eluceſcat exemplum ſubiiciam, Vitium eſt nunq̃ ridere nunq̃ hilarem uultum depromere, & qui huiuſmodi fuerit, ruſticum nominabo, ruſticitas igitur pro uitio reputatur. Qui ſemper rideat ſemperq; laſciuiat, ſcurrã appellabo, quẽ uticq; non laudo, qm̃ uitiũ eſt. Quod uero medium iſtorũ eſt, aliqñ mediocriter ridere amicis & hoſpitibus lætã faciem exhibere, dignũ laude iudico, quã rẽ q ſciuerit obſeruare comis noiabiť, ipſa aũt uirtus comitas. Sic igit conſtitui poterunt ut logicos imitemur.

Dextra	Via regia	Siniſtra
Ruſticitas	Comitas	Scurrilitas
Iracundia	Ira	Segnicies

Vides ne qualiter uia regia gradiendum ſit, ut de ſcurrilitate diximus, ſic pariter de iracundia fas erit dicere. ADRI. Habeo quę dicis, & recte quidẽ dixiſti neceſſarium eſſe caſtitatẽ curantibus exercitiũ, nam primo græci, poſtea romani pudicitiã colentes dixerunt Dianã quæ caſtitati præerat, & nemora & ſaltus aſſiduis uenationibus agitare, & corpus ſuũ ut Paulus noſter in ſeruitutem redigere. Aduertebãt em̃ neminem (ut prædiximus) ſine membrorum exercitatione poſſe diu illeſam cuſtodire uirginitatem. Sed ſi placet iam de raro colloquio quod quarto loco poſitum eſt dicatur.

DE TACITVRNITATE

GIGO. Oportet oĩno ut qui uelit eſſe caſtus caſto ſermone ſtudeat uti, ſermo autẽ noſter caſtus erit, ſi raro, honeſte & cũ bonis habeať. Raro dixi, qm̃ difficilimũ eſt linguã lubricã ita gubernare quin ſi diu loquuti ſimus, uerbũ aliq̃d imprudenter excidat, ex quo aliq̃d inhoneſtũ oriat in animo, & paulatim ſubrepat, & altius figat radices ut difficile poſſit amoueri. Sed hoc magis periculo q̃ ratione cognoſci poteſt, non ſufficit ut ſit ſermo breuis, niſi fuerit honeſtate p̃ditus. Vñ Paulus noſter inquit. Corrũpũt bonos mores colloqua praua. Quod tñ eſt a græco poeta tranſlatũ. Legimus nõnullos e noſtris, qui ut ſilentium diſcerent & loqui dediſcerent, ore clauſo triennio lapidem geſtauiſſe. ADRI. Miram conſtantiã hominũ narras, GI. Si hæc tantopere miraris, quid de Socrate dices? qui ea conſtantia fuiſſe dicit ut perdius & pnox a ſummo lucis ortu ad alteri ũ orientẽ ſolẽ in eiſdẽ ueſtigiis immobilis & oculis in eundẽ locũ ſemper defixis cogitabũdus ſtaret, quaſi quodam mẽtis deceſſu facto a corpore, Nihil eſt tam difficile quin facile fiat ubi pigra & iners voluntas abfuerit. Debet nõ ſolum ſermo noſter breuis & honeſtus eſſe, ſed etiam cum bonis haberi, uera em̃ prophetę ſententia. Cũ ſancto ſanctus eris & cũ peruerſo peruerteris. Cauenda eſt oĩno malorum conſuetudo, & in aliquẽ locum ſemotũ a turbis hoĩm ſecedendũ, & in ſanctorũ fratrũ conuentu bene beateq; uiuendum eſt, ubi oĩbus q̃ ad dei ſeruitutẽ pertinent diligenter exactis, poſſit reliquum tempus in ſtudiis quę prędiximns occupari. ADRI. Ergo ſolitudinẽ uituperas? in qua primo patres noſtri Helias. ſ. Heliſeus nec non Ioannes, cui Baptiſta græcũ cognomen eſt habitauerunt. GI. Nequa q̃

eremum uitupero, in qua dum Plinius ſecundus eſſet, dicebat ſe nihil audire q̃d audiuiſſe, nihil uidere q̃d uidiſſe pœnituiſſet, uerũ paulo periculoſiorem eſſe affirmo, & niſi perfectis uiris appetẽdã, nã ſi ſis ſolus ueliſq; quicq̃ turpe facere neminẽ uereberis, ſi ceciderís non eſt qui te ſubleuet. In cœnobio autẽ & quem uerearis, & qui tibi ſit adiumento ne cadas, & qui denicq; ſubleue ſi ceciderís ſemper habere poteris, vñ Hiero. uere beatę uitæ cõpos dicere ſolebat, funiculũ triplicẽ tardius rumpi. ADRI. Habes ne de gentilium hiſtoriis quicq̃ q̃d propoſito noſtro de ſilentio congruat? GI. Habeo multa q̃ narrare poſſem, ſed præclarũ iſtud Xenocratis in primis habeo, Is cum forte ſemel in multitudine iuuenum eſſet, q uitas aliorum moreſq; carperent ſolus tacebat nec uerbũ quidẽ expreſſit, & percontanti cuidã cur tam diu taceret? Rñdit ſe pœnituiſſe aliqñ dixiſſe, tacuiſſe uero nunq̃. Iſte uero cũ noſtris (de quibus ſupra mentionem feci) rite cõcordat, q iccirco taciturnitatẽ tãto ſtudio obſeruabant, qa intelligebant & cœlũ ſine caſtitate, & caſtitatẽ ſine ſilentio cõparari non poſſe. Hi em̃ q̃ recta intelligentia gubernabanť, hi ꝓfecto habiti ſunt digni q cœlũ colerent, qa mundi ab oĩ terrena labe reperti ſunt. Imponendus igit ori noſtri quidam modus ne quicq̃ pluſq̃ ſit neceſſe loquamur.

DE CONTINENTIA SENSVVM

Caſtitatis firmiſſimũ munimen eſt, exteriores cohibere ſenſus. Nam quicq̃d oculi uident, quicq̃d aures capiunt, quicq̃d manus cæteriq; ſenſus accipiunt, confeſtim cordi tanq̃ omnium principi nunciant, in q̃ omnis noſtra repoſita ſalus, quare propheta deprecabatur dicens, Auerte oculos ne uideant uanitatem. Timebat em̃ ne ſi oculi aliq̃d uani conſpexiſſent & intrinſecus attuliſſent, mens ipſa macularetur, quã decet eſſe niue candidiorẽ. Et qa quinq; ſũt ſenſus, longum eſſet unumquẽq; tractare, ſed quęcunq; de uno horum dicẽť, eadem de cæteris dici intelligať, quicquid de uiſu tactuq; dicemus, de auditu pariter & odore & ſapore percipias. Conuenit igitur uiſum auditum & tactum & cæteros prudenter & cũ uirtute gubernari, qui nobis a deo conceſſi ſunt, ut diuina audiamus & uideamus, & ut uiſa & audita in ſeceſſu mentis arcano reponamus, & ſepoſita nõ tãq̃ mortua teneamus, ſed ut diligẽter operemur, & ſi forte quẽ uideris ignorãtẽ, debebis eum docere q̃ ſciueris. Nam ut inquit Auguſti. Si noueris aliq̃d nec uelis id alicui mõſtrare, nondum cognoſcis q̃ pacto cognoſcendum eſt, Nihil audiẽdum eſt niſi q̃d iuſtum & ſanctum ſit, & immortalis dei laudem reſonet. Non adhibẽdę ſunt aures quibuſdam aſſentationum lenociniis, quibus maxime ſolent capi homines, dum ſe tm̃modo extrinſecus inquirũt, & dum magis aliorum uerbis q̃ ſibimetipſis de ſe credunt. Si aũt contigerit hoc pacto laudari, carmen illud Hora. memoria teneamus. Nec te decipiãt animi ſub uulpe latentes. Et item illud Catulli. Nos alio mẽtes alio conuertimus aures. Sed q̃d de odore dicam? cum etiã in ſaty. Iuuena. delicatus & odoribus plenus iuuenis a meretrice reprehẽdatur ait enim illa. Vnde hæc ſpirant opobalſama collo, Dic age nec pudeat dominum monſtrare taberną. De tactu loquar neſcio, non enim poteſt prę magni

tudine sceleris enarrari neq; quicq̃ est q̃d magis animam coinquinet & inficiat. Nota est Architę tarentini sentẽtia, dicebat em̃ nihil fœdius, nihil periculosius mentibus humanis a natura datum q̃ uoluptatem. Hinc reipu. subuersiones, hinc tacita cum hoste colloq̃a, & omnia praua consilia profluere non mentiebat. Sunt igitur sensus omnes præcipua cura coercendi, per q̃s tanq̃ per fenestras ascendit mors ad animam, Nec præclarum illud Sophoclis exemplum silẽtio prętereundũ puto, q̃ sciscitatus a q̃dam an uenere uteret, Dii meliora uelint inquit, libenter em̃ istinc tanq̃ ab aliqua furiosa dominatione semper fugi, sed hic sapienter respondit. Xenocrates uero sapientius egit, nã dum propter cõtinentiam sensuũ apud omes admirabilis esset, eius discipuli tentare uoluerunt, si talem in animo continentiã haberet qualẽ monstrabat extrinsecus. Facto itaq; splendido cõuiuio & præceptorẽ suum conuocarũt nec alia causa nisi ut rationis eius uires largis suauioribusq; perorationibus opprimerẽt, q̃d ubi factum putauerant, in lecto strato molliter eum collocabant, moxq; Phianim scortum nobile in cubile introduxerunt, & solus cum sola relinquit. Oratio fœdissimę libidinis nobile propugnaculum, tunc quid tua possit uirtus explicasti. Percipite adolescentes audite iuuenes aures adhibete uiri & senes rationisq; expertes, Vir multo uino madidus in mollibus plumis cum meretrice iacet, remotis omibus arbitris carnis incendia stimulant. Sed quia cognoscebat nihil peius, nihil turpius, & nihil q̃d ab immortali deo grauius puniat, nequaq̃ flectit instar scopuli q̃ inter fluctus natura funditur, & undarum frequẽtium collisione uapulat, nec mouetur, inconcussus mansit & immobilis, ADRI. Miræ uirtutis hominem narrasti, q̃ ea constantia mihi fuisse uidetur, quæ etiam in martyre posset admirari, GIGO. Potest etiam Periclis exemplum prædictis adiungi. qui Sophoclæ collegæ suo poetæ tragico ingenui pueri prętereuntis formam laudãti increpans dixit, hominis manus non solũ a pecuniis lucro, sed etiam a libidinoso oculos aspectu continentes esse debere. Quid tibi Spurinam commemorem? qui non solum sensus continuit, sed etiam ne forma sua posset alicui sensus imprudenter gubernanti nocere prouidit. Dum em̃ intelligeret eximium decorem suũ tanq̃ libidinis irritamentum multis obesse, correpto cultro nares, labia, supercilia mentum genasq; recidit, qui quia paganus & gẽtilis erat, maiore admiratione prosequẽdus est. Studeamus igitur forti Inuictoq; animi robore sensus nostros sic cõtinere, ut per eos nil nisi quod nobis immortalis uitæ spem repromittat exerceamus. Veniendum nunc est ad premii futuri cõsyderationem

DE PREMII FVTVRI CONSYderatione.

Equidem fili Adriane libidinis continentia non parum laboris & sudoris prę se ferre uidetur, prę sertim in adolescente, quã rem animaduertens ille rerũ cõditor immortalis deus magnitudinem laboris copiosa mercede pensauit Sed quo grauior est labor, tanto maius est premium. Fortiori militi & q̃ periculosiora in belli feruore pertulerit, præcipuo q̃dam præter cæteros coro-

næ premio donari consueuit, Tanta sunt premia quæ uirginitati debentur ut si pro eis acquirendis quisq̃ nostrum sub Ætnæ specu ardentissimo Nestoris annos & ætatem Sibyllę duplicatam uixisset, nondum tantillam partẽ meruisset, Quo nam precio sedes immortalis omnis expers mœroris & tristitiæ omni plena iucunditate, omni priuata caligine, omi referta lumine cõparari posset? In qua iam factus immortalis fabricatorem mundi huius qui quadam mirabili prouidentia gubernatur posses assiduo contemplari, Sed foret satius nihil q̃ pauca de cœlestibus loqui, quorũ minimam portiunculam Paulus agnoscẽs uociferabat. Quis separauit nos a charitate dei? gladius an fames? an omnia quæ possunt excogitari tormenta? O Paule quid si perfecte integreq; ea cognouisses pro quibus crucem Petrus, uiolentam pellis detractionem Bartholomeus, lapidum seuissimos ictus Stephanus & alii innumerabiles perpessi sunt? portaturi etiam p patria cœlesti maiora & graiora, si potuissent. Tanta sunt igitur uirginitatis premia futura, quanta ex prędictis comprehendere potuisti, sed quid inquam comprehendere potuisti quum nostra cognitio tanti non sit ut ad contemplandum minimum quid illorum se possit erigere? Audi quæso quanta sint ea quę nec ipsi qui uiderũt exprimere possunt, Aurelius Augu. in se totus contractus forte semel cogitabat, quæ nam essent cœlestia gaudia, ut possit mandare literis, & prodesse uenturæ posteritati, & dum arctius mentis neruos collegisset in unum, ecce repente fugatis tenebris (erat enim tunc mediæ noctis cõticinium) mirabile lumen emicuit. Mirantiq; Augustino & quærenti quis nam esset, se Hieronymum esse respondit, qui paulo ante corporis ergastulo solutus ad patriam migrauerat, & hæc uerba adiecit. Ante Augustine totũ pelagus paruo uasculo concludes, ante orbem terrarum pugillo comprehendes, q̃ possis cœlestium gaudiorum minimum quid inuestigare, nisi ut ego nũc, sic & tu olim periculum feceris & mox ex oculis euanuit. Et ut etiam de paganis mentionem faciam, nonne q̃ plurimi eorum ut immortales fierent sponte sibi manũ intulerunt? Nonne Zeno, Cleantes, Chrysippus & Cato se propriis manib⁹ necauerunt, ut in cœlum migrarent? Prætera nonne Empedocles in ardentissimum ætnę specum intempesta nocte se proiecit, ut citius transiret ad superos? Quia si tanta erat in illis beatę uitę cupiditas ut nec uitæ suę parcerẽt quanto magis nos ipsi ut eam assequamur breues quasdã delectationes effugiamus? & corpora nostra studiis asperioribus consuefaciemus, ut possimus omne certamen sustinere uiriliter

DE DIVINO AVXILIO

His habitis, poterimus integram seruare integritatem si tantum res una superaddita fuerit, hoc est diuinum auxilium, neq; enim quicq̃ nisi deo propicio recte fieri potest, quod ipse dum adhuc in terris uitam ageret, testatus est his uerbis. Sine me nihil facere potestis, Quoniam rerum deo tribuendus est honor, sed hoc auxilium facilime consequetur, qui cætera quæ prædixi firmo proposito retinuerit. Nec mos iste diuini auxilii inuocandi

apud nos solum obseruatur,sed etiam ueteres græcorũ latinorumq; poetæ tenuerunt,unde semper in librorum exordiis numinis alicuius fauorem implorant,quo cætera possint commodius adimplere.Orandus est itaq; deus ut nobis sit auxilio,qđ facile impetrabimus,si orõi nostrę conditiones duas addiderimus,ieiuniũ scilicet & eleemosynas,& hæc duo cũ humilitate cõduerimus.ADRI.Est ne (ut aiunt) tam robustę uirtutis humilitas?GI.Nemo est qui nesciat dæmonis superbiam nostra humilitate superari,Meminerunt sacræ literæ,q; dum Macharius apud paludem quandã solus obambularet humani generis inimicum curua falce armatũ alonge uenientem prospexit & cum falce sibi minitantẽ,quum iam accessisset ut propius aspiceret,nec tamen obesse potuisset,cur hoc acciderit interrogauit.Cui ille furibũdus,sola inquit humilitas in te est homũcule,q; te hodie fato subtraxit sed cauesis non impune feres.Videsne quo pacto uicerit dæmonis superbiã? Item memorię proditum est,q; dum Antonius solitudinis incola supra se mente raptus esset orbem terrarum cõnexis inuicẽ intricatisq; laqueis plenũ uidit,qua dere dolens humanam miseriam(ut sui moris erat) grauiter ingemiscens,tractis ex imo pectore suspiriis.Heu heu inquit pater omnipotens,quis tot laqueos euadere poterit?Et ecce uox ab incerto auctore prolata,non tamen humana,sic semel intonuit,humilitas,nec amplius q; semel audita est,ac si manifeste significaret solã humilitatẽ posse huius mundi laqueos & insidias effugere.Quæ cum ita sit,studebimus ei familiares fieri.Sed de castitate disputasse iam satis uideor,reliquum est ut ad contemptũ mundi stilũ conuertamus,quod equidem breuiter expediam,q̃m iacto iam castitatis fundamento quasi sua spõte mundi contemptus consequit.Mundi contemptũ(si memini) supra cõmemorauí,non solũ esse utilem ad acquirendam quæ a nobis quærit iusticiam,sed etiã necessariũ,ita ut sine eo nihil fieri possit late probauimus,Nunc quõ posset inueniri succincte dicendũ est,Eum igit obtinebimus si tria diligenter nobis intellecta fuerint.s.instabilitas,insatiabilitas & sollicitudo.

DE INSTABILITATE DIVITIARVM

De diuitiarum instabilitate multa dicere uelle superuacaneum uidetur,quũ non modo antiquis & ueteribus,sed etiam quotidianis & domesticis exemplis abundemus.Nemo est qui nesciat uulgatam illã sentẽtiam.Fortuna nil cuiq; donat,sed mutuo dat ut possit idẽ cum libuerit iterum auferre,sed nos dementes,quũ diu possidemus quod fuerit nobis mutuo datũ in proprium usum conuertimus,nobisq; usurpamus, quod ubi fortuna animaduerterit, grauiter ferens quod dederat adimit,aliisq; largitur,& quanto nobis indulgentior fuerit,tãto molestior efficit. Fortunam em̃ dicebant ueteres cuncta gubernare,& eius nutu cuncta disponi,& iccirco pingentes eam simulacro eius regimen attribuebant copiamq; adiungebant,q̃m ipsa esse putabat quę fruges omnes parturiret,& ut ipsis uidebatur distribuebat,Sed nos fortunã nescientes,quicquid fieri uidemus ab immortali deo fieri putemus,Sed ut dicimus non permanent hæc bona quæ subito affluunt & subito dilabuntur

nec stabilitatem habent,quę nec bona appellanda Tullius æstimat.Nouerat hoc Seneca poeta tragicus quod ipse testatur in Thyeste dicens. Quem dies uidit fugiẽs superbum hunc dies uidit ueniens iacentẽ.Quot reges,q̃t principes,quot etiam priuatę uitę homines uidemus?qui auro argento signis tabulis cæterisq; operibus abundant,& paulo post seuiente fortuna nihil horum habentes aspicimus. Vides ne quot græcorum olim potentissimi principes, nunc ab infestissimo turcarũ duce propulsi,sedibus incertis uictum uestitũq; mendicantes euagentur? quisi a principio uitæ diuitiarũ instabilitatẽ cognouissent,eis hoc non accidisset,nam nec in fragilibus bonis spem ullam posuissent,nec se in superbiam pueriliter erexissent,sed prędecessorem suum sapientem illum Biantẽ studuissent imitari.Cuius cum patriã cepissent hostes, cęteriq; ita fugerent ut multa de suis rebus secum asportarent, quũ esset monitus a quodam ut idem & ipse faceret,ego inquit omnia mea mecum porto. Nec non Marcum Curium romanorũ ducem,qui quũ uidisset ad se uenisse Samnitum legatos auri magnũ pondus afferentes,subridens dixit.Ite & samnitibus nunciate Marcum Curium malle diuitibus imperare q̃ fieri locupletem Non ignorabat em̃ q̃ uana sit diuitiarũ possessio, qđ etiam Epicurus qui summum bonum in uoluptate ponebat facile confitebatur. Non est igitur huiusmodi bonis fides adhibenda nec patiendũ nobis q̃tidie tã turpiter illudi.

DE INSTABILITATE DIVITIARVM

Dic quæso? audisti ne unquã mortaliũ quenq̃ qui sibi satis diuitiarũ diceret esse? ADRI.Audiui quidem qui hoc diceret,qui uero sic putarent neminem uidi.GIGO.Rectius inquis,nam sæpius aliter q̃ sentiunt loquũtur,nec mirũ est,si nequit animus istis saturari,quum nec finitis impleri possint infinita, quod uel maxime illo exemplo probari potest,Alexander Philippi Macedonis filius quum audiuisset ex auctoritate Democriti philosophi plures esse mũdos,heu me inquit miserũ,q; nec uno adhuc potitus sum.Qui si nec toto mũdo satiebatur,quid amplius erat appetendũ,nisi cum cœlicolis noua mouere certamina? Quare satyrici nostri uerissimo carmine concludendum est Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.

DE SOLICITVDINE DIVITIARVM

Existimabant nonnulli ueterum summã libertatẽ esse diuitiis abunndare & eum demũ liberũ esse putabant,qui posset uno anno romanorũ exercitum pascere.Ego uero huiusmodi hominẽ non modo nõ liberũ dixerim, sed nec libertati uicinũ.Sunt em̃ in opibus anxiæ solicitudines,quæ ante tempus senectutẽ adducunt,& animũ nostrũ sic afficiunt ut sui ipsius obliuiscat,& a recti certiq; iudicii cognitione recedat. Audisti ne unq̃ Senecam clamantem Venenũ in auro sumi,non aũt in uasis fictilibus,& reges sui lateris ensem timere. Audisti ne prophetam dicentẽ.Diuitię si affluant nolite cor apponere. Audisti ne p̃terea q̃d passim recitari solet exemplũ,Aiunt em̃ quẽdam regẽ dum sibi oblatũ a populo diadema uideret priusq̃ sumeret diu consyderasse ac demum dixisse,O nobilem magis q̃ fœlicẽ pannũ quẽ si quis agnoscat q̃

multis anguſtiis & ſolicitudinibus refertus ſit,nec humi quidem iacentẽ tole ret.Sed ut tibi de modernis aliquid loquar uir erat Florentiæ prędiues eque ſtris ordinis,apud cuius ædes cerdo quidã exercẽdæ ſutrinę gratia,paruulã ſcenam ex contextis tabulis erexerat.Quũ is igitur nihil aliud haberet præ ter quod labore q̃tidiano ſic quęritabat,& nũquã niſi lęto animo & ſerena fa cie uideretur,p̃diues ille cuius ſupra memini ſatis admirari non poterat.Tẽ tari itaq; uoluit eſſet ne uerũ q̃d ſępius audiuerat,diuitias ſcilicet ſolicitudinẽ parere,ſumptũq; graue pondus auri intempeſta nocte per feneſtrã in cubicu lum eius tacite proiecit, Mane aũt ſurgens cerdo.proiectũ aurũ curarũ radi cem reperit, q̃d ubi cognouit paupertatem ſuam miſeratum dominum æſti mans repente corripuit,cepitq; dubia mẽte uerſari quid potiſſimum ex hoc faciendũ eſſet,neſciebat em an celandum,an alicui ex amicis aperiendũ eſſet, Si tacuiſſet,dicebat nõ poſſe quicq̃ ſine conſilio recte miniſtrari,ſi uero dixiſ ſet timebat ne forte aliqua arte ſibi ſurriperetur. Hinc profundæ cogitatio nis,hinc curarũ immẽſus cumulus exortus,tãdẽ quid faciat neſcit,triſti uul tu,coniecto ſupcilio & ęgro animo cogitabundus raro procedebat in publi cum. Quare compertum eſt in diuitiis eſſe triſticiã,mœrorem.anguſtias & ſolicitudines innumerabiles.Quo fit ut auſim dicere illas tanquã malũ pro iiciendas,quo facilius ad iuſticiam pertingere poſſimus.Et de his hactenus.

Poſtquã duos gradus aſcendimus pudicitiã ſcilicet & mundi contẽptum tandem ad ipſam iuſticiam deueniemus,in qua ego uitam beatam colloco, Nihil em̃ eſt aliud beate uiuere (ut Marco Tullio placet) niſi recte uiuere, in quo nihil deeſt ad beate uiuendum.Et quoniam quid ſit ipſa iuſticia ſupius ſatis liquide monſtrauimus,honeſtiſſimę uoluntati tuæ ſatiſfeciſſe me puto. ADRI.Profecto ita abunde mihi ſatisfactum eſt,ut uidere uidear ipſam ui tam beatam manu contingere, nec deſpero quin ad eam peruenire poſſim, Sed tamen reſtat adhuc unum,quod intactum nequaq̃ prætiri debet.Sũt plæriq; qui exiſtiment ſacras literas quia inculte ſunt paruifaciendas,& præ cipue hi qui aliquid eloquentiæ guſta uerũt,& quia quicquid diximus in eis radicitus fixum eſt,non alienum uidebitur ſi paulo ulterius progreſſi fuerimus,& aliqua firmiſſima fidei noſtrę adiumenta numerauerimus,Poſt hæc non inconueniens erit,ſi quædam quæ ex prędictis concepi dubia paulo ac curatius enucleaueris. Sed quia iam medio curſu tranſacto præcipiti curru ſol uergit ad oceanum,rogo te patẽ ut dummodo dilucide q̃ breuius fieri poſſit dicas, GIGO.Dicis eſſe plæroſq; qui ſacras literas dicant floccipendẽ das,quia ſunt ſimpliciter & ſine ulla facundia prolatæ.Primo igitur diuinę le gis ſimplicitas damnanda non eſt,ſic exprimi omnino debuit,partim quia p ſe uerax eſt,nec indiget aliquo fuco orationis ad probandum (Res enim ue ritate prædita ſimpliciter enuncianda eſt,res uero ficta quędam figmenta & colores poſtulat,quibus ueriſimilis appareat) partim quia illa quę ſunt in cõ muni neceſſaria,communi ſunt ſermone dicẽda, unde cautum eſt ut ſyngra pha quibus rei citantur in iudiciũ cõmuni ſermone ſcribant,ut poſſint etiam

ab indoctis ſaltem ſub nube intelligi.Scribuntur etiam eo ſtilo cauſæ & cæte ra quæ in foro iudiciali tractantur.Q̃ uero dicis eſſe ſine facundia prolatas non plane aſſentior huic ſententiæ,quare duplicẽ eſſe facũdiam uolo uerbo rum ſcilicet & ſententiarum.Iuuenum ſcilicet & ſenum.Iuuentutis ſcilicet & maturę ætatis.Iuuenũ facundia in quo uerſatur niſi in quibuſdam politis & cultis dictionibus? quę nihil aliud in ſe habent niſi uentoſum tumorem & re ſonantiã,quę ſolet imperitorum aures demulcere,Hac eloquentia nonnulli hac tempeſtate (qui ſi non ſunt omnino boni,uidẽtur tamẽ) frequẽtius utun tur,& imperiti uulgi in ſe ora conuertunt.De quorum facundia lepidiſſimũ illud Auguſtini dici poſſet.Hæc ſiliqua intra dulce tectorũ ſonantes lapillos quatit,Sequuntur hanc noſtri eneruati poetę,& iſtius temporis ſemiorato res.Nihil aliud eſt hæc quã prædixi facundia niſi nauis in medio pelagi con ſtituta priuata regimine,niſi corpus ſine anima,niſi organũ auro argentoq; celatum ſine animante ſpiritu,& denicq; nihil aliud q̃ equus ſeſſoris impatiẽs freno omnicq; uinculo expeditus. Quo fit ut nullis unq̃ utilitati fuerit,nocu mento aũt plæriſq;.Altera uero facundia ſententiarũ graui maturoq; paſſu graditur,quæ ſapientia uocatur,eam qui ſapiẽs dicitur habet.Hæc nihil effa tur niſi quod prius excuſſum ponderatum cribratum & acie mentis exami natum ſit.Hęc ſi quid dicit quod cuicq; diſpliceat,nil tamen quod noceat,tan toq; ſapientior eſt,quanto non fauorem populi,ſed uerum rectum q; ſequat Hęc ſine prima plurimũ,prima uero ſine hac nihil omino poteſt,hęc animæ illa corporis uicem gerit,hæc animas,illa animatũ.Sicut igitur poteſt anima ſine adminiculo corporis uiuere,ſic etiã iſta quã uoco ſapientiã ſine facũdia uires ſuas explicare poteſt.Fuit igitur in ſanctarũ literarum auctoribus hæc eloquẽria præcipue,ſed nec omino prima defuit,quã nõ multo ſudore & la bore quẽadmodũ alterã queſierunt,ſed tanq̃ ultro ſe offerentẽ,& ſponte ſua ſequentẽ acceperunt.Hæc eſt illa facundia qua uſi ſunt apud grecos philoſo phorũ principes Plato.Theophraſtus,Ariſtoteles & plæriq; alii q̃ more ora toris mallebant eſſe ſapientes q̃ uideri. Q̃ igitur dicunt ſermones nr̃os eſſe ſimplices,cõcedemus quidẽ primos parẽtes noſtros ſic loquutos fuiſſe,quaſi fundamentũ iacientes.Si uero aduerterimus quid ſup illo ędificatũ ſit,inueni emus parietes auro argentoq; celatos.Primo itaq; apoſtolos ſilentio præte riens tanq̃ omnibus cognitos de grecis chriſtianis mentionẽ faciam. Fuit Ori genes qui Celſio.Methodius Euſebius & Apollinaris qui Porphyrio hereti co reſpõderũt,Origenes octo libris.Methodius decẽ millib⁹ uerſuũ. Euſebi⁹ quinq; & uiginti.Apollinaris triginta uoluminibus.Quadratus apoſtolorũ diſcipul⁹ Atheniẽſis eccleſię pontifex.Adriano princ pi Eleuſinę ſacra uiſenti librũ pro noſtra religione tradidit,cui tãta inerat iucũditas ſermoniſq; feſti uitas,ut illius excellens ingeniũ (ſicut Hiero.affirmat) grauiſſimã imperato ris perſequutionẽ extingueret,Eidẽ Adriano doctiſſimus phũs Ariſto. pro chriſtianis tradidit apologeticum. Quid tibi Iuſtinum militonem Sarden ſem epiſcopum Apollinarem, Hieroſolymitanæ eccleſiæ presbyterum?

Quid Dionysiũ Corinthiorum episcopũ,qui scripsit quib⁹ philosophorum sẽtẽtiis descẽderit hęresis Origenis? Quid denicꝫ tibi Pãthenũ cõmemorẽ? qui ob p̃cipuã doctrinã p̃dicatur⁹ ad Indię philosophos missus est? Adiũgã etiã Clementẽ. Milciadẽ Iuliũ Africanũ, Theodorũ. Dionysiũ Alexãdrinũ episcopũ. Anatholium,Pamphilũ,Lucianũ. Malchionẽ. Eusebiũ cæsariẽsem episcopum. Eustachiũ,Athanasiũ,magnũ Basilium & infinitos alios lõgum esset numerare. Veniã ad latinos, Tertullianus apologeticum scripsit. Minutius fœlix contra mathematicos, Arnobius septem libros contra gentes & eius discipulus Lactantius totidẽ contra gentes, Edidit etiã de ira dei,de opificio diuino libellos duos necnon & epistolarũ carminumꝫ uolumina plurima. Item Victorinus. Cyprianus,Boetius & Hilarius qui scripsit librũ cõtra Diascoridẽ medicũ. Iuuencus super imperatore Cõstantino saluatoris historiam uersibus explicauit. Quid uero Ambrosius. Augustinus. Gregori⁹ & Hieronymus fecerunt in omniũ manibus est. Isti omẽs græci pariter & latini quos hactenus numerauimus ita sapientiã cum eloquẽtia inuexerunt,ut eorum scripta legendo quid inter eos & Tulliũ & Demosthenẽ interſit discernere nescias. Nec mireris si superius dixerim facundiã fugiendã esse,nũc uero dicam & in nostris eam fuisse. Sic em̃ capiendũ est ut facundia sine gubernatrice sapientia uana sit,sapientiæ uero copula non sit aspernanda. Vñ M. T. Cicero romani eloquii princeps ad Herenniũ inquit. Non parum fructus in se habere copiam dicendi & commoditatẽ orationis,si recta intelligentia et definita animi moderatione gubernet. Quo fit etiã ut Quintilianus oratorem definiens,dixerit oportere eum esse uirum bonũ dicendi peritũ, Primo uult esse in oratore bonitatẽ,qm̃ quæ magis sunt necessaria in primis sunt in uestiganda. Et ut paulo audacius loquar,si quis uir bonus fuerit,q̃uis ea tam exquisita dicendi peritia caret,modo impetret quid uult oratorem noīabo, nam finis oratoris est ad persuasionẽ dicere. Prẽterea nõ minus uictor appellabit qui uicerit hostem,si ferreis armis usus est q̃ si aureis munit⁹ fuisset,nec ianua minus aperta dicetur,q̃ claue ferrea quã quę argẽtea fuerit patefacta, nec minus uictor appellabitur equus macilẽtus quã pinguis & obesus q mõ ante alios metam tetigerit. Habet igitur christiana fides ueteris nouiꝫ testamenti oratores excellentissimos,quibus armata non dubitat cum gentilium ætate certare. ADRI. Habeo quæ dicis & miror ꝙ hęc omia tam breui tãꝫ dilucido uerborum ambitu disseruerís & gaudeo,quia q̃d nesciebam didici, Sed quũ superius de uita beata disputaremus,unũ mihi restitit de quo nunc a te certior fieri uellem,possit ne inquã uita beata in diuitiis reperiri? & si forte possit,in quib⁹ potius an in pauperib⁹ an in diuitibus? GI. Hęc sane beatitudo inter omnes homines tam pauperes quam diuites inueniri potest, Deꝰ em̃ uult omnes fieri beatos,diues qui multis affluit diuitiis fiet beatus,si fortunarum suarũ non solũ possessorẽ,sed etiã se cognoscet esse dispensatorem, rem familiarem integre sancteꝫ gubernet,nec plus nec minus q̃ cuiusꝫ necessitas postulat efficiens,sed præter cætera pauperũ non obliuiscatur, q̃bus

si quis in uita subuenerit qui sibi subueniat dum mortuus fuerit non indigebit,sic per foramẽ acus omi onere recisõ camelus intrare poterit, si gracilem politum & expeditũ se reddiderit. Sed hæc uia quia laboriosa minus quidẽ trita est,paucicꝫ in numero diuitum reperiri solent qui possent ad beatitudinem peruenire. Igitur paupertas est potior, quod facile concedes,si quid in ea ipa mali,& quid in hac boni sit ostenderimus. Magna rerũ copia,magnus curarum aceruus diuitię non sine magno sudore acquirũtur,aliqñ dum quę runtur amittũtur,nonnunq̃ possessores suos secum trahunt ad interitũ. Nec longe exempla petamus,quotidiana sufficiunt. Nauigãt oceanum mare,naiuigant Hellespontũ,in patriam reuersi hereditatẽ ab affinibus defraudatam matrimoniũ uel pollutũ uel suspectũ,liberorũ uitam uel prauã uel adhuc in dubio positam,rura rusticorũ inculta uel sterilia uel oīno male culta reperiunt,indignant,irascuntur,furiunt,& tamẽ ut solitã grauitatem inter amicos obtineant,graues animi motus difficili patientia reprimũt, Interueniunt ne cessariorum & affinium repẽtinę mortes,lugubri ueste tegũtur,& dũ interdum mira lætitia redundent,opus est ut mœrorem simulent. Accidit ut principibus suspecti sint,quo fit ut uel penit⁹ excidãt uel saltem retrorsum cedãt, nõnunq̃ exultantes errant,& tanto grauius aduersam sortẽ gerunt, quanto mollius ante uixerant. Sed sufficiat de multis pauca numerasse,quis posset in tot molestiis quieto animo uiuere? hæc mihi nunq̃ uita placuit. At pauper tas remoto se custodit in angulo,non coniugis,non liberorum curã,nõ regũ aut principũ graue odium,non agrorũ aut uillarum sterilitatẽ formidat nec inuida est,nec inuidiosa,non exilium,non carcerem,non uenenum timet,& ab omni tumultu secluſa tranquillo fruitur ocio. Hęc est illa beatitudo quam Diogenes regum delitiis prætulit,qui dum in radice montis sederet ad solẽ interrogãti Alexandro,qui uirtutis eius crebro rumore compulsus aduenerat,ut si quid uellet peteret,id in primis uelle respondit,ne a sole sibi obstaret Recte ille,si fidelis & fidei gratiam habuisset beatus diceretur. Sed quid Horatius Flaccus senserit quæso animaduerte,sic scribit ad Lolium. Non possidẽtem multa uocaueris. Recte beatũ rectius occupat Nomen beati,qui deorũ muneribus sapienter uti Duramꝫ callet pauperiem pati,Peius quæ læto fastidium putat. Et alibi. Eradenda cupidinis per prauæ sunt alimenta & tenerę minus Mentes asperibus Formandę sunt studiis. Nonne Tibullus q̃is poeta lasciuus inquit? Ne mea paupertas uitæ traducat inerti, Dum meus assiduo luceat igne focus. Nonne Iuuenalis quamuis paganus talia loquat? Cantabit uacuus coram latrone uiator. Omittenda igitur sunt hæc omnia & præclara uirtute pectus muniendum,opes em̃ magis oneri sunt quã usui Taliter igitur quisꝫ uiuat,ut qualis uideri uelit talis sit,sic em̃ cito ad gloriã peruenit Socrates putat. Offert se nobis Demetrius imitatione dignus, cui⁹ pater quũ tot opibus abũdaret,ut Xerxis Persarum regis pascere posset exercitum,paucula summa retenta cætera rei publicæ remisit, studuitꝫ Athenis diu incognitus. Sed quid ego paupertatem laudare pergo,quũ in ea bea-

studinē inesse & Anaxagoræ philosophi sententia & oraculo delphico compertum sit? Anaxagoras enim interrogatus quænam esset in hoc mundo uita beata. Nemo inquit inter eos quos tu fœlices sed potius inter eos quos miseros existimas beatus inuenietur, Nam non ille est diuitiis aut honoribus affluens, sed aut non ambitiosæ doctrinę, aut parui ruris cultor, & in secreto q̄ in publico beatior, Giges lydiæ rex præter omnes ditissimus Apollinem cōsuluit, esset ne alter se beatior, Cui responsum est Aglanum quendam senio confectū Arcadum pauperrimum, tenui paupertate contentum beatiorem esse, A nostris taceo quā sit laudata paupertas, quū pater omnium deus eam p̄ter cæteras uirtutes mirifice coluerit, Non em̄ habebat ubi reclinaret, Quo fit ut diuites magis uideantur, pauperes uero magis sunt q̄ uideant̄ beati, tanto beatiores sunt quanto ignobiliores & despectiores habentur, ADRIA. At paupertate studium impeditur. GIGO. Quid attinet? quasi non possim̄ sine studio esse beati, Plurimos tamen memini me legisse, qui in ultima calamitate constituti ad summum literarum culmen euaserūt, Flaccus libertino patre natus, Virgilius figulum & inopem sortitus est parē tem, Pythagoras ex infinita seruili conditione clarum lumen emicuit, primus omnium qui philosophus appellatus est, Propterea dicebat numerum imparem deo chariorem, quasi iam trinitatem diuinaret. Sed quid pauperius Codro? Cuius diuitiæ erant sex fictiles urceoli, & cuius diuina carmina rodebāt mures, Clearchum Chrysippi discipulum fileo, qui tanta miseria oppressus, ut postquam tota die studiis operam dedisset, uictus quærendi gratia noctem q̄q; in hauriendis aquis cōsumebat, idq; assidue facitabat, nec potuit paupertas obsistere quin doctus euaderet, ADRI. Cur sit ut tā pauci beate uiuāt? GI. Hoc duabus ex causis solet euenire, primo fidei defectu, Quis est tam uecors & mentis tam impotens, ut se ad anfractum uitiorū reflectat, si quę bene uiuētibus promissa sunt uera putauerit? Quare Augustinū dicere solitum accepimus actiones fide metiri, Secūdo quia (ut Lactātius testatur) uirtus amaritudine miscetur, uitia sunt dulcedine linita, illa offensi hac decepti per uitiorū p̄cipitia feruntur, Et tria sunt præcipue quę nos in omne scelus p̄cipites agunt, est inq̄ cupiditas, libido & ira. Cupiditas diuitias inquirit, contra quā paupertatem posui. Libido sitit uoluptates, cui resistit cōtinentia, quā prædixi. Ira quæritat ultionem, cui oppositum humilitatem & iusticiam, Et iccirco ueteres poetę propter hæc capitalia uitia tres furias esse dixerunt. Atq; hæc addidi, quia duo sunt sapientiæ gradus, scilicet bona cognoscere ut teneātur, & mala pariter ut fugiantur. ADRI. Iam mihi abunde satisfactum est, reliquū est ut ad partē ultimam edisseras, si qui usquā sinē hac nostra tēpestate qui beatā uitā uiuāt, ut sermo noster simul cum die finiat, GIGO. Magnū est & inexplicabile quod scire laboro, nam beatitudo nostra circa interiora uersatur, Et quis potest occultas alieni cordis latebras uisu penetrare? Sed ne te fame deficere permittam, quod intelligere uideor aperibo. Qui præcepta legis obseruant ea conditione ut nihil omittendum faciant, & nihil faciendum omittant beati uiuere nuncupantur. Et quicunq; a mundi perturbationibus fugiūt, ut colecta mente deo seruiant præcepta seruare uidebuntur, Huius aūt uitæ sunt qui ab eremo eremitæ, & a cœnobio cœnobitæ dicunt̄. Illi primi Baptistam imitari uero xii. sapientes imitātur. Illorum syluestris, horum domestica est uita Cœnobitarū multitudo in quattuor tribus distribuitur. Prima carmelitarū secunda illorū qui uulgo dicunt̄ eremitæ, tertia p̄dicatorum, quarta uero minorum. Prima Heliam, secunda Augustinū, tertia Dominicū, quarta Francisc̄um habet auctorē. ADRI. Qui sunt quos tu superius duodecim sapientes appellasti? GI. Si olim græci septem uiros sapientia præditos septem sapientes nominabant, quis apostolos sapientiæ nostræ fundatores duodecim sapientes nuncupare nos prohibebit? ADRI. Quoniam nos in carmelitarum tribu numeramur, dic quæ nostra fuerit origo? GIGO.

DE ORIGINE CARMELITARVM

Inter Armeniā & Euphratem iacet Syria, cuius pars est regio quam Palæstinam dicunt, cui India quoq; subiacet a Iuda quodā Israelis filio (ut Trogus Pompeius auctor est) sic appellata, In medio iudææ rang̃ umbilicus posita sedet hierusalē, a qua non longo interuallo distare perhibetur mons quidam non minus iucundus q̄ amœnus, cui nomen est carmelo, in quē qm̄ gratissimam præstat incolis habitationē, & quia ab oīi hoīm strepitu paulo semotior est, nonnullis circūstantibus urbibus antiquitus secedebant, ut omnem uitæ curriculum optimo summoq; deo prudenter sapienterq; dicarent, & hi quidē prophetarū discipuli dicebāt, Appellabant em̄ olim prophetę qui scirent multo ante futura p̄dicere, quos modo nos uaticinando uates appellamus, inter quos Helias p̄ter cæteros emicuit, fuit em̄ prophetarū princeps q̄ se matrimonio cōtineret. Is in p̄dicti montis radicibus sibi struxit habitaculū, q̄ non solū paupertatē, uerū etiā mirabilē prę se ferebat habitantis humilitatē. Erat etiā ibidē locus in amphitheatri modū extructus, cellulis seriatim positis, & in uiuo saxo uel arte uel natura cęlatis undiq; circūseptus. In summo aūt montis uertice procul aspicientibus superba se mōstrabat habitatio, ad quā gradibus hinc illinc̄q; in monte excisis paulo laboriosius ascendit. Nonnulli ex nostris mare naugātes, & montē omnē & rura uicina cū freto et fluminibus in tabellis pinxerūt, pictaq; ad nostras oras aduexerūt, quæ dū nōnunq̄ cōtemplor, uideor mihi in illis rupibū q̄uernis cū nostris uiuere patribus. Hic itaq; uixit Helias qui post q̄ igneo curru raptus terris Heliseus eius discipulus non solū loci, sed etiā uirtutis eius remansit dignissimus heres. Crescente paulatim multitudine non platonicorū, nō peripateticorū, sed sanctorum hominū noua secta constituitur, Appropinquante interim nouissimo seculo dei filius genus humanū reformaturus, sub uirili specie descendit in terras, quā rem audientes Carmeli montis incolæ (erat em̄ pene per totū mundum fama diffusa) maximas immortali deo gratias egerunt, qm̄ quem tāto tpe expectauerant tandē mississet, nam diuino spiritu p̄moniti Christū semel uēturū certo sciebant. Pluribus annis euolutis basilicā ut potuerūt humilē com-

ſtruxerunt,& magni ſaluatoris matri dedicauerũt.Iam em̃ ipſa e terris ſub
lata cœleſtem migrauerat ad patriã,& unanimes ei diuinos tenues tñ q̃tidie
reddebant honores,reddituri tñ maiores ſi potuiſſent magis pie q̃ magnifi
ce colebant.Iam mutata erat in baptiſmum circũciſio. Et ecce magno armo
rum impetu barbari prorũpentes e hieruſalem omnia uicina loca ferro flam
maq; uaſtauerunt,& plurimi carmelitarum gladiis ceſi ſunt, pauci uero qui
tantę cladi ſuperfuerunt nauibus euecti in gallias uenerunt, qui procedente
tempore ſeu propter loci mutationem ſeu propter malorũ conſuetudinem
(utfit) ceperũt paululum langueſcere, inter quos Thomas quidã gallus qui
priſtinum feruorẽ adhuc in pectore fouebat cum paucis in italiam ſe cõtulit,
Sic em̃ deo uiſum eſt,ut ea regio quæ cæteris omni munere præſtat,hoc etiã
uirorum habeat ornamentum. Turpe nanq; quum reſulta tm̃ uno indiget
ad perfectionem id non addere(ſi poſſis) ut perfecta ſit. Verum non ſolum
italiæ,ſed etiam uiro ſancto deus ipſe conſuluit,illi em̃ dedit cuius uitã poſſit
imitari,iſti uero purpurei diadema martyrii.Nam dum bene beateq; uiue
ret,a quibuſdam inuidis apud ſummũ pontificẽ captus accerſitur, & poſt
carcerem,poſt tormenta,poſt cruciatus,tandem quũ nihil damnabile repe
riſſent,grauius inueſtigarũt q̃d iure non potuerunt,iniuria perficere fortiter
accinguntur,& comburendũ ſcelerato rogo commiſerunt.A quo prorũpis
efferate liuor inamphibalũ? Vides ne candidiſſimũ eius amphibalũ,quo ut
nos utebatur pure conſcientię teſtimoniũ eſſet? q̃ ſi non ut hominem uereba
re,ſaltem ut magnæ matris militem ueritus eſſes.Sed tñ illum non occidiſti
nequit enim anima extingui,ſed illius terrenum corpus uiolando feciſti,ut ci
tius uita donaretur ætherna,Huius flammas nõ Sceuolæ rogo,ſed Lauren
tii poſſe comparari non dubito,dicant quid uelint,obſtrepant,clamitẽt & in
ſaniãt ille ſummo uiuit olympo. ADRI. Narraſti triſte facinus ipſis qui intu
lerunt diu multumq; deplorandũ,& qui poſſet malefactoribus delicti ueniã
impetrare alius Thomas nõ ſuperfuit,GIGO.Sed multa de hoc uiro, multa
etiam de prædictis fratribus ſilentio præteriui,non em̃ quo pacto ipſi a mon
te quem incoluerunt,& ab eccleſia quã conſecerunt cognomen acceperunt,
Dixi ſcilicet ut fratres beatæ Mariæ montis carmeli nuncupati ſint, nec ut
eorum priuilegia ab Alberto hieroſolymorum patriarcha condita,& ab In
nocentio quarto pontifice ſummo comprobata fuerint,ſed hæc alio tempo
re dicenda reſeruo.Hæc ad præſens habui quæ de beata uita dicerẽ,qua mu
niti utinam ad illam immortalem gloriam olim peruenire poſſimus.

HERMANNI BVSCHII ODA DE CONTEMNENDO mundo,& amanda ſola uirtute & ſcientia

Ipſe cum ſolus uarios retracto
Exitus uitæ ſtudiumq; noſtræ
Diſpar,& curas ſibi diſſidentes
Caſſaq; uota

Rideo partos hominum triumphos
Regium nomen,nitidamq; rubri
Littoris concham,tyrioq; pictas
Murice ueſtes
Rideo quicquid legit aſtur auri
Fertiles campos libyæ,Sabęi
Puluerisfumos,Solymiq; munus
Balſama regni
Rideo merces alio petitas
Sole,roſtratis cupide carinis
Et per ignoti ſinuoſa uectas
Littora ponti
Rideo thermas,celebres & arcus
Porticus,ſpectacla,natationes
Citreos orbes,niueoq; ductas
Marmore uillas
Rideo luſus,hilareſq; menſas
Et puellarem fragilem decorem
Plectra,concentus,choreas,roſarum
Sutile textum
Rideo luxum babyloniorum
Indiæ regum,Sybariticos &
Perſicos miror nihil apparatus
Delitiaſq;
Rideo lauti patinas Apici
Prandia Antoni ſimul & Vitelli
Prodigos mores,epulaſq; Martis
Pontificumq;
Mutat & carpit malefida ſors hæc
Gaudia,& quædam minuit ſenectus
Integer ſanguis,bona forma,cedunt
Omnia morti
Sola non languet ſpecioſa uirtus
Omnibus gemmis,opibuſq; maior
Viuit,& nunquam decus exoleſcit
Artis honeſtæ.

TETRASTICHON BAPTISTÆ MANTVANI IN apoſtatam de ſe ipſo loquentem

Depoſui benedicte tuam,rapuiq; petrinam
Veſtem,ſic ditem fallere poſſe ratus
At mihi nil prodeſt ueſtis mutatio,nam me
Prodit caluicies & mea lingua leuis,

THOMAS VVOLPHIVS IVNIOR IACOBO Vuimphelingio ſacræ paginæ licentiato.

Saluus ſis mi doctiſſime Iacobe. Æglogas Baptiſtæ Mantuani (ſicut audio) tradidiſti Ioāni Preuſz chalcographo cōmuni noſtro amico, ut in mille exē plaria trāſcriptæ latiſſime diuulgent. Debet profecto tibi plurimū germana iuuentus, q̄ diligentia tua multis doctorū uirorū monumētis facta eſt opulē tior. Semp em̄ ex officina tua literatoria aliquid depromis q̄d iuuet, q̄d dele ctet, quod linguas iuuenū reddat politiores. Ita ſunt æglogę Mantuani, quæ eruditorū ſententia totæ ſune aureę. In quibus uidere licet id q̄d in Theocriti & Maronis carmine maxime admiramur. Ago diis gratias non proinde ga natus ſū q̄ pro eo q̄ me naſci contigit his tp̄ibus in quibus tot literarū prin cipes floruerunt. Ego dū Bononiæ ingenuis diſciplinis uacarē, in ipſo iubilei anno profect⁹ ſū Mantuā, ut Baptiſtā quē ex libris nouerā, corā quoq; uide rem. Id feci ductus exēplo Apollonii Thyanei, qui ſicut Philoſtratus tradit & meminit Hieronymus opulentiſſima Indię regna penetrauit, & latiſſimo phiſon amne tranſmiſſo puenit ad Brachmanas, ut Iarcham in throno ſedē tem aureo & de Tantali phiala potantē inter paucos diſcipulos de natura, de moribus ac de curſu dierū & ſyderum audiret docentē. Ego mi Iacobe ſicut multa alia ita hoc p̄cipue q̄ſiui, q̄d ipſe in ęglogis ſuis intelligi deſyderaret p. Vmbrū, in cuius laudibus eſſet tam frequens ac aſſiduus. Aiebat ipſe a ſe no tari Gregoriū tiphernū p̄ceptorē ſuū hoiem græcę latineq; linguę oppido q̄ peritū, qui & uerſu & proſa plurimū polluit, & qui aliq̄t Straboniſ libros la tinitate donauit. Fortaſſe ſcire deſyderas, qua ſtatura & forma ſit ipſe Man tuanus Baptiſta. Memoria repeto de ea re multa a nobis olim fuiſſe dicta, ideoq; breuiter tibi nunc ſatisfaciā. Scias id rectiſſime poſſe de Baptiſta dici q̄d Homerus & cæteri uates de Vlyſſe retulerūt, qui corpore paruus & for ma indecorus, ſed ingenio maximus & animo ſpecioſiſſim⁹ fuiſſe perhibet. Verū eſt illud poeticū. Nō uni dat cuncta deus, formoſus ut idē. Sit ſimul & prudēs ac multa laude diſert⁹. Qui ſpecie caruit, deus hūc uenerabilis ornat. Viribus eloquii q̄ ſit mirent ut unū. Quod etiā Hieronymus contra Pelagi anos erudite expreſſit. Dabit tibi puer meus (cui Scatinio nomē) uerſiculos q̄s hic noſter Mantuanus de me cōpoſuit, ſunt quidē nitidiſſimi, & qui plus habeant in receſſu q̄ in fronte oſtendant. Epitomata tua germanica fac tan dē in lucē prorūpant, ne a maleuolis in ſpongiā incubuiſſe dicant, ſicut olim Auguſti cæſaris Aiax, bene uale. Argentinæ curſim ex ædibus noſtris ſexto Kaleñ. Martii. Anno chriſti milleſimo quingenteſimo tertio.

IACOBVS VVIMPHELINGIVS THOMÆ Vuolphio iuniori.

Baptiſtam Mantuanū extollo, tum in poematibus ſuis terſis & puris, q̄ abſq; ueneno a maturo p̄ceptore iuuētuti tradi poſſūt. Tum q̄ amor poeticę in eo nō extinguit ſtudiū ſacræ paginę & philoſophiæ, nā ex eius libello de patien tia magnū eum & philoſophū & theologū eſſe liquido conſtat. Vtinā mihi liceret uidiſſe & audiuiſſe hoiem ſicut tibi licuit Thoma dulciſſime, nedum hunc uidere & audire, ſed & Picū Mirandulanū. Marſiliū Ficinū, Matthæū Boſſum. Pomponiū Lętū. Petrū Marſū. Antoniū Codrū, & unicū p̄ceptorē tuū Philippū Beroaldū. Laudo ego ingenia italorū, qui a teneris annis bene inſtituti neceſſaria & utilia diſcūt. Illi nobis grę corū philoſophorū immo & theologorū (ſicut Chryſoſtomi & ſimiliū) libros e grę ca lingua latinos red diderunt. Vtinā tandē apud germanos (ſaltē in hac urbe noſtra Argētina) in dandis primis rudimētis imitemur italos. Vtinā ſopiat ſtoliditas illorum qui puerulos caſualibus & tēporalibus obtundunt, qui in grammatica circa vtōs, uerba impſonalia, appoſitionē, impedimenta. In dialectica uero circa uniuerſale reale uſq; in ſeniū uerſant. Spero deū nobis tandē illā daturū gra tiā ut error q̄rundā delirantiū ſacrificulorū comprimat, qui antiquæ adhuc laruę qua ipſi corrupti ſunt inherent, Simul etiam ut inſania compeſcatur cu iuſdā fratricelli famam meā ubiq; lacerātis, qui pro adoleſcentibus apud cō munes eccleſiarum ſcholas prima rudimenta iam conſecutus gymnaſium (quod pædagogium uocari ſolet) in hac urbe inſtitui periculoſum fore mē titus eſt. Vale ex Hieremitorio diui Guillermi Kalendas Martii. Anno ſalu tis noſtræ M.CCCCC III.

Tubingæ in ædibus Thomæ Anshelmi Badenſis menſe Februario, M.D.XIII. ſub illuſtri prin cipe Vdalrico Vuirtenbergenſi

